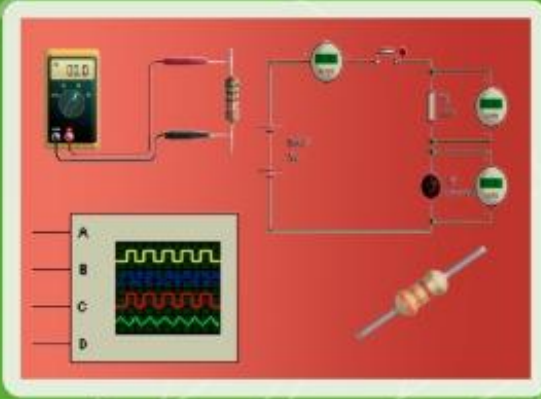

MESLEKİ VE TEKNİK
ANADOLU LİSESİ

ENDÜSTRİYEL OTOMASYON
TEKNOLOJİLERİ ALANI

ATÖLYE 9

DERS KİTABI

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

ENDÜSTRİYEL OTOMASYON TEKNOLOJİLERİ ALANI

ATÖLYE 9

YAZARLAR

ÇAĞLAR KIRIM

MUSTAFA GÜNEŞ

YILDIRIM FATİH YILMAZ

DERS KİTABI

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

HAZIRLAYANLAR

DİL UZMANI: Emel DURAN

GÖRSEL TASARIM UZMANI: Bülent VARDAL

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

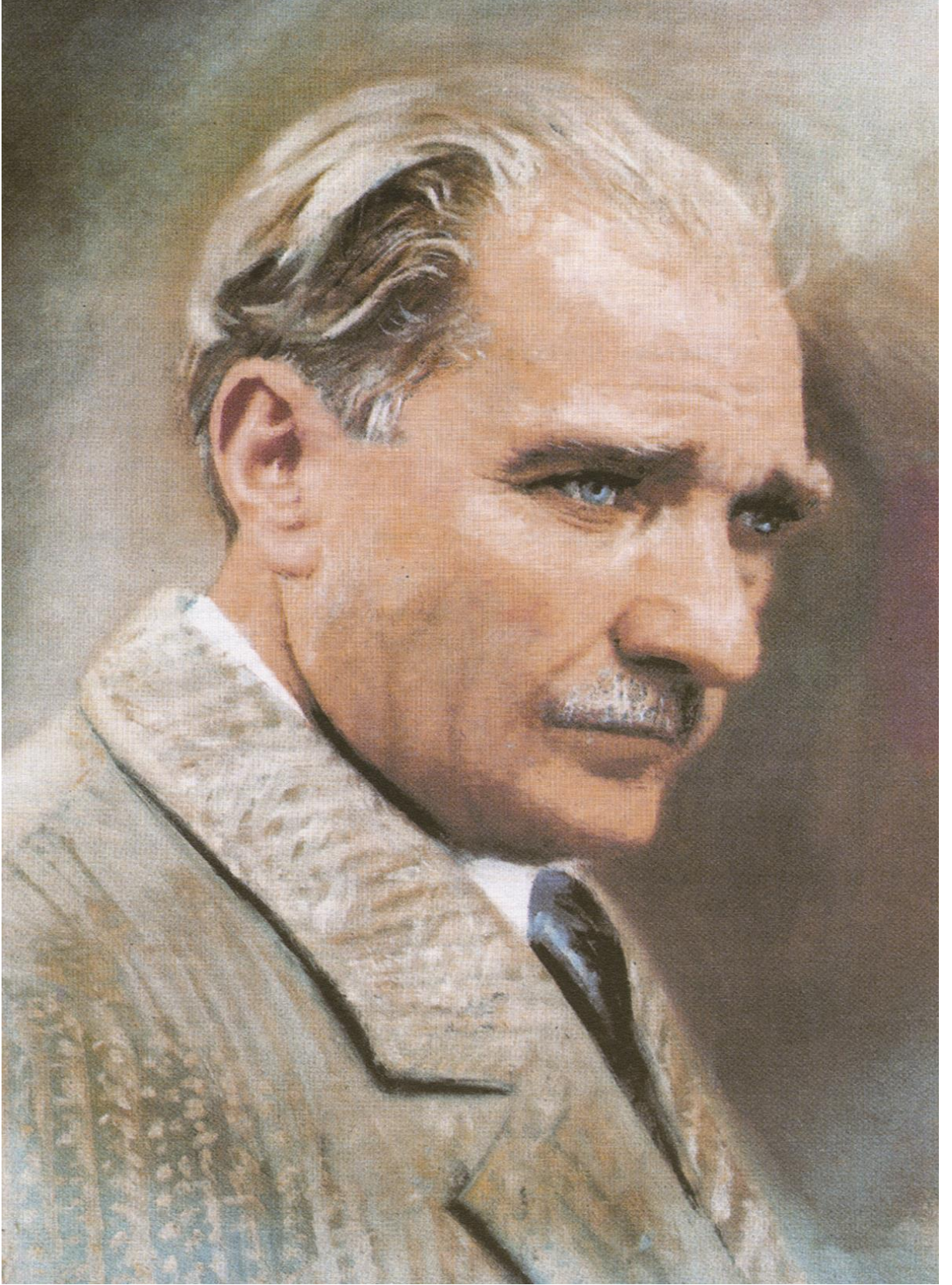
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyen dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur

Mustafa Kemal ATATÜRK

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	15
1. TEKNİK RESİM ÇİZİMLERİ.....	16
1.1 TEKNİK RESİM TANIMI VE ÖNEMİ	16
1.2 TEKNİK RESİM STANDARTLARI.....	16
1.3 TEKNİK RESİM ARAÇ GEREÇLERİ	16
1.4 TEKNİK RESİM ÇİZGİLERİ VE ÖZELLİKLERİ	18
UYGULAMA 1: ÇİZGİ ÇEŞİTLERİ ÇİZME	20
1.5 TEKNİK RESİM YAZILARI VE ÖZELLİKLERİ	22
UYGULAMA 2: NORM YAZI YAZMA.....	23
1.6 TEMEL GEOMETRİK ÇİZİMLER	25
UYGULAMA 3: PARALEL DOĞRU ÇİZME.....	30
UYGULAMA 4: DİK ÇİZGİ ÇİZME	32
UYGULAMA 5: DOĞRUNUN İKİ EŞİT PARÇAYA BÖLÜNMESİ	34
UYGULAMA 6: DOĞRU PARÇASINI EŞİT PARÇAYA BÖLME	36
UYGULAMA 7: DİK AÇIYI OLUŞTURMA	38
UYGULAMA 8: ÜÇGEN ÇİZİMİ	40
UYGULAMA 9: DÖRTGEN ÇİZİMİ.....	42
UYGULAMA 10: BEŞGEN ÇİZİMİ	44
UYGULAMA 11: ALTIGEN ÇİZİMİ.....	46
1.7 İZ DÜŞÜM OLUŞTURMA	48
UYGULAMA 12: NOKTANIN İZDÜŞÜMÜ	50
UYGULAMA 13: DOĞRUNUN İZDÜŞÜMÜ	52
UYGULAMA 14: YÜZEYİN İZDÜŞÜMÜ	54
1.8 GÖRÜNÜŞ ÇIKARMA.....	56
UYGULAMA 15: İKİ BOYUTLU GÖRÜNÜŞ ÇIKARMA.....	58
ÖLÇME DEĞERLENDİRME.....	63
2. TEMEL TESVİYECİLİK İŞLEMLERİ	64
2.1 TEMEL TESVİYECİLİK İŞLEMLERİ	64
2.2 ÖLÇME VE KONTROL	64
2.3 ÖLÇME ELEMANLARI	65
UYGULAMA 1: KUMPAS İLE ÖLÇME.....	66
UYGULAMA 2: KUMPAS İLE ÖLÇME.....	68

UYGULAMA 3 KUMPAS İLE ÖLÇME	70
2.4 MARKALAMA ELEMANLARI	72
2.5 TESVİYECİ ELEMANLARI	73
UYGULAMA 4 ANA VE KOMŞU YÜZEYLERİ GÖNYESİNDE EĞELEME	75
UYGULAMA 5 MARKALAMA	77
UYGULAMA 6 BÜTÜN YÜZEYLERİ EĞELEMEK	79
UYGULAMA 7 TESTERE LAMASI TAKMA	82
UYGULAMA 8 TESTEREDE KESME İŞLEMİ YAPMAK	83
2.6 DELİK DELME	85
UYGULAMA 9 MATKAP TEZGÂHINI TANIMA	88
UYGULAMA 10 ÖLÇÜLERİNE UYGUN DELİK DELMEK	90
2.7 KILAVUZ ÇEKME	92
UYGULAMA 11 ÖLÇÜLERİNE UYGUN KILAVUZ ÇEKMEK	93
2.8 BÜKME İŞLEMİ	95
UYGULAMA 12 BÜKME İŞLEMİ	96
ÖLÇME DEĞERLENDİRME	98
3. TEMEL TORNALAMA İŞLEMLERİ	99
3.1 TORNA TEZGÂHI	99
UYGULAMA 1 TORNA TEZGÂHINI TANIMAK	101
3.2 DEVİR SAYISI VE İLERLEME MİKTARINI AYARLAMA	103
3.3 KESİCİ TAKIMLAR	104
UYGULAMA 2 DEVİR SAYISI VE İLERLEME AYARLARI	105
UYGULAMA 3 TORNADA KESİCİ TAKIM SEÇME	107
3.4 TORNA KALEMİNİ PUNTA YÜKSEKLİĞİNDE BAĞLAMA	109
UYGULAMA 4 TORNA KALEMİNİN PUNTA YÜKSEKLİĞİNDE BAĞLANMASI	111
3.5 TORNALAMA İŞLEMLERİ	113
UYGULAMA 5 ALIN TORNALAMA	117
UYGULAMA 6 TORNADA PUNTA DELİĞİ DELME	119
UYGULAMA 7 BOYUNA TORNALAMA	121
3.6 MİKROMETRELER	123
UYGULAMA 8 MİKROMETRELER İLE ÖLÇME	124
UYGULAMA 9 KADEMELİ TORNALAMA	126
UYGULAMA 10 KONİK TORNALAMA	128
UYGULAMA 11 TORNADA DELİK DELME	130
ÖLÇME DEĞERLENDİRME	132
4. TEMEL FREZELEME İŞLEMELERİ	133
4.1 FREZE TEZGÂHI	133

4.2 FREZE KESİCİ TAKIMLARI	134
4.3 FREZE TEZGÂHINDA KESME VE İLERLEME HIZI	135
4.4 FREZE TEZGÂHINDA İŞ PARÇASI BAĞLAMA YÖNTEMLERİ	136
4.5 FREZELEME İŞLEMELERİ	136
UYGULAMA 1: FREZE TEZGÂHINI TANIMA	138
UYGULAMA 2: FREZE DEVİR SAYISI VE İLERLEME MİKTARI	140
UYGULAMA 3: FREZE KESİCİ TAKIMLARI	141
UYGULAMA 4: İŞ PARÇASINI MENGENEYE VEYA TABLAYA BAĞLAMA	143
UYGULAMA 5: DÜZLEM YÜZEY FREZELEME	144
UYGULAMA 6: AÇILI YÜZEY FREZELEME	146
UYGULAMA 7: FREZE TEZGÂHINDA DELİK DELME	148
DEĞERLER: AZİM VE YOLUMUZDAKİ ENGELLER	151
ÖLÇME DEĞERLENDİRME	152
B. ELEKTRİK ELEKTRONİK ÇİZİM PROGRAMI	153
1. DOSYALAMA	154
1.1 ELEKTRİK ELEKTRONİK ÇİZİM PROGRAMI VE DOSYALAMA İŞLEMLERİ	154
UYGULAMA 1: DOSYALAMA	158
UYGULAMA 2: BOŞ PROJE OLUŞTURMA VE AYARLARINI YAPMA	160
2. DEVRE KURMA	162
2.1 DEVRELER	162
2.2 ELEKTRİK ELEKTRONİK ÇİZİM PROGRAMINDA DEVRE KURMA	163
UYGULAMA 1: SERİ DEVRE KURMA VE ÖLÇME	167
UYGULAMA 2: PARALEL DEVRE KURMA VE ÖLÇME	169
UYGULAMA 3: KARIŞIK DEVRE KURMA VE ÖLÇME	172
3. DEVRE ÜZERİNDE ÖLÇME	175
UYGULAMA 1: BİR BUTON BİR LED	175
UYGULAMA 2: BİR ANAHTAR VE BİR MOTOR	178
UYGULAMA 3: ÜÇ ADET VOLTMETRE DÖRT ADET AMPERMETRE	181
UYGULAMA 4: AC DEVRELERDE ÖLÇME	184
UYGULAMA 5: GECİKMELİ ÇALIŞAN DEVRE (TURN ON)	188
UYGULAMA 6: GECİKMELİ KAPANAN DEVRE (TURN OFF)	190
UYGULAMA 7: RÖLE İLE DC MOTOR KONTROLÜ	193
DEĞERLER: YARDIMLAŞMA	195
ÖLÇME DEĞERLENDİRME	196
C. ELEKTRİK ELEKTRONİK ÖLÇME	199
1. DA, AA ÖLÇME VE KONTROL	200

UYGULAMA 1: DİJİTAL MULTİMETRE İLE AKIM, GERİLİM VE DİRENÇ ÖLÇME	200
UYGULAMA 2: DİRENÇ RENKLERİ OKUMA.....	202
UYGULAMA 3: ÇEŞİTLİ DİRENÇLERDE AKIM ÖLÇME	204
UYGULAMA 4: ÇEŞİTLİ DİRENÇLERDE GERİLİM ÖLÇME	206
UYGULAMA 5: SERİ DEVRELERDE AKIM VE GERİLİM ÖLÇME	208
UYGULAMA 6: PARALEL DEVRELERDE AKIM VE GERİLİM ÖLÇME	210
UYGULAMA 7: KARIŞIK DEVRELERDE AKIM VE GERİLİM ÖLÇME	212
UYGULAMA 8: OSİLOSKOP İLE FREKANS ÖLÇME	214
UYGULAMA 9: OSİLOSKOP İLE GERİLİM ÖLÇME	216
UYGULAMA 10: AKIM VE GERİLİM ÖLÇEREK GÜÇ ÖLÇME.....	218
UYGULAMA 11: DİJİTAL MULTİMETRE İLE KONDANSATÖR ÖLÇME	220
ÖLÇME DEĞERLENDİRME	222
2. YARI İLETKEN ELEMANLARLA ÖLÇME VE KONTROL	223
UYGULAMA 1: DİYOT KULLANARAK OSİLOSKOPTA SİNYAL İNCELEME	223
UYGULAMA 2: TRANSİSTÖR İLE RÖLEYİ KONTROL ETME	225
UYGULAMA 3: FOTO DİYOT VE FOTO TRANSİSTÖR İLE RÖLEYİ KONTROL ETME.....	227
UYGULAMA 4: LDR VE TRANSİSTÖR İLE RÖLEYİ KONTROL ETME	229
UYGULAMA 5: OPTİK ELEMANLAR İLE RÖLE KONTROL ETME	231
UYGULAMA 6: MOSFETİN SAĞLAMLIK KONTROLÜNÜ YAPMA	233
UYGULAMA 7: MOSFET İLE MOTOR KONTROL ETME.....	235
UYGULAMA 8: TRİSTÖR İLE DA MOTOR HIZINI KONTROL ETME	237
UYGULAMA 9: TRİYAK İLE AA LAMBA DİMMER ANAHTAR DEVRESİ YAPMA	239
UYGULAMA 10: TRİYAK İLE ÜNİVERSAL AA MOTOR (MATKAP) KONTROL ETME	241
DEĞERLER: ÖĞRETMENLİK ZANAATİ	243
ÖLÇME DEĞERLENDİRME	244
D. İLETKEN BAĞLANTILARI, LEHİMLEME VE PCB.....	245
1. EL ALETLERİ	246
1.1 ELEKTRİK ELEKTRONİKTE KULLANILAN EL ALETLERİ	246
ÖLÇME DEĞERLENDİRME	250
2. TEMEL İLETKEN BAĞLANTILARI	251
2.1 KABLOLAR.....	251
2.2 İLETKENLERDE EKLER	252
UYGULAMA 1 İLETKENLERİN DÜZ EK BAĞLANTISI	254
UYGULAMA 2 İLETKENLERİN T EK BAĞLANTISI	256
UYGULAMA 3 İLETKENLERİN ÇİFT T EK BAĞLANTISI	258
ÖLÇME DEĞERLENDİRME	260
3. LEHİMLEME.....	261

3.1 LEHİMLEMEDE KULLANILAN ELEMANLAR	261
3.2 LEHİMLEME İŞLEMİ.....	263
UYGULAMA 1 DELİKLİ PLAKETE ZİL TELİ LEHİMLEME	265
UYGULAMA 2 DELİKLİ PLAKETE NUMARA YAZIMI	267
UYGULAMA 3 İLETKENLERİN DÜZ EK BAĞLANTISINA LEHİMLEME YAPMA.....	269
UYGULAMA 4 İLETKENLERİN T EK BAĞLANTISINA LEHİMLEME YAPMA.....	271
UYGULAMA 5 İLETKENLERİN ÇİFT T EK BAĞLANTISINA LEHİMLEME YAPMA	273
UYGULAMA 6 TEL IZGARA LEHİMLEME	275
UYGULAMA 7 TEL KAFES LEHİMLEME	277
ÖLÇME DEĞERLENDİRME.....	279
4. PCB ÇİZİMİ VE MİNİ CNC İLE PCB	280
4.1 PCB (BASKI DEVRE) VE ÖNEMİ.....	280
4.2 PCB KARTLAR VE ÇEŞİTLERİ	281
4.3 BASKI DEVRE PROGRAMLARI.....	282
UYGULAMA 1 TASARIM ALANINA TRACK (YOL) ÇİZİLMESİ	291
UYGULAMA 2 TASARIM ALANINA PAD (DELİK) ÇİZİLMESİ.....	293
UYGULAMA 3 BİR BUTON BİR LED UYGULAMASINA AİT BASKI DEVRE ÇİZİMİNİ YAPMAK	295
UYGULAMA 4 FLİP FLOP DEVRESİNİN PCB’SİNİN MİNİ CNC’DE ÇIKARILMASI VE YAPIMI	299
UYGULAMA 5 555 İLE KARE DALGA ÜRETİCİ DEVRESİNİN PCB’SİNİN MİNİ CNC’DE ÇIKARILMASI	305
UYGULAMA.6 YENİ NESİL GERİLİM DÖNÜŞTÜRÜCÜ İLE GÜÇ KAYNAĞI YAPIMI	309
DEĞERLER: DOĞRULUK.....	318
ÖLÇME DEĞERLENDİRME.....	319
CEVAP ANAHTARI.....	320
KAYNAKÇA.....	322

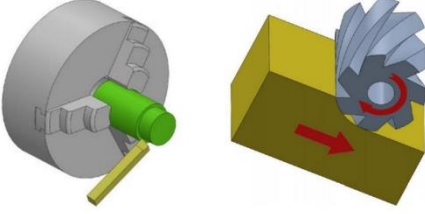
KİTAP TANITIMI

ATÖLYE 9

ÖĞRENME BİRİMİ 1

TEMEL TALAŞLI İMALAT

Bu öğrenme biriminde; teknik resim kurallarına göre işe uygun yapım resimlerini çizer, temel tesviyecilik, temel tornalama ve temel frezeleme işlemlerini yapar.

Öğrenme birimi kapağı

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	BİLGİ YAPRAĞI
KONU	1. TEKNİK RESİM ÇİZİMLERİ	

AMAÇ
Teknik resim çizim özelliklerini ve yöntemlerini açıklamak.

GİRİŞ
Sevgili öğrenciler, temel resim çizimi yapabilmek için öncelikle çizgi çeşitleri, norm yazı, temel çizim yöntemleri ve görünüş çıkarma gibi kuralları bilmelidir.

1.1. TEKNİK RESİM TANIMI VE ÖNEMİ
Teknik resim; herhangi bir cismin veya malzemenin nasıl üretildiğini, çalıştığını veya kurulduğunu anlatmak üzere yapılan çizimlerdir. Aynı zamanda teknik resim, teknik elemanlar arasındaki iletişimi en doğru şekilde sağlaması açısından kullanılan uluslararası teknik bir dildir.

Teknik resimler sayesinde dünyanın herhangi bir yerinde tasarlanmış veya üretilmiş bir ürünün üretim aşamalarını, boyutlarını, tolerans değerlerini, kullanım koşullarını, ürünün montajını, taşıma koşullarını ve bunlar gibi birçok değeri anlayabiliriz.

1.2. TEKNİK RESİM STANDARTLARI
Firmaların üretcekları ürünleri satılabilmeleri için ürün özelliklerinin kolay anlaşılabilir olması gerekmektedir. Bu sebeple firmalar ülke içerisinde TSE (Türk Standartları Enstitüsü), ülke dışında ise ISO (International Organization For Standardization – Uluslararası Standartlar Örgütü) verilerine ve kurallarına bağlı olarak üretim sağlayabilir. Teknik resim kuralları, TSE tarafından TS 88-50 ISO 128-50 numaraları ile standart hale getirilmiştir.

1.3. TEKNİK RESİM KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER

- ✓ **Resim Masası:** Üzerine kâğıt bağlanarak çizim yapılan düzgün yüzeyli aletlerdir.
- ✓ **T Cetveli:** Üzerinde milimetrik ölçü bölüntülü, başlık kısmı sabit veya hareketli çok yönlü çalışma kabiliyetine sahiptir.
- ✓ **Düz Cetvel:** Kâğıt üzerine ölçü aktarmaya, bir yerden bir yere ölçü taşımaya yarar.

Şekil 1.1.1: Resim masası

Şekil 1.1.2: T cetveli

Şekil 1.1.3: Düz cetvel

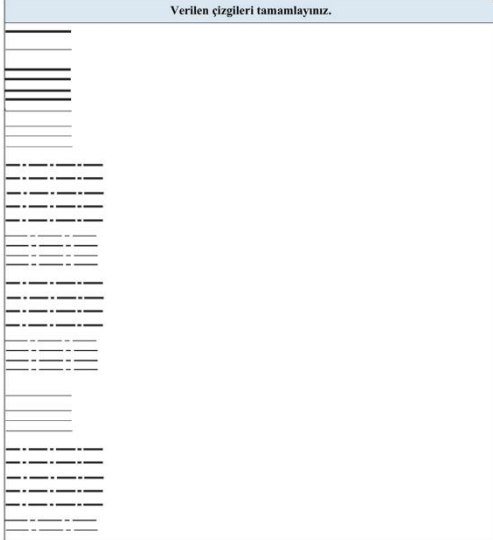
Bilgi yaprağı

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	1. ÇİZGİ ÇEŞİTLERİ ÇİZME	

AMAÇ
Çizgi çeşitlerinin önemini ve kullanım alanlarını öğrenerek TS normlarına göre teknik resim çizim uygulamaları yapmak.

1.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

Verilen çizimleri tamamlayınız.

Uygulama yaprağı

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	DEĞERLENDİRME YAPRAĞI
DEĞERLENDİRME KONUSU	1. TEKNİK RESİM ÇİZİMLERİ	

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

- Teknik resimde görünen çevreler ve kenarlar hangi çizgi ile çizilir?
A) İnce sürekli çizgi
B) İnce zikzaklı çizgi
C) Kalın kesik çizgi
D) Eksen çizgisi
E) Kalın sürekli çizgi
- İnce sürekli çizgi kalınlığı hangi aralıkta olmalıdır?
A) 0,5 - 1,0
B) 0,35 - 0,5
C) 0,25 - 0,35
D) 0,45 - 0,75
E) 0,25 - 0,50
- "Teknik resimde kullanılan yazılar _____ ve _____ yazılar olmak üzere ikiye ayrılır." Cümlesinde boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?
A) dik-eğik
B) ince-kalın
C) büyük-küçük
D) dar-geniş
E) kısa-uzun
- Teknik resim yazı kurallarında satırlar arası en az uzaklığı belirten harf hangisidir?
A) h
B) e
C) f
D) b
E) a
- Eğik yazılar, yatayla kaç derece açı oluşturacak şekilde yazılmalıdır?
A) 30° B) 75° C) 90° D) 45° E) 60°
- Pergel ve cetvel ile çizilemeyen, düzgün olmayan eğrilerin çiziminde kullanılan cetvel türü aşağıdakilerden hangisidir?
A) T cetveli
B) Düz cetvel
C) Pistolet cetveli
D) Gönye
E) Açı ölçer
- "Bir cismin, bir düzlem üzerine ışınların etkisi ile düşürülen görüntüsüne, o cismin _____ denir." Cümlesinde boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?
A) izdüşümü B) ışıını C) aralığı
D) alın düzlemi E) uzaklığı
- Perspektiflerden görünüş çıkarırken görünmeyen çevre ve kenarların çiziminde hangi çizgi kullanılır?
A) Kalın sürekli çizgi
B) İnce sürekli çizgi
C) Kalın kesik çizgi
D) İnce kesik çizgi
E) Kalın noktalı kesik çizgi
- "İzdüşüm ışınları, çizimlerde _____ çizgilerle gösterilir." Cümlesinde boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?
A) Kalın sürekli çizgi
B) İnce sürekli çizgi
C) Kalın kesik çizgi
D) İnce kesik çizgi
E) Kalın noktalı kesik çizgi
- Aşağıdakilerden hangisi dikey (kapalı) üzerindeki izdüşüm düzlemlerinden biridir?
A) Dikey B) Eğik C) Alın
D) Düz E) Silindirik

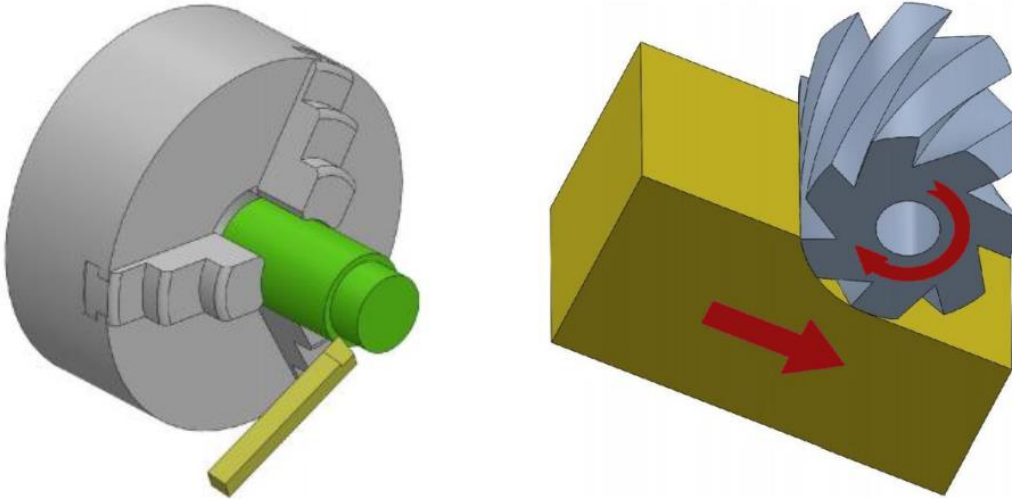
Değerlendirme yaprağı

ATÖLYE 9

ÖĞRENME BİRİMİ 1

TEMEL TALAŞLI İMALAT

Bu öğrenme biriminde; teknik resim kurallarına göre işe uygun yapım resimlerini çizer, temel tesviyecilik, temel tornalama ve temel frezeleme işlemlerini yapar.

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	BİLGİ YAPRAĞI
KONU	1. TEKNİK RESİM ÇİZİMLERİ	

AMAÇ

Teknik resim çizim özelliklerini ve yöntemlerini açıklamak.

GİRİŞ

Sevgili öğrenciler, temel resim çizimi yapabilmek için öncelikle çizgi çeşitleri, norm yazı, temel çizim yöntemleri ve görünüş çıkarma gibi kuralları bilmeliyiz.

1.1. TEKNİK RESİM TANIMI VE ÖNEMİ

Teknik resim; herhangi bir cismin veya malzemenin nasıl üretildiğini, çalıştığını veya kurulduğunu anlatmak üzere yapılan çizimlerdir. Aynı zamanda teknik resim, teknik elemanlar arasındaki iletişimi en doğru şekilde sağlaması açısından kullanılan uluslararası teknik bir dildir.

Teknik resimler sayesinde dünyanın herhangi bir yerinde tasarlanmış veya üretilmiş bir ürünün üretim aşamalarını, boyutlarını, tolerans değerlerini, kullanım koşullarını, ürünün montajını, taşıma koşullarını ve bunlar gibi birçok değeri anlayabiliriz.

1.2. TEKNİK RESİM STANDARTLARI

Firmaların üretecekleri ürünleri satabilmeleri için ürün özelliklerinin kolay anlaşılabilir olması gerekmektedir. Bu sebeple firmalar ülke içerisinde TSE (Türk Standartları Enstitüsü), ülke dışında ise ISO (International Organization For Standardization – Uluslararası Standartlar Örgütü) verilerine ve kurallarına bağlı olarak üretim sağlayabilir. Teknik resim kuralları, TSE tarafından TS 88-50 ISO 128-50 numaraları ile standart hale getirilmiştir.

1.3. TEKNİK RESİM KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER

- ✓ **Resim Masası:** Üzerine kâğıt bağlanarak çizim yapılan düzgün yüzeyli aletlerdir.

Şekil 1.1.1: Resim masası

- ✓ **T Cetveli:** Üzerinde milimetrik ölçü bölüntülü, başlık kısmı sabit veya hareketli çok yönlü çalışma kabiliyetine sahiptir.

Şekil 1.1.2: T cetveli

- ✓ **Düz Cetvel:** Kâğıt üzerine ölçü aktarmaya, bir yerden bir yere ölçü taşımaya yarar.

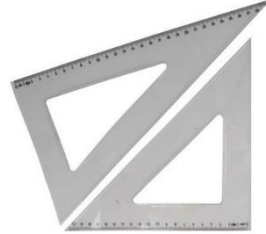
Şekil 1.1.3: Düz cetvel

- ✓ **Pistole Cetveli:** Pergel ve cetvel ile çizilemeyen, düzgün olmayan eğrilerin çiziminde kullanılır.

Şekil 1.1.4: Pistole cetveli

- ✓ **Gönyeler (30° ve 45°):** T cetveli üzerinde kaydırılarak çizgiler çizmeye, ölçü taşımaya yarar.

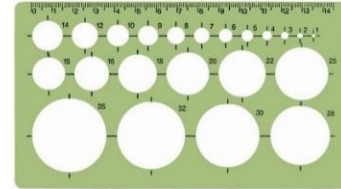
Şekil 1.1.5: Gönyeler

- ✓ **Açıölçer (İletki):** 0-180 ve 180-360 derece arasındaki açıların ölçümünde kullanılır.

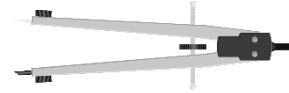
Şekil 1.1.6: Açıölçer

- ✓ **Şablonlar:** Çember, yay ve yazı şablonları belli başlı çeşitlerindendir.

Şekil 1.7: Harf ve Daire şablonu

- ✓ **Pergel:** Çember ve yay çiziminde kullanılır.

Şekil 1.1.8: Pergel

- ✓ **Kalemler:** Teknik resim çiziminde kullanılır. H serisi sert uçlu, B serisi yumuşak uçlu, HB serisi orta yumuşak uçlu kalemlerdir.

Şekil 1.1.9: Kalemler

1.4. TEKNİK RESİM ÇİZGİLERİ VE ÖZELLİKLERİ

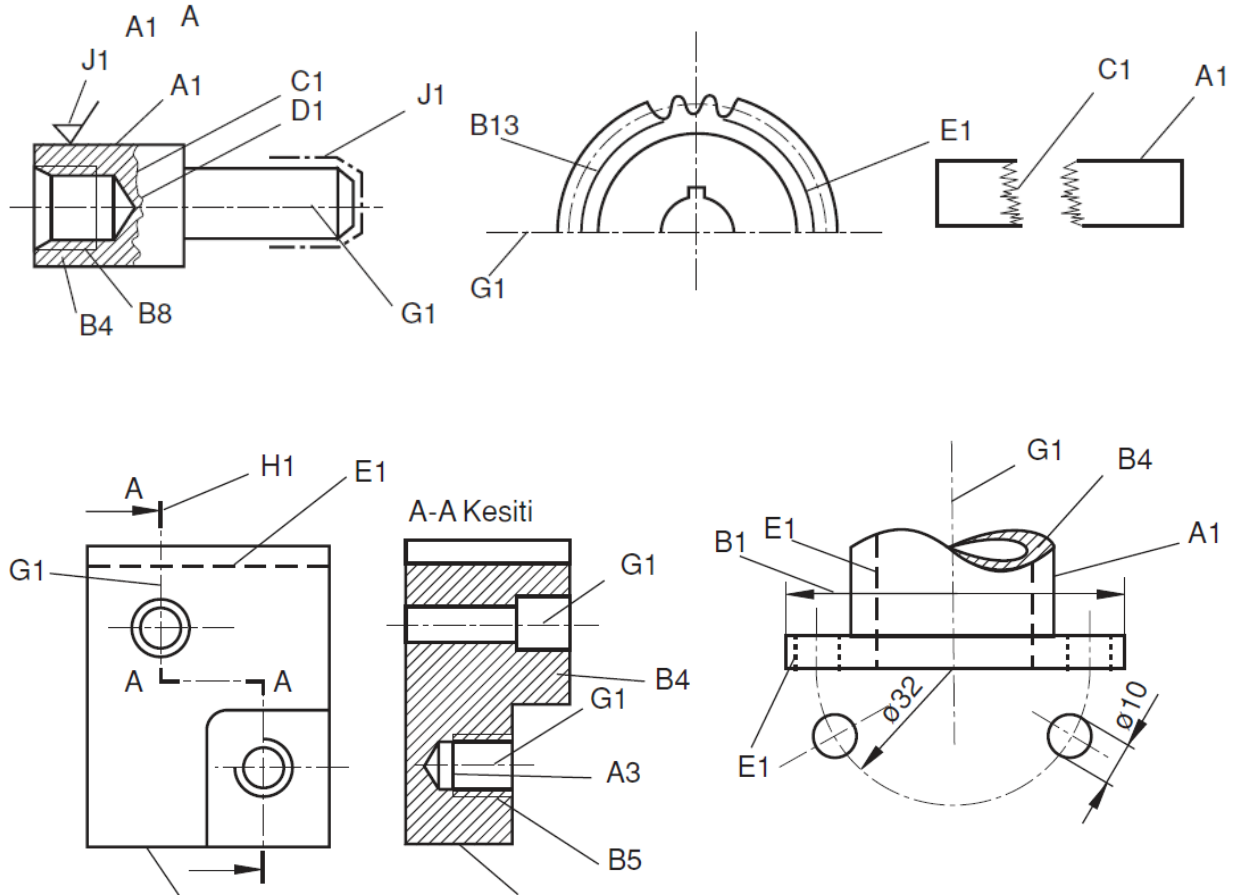
Teknik resimde kullanılan çizgilerin temel kuralları **TS 88-20 ISO 128-20/2000** standardında belirtilmiştir. Makine teknik resimlerinde kullanılan çizgiler **TS 88-24 ISO 128-24/2003** numaralı standartta belirtilmiştir. Bu çizgi standartları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

	Çizgi Çeşidi	Çizgi Kalınlığı	Görünümü
A.	Kalın sürekli çizgi	0,5 - 1,0	
B.	İnce sürekli cetvelle çizgi	0,25 - 0,35	
C.	İnce sürekli serbest çizgi	0,25 - 0,35	
D.	İnce noktalı kesik (eksen çizgisi)	0,25 - 0,35	
E.	İnce kesik çizgi	0,35 - 0,5	
F.	Kalın noktalı kesik çizgi	0,5 - 1,0	
G.	Uç ve yön değiştirme yerleri kalın, diğer yerleri ince noktalı kesik çizgi (çizgi)	0,25 - 0,35	
H.	İnce zikzaklı (düz) çizgi	0,25 - 0,35	
J.	İnce iki noktalı kesik çizgi	0,25 - 0,35	

Tablo 1.1.1: Çizgi çeşitleri

Çizgi Çeşitleri (TS 88-20 EN ISO 128-20)		Çizgi Kalınlığı	Kullanma Yerleri (TS 88-20 EN ISO 128-20'ye göre)
A	Kalın sürekli çizgi	0,5 - 1,0	1. Görünen kenarlar 2. Görünen çevreler 3. Vida uçları 4. Vida boyu sınırları 5. Diyagramların esas çizgileri
B	İnce sürekli çizgi	0,25 - 0,35	1. Ölçü çizgileri 2. Görünen ara kesitler 3. Ölçü bağlama çizgileri 4. Taramalar 5. Kılavuz çizgileri 6. Yerde döndürülmüş kesit çevreleri 7. Sadeleştirilmiş eksenler 8. Görünen vida dış dipleri 9. Ölçü çizgilerinin sınırlandırılmasında 10. Bükme çizgileri 11. Düzlem yüzeyleri gösteren köşegen çizgileri 12. Açıklama çemberleri 13. Dış çarklarının dış dibi daireleri 14. İz düşüm (taşım) çizgileri
C	İnce sürekli serbest çizgi	0,5 - 1,0	1. Sınırlama eksen çizgisiyle yapılmadığında, görünüş veya kesitleri sınırlayan çizgiler
D	İnce zikzaklı çizgi		
E	Kalın kesik çizgi	0,5 - 1,0	1. Görünmeyen kenarlar
F	İnce kesik çizgi	0,35 - 0,5	2. Görünmeyen çevreler 3. İşlenmiş yüzey sınırlarının gösterilmesi
G	Eksen çizgisi	0,25 - 0,35	1. Eksen çizgileri 2. Simetri çizgileri 3. Delik eksen daireleri
H	Kesit eksen çizgisi		4. Yörüngeler, izler 5. Dişli bölümleri 6. Bölüm (şekil) düzlemleri
J	Kalın noktalı kesik çizgi	0,5 - 1,0	1. Kesit düzlemleri izlerinin gösterilmesi 2. Özel işlemleri yüzeylerin sınırlarının gösterilmesi (Isıl işlem gibi) 3. Kesitli düzlemlerin gösterilmesi

Tablo 1.1.2: Çizgi çeşitlerinin kullanım yerleri

Şekil 1.1.10: Çizgi çizim örnekleri

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	1. ÇİZGİ ÇEŞİTLERİ ÇİZME	

AMAÇ

Çizgi çeşitlerinin önemini ve kullanım alanlarını öğrenerek TS normlarına göre teknik resim çizim uygulamaları yapmak.

1.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

Verilen çizgileri tamamlayınız.	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	
	

1.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
Kalem	Teknik resim kalemi	1
Gönye	-	1
Cetvel	30 cm	1

1.3. İşlem Basamakları

1. Gerekli malzemeler temin edilir.
2. Verilen tablo ve bilgiler incelenir.
3. Kalem 90° olacak şekilde tutulur.
4. Gönye veya cetvel yardımıyla verilen çizgiler tamamlanır.

1.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler**1.4.1. Alınan Değerler / Sonuç**

Kriter	Kalın çizgi	İnce çizgi	Noktalı çizgi
Çizim kalitesi			

1.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Kalın düz çizgi çizme			
İnce düz çizgi çizme			
Kalın noktalı çizgi çizme			
İnce noktalı çizgi çizme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı	Tarih		Tarih		
Soyadı		Numarası	Saat		Saat		

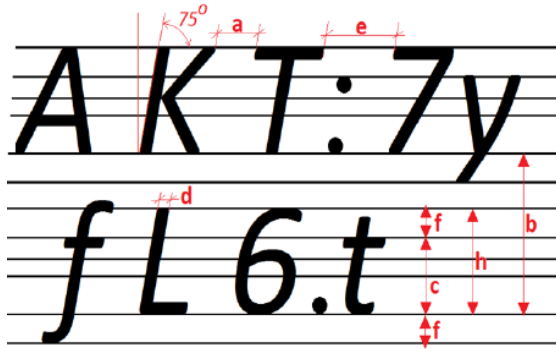
ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	BİLGİ YAPRAĞI
KONU	1. TEKNİK RESİM ÇİZİMLERİ	

1.5.TEKNİK RESİM YAZILARI VE ÖZELLİKLERİ

Teknik resimde kullanılan yazılar TS 10841 EN ISO 3098-2 / 05.03.2002 numaralı standartlar ile düzenlenmiştir. Bu standartlar, teknik resim ve ilgili dokümanlarda kullanılan Latin alfabesinin rakamlarını ve işaretlerini kapsar.

Teknik resimde kullanılan yazıların özellikleri:

- ✓ Yazılar yanlış anlamaya meydan vermemeli ve süslü olmamalıdır.
- ✓ Resmin tamamında kullanılan yazılar aynı karakterleri içermelidir.
- ✓ Harf ve sayılar arasındaki boşluklar en az çizgi ve yazı kalınlığının iki katı olmalıdır.
- ✓ Yazıların yüksekliği resmin büyüklüğüne göre ayarlanmalıdır.

Şekil 1.1.11: Eğik Yazı

- a) Harfler arası uzaklık
- b) Satırlar arası en az uzaklık
- c) Küçük harf yüksekliği
- d) Yazının kalınlığı
- e) Kelimeler arası en az uzaklık
- f) Uzantı yüksekliği
- h) Büyük harf yüksekliği

Teknik resimde kullanılan yazılar dik ve eğik yazılar olmak üzere ikiye ayrılır. Eğik yazılar yatayla 75° açı olacak şekilde yazılır. Tablo 1.3'te yazılarda uyulması gereken detaylar ve kurallar verilmiştir.

Özellik	A Standardı TSE Yazı Tipi								B Standardı TSE Yazı Tipi							
	Oran	Ölçüler							Oran	Ölçüler						
a	(2/20)h	0,5	0,7	1	1,4	2	2,8	4	(2/14)h	0,35	0,5	0,7	1	1,4	2	2,8
b	(14/10)h	3,5	5	7	10	14	20	28	(20/14)h	3,5	5	7	10	14	20	28
c	(7/10)h	-	2,5	3,5	5	7	10	14	(10/14)h	-	2,5	3,5	5	7	10	14
d	(1/10)h	0,25	0,35	0,5	0,7	1	1,4	2	(1,14)h	0,18	0,25	0,35	0,5	0,7	1	1,4
e	(6/10)h	1,5	2,1	3	4,2	6	8,4	12	(6/14)h	1,05	1,5	2,1	3	4,2	6	8,4
f	(3/10)h	-	1	1,4	2	2,8	4	6	(3/14)h	-	1	1,4	2	2,8	4	6
h	(10/10)h	2,5	3,5	5	7	10	14	20	(14/14)h	2,5	3,5	5	7	10	14	20

Tablo 1.1.3: Yazı yazma kuralları

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	2. NORM YAZI YAZMA	

AMAÇ

Eğik yazı kurallarını öğrenmek ve kurallara uygun olarak eğik yazı yazmak.

2.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

Vatanını en çok seven, görevini en iyi yapandır.

Mustafa Kemal ATATÜRK

2.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
Kalem	Teknik resim kalemi	1
Gönye	-	1
Cetvel	30 cm	1

2.3. İşlem Basamakları

1. Gerekli malzemeler temin edilir.
2. Kalem 90° olacak şekilde tutulur.
3. Gönye yardımıyla İstiklâl Marşımızın ilk iki kıtası yazılır.

2.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler**2.4.1. Alınan Değerler / Sonuç**

Kriter	İstiklâl Marşı
Çizim kalitesi	

2.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★★	★★★
Eğik yazı yazma			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

2.4.3. Çizim Alanı

1	
2	
3	
4	
1	
2	
3	
4	
1	
2	
3	
4	
1	
2	
3	
4	
1	
2	
3	
4	
1	
2	
3	
4	
1	
2	
3	
4	
1	
2	
3	
4	

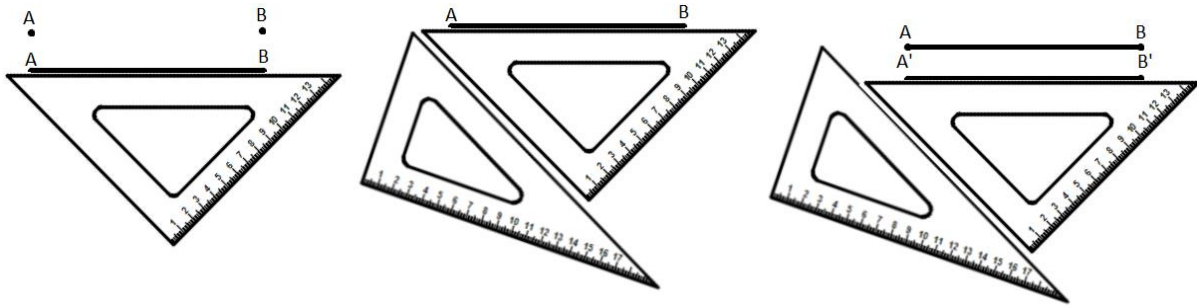
Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	BİLGİ YAPRAĞI
KONU	1. TEKNİK RESİM ÇİZİMLERİ	

1.6 TEMEL GEOMETRİK ÇİZİMLER

1.6.1 Paralel Doğru Çizme

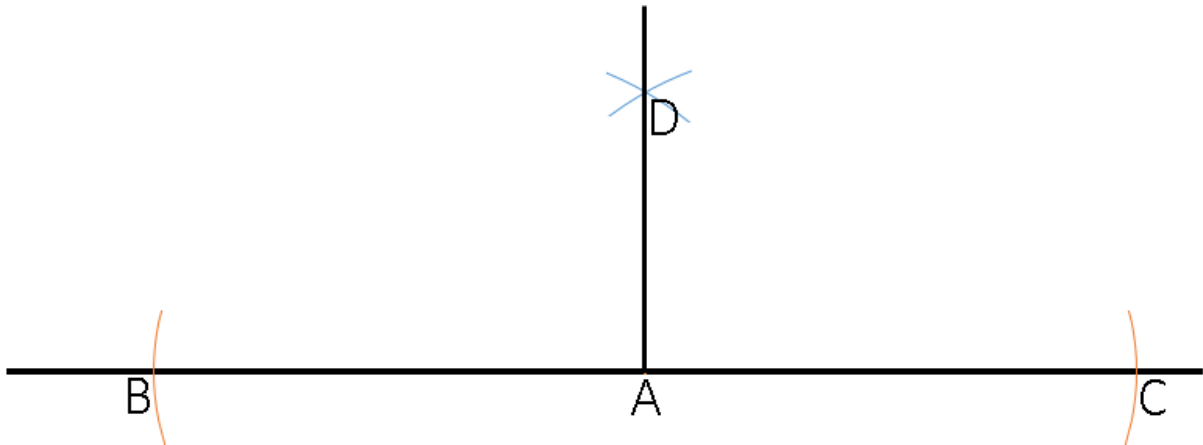
Teknik resimde kullanılan doğrulara paralel doğruların çizimi için T cetveli, gönye gibi çizim malzemeleri kullanılarak kaydırma yöntemi ile doğru parçasına paralel doğrular çizilebilir.

Şekil 1.1.12: Paralel doğru çizme çizimi

1.6.2 Bir Doğru Üzerine Dikme Çıkma

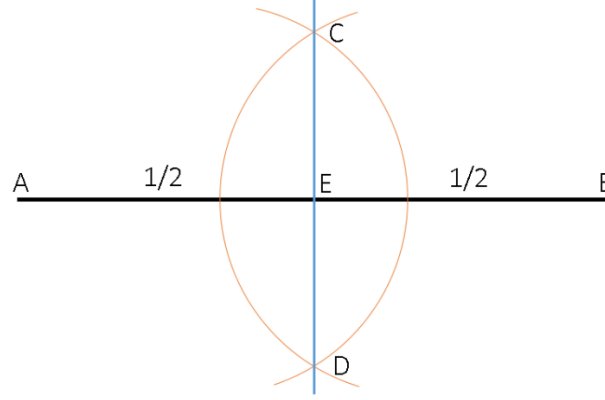
Doğru üzerindeki herhangi bir noktadan dikme çıkmak için doğru üzerinde herhangi bir A noktası belirlenir ve A noktasından pergeli yardımıyla doğrunun iki tarafı yaylarla işaretlenir. Yayların doğruyu kestiği noktalar B ve C noktaları olarak adlandırılır. Pergel AB doğrusundan daha büyük açılarak B ve C noktalarından yaylar çizilir ve yayların kesiştiği noktalar D noktası olarak belirlenir. D ile A noktası birleştirilerek doğru üzerinde dikme elde edilir.

Şekil 1.1.13: Doğru üzerine dikme çizimi

1.6.3 Bir Doğruyu İki Eşit Parçaya Bölme

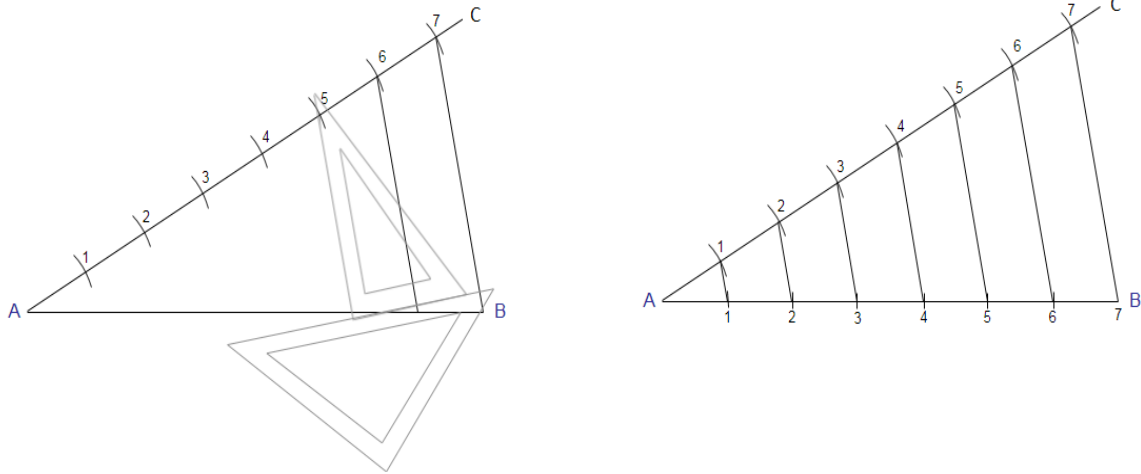
Doğruyu iki eşit parçaya bölmek için pergel AB doğru parçasının yarısından fazla açılır, A ve B noktalarından yaylar çizilir ve yayların kesiştiği noktalar C ve D noktaları olarak isimlendirilir. C ile D noktaları birleştirilerek AB doğru parçası iki eşit parçaya bölünür

Şekil 1.1.14: Doğruyu iki eşit parçaya bölme

1.6.4. Bir Doğru Parçasını Eşit Parçalara Bölme

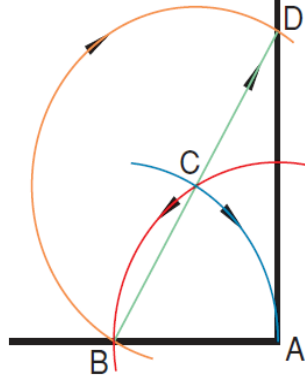
Doğruyu eşit parçalara bölmek için AB doğru parçasına yardımcı bir AC doğru parçası çizilir. Çizilen AC doğru parçasının üzerine pergel yardımı ile eşit aralıklı yaylar çizilir. AC doğru parçasının üzerindeki yayların sayısı AB doğru parçasını kaç eşit parçaya bölmek istiyorsak o kadar sayıda olmalıdır. Yardımcı doğrunun üzerindeki noktalardan AB doğrusu ile birleştirilir. Birleştirme yaparken çizilen her doğru, birbirine paralel olmalıdır. Böylece AB doğru parçası istenilen sayıda eşit parçaya bölünmüş olur.

Şekil 1.1.15: Doğruyu eşit parçalara bölme

1.6.5. Bir Doğru Parçasına Dik Açı Oluşturmak

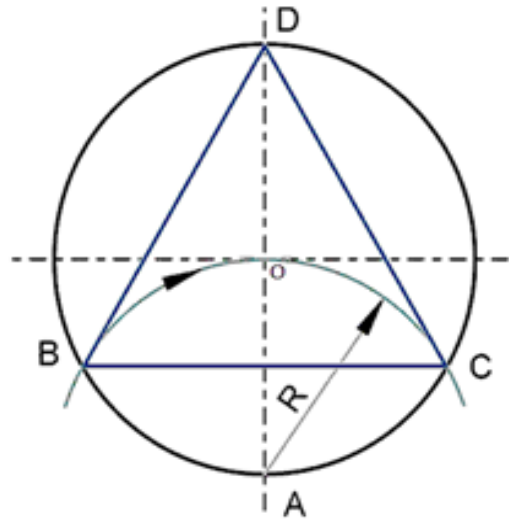
Doğrunun ucunda bir dik açı oluşturmak için doğrunun herhangi bir uç noktası A olarak adlandırılır. Pergel yardımı ile A noktasından bir yay çizilir ve B noktası elde edilir. Pergel açıklığı hiç bozulmadan B noktasından bir yay daha çizilir ve iki yayın kesiştiği nokta C noktası olarak adlandırılır. Aynı pergel açısı ile C noktasından bir yay daha çizilir. B ile C noktaları birleştirilir ve C noktasından çizilen yayı kesinceye kadar devam ettirilir. C noktasından çizilen yay ile BC doğrusunun kesiştiği nokta D noktası olarak adlandırılır. Elde edilen D noktası ile A noktası birleştirilerek dik açı elde edilmiş olur.

Şekil 1.1.16: Doğru parçasına dik açı çizme

1.6.6 Daire İçerisine Üçgen Çizimi

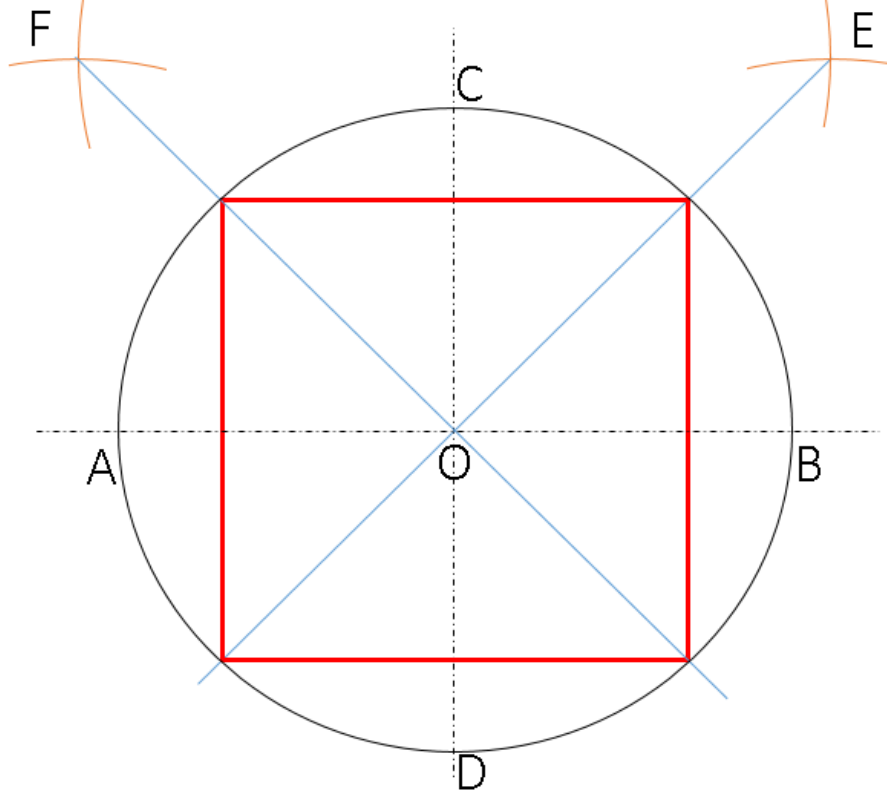
Daire içerisinde üçgen oluşturmak için dairenin eksen çizgileri üzerindeki nokta A olarak adlandırılır. A noktasının tam karşısındaki nokta D olarak adlandırılır. A noktasından yarıçap kadar bir yay çizilir ve yayın daireyi kestiği noktalar B ve C olarak adlandırılır. B, C ve D noktaları birleştirilerek daire içerisinde üçgen elde edilir.

Şekil 1.1.17: Üçgen çizimi

1.6.7 Daire İçerisine Dörtgen Çizimi

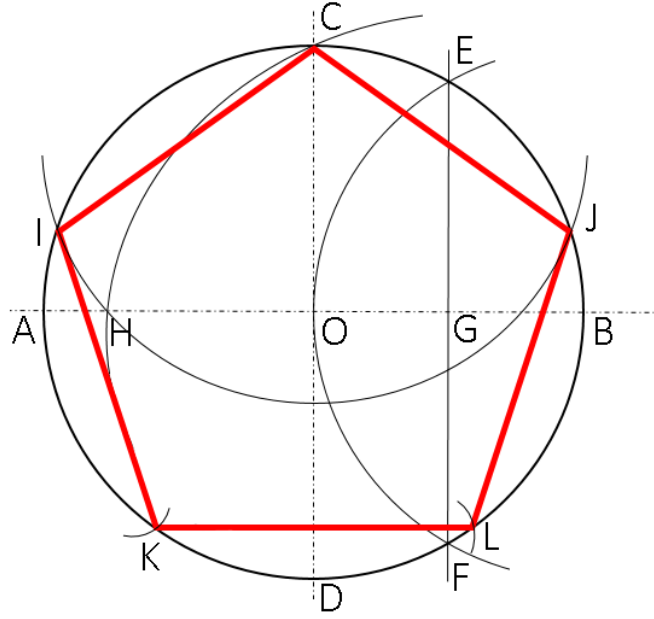
Daire içerisinde dörtgen oluşturmak için dairenin eksen çizgileri üzerindeki noktalar A, B, C ve D olarak adlandırılır. A ile C noktaları ve B ile D noktalarından birbirini kesen çapraz yaylar çizilir. Yayların kesiştiği noktalar E ve F olarak adlandırılır. E ve F noktaların daire merkezinde geçecek şekilde daire boyunca doğrular çizilir ve daireyi kesen dört adet nokta elde edilir. Elde edilen noktalar birleştirilerek daire içerisinde dörtgen oluşturulur.

Şekil 1.1.18: Dörtgen çizimi

1.6.8 Daire İçerisine Beşgen Çizimi

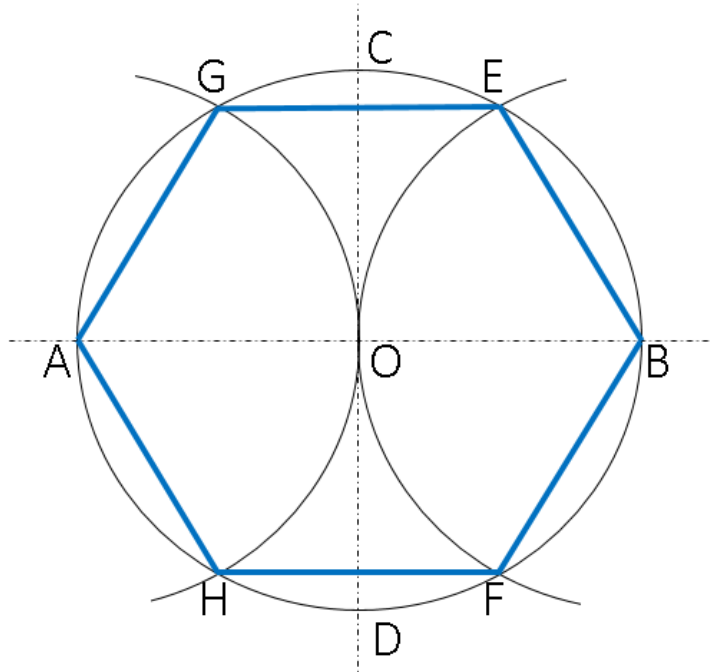
Daire içerisinde dörtgen oluşturmak için dairenin eksen çizgileri üzerindeki noktalar A, B, C ve D olarak adlandırılır. B noktasında yarıçap aralığından bir yay çizilir ve yayın daireyi kestiği noktalar E ve F noktaları olarak adlandırılır. E ile F noktalarını birleştirecek bir doğru çizilir ve EF doğrusunun eksen çizgisi ile kesiştiği nokta G noktası olarak adlandırılır. Pergel G ile C noktaları arası kadar açılır ve G noktasında bir yay çizilip eksen çizgisi üzerinde H noktası elde edilir. Pergel C ile H noktaları arası kadar açılır ve C noktasından bir yay çizilerek daire üzerinde I ve J noktaları elde edilir. I ile J noktalarından pergel açıklığı bozulmadan birer yay daha çizilerek K ve L noktaları elde edilir. C, I, K, L ve J noktaları birleştirilerek daire içerisinde beşgen oluşturulur.

Şekil 1.1.19: Beşgen çizimi

1.6.9 Daire İçerisine Altıgen Çizimi

Daire içerisinde dörtgen oluşturmak için dairenin eksen çizgileri üzerindeki noktalar A, B, C ve D olarak adlandırılır. Pergel yarıçap kadar açılıp A ile B noktalarından birer adet yay çizilir ve daire üzerinde E, F, G ve H noktaları elde edilir. G, A, H, F, B ve E noktaları birleştirilerek daire içerisinde altıgen oluşturulur.

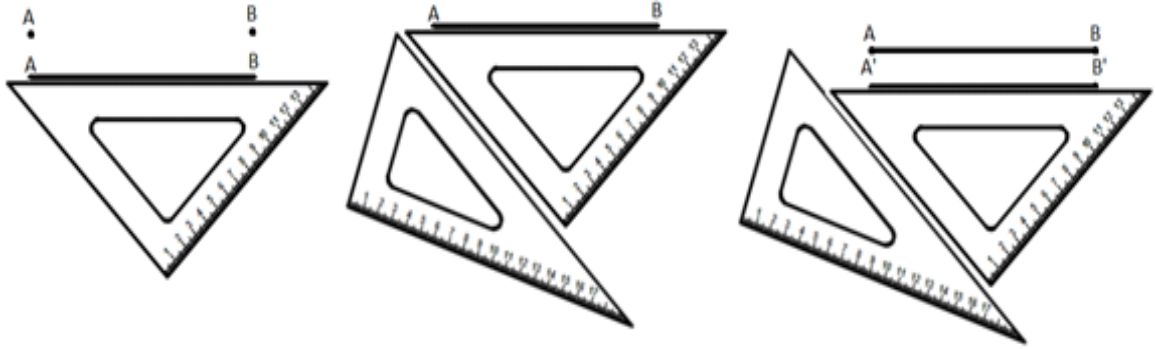

Şekil 1.1.20: Altıgen çizimi

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	3. PARALEL DOĞRULAR ÇİZME	

AMAÇ

Çizilen bir AB doğru parçasına paralel doğru çizmek.

3.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**3.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özelliği	Miktarı
Kalem	Teknik resim kalemi	1
Gönye	45° 45° 90° ve 30° 60° 90°	1
Cetvel	30 cm	1

3.3. İşlem Basamakları

1. A ve B noktaları belirlenir.
2. Gönye veya cetvel yardımıyla AB doğru parçası çizilir.
3. 45° ve 30° lik gönye takımı giriş bölümünde gösterildiği gibi yerleştirilir.
4. 30° lik gönye sabit tutularak 45° lik gönye kaydırılır ve AB doğrusuna paralel ikinci doğru elde edilir.

3.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler**3.4.1. Alınan Değerler / Sonuç**

Kriter	Paralel doğru
Çizim kalitesi	

3.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Paralel doğru çizme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

3.4.3. Çizim Alanı

- 1.) A B
- ●
-
- 2.) A B
- ●
-
- B
-
-
- 3.) A
-

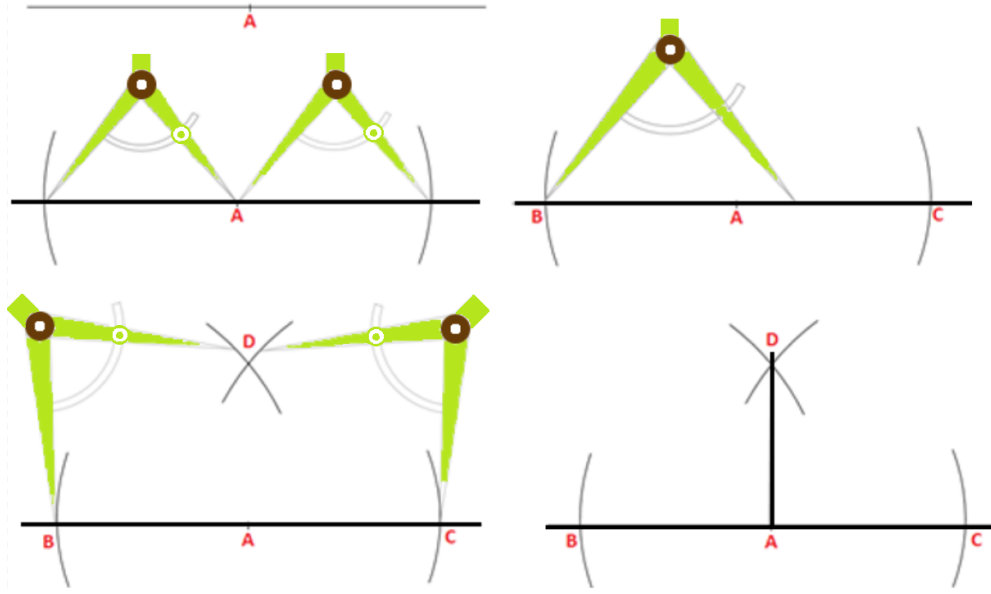
Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	4. DİK ÇİZGİ ÇİZME	

AMAÇ

Çizilen doğru parçası üzerindeki bir noktadan dik çizgi çizmek.

4.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

4.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
Kalem	Teknik resim kalemi	1
Pergel	-	1
Cetvel	30 cm	1

4.3. İşlem Basamakları

1. Bir doğru parçası çizilir.
2. Doğru parçası üzerinde herhangi bir A noktası belirlenir.
3. Pergel doğru parçası üzerinde A noktasına koyulur.
4. Doğru parçasını geçmeyecek şekilde pergel açılır.
5. Doğru parçasını kesecek şekilde karşılıklı aynı yarıçapa sahip iki yay çizilir.
6. Kestiği noktalar B ve C noktası olarak adlandırılır.
7. Pergel AB uzunluğundan biraz fazla açılarak B merkezli bir yay çizilir.
8. Pergel açıklığı bozulmadan C merkezli bir yay daha çizilir.
9. Yayların kesiştikleri nokta D olarak adlandırılır.
10. A ile D noktaları birleştirilir.
11. Çizilen AD doğru parçası BC doğrusuna dik çıkmış olur.

4.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

4.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	Dikme çıkma
Çizim kalitesi	

4.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Dikme çizme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

4.4.3. Çizim Alanı

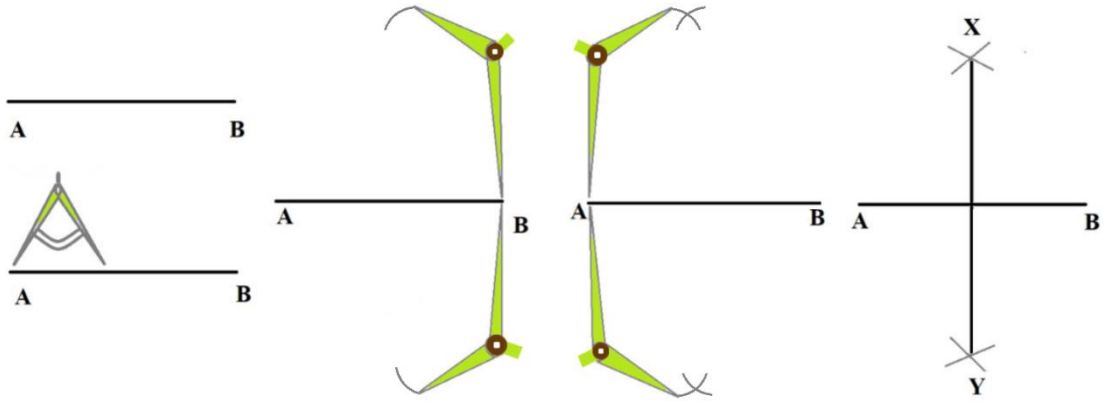
A

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA	İŞİ BİTİRME	İmza	
Adı		Sınıfı		Tarih			
Soyadı		Numarası		Saat			

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	5. DOĞRUNUN İKİ EŞİT PARÇAYA BÖLÜNMESİ	

AMAÇ

Çizilen bir doğru parçasını iki eşit parçaya bölmek.

5.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**1.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özelliği	Miktarı
Kalem	Teknik resim kalemi	1
Pergel	-	1
Cetvel	30 cm	1

5.3. İşlem Basamakları

1. Bir AB doğru parçası çizilir.
2. Pergel çizilen AB doğru parçasından biraz fazla olacak şekilde açılır.
3. AB doğru parçasının iki ucundan doğru parçasının hem üstünde hem de altında kalacak şekilde yay çizilir.
4. Yayların kesiştiği noktalar X ve Y olarak adlandırılır.
5. X ve Y noktalarından geçecek bir doğru parçası çizilir.
6. AB doğru parçası ile XY doğru parçasının kesiştiği nokta AB doğru parçasının orta noktası olur.

5.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler**5.4.1. Alınan Değerler / Sonuç**

Kriter	Eşit parçaya bölme
Çizim kalitesi	

5.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Doğruyu eşit parçaya bölme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

5.4.3. Çizim Alanı

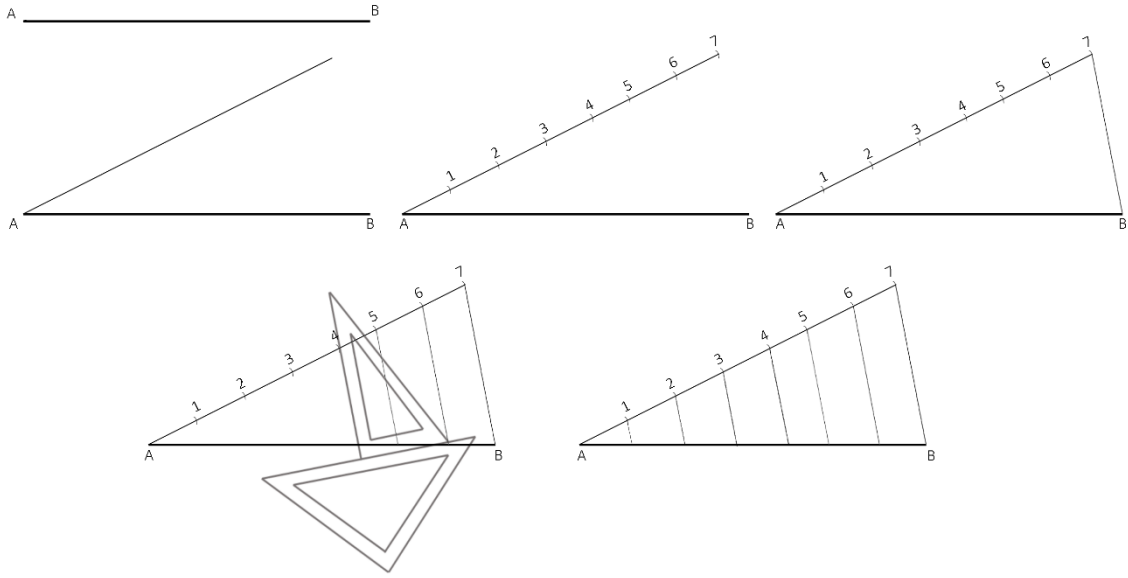
A _____ B

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	6. DOĞRU PARÇASINI EŞİT PARÇAYA BÖLME	

AMAÇ

Çizilen bir doğru parçasını istenilen sayıda eşit parçaya bölmek.

6.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**6.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özelliği	Miktarı
Kalem	Teknik resim kalemi	1
Pergel	-	1
Cetvel	30 cm	1

6.3. İşlem Basamakları

1. Herhangi bir uzunlukta AB doğru parçası çizilir.
2. AB doğru parçasının A noktasından istenilen bir açıda yardımcı doğru çizilir.
3. AB doğru parçasının kaç eşit parçaya bölünmesi isteniyorsa yardımcı doğru üzerinde pergeli yardımı ile o kadar nokta işaretlenir.
4. İşaretlenen son nokta ile B noktası birleştirilir.
5. Birleştirilen noktaların açısını bozmadan gönye yardımıyla AB doğrusu üzerinde her nokta için işaret koyulur.
6. AB doğru parçası işaretlenen noktalar sayesinde istenilen sayıda eşit parçaya bölünmüş olur.

6.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

6.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	Eşit parçalara bölme
Çizim kalitesi	

6.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Doğruyu eşit parçalara bölme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

6.4.3. Çizim Alanı

A

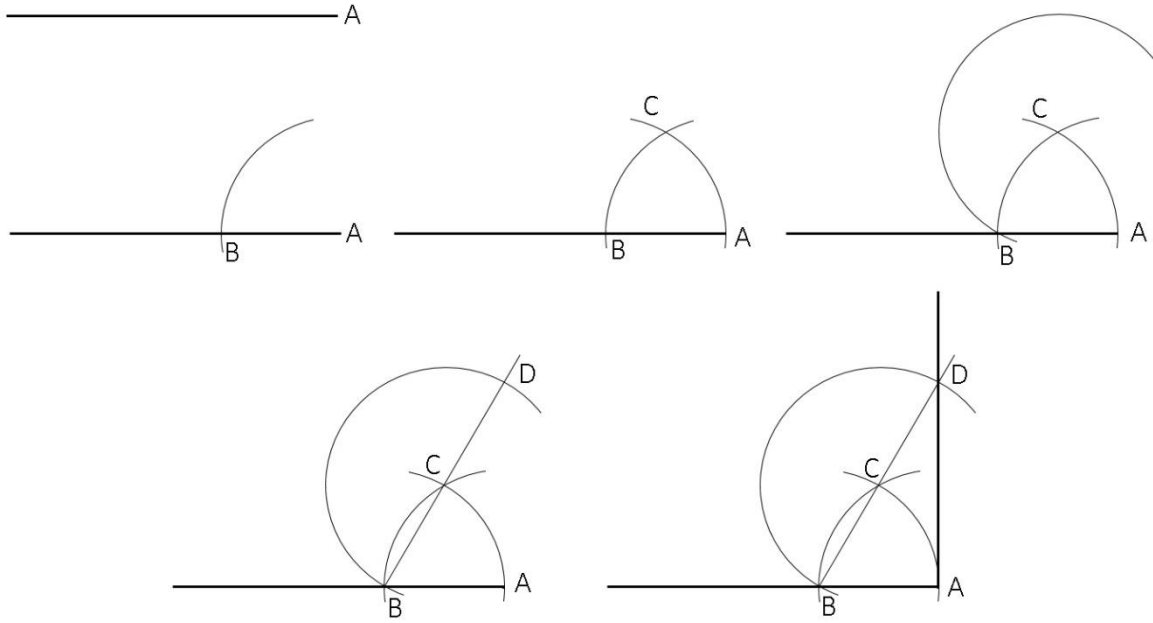
B

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	7. DİK AÇI OLUŞTURMA	

AMAÇ

Doğru parçası üzerinde dik açı oluşturmak.

7.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**7.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özelliği	Miktarı
Kalem	Teknik resim kalemi	1
Pergel	-	1
Cetvel	30 cm	1

7.3. İşlem Basamakları

1. Doğru parçasının bitiş noktası A olarak adlandırılır.
2. Pergel ile A noktasından doğruyu kesen bir yay çizilir.
3. Yayın kestiği nokta B noktası olarak adlandırılır.
4. Pergelin açısı hiç bozulmadan B noktasından bir yay daha çizilir.
5. İki yayın kesiştiği nokta C noktası olarak adlandırılır.
6. Pergelin açısı hiç bozulmadan C noktasından bir yay daha çizilir.
7. B ve C noktalarından geçen bir doğru çizilir.
8. C noktasından çizilen yay ile BC doğrusunun kesiştiği nokta D noktası olarak adlandırılır.
9. D noktası ile A noktasını birleştiren bir doğru çizildiğinde dik açı oluşur.

7.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

7.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	Dik açı oluşturma
Çizim kalitesi	

1.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Dik açı çizme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

7.4.3. Çizim Alanı

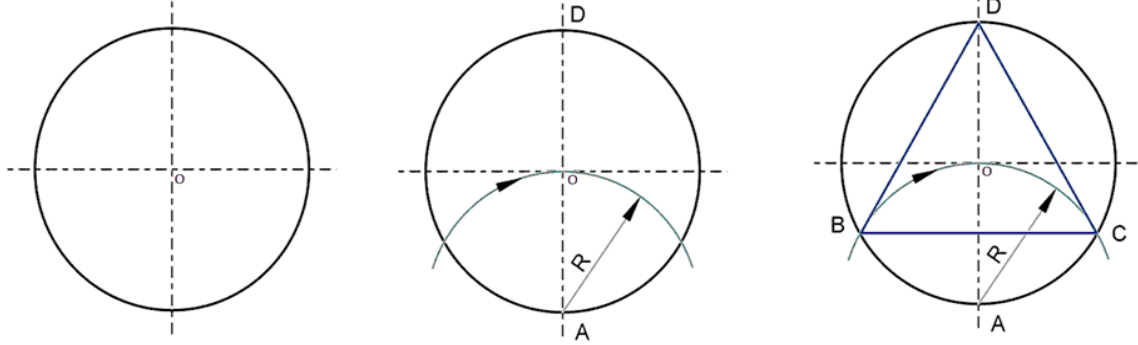
A

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	8. ÜÇGEN ÇİZİMİ	

AMAÇ

Daire içerisine eşkenar üçgen çizmek.

8.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**8.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özelliği	Miktarı
Kalem	Teknik resim kalemi	1
Pergel	-	1
Cetvel	30 cm	1

8.3. İşlem Basamakları

1. Birbirine dik iki adet eksen çizgisi çizilir.
2. Kesiştikleri nokta O olarak adlandırılır.
3. O noktasından R yarıçaplı bir daire çizilir.
4. Dairenin alt noktası A, üst noktası D olarak adlandırılır.
5. A noktasından R yarıçaplı bir daire çizilir.
6. Yayın daireyi kestiği noktalar B ve C noktaları olarak adlandırılır.
7. Sırasıyla BD, DC ve CB doğru parçaları çizilerek daire içerisinde eşkenar üçgen elde edilir.

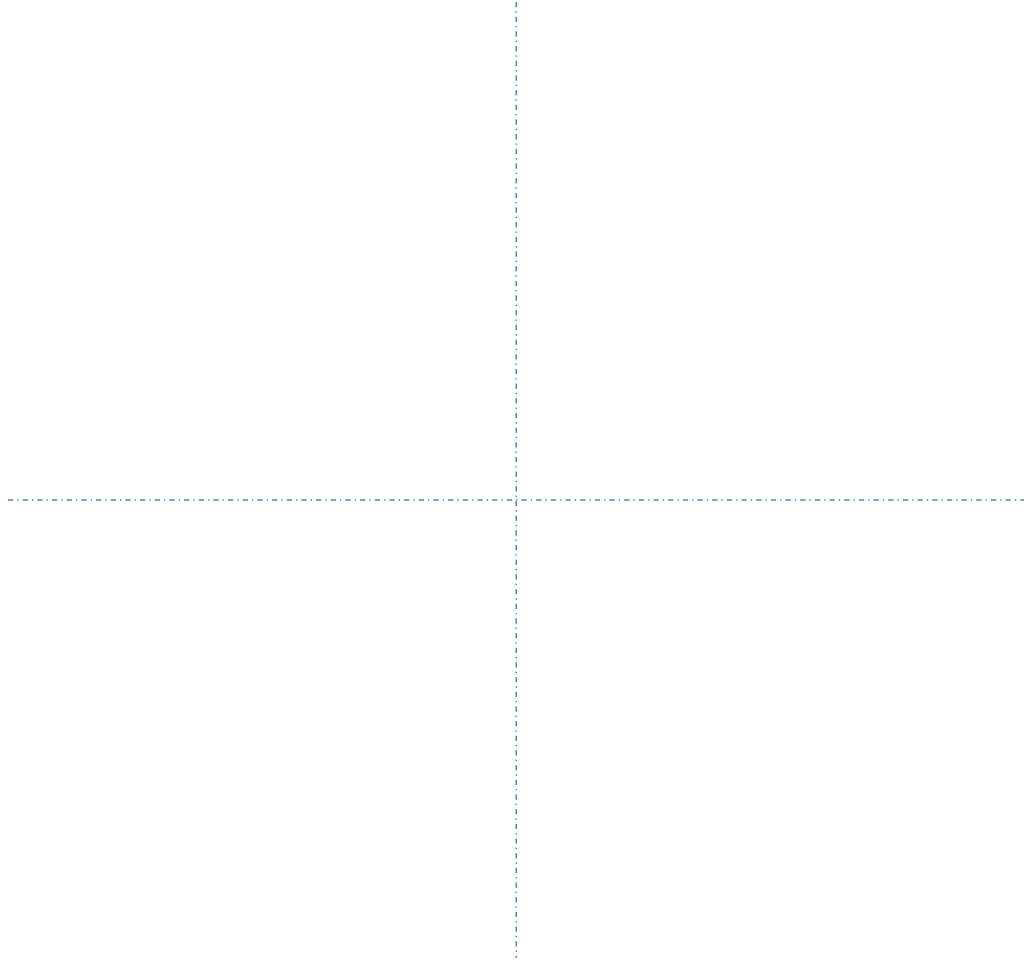
8.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler**8.4.1. Alınan Değerler / Sonuç**

Kriter	Üçgen
Çizim kalitesi	

8.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Üçgen çizme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

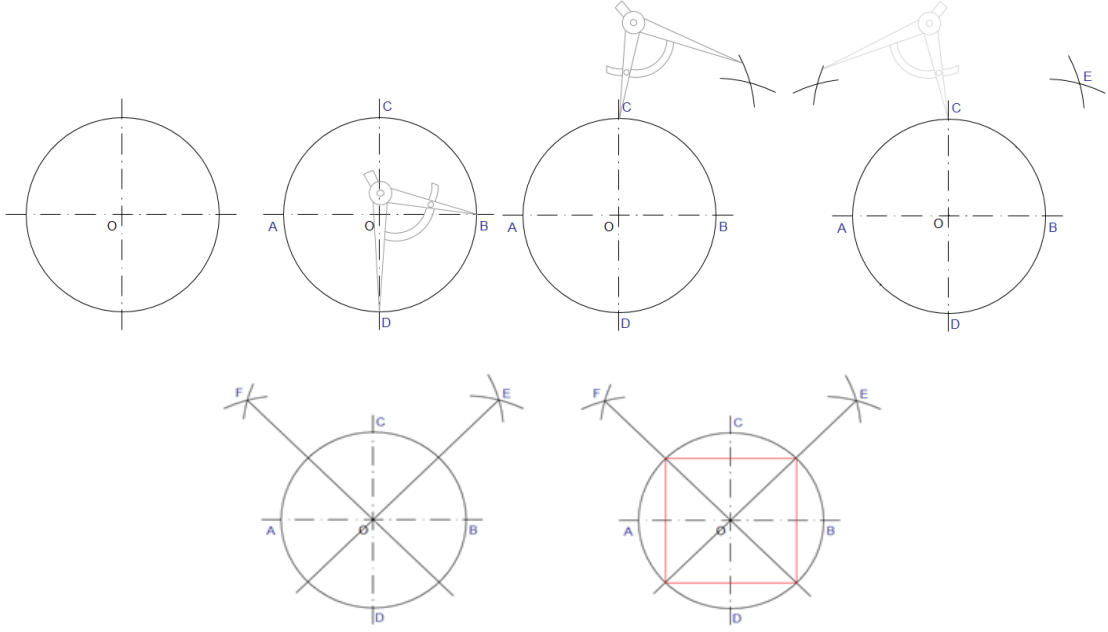
8.4.3. Çizim Alanı

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	9. DÖRTGEN ÇİZİMİ	

AMAÇ

Daire içerisine eşkenar dörtgen çizmek.

9.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**9.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özelliği	Miktarı
Kalem	Teknik resim kalemi	1
Pergel	-	1
Cetvel	30 cm	1

9.3. İşlem Basamakları

1. Birbirine dik iki adet eksen çizgisi çizilir.
2. Kesiştikleri nokta O olarak adlandırılır.
3. O noktasından R yarıçaplı bir daire çizilir.
4. Dairenin eksen çizgisi ile kesiştiği noktalar A, B, C, D olarak adlandırılır.
5. Pergel BD uzaklığı kadar açılır.
6. B ve C noktalarından birer teğet çizilir, kesiştiği nokta E olarak adlandırılır.
7. A ve C noktalarından birer teğet çizilir, kesiştiği nokta F olarak adlandırılır.
8. EO ve FO doğruları daire çapı boyunca çizilir.
9. Çizilen doğrular sayesinde oluşan dört nokta birleştirilerek daire içerisinde dörtgen elde edilir.

9.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

9.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

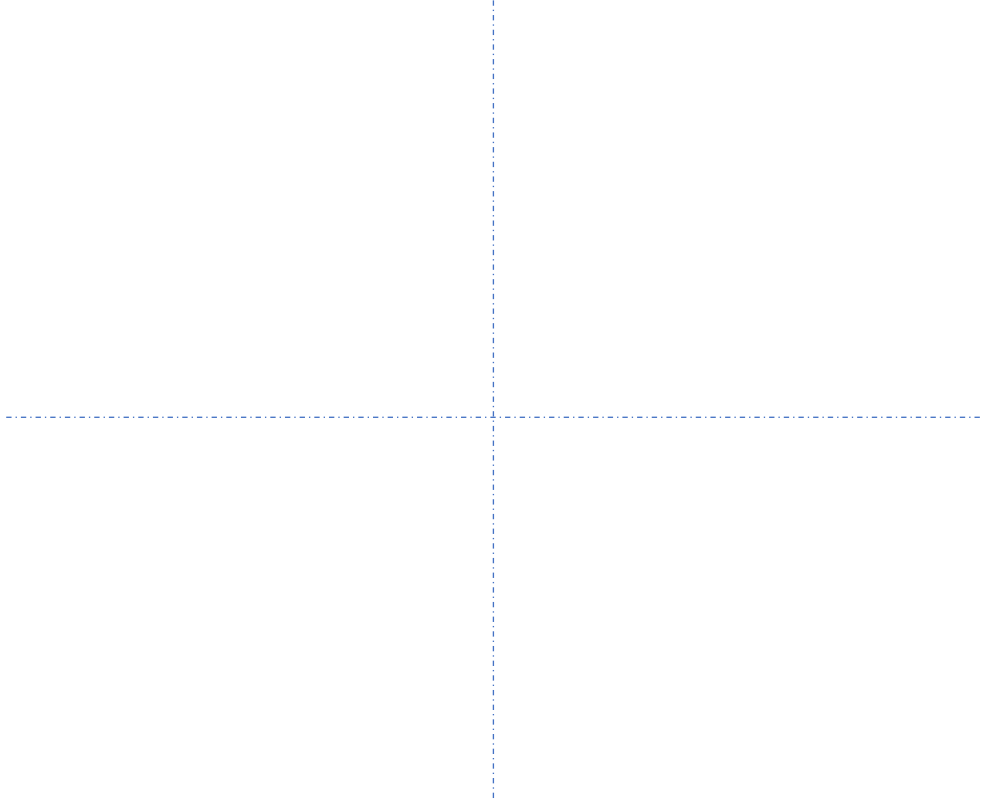
Kriter	Dörtgen
Çizim kalitesi	

9.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Dörtgen çizme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

9.4.3. Çizim Alanı

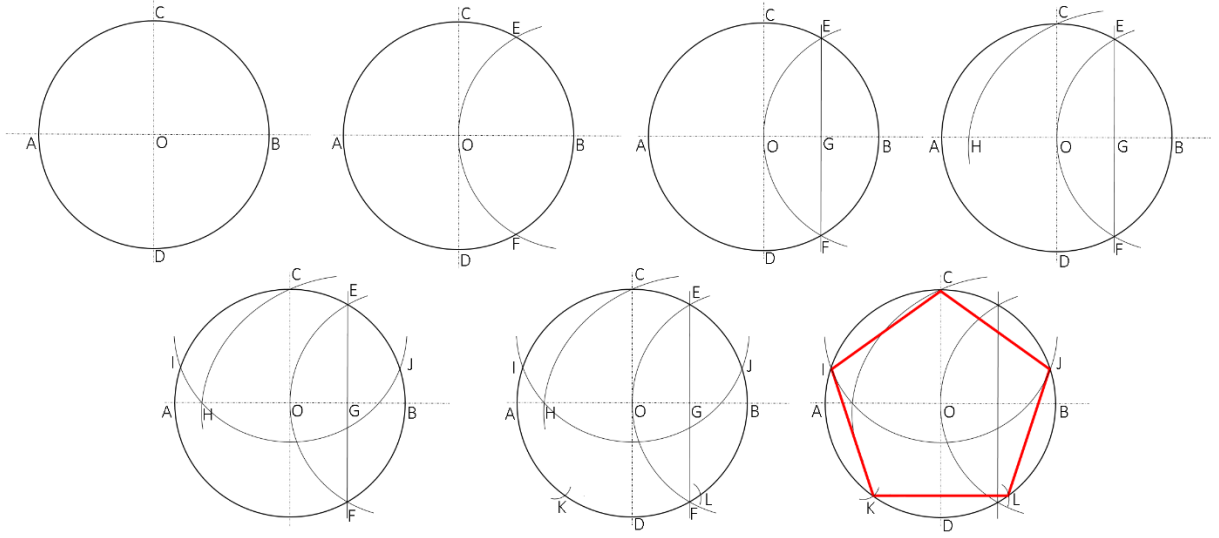

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	10. BEŞGEN ÇİZİMİ	

AMAÇ

Daire içerisine eşkenar beşgen çizmek.

10.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**10.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özellği	Miktarı
Kalem	Teknik resim kalemi	1
Pergel	-	1
Cetvel	30 cm	1

10.3. İşlem Basamakları

1. O noktasından R yarıçaplı bir daire çizilir.
2. Dairenin eksen çizgisi ile kesiştiği noktalar A, B, C, D olarak adlandırılır.
3. Pergelin yarıçapı bozulmadan B noktasında bir yay çizilir.
4. Yayın kesiştiği noktalar E, F olarak adlandırılır ve EF doğrusu çizilir.
5. EF doğrusu ile eksen çizgisinin kesiştiği nokta G olarak adlandırılır.
6. Pergel G ve C noktaları arası kadar açılır ve G noktasından bir yay çizilir.
7. Yayın eksen çizgisiyle kesiştiği nokta H olarak adlandırılır.
8. Pergel C ile H noktaları arası kadar açılır, C noktasından bir yay çizilir.
9. Yayın daire ile kesiştiği noktalar I ve J olarak adlandırılır.
10. Pergelin açısı bozulmadan I ve J noktalarından daireyi kesen birer yay daha çizilir.
11. Yayların daire ile kesiştiği noktalar K ve L olarak adlandırılır.
- 12.5 nokta (C, I, K, L ve J) birleştirilerek daire içerisinde beşgen elde edilir.

10.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

10.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

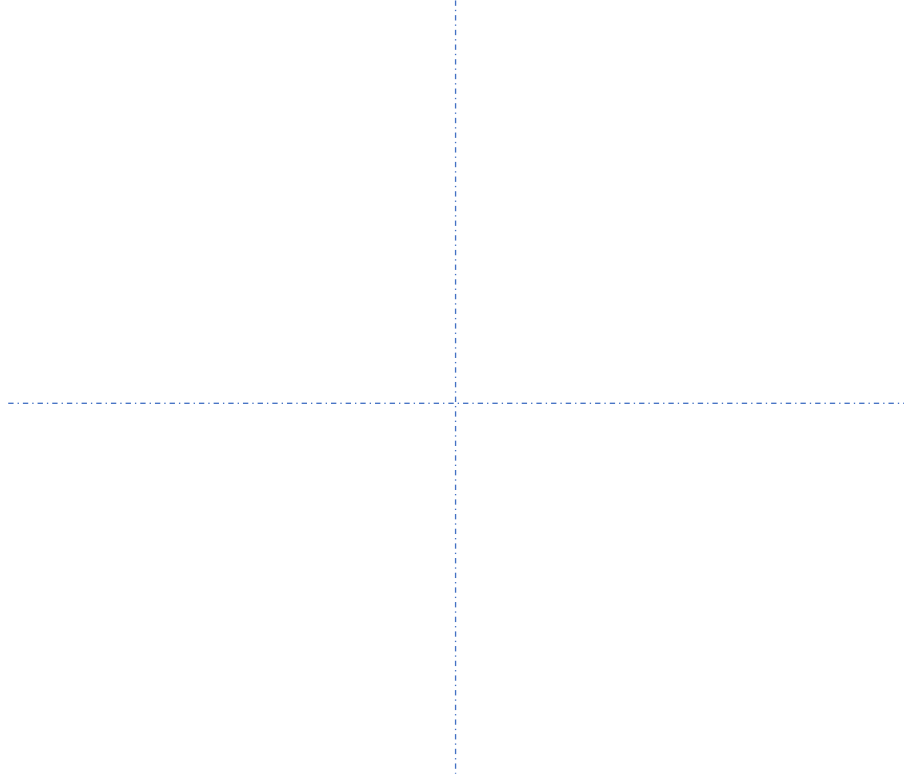
Kriter	Beşgen
Çizim kalitesi	

10.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Beşgen çizme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

10.4.3. Çizim Alanı

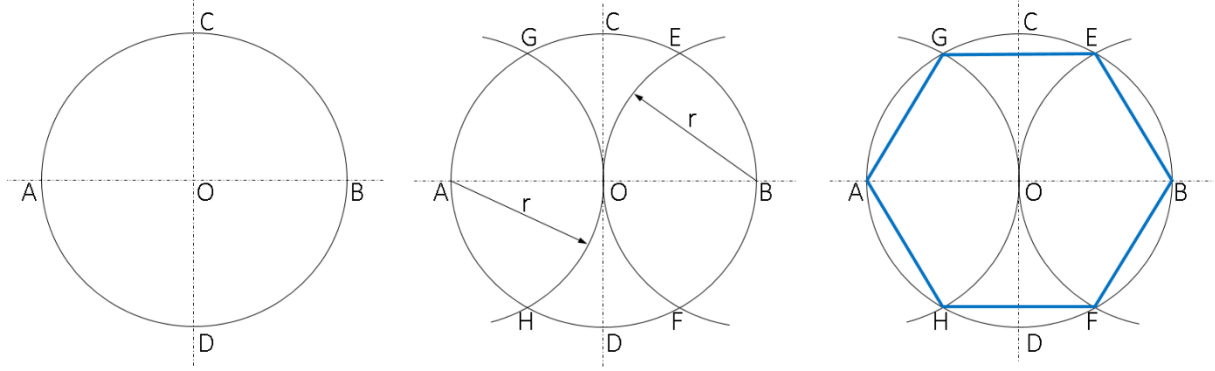

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	11. ALTİGEN ÇİZİMİ	

AMAÇ

Daire içerisine eşkenar altıgen çizmek.

11.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**11.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özelliği	Miktarı
Kalem	Teknik resim kalemi	1
Pergel	-	1
Cetvel	30 cm	1

11.3. İşlem Basamakları

1. Birbirine dik iki adet eksen çizgisi çizilir.
2. Kesiştikleri nokta O olarak adlandırılır.
3. O noktasından R yarıçaplı bir daire çizilir.
4. Dairenin eksen çizgisi ile kesiştiği noktalar A, B, C, D olarak adlandırılır.
5. Pergelin açısı bozulmadan A ve B noktalarında yarım daire kadar bir yay çizilir.
6. Yayların daireyi kestiği noktalar E, F, G ve H olarak adlandırılır.
7. A, B, E, F, G ve H noktaları birleştirilerek daire içerisinde altıgen elde edilir.

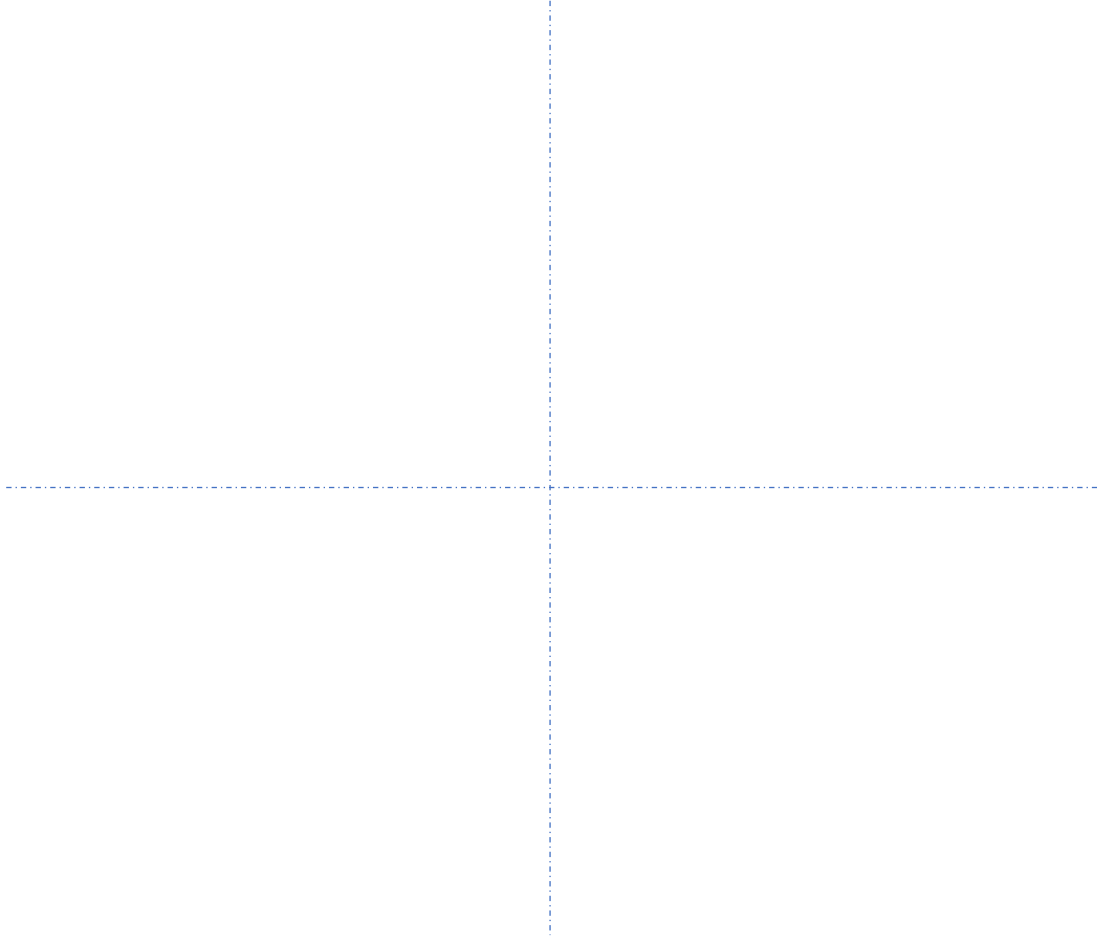
11.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler**11.4.1. Alınan Değerler / Sonuç**

Kriter	Altıgen
Çizim kalitesi	

11.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Altıgen çizme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

11.4.3. Çizim Alanı

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	BİLGİ YAPRAĞI
KONU	1. TEKNİK RESİM ÇİZİMLERİ	

1.7. İZDÜŞÜM OLUŞTURMA

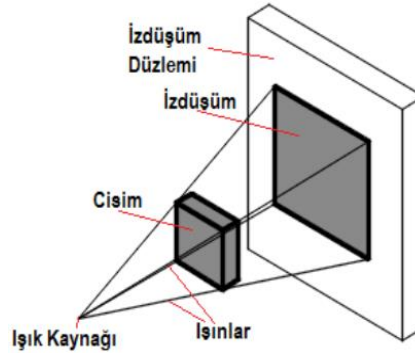
İzdüşüm: Bir düzlem üzerine ışınların etkisiyle bir cismin düşürülen görüntüsüne, o cismin izdüşümü denir.

İzdüşümün elde edildiği düzleme izdüşüm düzlemi, gözden gelen ve cismin görüntüsünü düzlem üzerine çıkarılan ışınlara izdüşüm ışınları denir. İzdüşüm ışınları çizimlerde sürekli ince çizgilerle gösterilir.

1.7.1. İzdüşüm Metotları

1.7.1.1. Merkezi (Konik) İzdüşüm

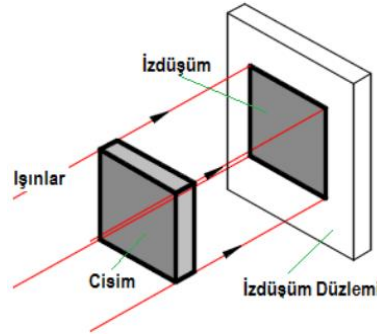
Merkezi (konik) izdüşüm; bir merkezden çıkan ışınların, açı oluşturarak cismin çevre ve kenarlarından geçmesi, düzlem üzerinde bir görüntü meydana getirmesiyle oluşur. Merkezi izdüşüm genellikle dekor, afiş ve mimari çizimler için kullanılır.

Şekil 1.1.21: Merkezi izdüşüm

1.7.1.2. Paralel İzdüşüm

Paralel izdüşümler, sonsuz uzaklıktan gönderilen ışınların birbirine paralel konumdan gelerek cismin görüntüsünü izdüşüm düzlemi üzerinde oluşturmasıdır. Işınlar 90° lik açıyla gelirse **dik izdüşüm**, 90° den farklı açıyla gelirse **eğik izdüşüm** olarak adlandırılır.

Şekil 1.1.22: Paralel izdüşüm

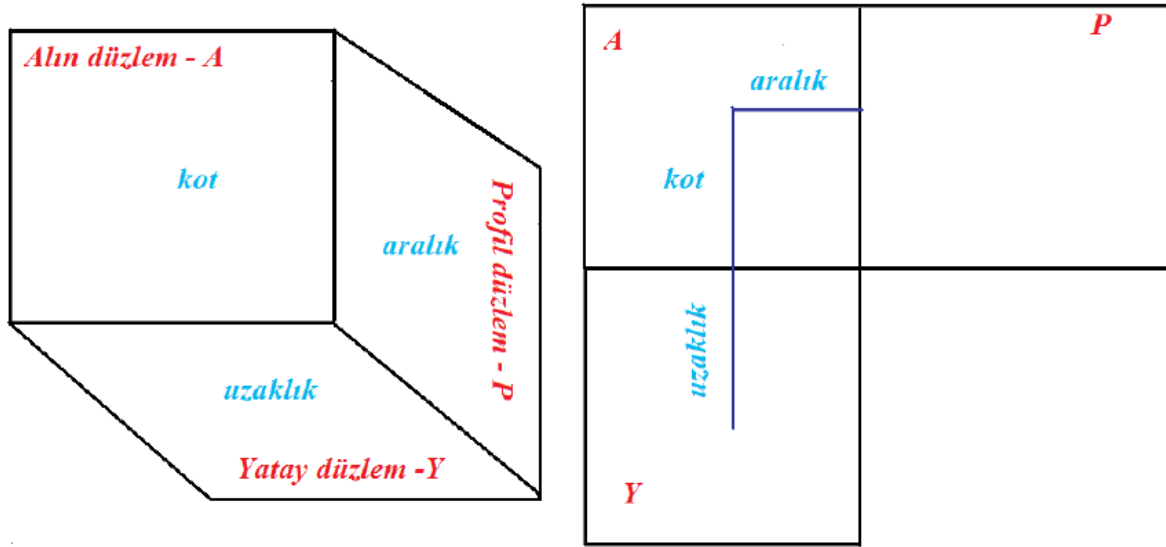
1.7.2. Temel İzdüşüm Düzlemleri

Birbirine bitişik ve dik konumda alınan, üzerine izdüşümlerin çizildiği düzlemlere izdüşüm düzlemleri denir. İzdüşüm düzlemlerinin bir arada bulunduğu kapalı şekle **diedri** denir. Diedrinin açılmış şekline **epür** denir.

Diedri üzerindeki izdüşüm düzlemleri:

- ✓ Yatay izdüşüm (X) düzlemi
- ✓ Profil izdüşüm (Y) düzlemi
- ✓ Alın izdüşüm (Z) düzlemi

Verilen cisim; belirlenen kot, aralık ve uzaklık değerleri ile izdüşüm düzlemleri arasına yerleştirilerek izdüşüm çıkarılır. Yatay izdüşüm düzlemine olan mesafe **kot**, profil izdüşüm düzlemine olan mesafe **aralık** ve alın izdüşüm düzlemine olan mesafe **uzaklık** olarak adlandırılır. İzdüşümlerde görünmeyen kenar veya yüzeyler kesik çizgilerle gösterilir.

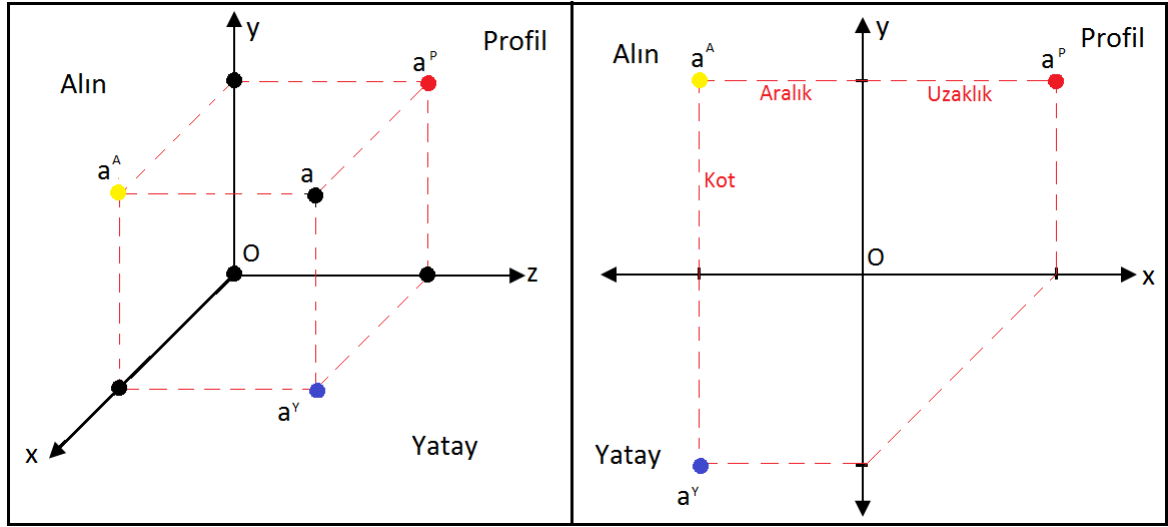

Şekil 1.1.23: Kot aralık uzaklık mesafesi

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	12. NOKTANIN İZDÜŞÜMÜ	

AMAÇ

Üç boyutlu uzayda verilen bir noktanın izdüşümünü çizmek.

12.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**12.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özelliği	Miktarı
Kalem	Teknik resim kalemi	1
Pergel	-	1
Cetvel	30 cm	1

12.3. İşlem Basamakları

1. Üç boyutlu koordinat sisteminde verilen a noktasının iki boyutlu koordinat sisteminde görüntüsünü çıkarmak için öncelikle giriş bölümünde verilen örnek tablodan a noktasının kot aralık ve uzaklık değerleri alınır.
2. Alın düzlemindeki a^A noktasını bulmak için XY düzleminin merkez (O) noktasından Y düzleminde kot değeri kadar yukarıya çıkılır ve X düzleminde aralık değeri kadar sola gidilir.
3. Profil düzlemindeki a^P noktasını bulmak için XY düzleminin merkez (O) noktasından Y düzleminde kot değeri kadar yukarıya çıkılır ve X düzleminde uzaklık değeri kadar sağa gidilir.
4. Yatay düzlemindeki a^Y noktasını bulmak için XY düzleminin merkez (O) noktasından Y düzleminde uzaklık değeri kadar aşağıya inilir ve X düzleminde aralık değeri kadar sola gidilir.
5. Böylece noktanın izdüşümü çıkarılmış olur.

12.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

12.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	Nokta izdüşümü
İzdüşüm çıkarma	

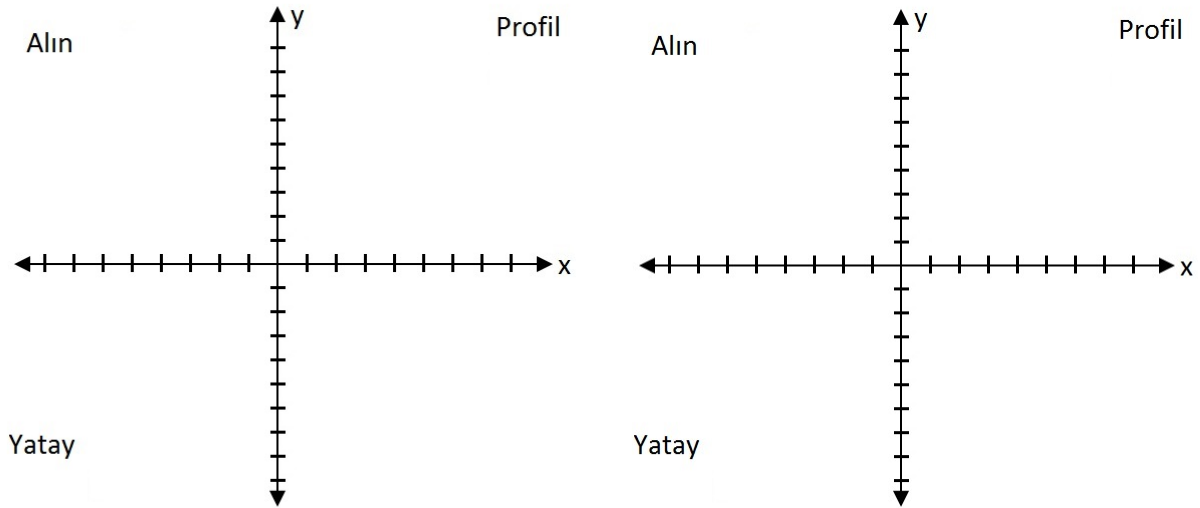
NOKTA	KOT	ARALIK	UZAKLIK
A	3	4	6
B	7	2	5

12.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Noktanın izdüşümünü çizme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

12.4.3. Çizim Alanı

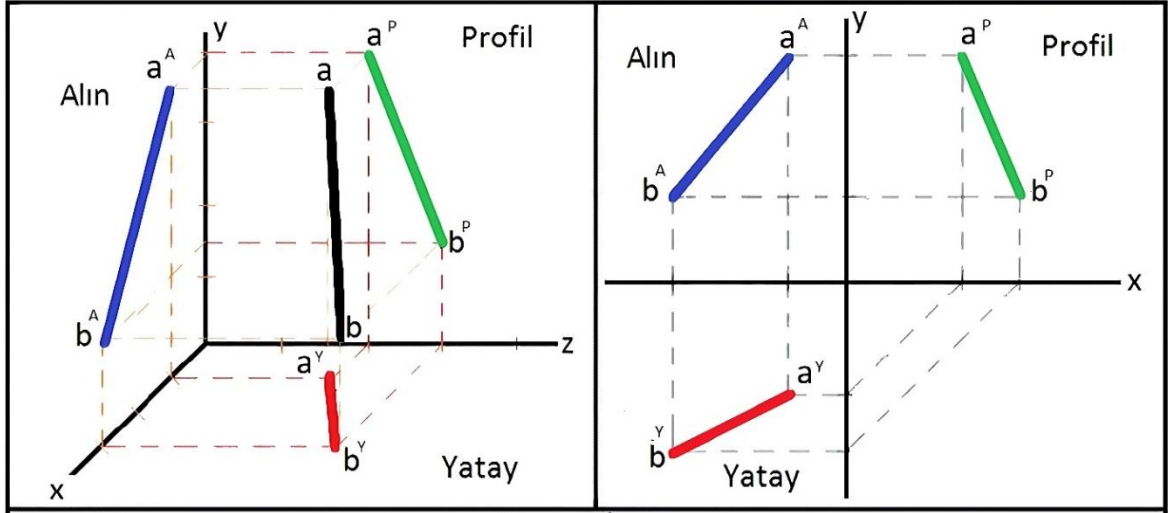

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	13. DOĞRUNUN İZDÜŞÜMÜ	

AMAÇ

Üç boyutlu uzayda verilen bir doğrunun izdüşümünü çizmek.

13.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**13.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özellği	Miktarı
Kalem	Teknik resim kalem	1
Pergel	-	1
Cetvel	30 cm	1

13.3. İşlem Basamakları

1. Üç boyutlu koordinat sisteminde verilen ab doğrusunun iki boyutlu koordinat sisteminde görünüşünü çıkarmak için öncelikle giriş bölümünde verilen örnek tablodan a ve b noktasının kot aralık ve uzaklık değerleri alınır.
2. Alın düzlemindeki a^A noktasını bulmak için XY düzleminin merkez (O) noktasından Y düzleminde kot değeri kadar yukarıya çıkılır ve X düzleminde aralık değeri kadar sola gidilir.
3. Alın düzlemindeki b^A noktasını bulmak için XY düzleminin merkez (O) noktasından Y düzleminde kot değeri kadar yukarıya çıkılır ve X düzleminde aralık değeri kadar sola gidilir.
4. Profil düzlemindeki a^P noktasını bulmak için XY düzleminin merkez (O) noktasından Y düzleminde kot değeri kadar yukarıya çıkılır ve X düzleminde uzaklık değeri kadar sağa gidilir.
5. Profil düzlemindeki b^P noktasını bulmak için XY düzleminin merkez (O) noktasından Y düzleminde kot değeri kadar yukarıya çıkılır ve X düzleminde uzaklık değeri kadar sağa gidilir.
6. Yatay düzlemindeki a^Y noktasını bulmak için XY düzleminin merkez (O) noktasından Y düzleminde uzaklık değeri kadar aşağıya inilir ve X düzleminde aralık değeri kadar sola gidilir.

7. Yatay düzlemdeki b^Y noktasını bulmak için XY düzleminin merkez (O) noktasından Y düzleminde uzaklık değeri kadar aşağıya inilir ve X düzleminde aralık değeri kadar sola gidilir.
8. Böylece noktanın izdüşümü çıkarılmış olur.

13.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

13.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	Doğrunun izdüşümü
İzdüşüm çıkarma	

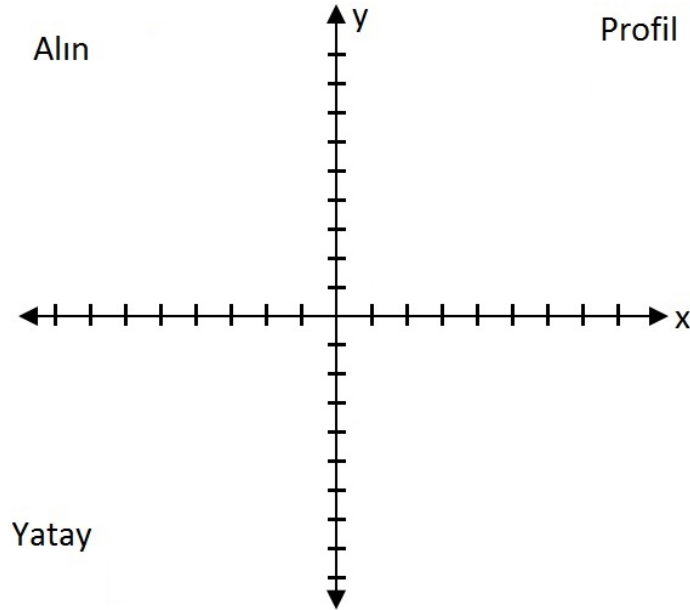
NOKTA	KOT	ARALIK	UZAKLIK
A	3	4	5
B	5	3	2

13.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Doğrunun izdüşümünü çizme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

13.4.3. Çizim Alanı

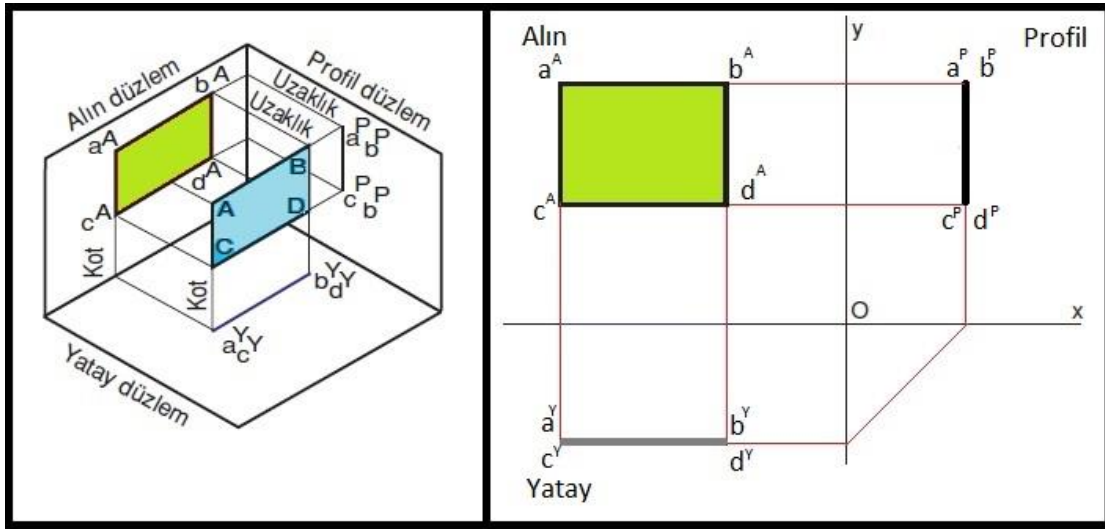

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	14. YÜZEYİN İZDÜŞÜMÜ	

AMAÇ

Üç boyutlu uzayda verilen bir yüzeyin izdüşümünü çizmek.

14.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**14.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özellği	Miktarı
Kalem	Teknik resim kalemi	1
Pergel	-	1
Cetvel	30 cm	1

14.3. İşlem Basamakları

1. Üç boyutlu koordinat sisteminde verilen yüzeyin iki boyutlu koordinat sisteminde görüntüsünü çıkarmak için öncelikle giriş bölümünde verilen örnek tablodan a b c ve d noktasının kot aralık ve uzaklık değerleri alınır.
2. Alın düzlemdeki a^A , b^A , c^A ve d^A noktalarının bulmak için XY düzleminde her nokta için merkez (O) noktasından Y düzleminde kot değeri kadar yukarıya çıkılır ve X düzleminde aralık değeri kadar sola gidilir.
3. Profil düzlemdeki a^P , b^P , c^P ve d^P noktasını bulmak için XY düzleminde her nokta için merkez (O) noktasından Y düzleminde kot değeri kadar yukarıya çıkılır ve X düzleminde uzaklık değeri kadar sağa gidilir.
4. Yatay düzlemdeki a^Y , b^Y , c^Y ve d^Y noktasını bulmak için XY düzleminde her nokta için merkez (O) noktasından Y düzleminde uzaklık değeri kadar aşağıya inilir ve X düzleminde aralık değeri kadar sola gidilir.
5. Böylece yüzeyin izdüşümü çıkarılmış olur.

14.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

14.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	Yüzeyin izdüşümü
İzdüşüm çıkarma	

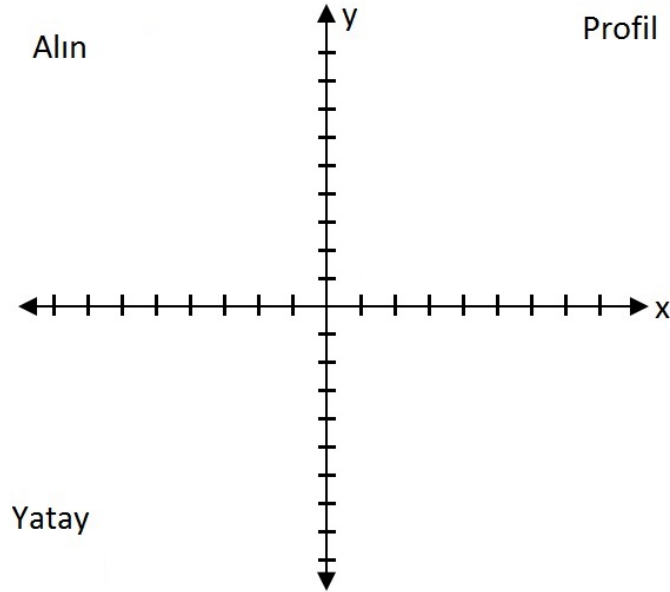
NOKTA	KOT	ARALIK	UZAKLIK
a	9	10	5
b	9	2	5
c	3	10	5
d	3	2	5

14.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Yüzeyin izdüşümünü çizme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

1.4.3. Çizim Alanı

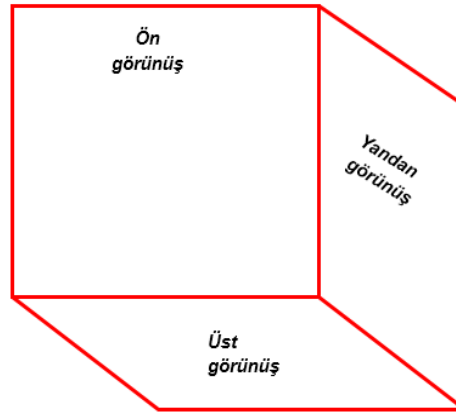

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	BİLGİ YAPRAĞI
KONU	1. TEKNİK RESİM ÇİZİMLERİ	

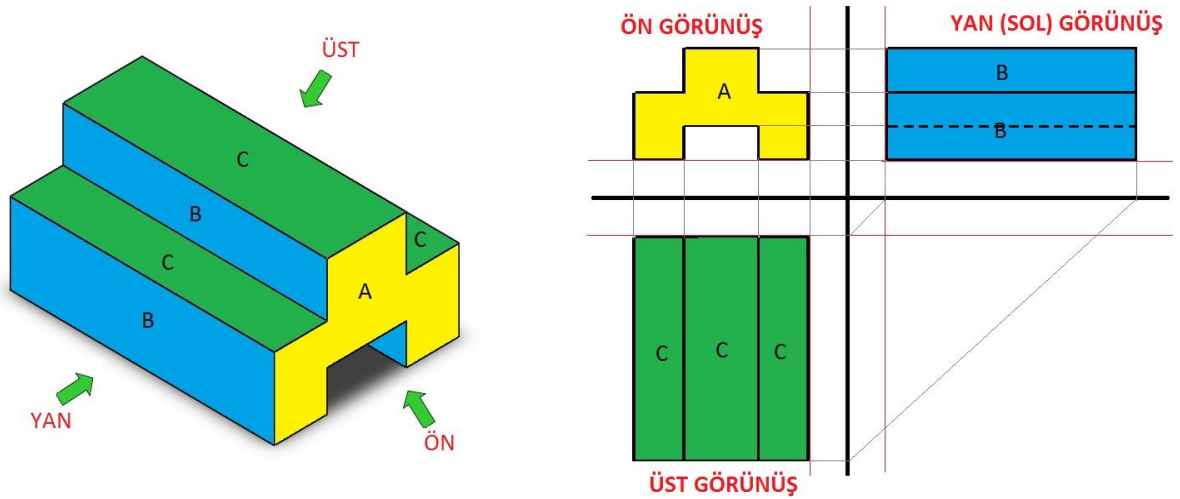
1.8. GÖRÜNÜŞ ÇIKARMA

İzdüşüm kurallarına göre belli yerlerde, konumlarda ve yeterli sayıda çizilmiş izdüşümlere **görünüş** denir. Cisimler teknik resim kuralları dâhilinde, genellikle üç görünüş çizilerek ifade edilir. Alın düzleme çizilen görünüşe “ön görünüş”, yatay düzleme çizilen görünüşe “üst görünüş” ve profil düzleme çizilen görünüşe de “sol yan görünüş” denir.

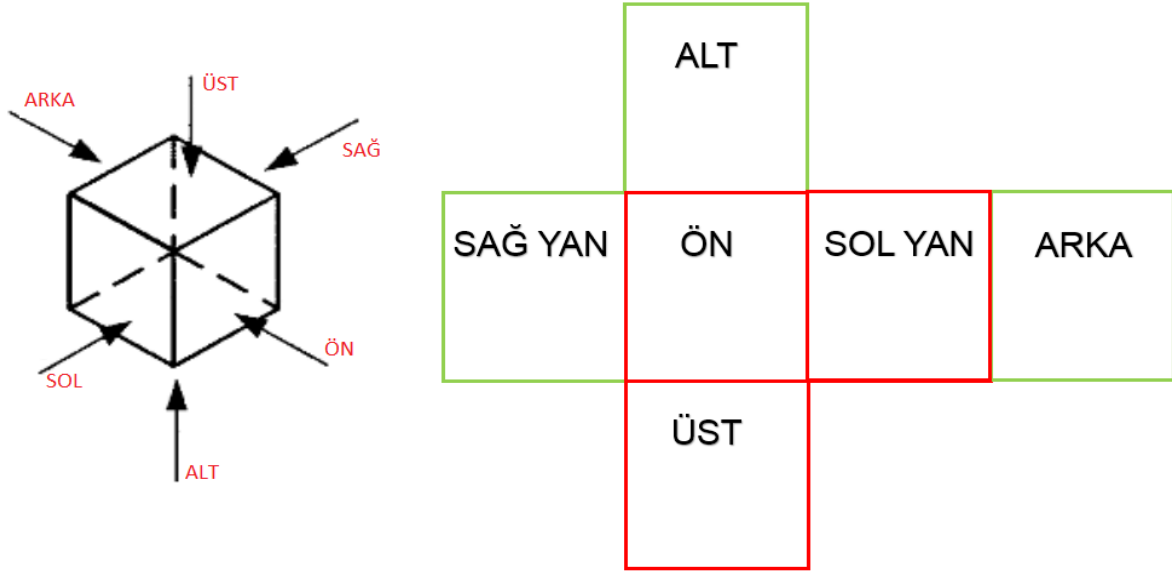
Şekil 1.1.24: Görünüş yüzeyleri

Cisimlerin görünüşleri çıkartılırken cisim göz önünde döndürülüp, yüzeylerinin izdüşüm düzlemlerine paralel olarak tutulması gerekir. Cismin ön görünüşleri belirlenirken cismin biçimini en iyi belirten görünüşü ön görünüş olarak seçilir. Görünüşleri çizerken cismin görünen kenarları kalın düz çizgiyle; görünmeyen kenarlar ise ince kesik çizgi ile gösterilir.

Şekil 1.1.25: Görünüş çıkarma

Cisimler bazen bir görünüşle, bazen iki veya üç görünüşle ifade edilebilir. Karmaşık cisimler için ön, sol ve üst görünüş yeterli olmayabilir. Bu gibi durumlarda cismin her yüzeyi göze karşı döndürülerek altı düzlem üzerindeki izdüşümler çizilir.

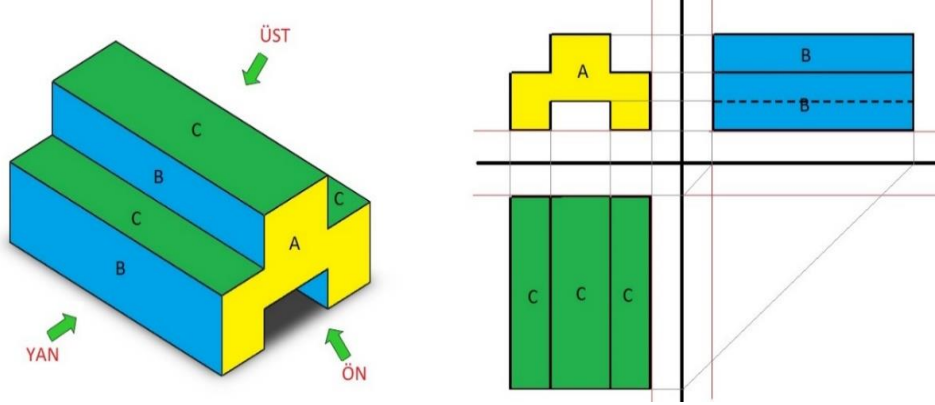

Şekil 1.1.26: Görünüş yüzeylerinin gösterimi

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	15. İKİ BOYUTLU GÖRÜNÜŞ ÇIKARMA	

AMAÇ

Üç boyutu verilen parçanın iki boyutlu görünüşünü çıkarmak.

15.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**15.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özelliği	Miktarı
Kalem	Teknik resim kalemi	1
Pergel	-	1
Cetvel	30 cm	1

15.3. İşlem Basamakları

1. Perspektifi verilen cismin her bir köşesine isimler veya numaralar verilir.
2. Verilen perspektif için koordinatlar çizilir.
3. Koordinat sisteminde ön görünüş (ön kısım) çizilmeye başlanır.
4. Ön görünüşün köşe noktaları referans alınarak yan görünüş (yan kısım) çizilir.
5. Yan ve ön görünüşün köşe noktaları referans alınarak üst görünüş (üst kısım) çizilir.
6. Böylece üç boyutlu görünüşü verilen cismin iki boyutlu görünüşü elde edilir.

15.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler**15.4.1. Alınan Değerler / Sonuç**

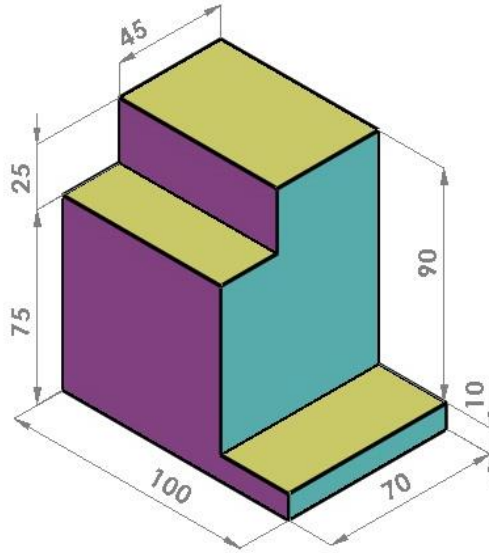
Kriter	Ön görünüş	Üst görünüş	Sol yan görünüş
Görünüş çıkarma			

15.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Görünüş çıkarma			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

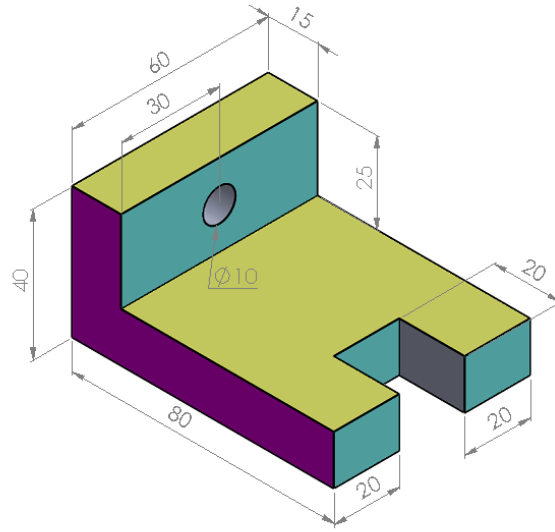
15.4.3. Çizim Alanı

ÖN

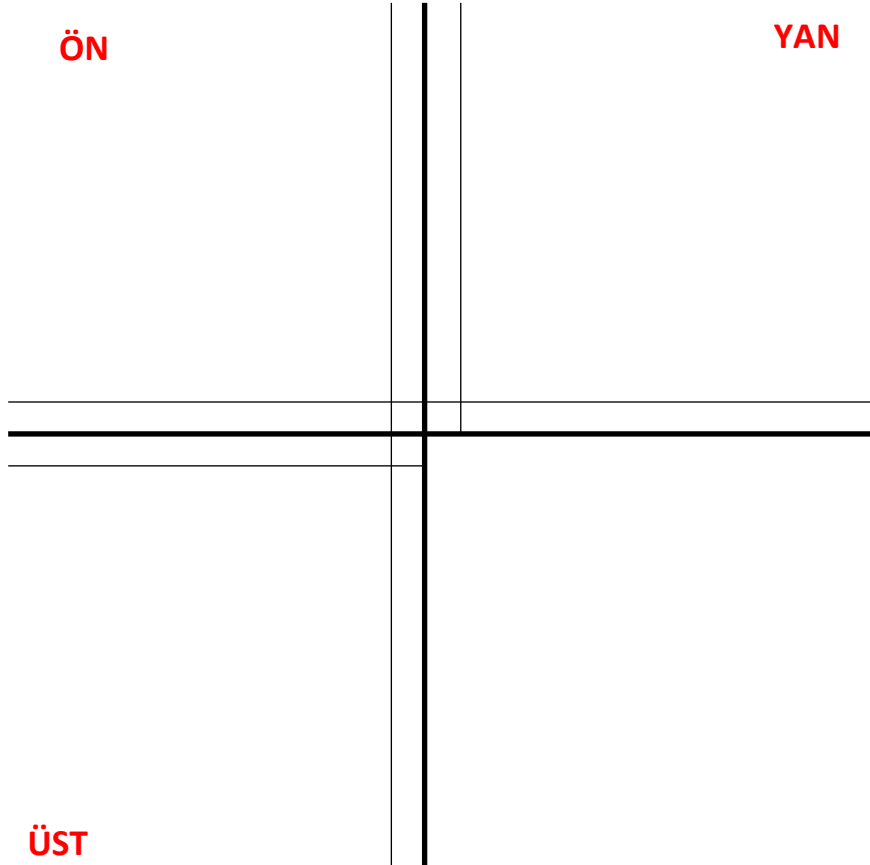
YAN

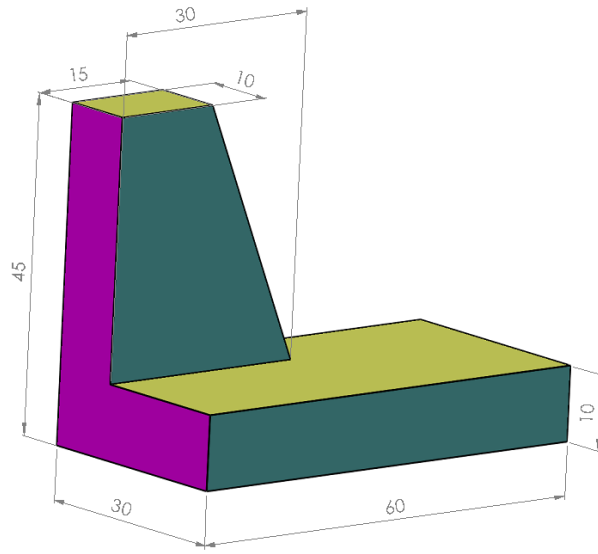
ÜST

ÖN

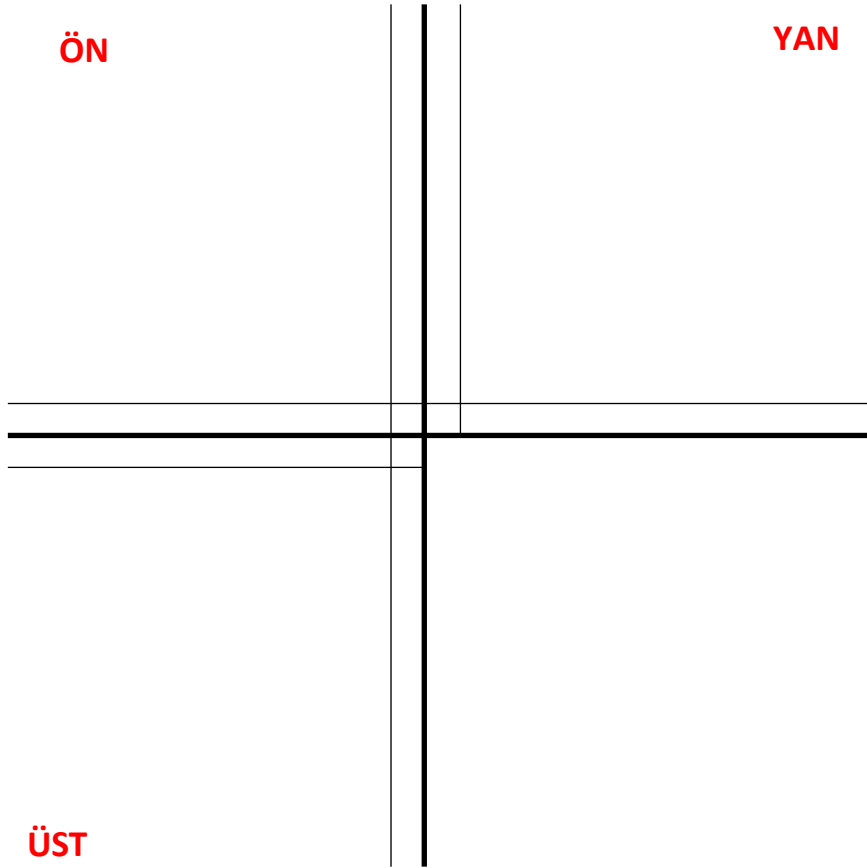
YAN

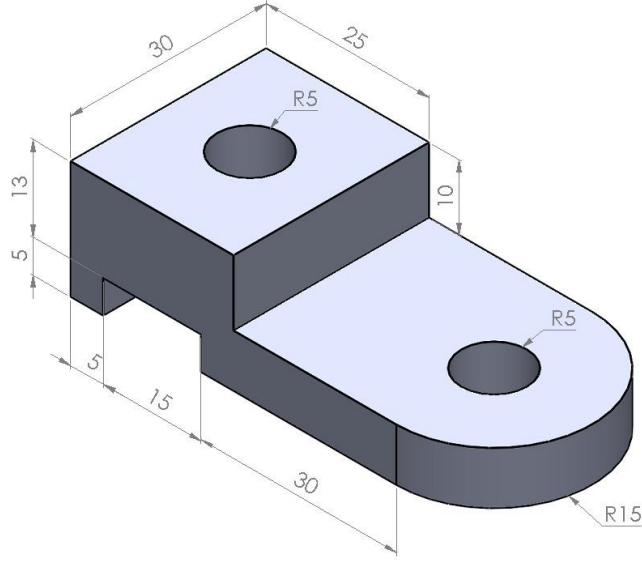

ÖN

YAN

ÜST

ÖN

YAN

ÜST

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	DEĞERLENDİRME YAPRAĞI
DEĞERLENDİRME KONUSU	1. TEKNİK RESİM ÇİZİMLERİ	

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Teknik resimde görünen çevreler ve kenarlar hangi çizgi ile çizilir?

- A) İnce sürekli çizgi
- B) İnce zikzaklı çizgi
- C) Kalın kesik çizgi
- D) Eksen çizgisi
- E) Kalın sürekli çizgi

2. İnce sürekli çizgi kalınlığı hangi aralıkta olmalıdır?

- A) 0,5 - 1,0
- B) 0,35 - 0,5
- C) 0,25 - 0,35
- D) 0,45 - 0,75
- E) 0,25 - 0,50

3. “Teknik resimde kullanılan yazılar _____ ve _____ yazılar olmak üzere ikiye ayrılır.” Cümlesinde boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) dik-eğik
- B) ince-kalın
- C) büyük-küçük
- D) dar-geniş
- E) kısa-uzun

4. Teknik resim yazı kurallarında satırlar arası en az uzaklığı belirten harf hangisidir?

- A) h
- B) e
- C) f
- D) b
- E) a

5. Eğik yazılar, yatayla kaç derece açı oluşturacak şekilde yazılmalıdır?

- A) 30°
- B) 75°
- C) 90°
- D) 45°
- E) 60°

6. Pergel ve cetvel ile çizilemeyen, düzgün olmayan eğrilerin çiziminde kullanılan cetvel türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) T cetveli
- B) Düz cetvel
- C) Pistole cetveli
- D) Gönye
- E) Açı ölçer

7. “Bir cismin, bir düzlem üzerine ışınların etkisi ile düşürülen görüntüsüne, o cismin _____ denir.” Cümlesinde boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) izdüşümü
- B) ışını
- C) aralığı
- D) alın düzlemi
- E) uzaklığı

8. Perspektiflerden görünüş çıkarırken görünmeyen çevre ve kenarların çiziminde hangi çizgi kullanılır?

- A) Kalın sürekli çizgi
- B) İnce sürekli çizgi
- C) Kalın kesik çizgi
- D) İnce kesik çizgi
- E) Kalın noktalı kesik çizgi

9. “İzdüşüm ışınları, çizimlerde _____ çizgilerle gösterilir.” Cümlesinde boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Kalın sürekli çizgi
- B) İnce sürekli çizgi
- C) Kalın kesik çizgi
- D) İnce kesik çizgi
- E) Kalın noktalı kesik çizgi

10. Aşağıdakilerden hangisi diedri (kapalı) üzerindeki izdüşüm düzlemlerinden biridir?

- A) Dikey
- B) Eğik
- C) Alın
- D) Düz
- E) Silindirik

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	BİLGİ YAPRAĞI
KONU	2. TEMEL TESVİYECİLİK İŞLEMLERİ	

2.1 TEMEL TESVİYECİLİK İŞLEMLERİ

Metalleri, talaş kaldırma yöntemleri ile işleyerek makine parçalarına dönüştürme işlemlerinin tümüne **tesviyecilik** denir. Günümüzde, makine üretimi ve makine bakımı tesviyecilik yöntemleri ile gerçekleştirilmektedir. Gelişmiş makine ve gereçlerle yapılan bu işlemler, sanayi üretiminin can damarını oluşturmaktadır. Birçok işlemin vazgeçilmez unsuru olan el tesviyeciliği, temel makine ve el aletlerini kullanma becerilerini içermektedir. Bu becerilere sahip olmayan meslek çalışanlarının makinelere ve makineleri oluşturan sistemlere müdahalesi sağlıklı olmayacaktır.

2.2. ÖLÇME VE KONTROL

Ölçme: Bilinmeyen bir değer kendi cinsinden, bilinen ve birim olarak kabul edilen değerlerle karşılaştırılmasına denir.

Kontrol: Bir işin istenilen ölçü sınırlarında ve istenilen özelliklerde yapılıp yapılmadığının tespitine denir. Parça yüzeyinin düzgünlüğünün incelenmesi kontrol işlemidir. Yüzey kontrolü genellikle gönye ile gerçekleştirilmektedir.

Gönye ile yüzey kontrolünde şu hususlara dikkat edilmelidir:

- ✓ İş parçası üzerinde gönye kontrolünü etkileyecek çapak gibi istenmeyen özellikler giderilmelidir.
- ✓ Gönye ile kontrolde, yüzeyin konumunun rahatça görülebileceği uygun ışık açısı seçilmelidir.
- ✓ Gönyenin parça üzerindeki konumu uygun olmalıdır.
- ✓ Gönyenin hassasiyetini yitirmemiş olmasına ve bakımlı olmasına dikkat edilmelidir.

Şekil 1.2.1: Gönye ile yüzey kontrolü

Makine parçalarının istenilen ölçü sınırlarında ve verilen resme uygun yapılması istenir. Bu sağlanmadığı takdirde, makine parçalarının beklenen işlevi yerine getirmesi mümkün değildir. Makine parçalarının istenilen özellikte olmaları ancak ölçme ve kontrol ile sağlanabilir.

Ölçme ve kontrolün önemini birkaç maddeyle şöyle sıralayabiliriz:

- ✓ Üretimi yapılacak makine parçalarının, istenilen özelliklerde olup olmadığı tespit edilir.
- ✓ Seri üretimi artırır.
- ✓ Maliyeti düşürür.
- ✓ Kaliteyi artırır.
- ✓ Standart sağlanmış olur.

2.3. ÖLÇME ELEMANLARI

2.3.1. Çelik Cetvel

Çelik Cetvel: Tesviye atölyelerinde ölçme ve markalama işlemleri için kullanılan ölçü aletidir. Yay çeliğinden 100 – 1000 mm uzunluğunda ve 0,5 mm kalınlığında üretilir. Çelik cetvellerle ölçme yaparken parça üzerinde dayama yüzeyi varsa cetvelin ucu bu yüzeye dayanır. Parça üzerinde dayama yüzeyi yoksa cetvel ucu parça kenarı ile aynı hizaya getirilir.

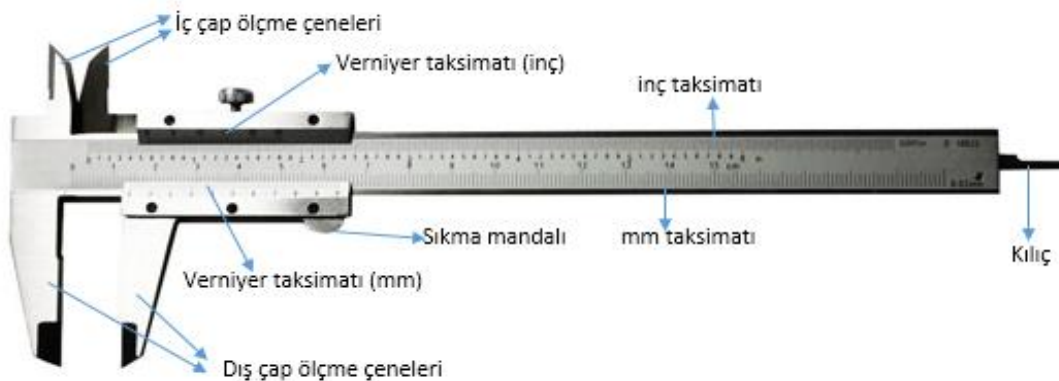
Şekil 1.2.2: Çelik cetvel

2.3.2. Kumpas

Kumpas: Uzunluk, kalınlık, derinlik, iç ve dış çap, gibi ölçülerin elde edilmesinde kullanılan elemanlardır. **Verniyerli** (sürgülü) ve **dijital** olmak üzere genel olarak iki çeşidi bulunur. Ölçü aralıklarına göre 1/10, 1/20, 1/50 gibi kumpas çeşitleri bulunmaktadır. Kumpaslarda sabit çene ve hareketli çene yardımı ile uzunluk, boy, iç ve dış çap ölçülür. Kılıç kısmı ile derinlik ölçülür.

Ölçüm yapılırken şunlara dikkat edilir:

- ✓ Ölçüm yapılacak parçanın ve kumpasın temizliği yapılmalıdır.
- ✓ Ölçü hassasiyetine uygun kumpas seçilmelidir.
- ✓ Kumpas ağızları ölçüm sırasında parçaya bastırılmamalıdır.
- ✓ Değer okuması yapılırken dik bir açıyla kumpasa bakılmalıdır.
- ✓ Dijital kumpaslar için okuma sırasında manyetik alana maruz kalınmamalıdır.
- ✓ Hareketli parçalar üzerinde ölçüm yapılmamalıdır.
- ✓ Kalibrasyon ayarına dikkat edilmelidir.

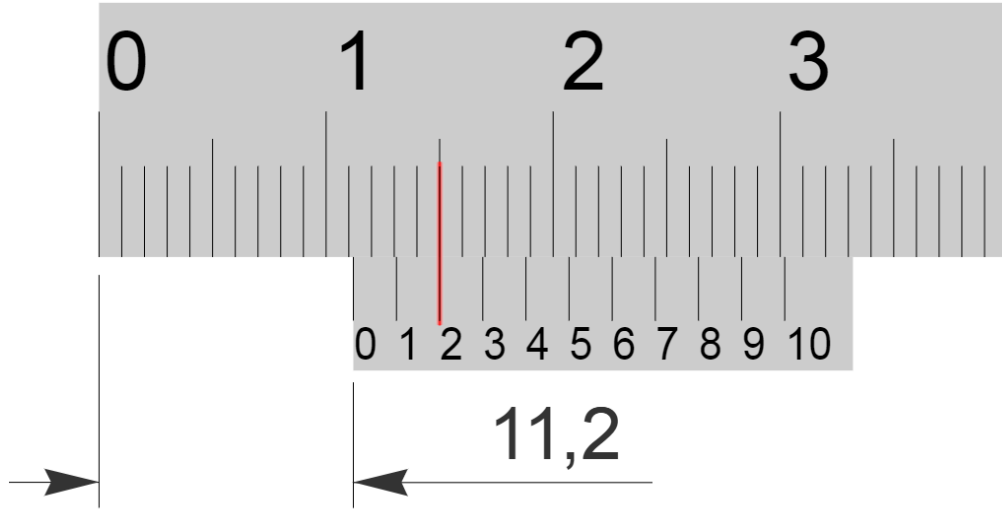

Şekil 1.2.3: Verniyerli kumpas ve kısımları

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	1. KUMPAS İLE ÖLÇME	

AMAÇ

1/10 bölüntülü verniyerli kumpas ile ölçüm yapmak.

1.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**1.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özelliği	Miktarı
Kumpas	1/10 bölüntülü	1

1.3. İşlem Basamakları

1. Gerekli malzemeler temin edilir.
2. Ölçüm yapılacak parçanın ve kumpasın temizliği kontrol edilir.
3. Kumpas ağızları ölçüm sırasında parçaya bastırılmadan ölçüm işlemi gerçekleştirilir.
4. Dik bir açıyla kumpasa bakarak ölçüm işlemi gerçekleştirilir.
5. Yapılan ölçüm değerleri not alınıp teslim edilir.

1.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler**1.4.1. Alınan Değerler / Sonuç**

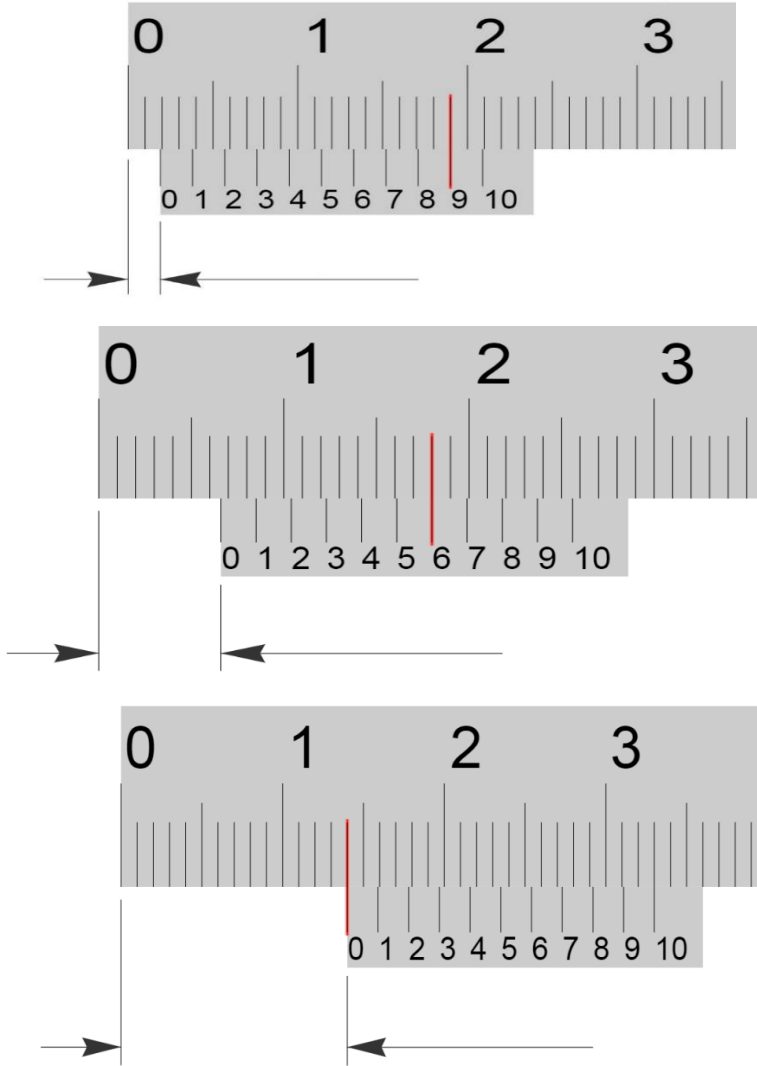
Kriter	1/10 verniyerli kumpas
Ölçüm yapma	

1.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Kumpas ile ölçme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

1.4.3. Örnek ölçümler

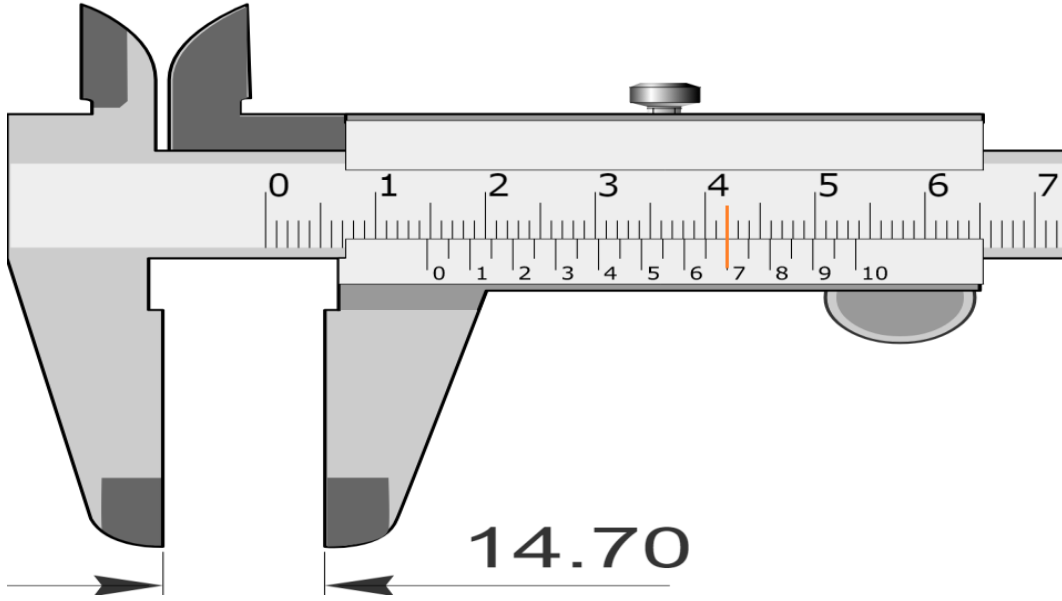

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	2. KUMPAS İLE ÖLÇME	

AMAÇ

1/20 bölüntülü verniyerli kumpas ile ölçüm yapmak.

2.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**2.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özellği	Miktarı
Kumpas	1/20 bölüntülü	1

2.3. İşlem Basamakları

1. Gerekli malzemeler temin edilir.
2. Ölçüm yapılacak parçanın ve kumpasın temizliği kontrol edilir.
3. Kumpas ağızları ölçüm sırasında parçaya bastırılmadan ölçüm işlemi gerçekleştirilir.
4. Dik bir açıyla kumpasa bakarak ölçüm işlemi gerçekleştirilir.
5. Yapılan ölçüm değerleri not alınıp teslim edilir.

2.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler**2.4.1. Alınan Değerler / Sonuç**

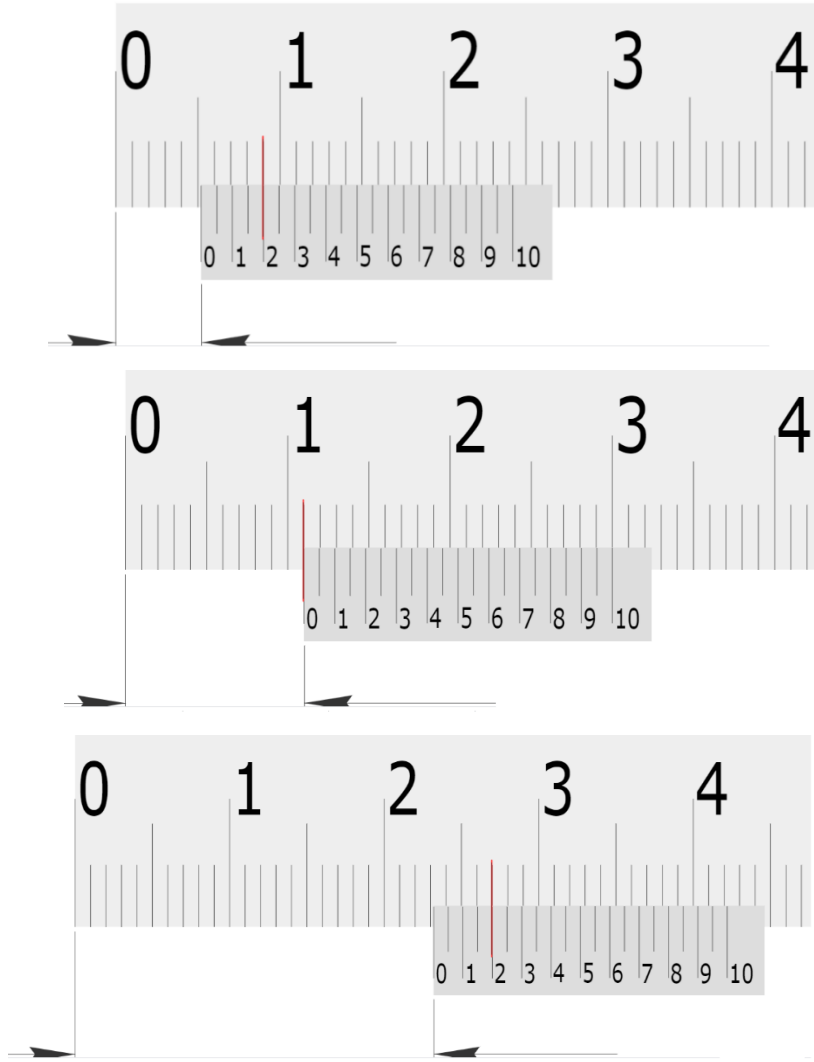
Kriter	1/20 verniyerli kumpas
Ölçüm yapma	

2.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Kumpas ile ölçme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

2.4.3. Örnek ölçümler

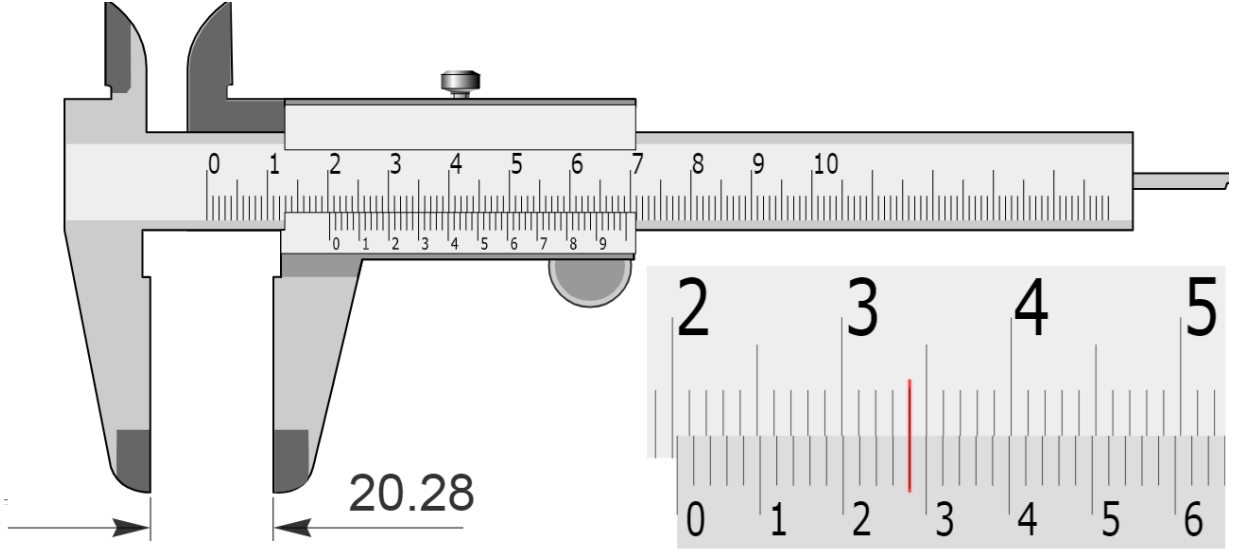

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	3. KUMPAS İLE ÖLÇME	

AMAÇ

1/50 bölüntülü verniyerli kumpas ile ölçüm yapmak.

3.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**3.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özelliği	Miktarı
Kumpas	1/50 bölüntülü	1

3.3. İşlem Basamakları

1. Gerekli malzemeler temin edilir.
2. Ölçüm yapılacak parçanın ve kumpasın temizliği kontrol edilir.
3. Kumpas ağızları ölçüm sırasında parçaya bastırılmadan ölçüm işlemi gerçekleştirilir.
4. Dik bir açıyla kumpasa bakarak ölçüm işlemi gerçekleştirilir.
5. Yapılan ölçüm değerleri not alınıp teslim edilir.

3.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler**3.4.1. Alınan Değerler / Sonuç**

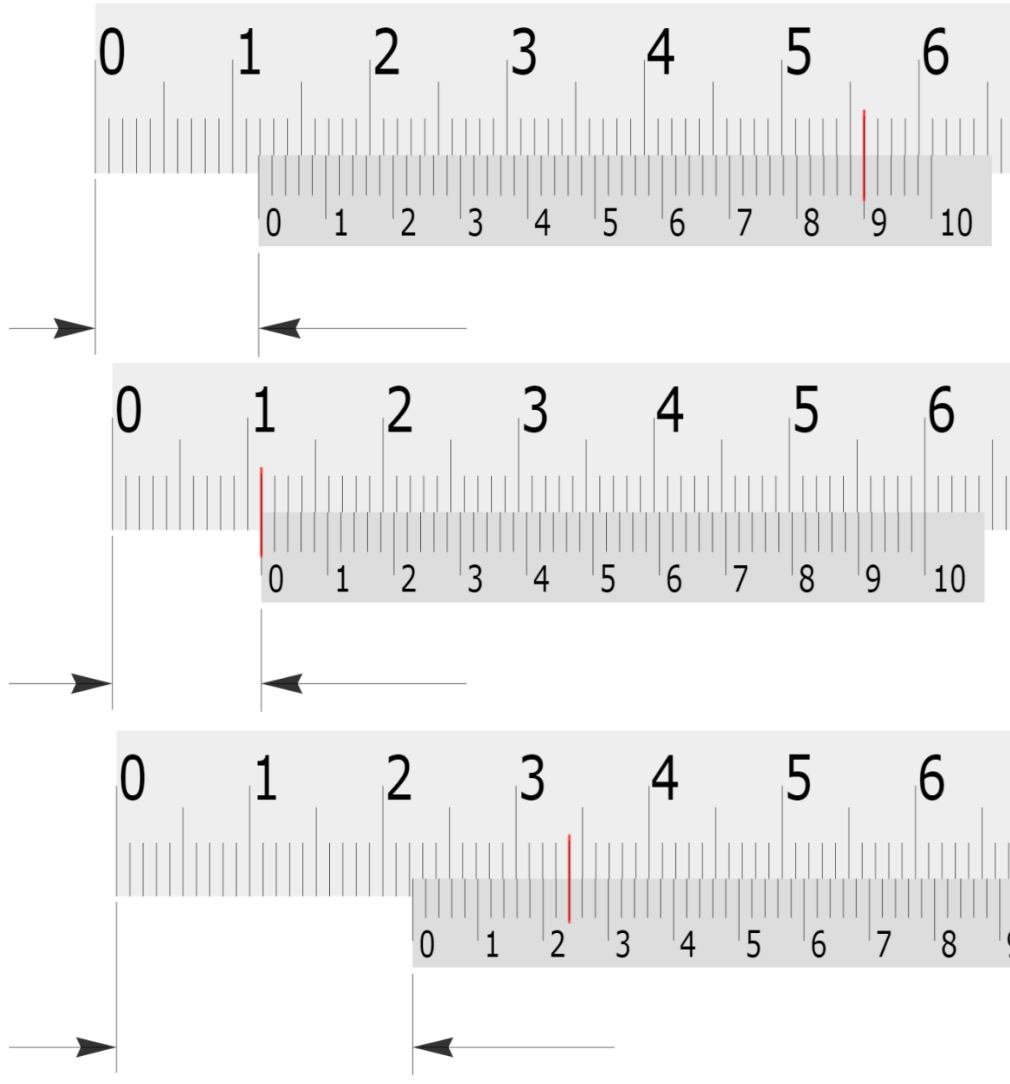
Kriter	1/50 verniyerli kumpas
Ölçüm yapma	

3.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Kumpas ile ölçme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

3.4.3. Örnek Ölçümler

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	İmza
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	BİLGİ YAPRAĞI
KONU	2. TEMEL TESVİYECİLİK İŞLEMLERİ	

2.4. MARKALAMA ELEMANLARI

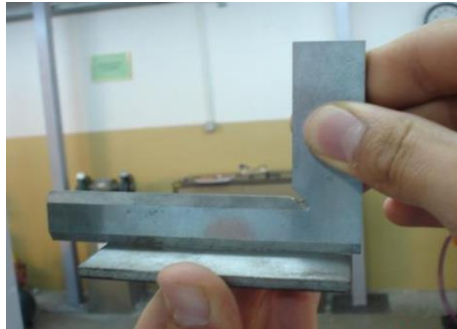
Markalama; yapım resminin, ilgili iş parçası üzerinde uygun niteliklerde çizilmesi için yapılan işlemlere denir. Markalamanın amacı, makine parçalarının yapım resmine uygun işlenmesini sağlayıcı işaret ve çizgileri oluşturmaktır. Böylece iş parçasının doğru ve kolay işlenmesi sağlanır, hata payı azalır. Bu bakımdan tesviyecilikte markalamanın önemi büyüktür.

- ✓ **Markacı Pleyti:** Üzerinde markalama işleminin yapıldığı, düzlem yüzeyi dökme demirden yapılmış plakalardır.
- ✓ **Mihengir:** Pleyt üzerinde kaydırılarak iş parçasına belirli yükseklikte paralel çizgiler çizmeye yarar.

Şekil 1.2.4. Mihengir

- ✓ **Gönye:** Bir referans noktasına dik markalama yapılmasını sağlayan, aynı zamanda kontrol aleti olan markalama aletidir.

Şekil 1.2.5. Gönye

- ✓ **Açı Gönyesi:** Bir referans noktasına açısal çizgiler ile markalama yapılmasını sağlayan, aynı zamanda kontrol aleti olan markalama aletidir.
- ✓ **Merkezleme Çanı:** Silindirik parçaların doğrudan merkezlenmesini sağlar.
- ✓ **Pergel:** Dairesel çizgilerin çizilmesinde kullanılır.
- ✓ **Çizecek:** Marka çizgisi çizmeye yarayan çelik kalemlerdir.

Şekil 1.2.6. Çizecek

- ✓ **Çekiç:** Çelikten yapılmış ve iki tarafı sertleştirilmiş vurma aletidir.
- ✓ **Merkezleme Gönyesi:** Silindirik parçaların merkezinden geçen çizgileri çizmeye yarar.
- ✓ **V Yatakları:** Silindirik parçaların merkezinden geçen çizgileri çizmeye yarar.
- ✓ **Destek Plakası:** Markalama sırasında iş parçasının konumunu desteklemek için kullanılan düzgün yüzeyli ve konumlu plakalardır.
- ✓ **Açı Ölçer:** Değişik açılardaki markalama çizgilerini çizmek amacı ile kullanılan markacı aletidir.
- ✓ **Nokta:** Marka çizgilerinin kaybolmaması ve delinecek delik merkezinin belirlenmesi için iz açmaya yarar.

Şekil 1.2.7. Nokta

- ✓ **Markacı Boyaları:** Markalama çizgileri ve işaretlerinin daha iyi gözükmesi için iş parçasının yüzeylerine sürülen maddelere **markacı boyası** denir.

2.5. TESVİYECİ ELEMANLARI

2.5.1 Mengene

Mengene: İşlenecek parçaları, karşılıklı çeneleri ile bağlamaya yarayan aletlere denir. Mengeneler tezgâha bağlanırken çalışacak kişinin boyu dikkate alınır. Mengene, tezgâha bağlandığında yerden yüksekliği kişinin rahat çalışabileceği seviyede olmalıdır. İş parçası, rahat işlem yapılacak şekilde mengeneye bağlanır.

İş parçasını mengeneye bağlarken dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır:

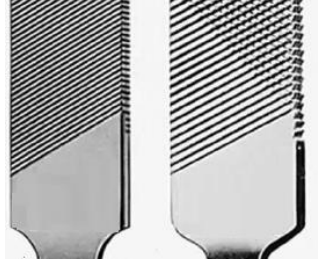
- ✓ Parça, çeneler arasında ortalanmalıdır.
- ✓ Uzun parçalar karşılık takozu ile dengeli bir şekilde sıkılmalıdır.
- ✓ (U) parçalar için ara takoz kullanılmalıdır.
- ✓ Silindirik parçalar V takozları ile sıkılmalıdır.
- ✓ Sac parçalarının geniş yüzeyleri, ağaç takoz üzerine çivilenerek tutturulmalıdır.

Şekil 1.2.8. Mengene

2.5.2 Eğe ve Eğeleme İşlemi

Eğ: Üzerindeki çok sayıda kesici diş ile talaş kaldırarak parçaları işlemeye yarayan alete eğe denir. Eğeyi doğru kullanma alışkanlığı kazanmak tesviyeciliğin ön koşuludur. Eğe kullanılırken eğenin sapının takılı ve sağlam olmasına muhakkak dikkat edilmelidir.

Şekil 1.2.9. Eğe

Malzemenin cinsine ve talaş kaldırma sonrası oluşacak yüzeyin kalitesine göre eğeler çeşitli boy ve ebatlarda yapılmıştır. Kaba diş eğeler daha fazla talaş kaldırır fakat işlenen parçanın yüzey kalitesi kötü olur. İnce diş eğeler ise daha az talaş kaldırır, fakat yüzey kalitesi daha güzeldir.

Genel olarak şekline göre eğe çeşitleri; kare, lama, yassı, yarım yuvarlak, üçgen, yuvarlak, bıçak sırtı, kılıç ve balıksırtı gibi isimlerle bilinirler.

Şekil 1.2.10. Eğe çeşitleri

Düzlem Yüzeylerde Eğeleme Teknikleri: Düzlem yüzeylerin eğelenmesinde temel kural, eğenin yüzey üzerine 45° çapraz sürülmesidir. Özellikle kare, dikdörtgen biçimindeki geniş yüzeylerde köşelerden köşelere çapraz eğeleme yapılır. Eğelemede kurs boyunu uzun tutarsak gönyesinde eğeleme yapmamız zorlaşır. O yüzden eğelemeye yeni başlayanların kurs boyunu mümkün olduğunca kısa tutmaları tavsiye edilir.

Eğrisel ve Yuvarlak Yüzeylerde Eğeleme Teknikleri: Eğrisel yüzeyleri işlerken eğeye de eğrisel hareketler verilir.

Açılı Yüzeylerin Eğelenmesi: Pah mencesi kullanılmalıdır.

İç ve Dış Yüzeylerde Eğeleme Tekniği: İç ve dış yüzeylerin eğelenmesinde profile uygun eğe seçilerek eğeleme kurallarına ve eğelenecek parçanın pozisyonuna göre yüzey eğelenir.

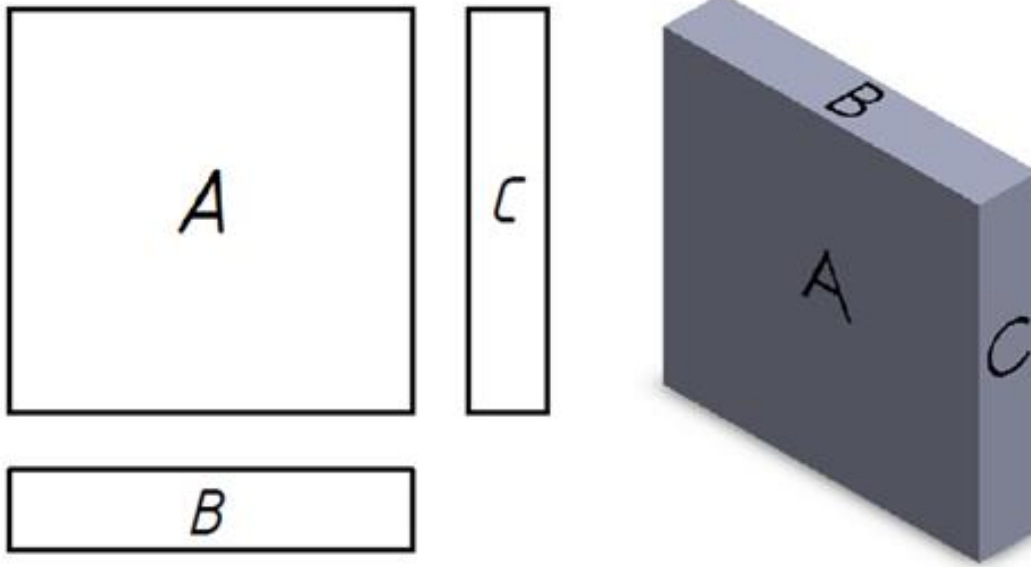
Delik ve Kanallarda Eğeleme Tekniği: Delik ve kanalların eğelenmesi profile uygun eğe seçilerek eğeleme kurallarına ve eğelenecek parçanın pozisyonuna göre yüzey eğelenir.

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	4. ANA VE KOMŞU DÜZLEM YÜZEYLERİ GÖNYESİNDE EĞELEME	

AMAÇ

Metal iş parçasının ana düzlem yüzeyini gönyesinde ve ölçüsünde eğledikten sonra, komşu yüzeyleri 90° eğelemek.

4.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

4.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
İş parçası	Metal	1
Eğre	Metal iş parçasına uygun	1
Gönye	-	1

4.3. İşlem Basamakları

1. Metal iş parçasının A yüzeyi üste gelecek biçimde mengene çenelerinden birkaç milimetre yukarıya ve yere paralel olacak şekilde sıkıca bağlanır.
2. Oksit (küf) tabakası eğre ile temizlenir.
3. Parçanın A yüzeyini 45° çapraz eğleyerek gönyesine getirilir.
4. A yüzeyi referans alınarak gönye yardımı ile B ve C yüzeyleri dik olacak şekilde gönyesine getirilir.
5. Parça temizlenerek teslim edilir.

4.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

4.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	Eğeleme
Yüzey kalitesi	

4.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Eğeleme işlemi			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

4.5 Temel Tesviyecilik İşlemlerinde Mengene Tezgâhı Düzeni

Kesici takımlar mungenenin sağına, mungenenin kenarından taşmayacak şekilde konulmalıdır. Ölçü ve kontrol aletleri de mungenenin sol üst tarafına ya da pleyt üzerine, eğer masada birden çok mengene varsa masanın ortasına temiz bir bez veya suni deri parçası üzerine konulmalıdır. İş parçası ise mungenenin sol tarafına konulmalıdır. Ölçü ve kontrol aletlerinin üzerine veya yanına kesinlikle kesici takımlar ve iş parçaları konulmamalıdır. Ayrıca eğeler hiçbir şekilde üst üste konulmamalıdır.

Şekil 1.2.11. Tesviyeci tezgâhı düzeni

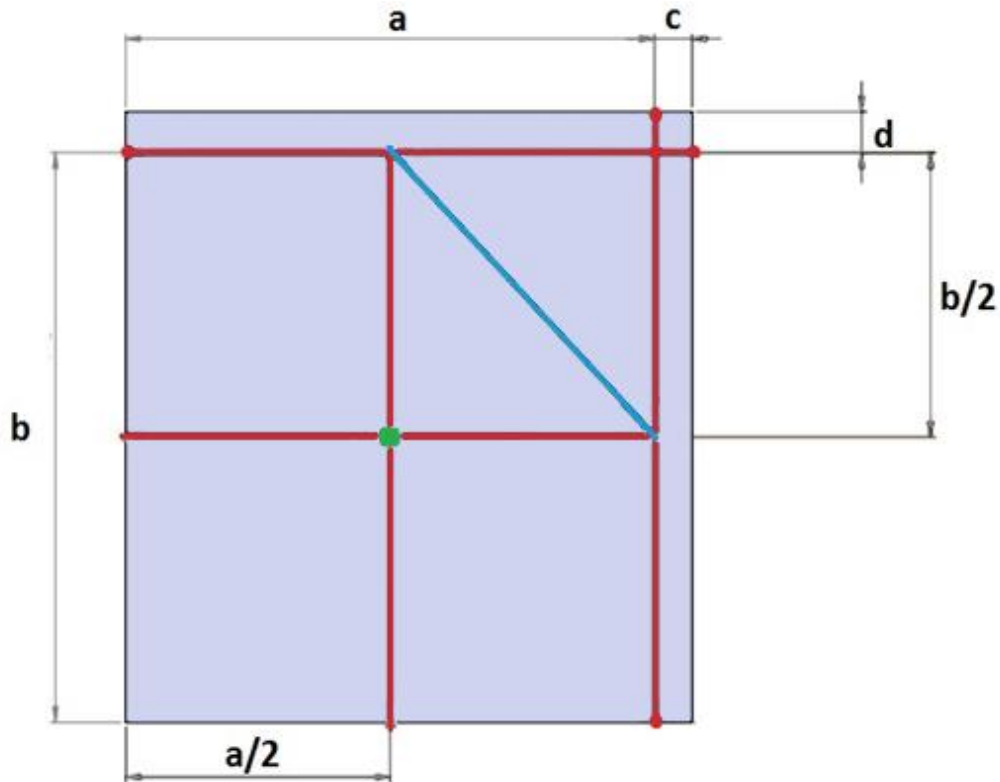
Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı	Tarih		Tarih		
Soyadı		Numarası	Saat		Saat		

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	5. MARKALAMA	

AMAÇ

Metal iş parçamızın yapım resmine uygun işlenmesini sağlamak amacı ile işaret ve çizgileri oluşturmak. Böylece metal iş parçasının doğru ve kolay işlenmesini sağlayıp hata payını azaltmak.

5.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

5.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
İş parçası	Metal	1
Marka elemanı	Çelik cetvel	1
Marka elemanı	Marka boyası	1
Marka elemanı	Çelik numarator	1
Marka elemanı	Nokta	1
Marka elemanı	Mihengir	1
Ölçü aleti	Kumpas	1

5.3. İşlem Basamakları

1. Metal iş parçası mengeneyle uygun bir şekilde bağlanır.
2. Metal iş parçası A yüzeyinde istenilen ölçülerde markalama işlemi yapılır.
3. Parça istenildiği şekilde markalanır ve teslim edilir.

5.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

5.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	a	b	c	d
Olması gereken ölçü				
Öğrencinin ölçüsü				

5.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Markalama işlemi			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

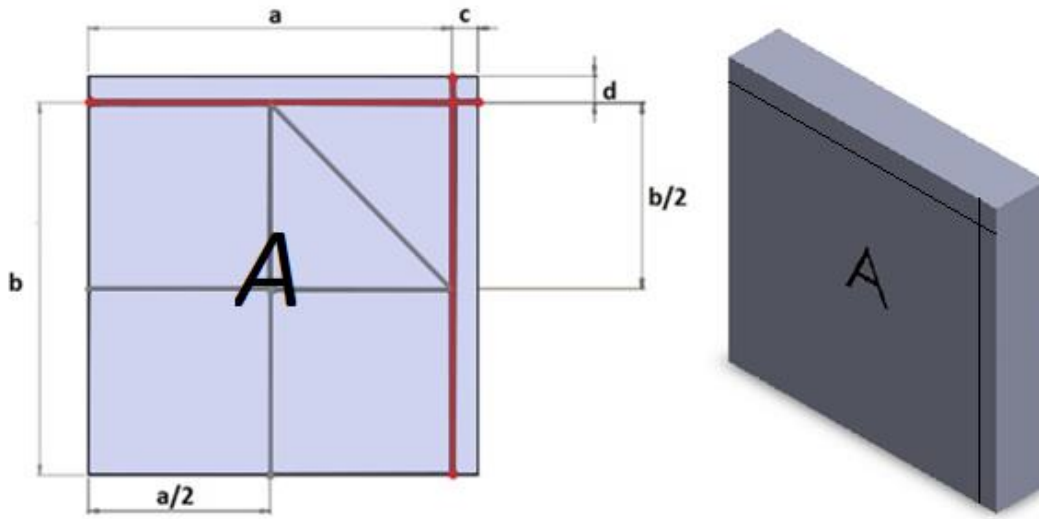
Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	6. BÜTÜN YÜZEYLERİ EĞELEMEK	

AMAÇ

Metal iş parçasının bütün yüzeylerini gönyesinde ve ölçüsünde eğelemek.

6.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

6.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
İş parçası	Metal	1
Mengene	-	1
Eğme	Metal iş parçasına uygun	1
Kontrol elemanı	Gönye	1
Ölçü aleti	Kumpas	1

6.3. İşlem Basamakları

1. Metal iş parçası, kırmızı renk ile gösterildiği gibi A yüzeyinden istenilen ölçüde markalanır.
2. Metal iş parçası, markalama yapılan bölgeye kadar düzgün bir şekilde eğelenir.
3. Bütün yüzeyleri eğelenmiş metal iş parçasının gönye ile açıları ve yüzey pürüzsüzlüğü kontrol edilirken kumpas ile de iş parçasının ölçüleri kontrol edilir.
4. Parça temizlenerek teslim edilir.

6.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

6.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	a	b	c	d
Olması gereken ölçü				
Öğrencinin ölçüsü				

6.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Eğeleme işlemi			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	BİLGİ YAPRAĞI
KONU	2. TEMEL TESVİYECİLİK İŞLEMLERİ	

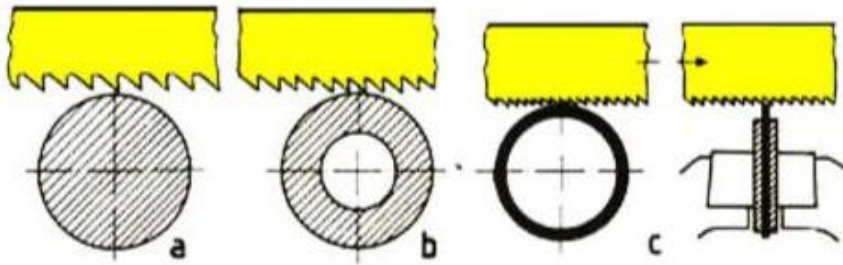
2.5.3 Testere ve Testere Laması

İş parçalarının tezgâhlarda işlenmeye hazırlanması için belli ölçülerde kesilmeleri gerekir. Markalanmış iş parçalarının fazlalıklarının kısa zamanda kesilerek işlenmeye hazır hale getirilmesi için testere kullanılır. Testerelemin kesmesini kolaylaştırmak için dişlere çapraz verilir. Böylelikle lamanın açtığı kanal lamadan daha geniş olur. Böylece lamanın kanal içerisinde sıkışması önlenmiş olur.

Şekil 1.2.12: Testere ve testere laması

Testere lamaları, farklı diş adımlarında yapılır. Testere dişlerinin kalınlığı ve inceliği bir parmaktaki diş sayısı ile ifade edilir. El testerelemleri ile kesme yaparken malzemenin cinsine ve işin biçimine göre testere laması seçilir çünkü her testere her türlü malzemeyi kesmeye elverişli değildir.

Şekil 1.2.13: Testere lamaları seçimi

- Dolu malzemeler için kaba dişli lamalar seçilir
- Et kalınlığı fazla olan içi boş malzemeler için orta kalınlıkta lamalar seçilir.
- Et kalınlığı ince olan boru ve sac gibi iş parçaları ince dişli lamalar ile kesilir.

El testerelemleri ile doğru bir kesme yapabilmek için testere lamasının keskin olması, çaprazının bozulmamış olması gerekir. Testere, kesen kişiye ve sağa doğru takriben 5° kadar eğik tutularak bir iz açılır. İz derinleştikçe testere öne doğru eğik tutularak sürülmeye devam edilirken, yana doğru olan eğikliği azar azar düzeltilir. Testere laması ağızladıktan sonra artık sadece öne doğru takriben 7° kadar eğik olacak şekilde sürülerek kesmeye devam edilir. Testere başlangıçta ve devamında hiçbir zaman düz sürülmez, şayet düz sürülürse testere marka çizgisini siler, işin yüzeyini çizer, testere doğru ağızlayamaz ve dolayısıyla iş bozulabilir.

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	7. TESTERE LAMASINI TAKMA	

AMAÇ

Kullanılacak testerenin lamasını takmak.

7.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

7.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özellği	Miktarı
Testere kolu	-	1
Testere laması	Metal iş parçasına uygun	1

7.3. İşlem Basamakları

1. Testere laması, testere sapındaki pimden kelebek somunundaki pime doğru takılır.
2. Testere lamasının pimlere doğru bir şekilde oturduğuna emin olduktan sonra kelebek somunu vasıtasıyla gerdirilir.
3. Testere tamlandıktan sonra teslim edilir.

7.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

7.4.1. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Lama takma işlemi			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

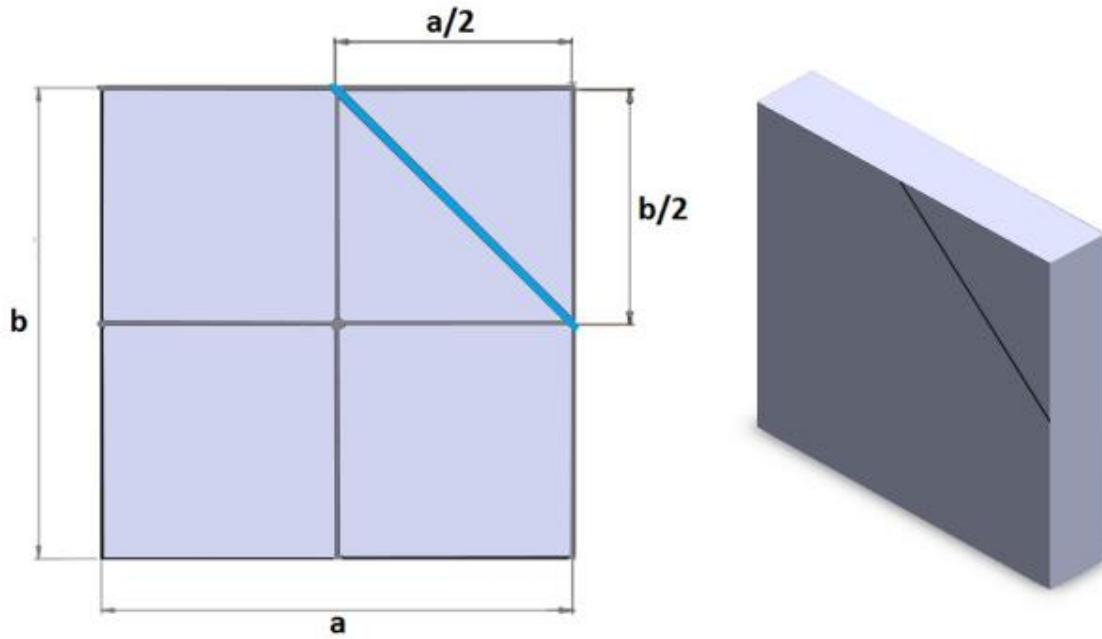
Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	8. TESTEREDE KESME İŞLEMİ YAPMAK	

AMAÇ

Metal iş parçamızı, yapım resmine uygun olarak ölçüsünde ve iş güvenliği kurallarına uygun şekilde kesmek.

8.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

8.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
İş parçası	Metal	1
Mengene	-	1
Eğre	Metal iş parçasına uygun	1
Kontrol elemanı	Gönye	1
Testere	Metal iş parçasına uygun	1
Ölçü aleti	Kumpas	1

8.3. İşlem Basamakları

1. Metal iş parçasının markalanmış olan noktası yere dik olacak şekilde mengeneye bağlanır.
2. Metal iş parçası markalanan yerden düzgün bir şekilde kesilir.
3. Parça istenildiği şekle getirildiğinde temizlenir ve teslim edilir.

8.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

8.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	a	b
Olması gereken ölçü		
Öğrencinin ölçüsü		

8.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Kesme işlemi			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	BİLGİ YAPRAĞI
KONU	2. TEMEL TESVİYECİLİK İŞLEMLERİ	

2.6 DELİK DELME

Parçalardan talaş kaldırarak delikler elde etme işlemine delme denir. Delme, parçaların boşaltılarak kolay işlenmesinde, birbirine kolay bağlanmasında önemli bir yer tutar. Delme işleminde iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini almak büyük önem taşır.

2.6.1 Delik Delme İşleminde Kullanılan Makineler

Breyizler: Hafif ve pratik olan bu makineler genelde sac, duvar, ağaç ve büyük plakalara delik delinmesinde kullanılır.

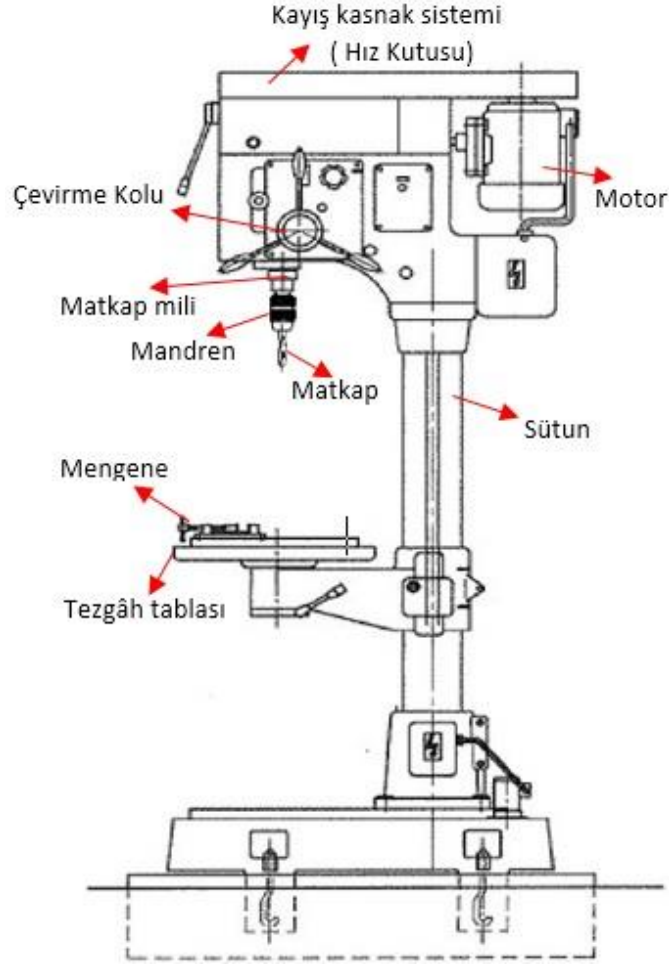
Şekil 1.2.14: El matkabı (Breyizler)

Masa Tipi Matkap Tezgâhı: Taşınması kolay ve küçük yapılı olduğu için masa tipi olarak adlandırılır. Küçük çaplı deliklerin seri olarak delinmesinde kullanılır. Devir sayıları, sütunlu ve radyal matkap tezgâhlarına göre daha fazladır. Genellikle iş bağlama tablası sabittir.

Şekil 1.2.15: Masa tipi matkap

Sütunlu Matkap Tezgâhları: Hareket iletim mekanizması ve iş tablası bir sütun üzerine yerleştirildiği için bu şekilde adlandırılır. Büyük ebatlı parçalara daha büyük çapta deliklerin delinmesinde kullanılır.

Şekil 1.2.16: Sütunlu matkap

2.6.2. Matkap Uçları

Delme işinde kullanılan kesici takımlara **matkap** denir. Her matkap türü bir gereksinimden ortaya çıkmıştır. Genel olarak beş değişik gruba ayrılır. Helis matkapları, punta matkabı, memeli matkap ve özel matkaplar. Helis matkaplar en çok kullanılan matkaplardır. Uç açıları 118°dir.

Şekil 1.2.17: Matkap ucu

2.6.3. Kesme Hızı ve Devir Sayısı

Kesme Hızı: Matkabın çevresindeki bir noktanın, matkabın kendi eksenini etrafında dönmesi sırasında dakikada metre cinsinden aldığı yola denir.

Devir Sayısı: Matkabın dakikadaki dönme sayısına denir.

İyi ve verimli bir delme için uygun kesme hızının ve devir sayısının bulunması gerekir. Kesme hızı ve devir sayısı, delinecek malzemenin özelliğine ve matkap çapına göre değişir. Devir sayısı; küçük delik çaplarında büyük, büyük delik çaplarında küçük seçilmelidir.

Kesme Hızı ve Devir Sayısı Formülü:

$$V = \frac{\pi \cdot D \cdot N}{1000} \text{ m/d} \Rightarrow N = \frac{1000 \cdot V}{\pi \cdot D}$$

Örnek: Çelik bir malzemeye 20 mm çapında bir delik açılacaktır. Devir sayısı 200 d/d olduğuna göre, kesme hızını hesaplayınız?

Verilenler:

N = 200 d/d

D = 20 mm

$$V = \frac{\pi \cdot D \cdot N}{1000} \text{ m/d}$$

$$V = \frac{3,14 \cdot 20 \cdot 200}{1000} = \frac{12560}{1000} = 12,56 \text{ m/dk.}$$

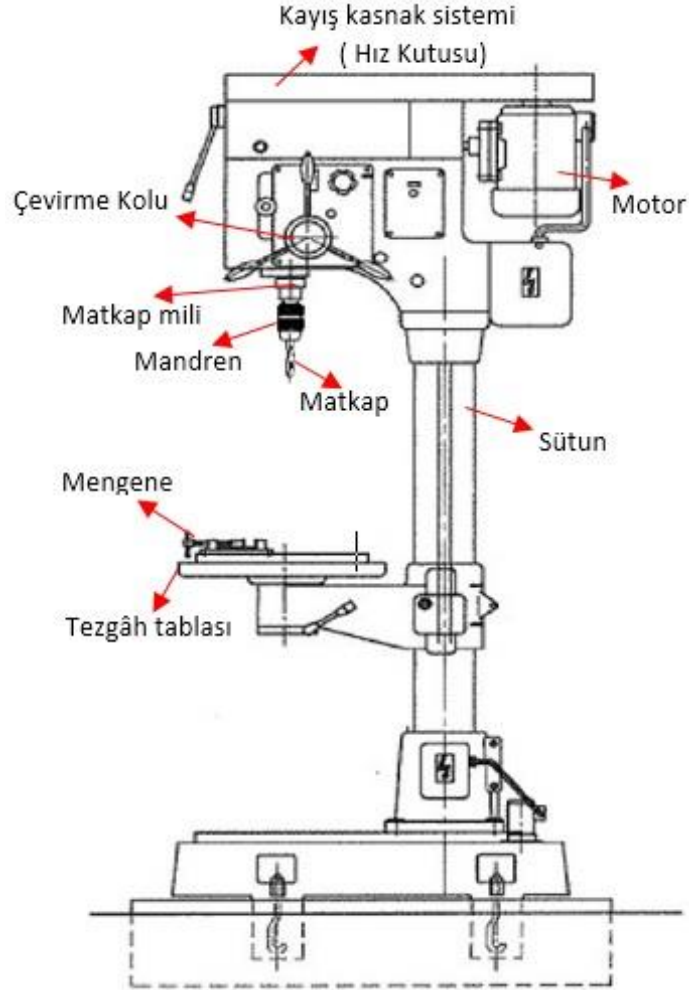
KESME HIZI (m/dk.)		
İş parçası	Seri çelik (HSS)	Seri metal
Döküm	14-22	16-50
Çelik (orta sert)	25-28	70-100
Bronz	35-120	85-140
Pirinç	45-130	95-150
Bakır	60-150	110-184

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	9. MATKAP TEZGÂHINI TANIMA	

AMAÇ

Matkap tezgâhlarını tanımak ve matkap tezgâhlarının kesme hızını hesaplamak.

9.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

Tablo 1.2.1: Kesme hızı tablosu

KESME HIZI (m/dak.)		
İş parçası	Seri çelik (HSS)	Seri metal
Döküm	14-22	16-50
Çelik (orta sert)	25-28	70-100
Bronz	35-120	85-140
Pirinç	45-130	95-150
Bakır	60-150	110-184

9.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
İş parçası	Malzeme çeşidi	1
Matkap	Sütunlu matkap tezgâh	1
Matkap ucu	Delme işlemine uygun	1

9.3. İşlem Basamakları

1. Matkap tezgâhı kullanılırken dikkat edilmesi gereken iş güvenliği kuralları öğrenilir.
2. Matkap tezgâhının kısımları öğrenilir.
3. Malzeme çeşidine ve matkap ucunun çapına göre devir sayısı hesaplanır.

9.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler**9.4.1. Alınan Değerler / Sonuç**

Kriter	$V = \pi \cdot D \cdot N / 1000$
Kesme hızı hesaplama	

9.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Matkap tezgâhını tanıma			
Kesme hızı hesaplama			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

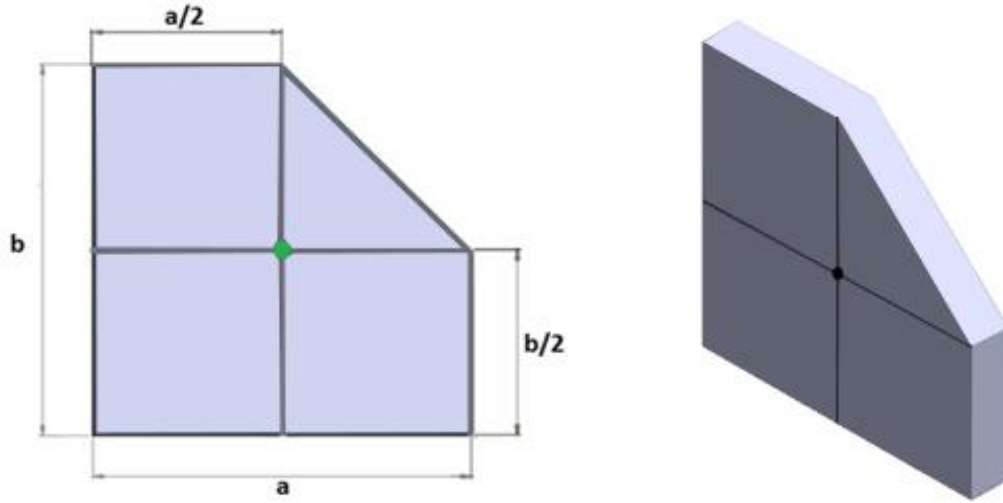
Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı	Tarih		Tarih		
Soyadı		Numarası	Saat		Saat		

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	10. ÖLÇÜLERİNE UYGUN DELİK DELME	

AMAÇ

Metal iş parçasını yapım resmine uygun olarak matkap tezgâhında delmek.

10.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

10.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
İş parçası	Metal	1
Matkap	Sütunlu matkap tezgâhı	1
Matkap ucu	Delme işlemine uygun	1
Marka elemanı	Nokta	1

10.3. İşlem Basamakları

1. Matkap tezgâhı kullanılırken iş güvenliği kurallarına dikkat edilir.
2. Delme işlemi yapılacak nokta çekiç ve nokta vasıtası ile markalanır.
3. Nokta ile oluşturulan izin üstüne matkap ucunu hizalanıp delme işlemi gerçekleştirilir.

10.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

10.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	a	b
Olması gereken ölçü		
Öğrencinin ölçüsü		

10.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Delme işlemi yapma			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	BİLGİ YAPRAĞI
KONU	2. TEMEL TESVİECİLİK İŞLEMLERİ	

2.7 KILAVUZ ÇEKME

Kılavuz: Deliklere diş açmada kullanılan, üzerinde kesici dişleri bulunan, iç vidaları açan kesme aletidir. Kılavuzlar, yüksek kaliteli seri çeliklerden (HSS) yapılır. Vidanın sıfır profiline göre taşlanır. İyi bir kesme yapması için yeterli talaş boşluğu verilerek kesmeyi sağlayacak ideal açılarda bilenir. Kılavuzların kesmesini ve çıkan talaşların akışını sağlamak için açılan talaş boşlukları düz ve helis şeklinde olur. Talaş boşlukları helis şeklinde olan kılavuzlara, helis kılavuz denir. Talaş kanalları, aynı zamanda yağlamayı da kolaylaştırarak kesmeye tesir eder.

Kılavuzlar, el kılavuzları ve makine kılavuzları olmak üzere ikiye ayrılır. El kılavuzları üç kılavuzdan oluşan bir takımdır ve özellikleri şöyledir:

- ✓ **Birinci kılavuz** ilk çekilen kılavuzdur, bu kılavuz deliğe salındığında iyi ağızlar ve az derinlikte talaş kaldırır ve sapında bir çizgi vardır.
- ✓ **İkinci kılavuz;** sapında iki çizgi bulunan, birinci kılavuzun açtığı kanalları izleyen ve daha derin kanal açan kılavuzdur.
- ✓ **Üçüncü kılavuz,** vidayı meydana getiren son kılavuzdur. Vida diş üstü çapındadır ve sapında üç çizgi bulunur. Bazı kılavuzlarda ise hiç çizgi yoktur.

Şekil 1.2.18: Kılavuz

Elle Kılavuz Çekme İşlem Sırası

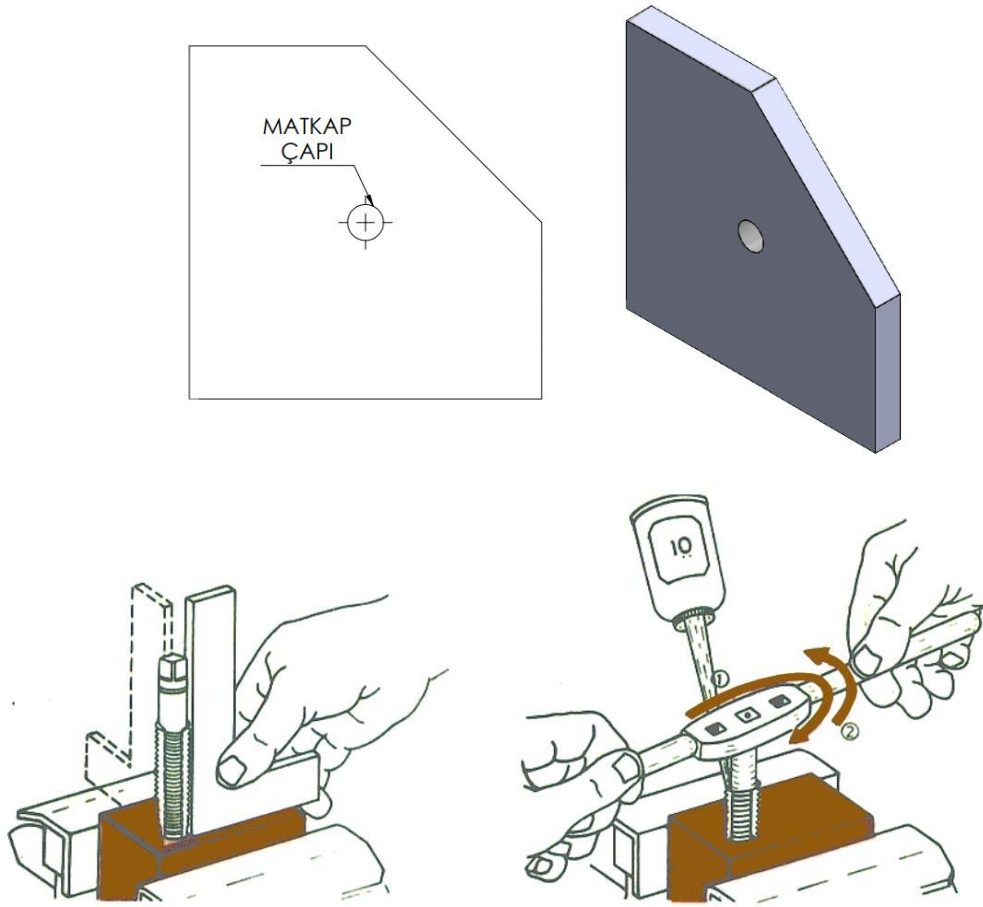
- ✓ Kılavuz çekme işlemi için önce kılavuz çekilecek deliğin uygun çapta delinmesi gerekir.
- ✓ Kılavuz çekilecek deliğin ağzının havşa matkabı ile havşalanmış olması gerekir.
- ✓ Kılavuz çekme için uygun kılavuz takımı ve kılavuz kolu seçilir.
- ✓ Kılavuz çekme işlemine 1 numaralı kılavuzla başlanır ve sırasıyla 2. ve 3. kılavuzlar uygulanarak bitirilir.

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	11. ÖLÇÜLERİNE UYGUN KILAVUZ ÇEKME	

AMAÇ

Metal iş parçasına, yapım resmine uygun kılavuz çekmek.

11.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

11.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
İş parçası	Metal	1
Kılavuz	Delik çapına uygun	3

11.3. İşlem Basamakları

1. Metal iş parçasını delik üzerine istenilen ölçülerde kılavuz işlemi sırasıyla 1, 2 ve 3 numaralı kılavuzlarla yapılır.
2. Parçaya istenildiği şekilde kılavuz çekilir ve teslim edilir.

11.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

11.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	R (delik çapı)	R1 (1. kılavuz)	R2 (2. kılavuz)	R3 (3. kılavuz)
Olması gereken ölçü				
Öğrencinin ölçüsü				

11.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Kılavuz çekme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	İmza
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	BİLGİ YAPRAĞI
KONU	2. TEMEL TESVİYECİLİK İŞLEMLERİ	

2.8 BÜKME İŞLEMİ

Bükme: Metal sac ve boru malzemelerin kalıcı olarak şekillerinin değiştirilmesi işlemine denir. Endüstride birçok sistemin ana gövdesinin kaplanması, taşıyıcı kısımlarında, günlük hayatımızda metal boru ve profilden oluşan masa, sandalye, çerçeve vb. birçok yerde kullanılır.

Şekil 1.2.19: Bükme işlemi uygulanmış sac malzeme

Bükme işlemi gerçekleştirilmek için bükme aparatı ya da makinesi kullanılır. Kullanılma yeri ve taşıyacağı kuvvete göre birçok bükme şekli vardır. En çok kullanılan kenar bükme ve kenetleme bükmedir.

Kenar Bükme: Genellikle 90°'lik bükme şeklidir. Özellikle az kuvvete maruz kalan yerlerde, gövde olarak kullanılacak malzemelere şekil vermede ya da büyük sistemlerde, kaplama olarak kullanılacak parçaların kenarlarını sabitlemede kullanılır.

Katlama ve Kenet Bükme: Özellikle sac parçaların ya da profillerin birbirleri ile bağlantılarının yapıldığı ve sağlamlık istenen yerlerde kullanılır. Özel aparatlarla ya da bükme kalıpları ile yapılan bu işlem, diğer bükme şekillerine göre daha zordur ve daha fazla hassas hesaplamaların yapılmasını gerektirir.

Şekil 1.2.20: Caka kenet makinası

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	12. BÜKME İŞLEMİ	

AMAÇ

Yapım resmine uygun bükme işlemi yapmak.

12.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**12.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özelliği	Miktarı
İş parçası	Metal sac	1
Markalama elemanı	Çizecek	1
Markalama elemanı	Çelik cetvel	1
Bükme makinesi	-	1

12.3. İşlem Basamakları

1. Ölçüsüne göre kesilmiş metal sac'ta çapaklar varsa eğe ile temizlenir.
2. Çapaklardan arındırılmış metal sac, çelik cetvel ve çizgi aparatı ile istenilen ölçüde markalanır.
3. Markalama işlemi yapılan noktalardan bükme işlemi gerçekleştirilir.

12.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler**12.4.1. Alınan Değerler / Sonuç**

Kriter	a	b	c
Olması gereken ölçü			
Öğrencinin ölçüsü			

12.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Bükme işlemi			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	DEĞERLENDİRME YAPRAĞI
DEĞERLENDİRME KONUSU	2. TEMEL TESVİYECİLİK İŞLEMLERİ	

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. “Metalleri, talaş kaldırma yöntemleri ile işleyerek makine parçalarına dönüştürme işlemlerinin tümüne _____ denir.” Cümlesinde boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Eğeleme
- B) Ölçme
- C) Markalama
- D) Tesviyecilik
- E) Kontrol

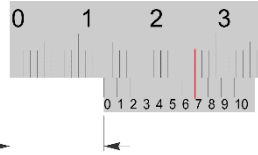
2. Bilinmeyen bir değer kendi cinsinden, bilinen ve birim olarak kabul edilen bir değerle karşılaştırılmasına ne denir?

- A) Kontrol
- B) Ölçme
- C) Mihengir
- D) Markalama
- E) Tesviyecilik

3. Aşağıdakilerden hangisi kumpas kısımlarından biri değildir?

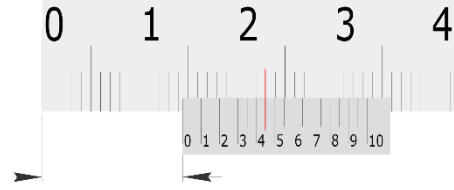
- A) Sıkma mandalı
- B) Kılıç
- C) İç çap ölçme çeneleri
- D) Tambur
- E) Dış çap ölçme çeneleri

4. Şekildeki 1/10 bölüntülü verniyerli kumpasın gösterdiği değer aşağıdakilerden hangisidir?

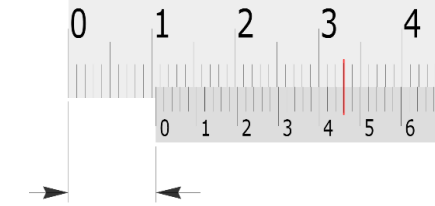
- A) 13.70 mm
- B) 14.40 mm
- C) 17.60 mm
- D) 8.20 mm
- E) 23.90 mm

5. Şekildeki 1/20 bölüntülü verniyerli kumpasın gösterdiği değer aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 18.85 mm
- B) 12.70 mm
- C) 14.45 mm
- D) 9.45 mm
- E) 14.90 mm

6. Şekildeki 1/50 bölüntülü verniyerli kumpasın gösterdiği değer aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 15.52 mm
- B) 10.46 mm
- C) 20.84 mm
- D) 9.36 mm
- E) 17.28 mm

7. Yapım resminin iş parçası üzerinde uygun niteliklerde çizilmesi için yapılan işlemlere ne denir?

- A) Kontrol
- B) Ölçme
- C) Mihengir
- D) Markalama
- E) Merkezleme çanı

8. Aşağıdakilerden hangisi eğe çeşitlerinden biri değildir?

- A) Kare eğe
- B) Yassı eğe
- C) Yuvarlak eğe
- D) Üçgen eğe
- E) Kıl eğe

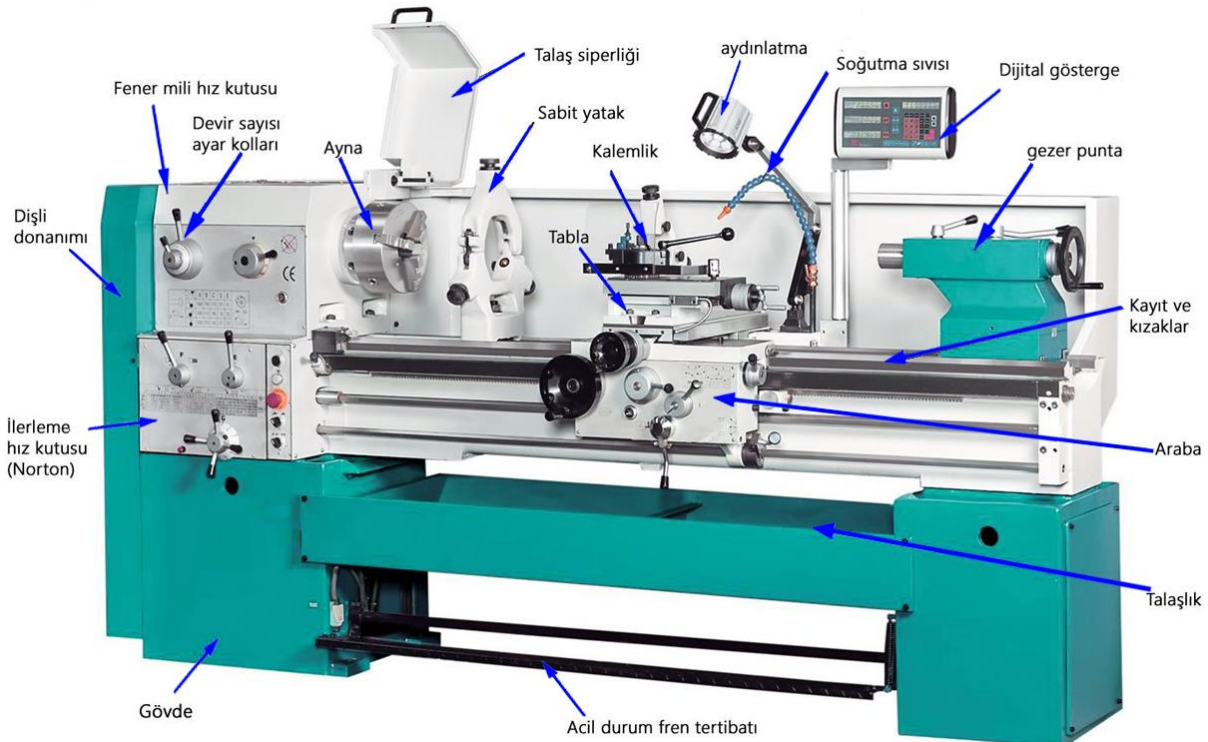
9. Bakır bir malzemeye 16 mm çapında bir delik açılacaktır. Devir sayısı 1350 d/dk. olduğuna göre, kesme hızını hesaplayınız?

- A) 67.82 m/dk.
- B) 58.36 m/dk.
- C) 70.52 m/dk.
- D) 89.52 m/dk.
- E) 42.85 m/dk.

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	BİLGİ YAPRAĞI
KONU	3. TEMEL TORNALAMA İŞLEMLERİ	

3.1 TORNA TEZGÂHI

Kendi eksenini etrafında dönen bir iş parçası üzerinden doğrusal hareket eden bir kesici takım yardımıyla talaş kaldırma işlemine tornalama, bu işin yapıldığı tezgâha ise torna tezgâhı denir. İhtiyaç duyulan tornalamaya göre farklı torna tezgâhları vardır. En çok üniversal torna tezgâhları kullanılmaktadır.

Şekil 1.3.1: Torna Tezgâh Kısımları

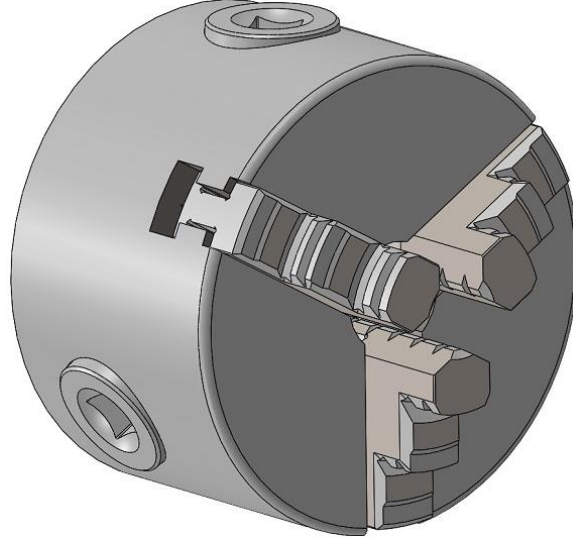
Torna tezgâhları genel olarak aşağıdaki altı kısımdan oluşmaktadır:

1. Ayna
2. Gövde
3. Araba
4. Gezer punta
5. Fener mili hız kutusu
6. İlerleme hız kutusu

3.1.1 Ayna

İş parçasını sıkı ve emniyetli bir şekilde sabitleyerek parça üzerinde yapılmak istenilen işlemlerin gerçekleştirilmesini sağlar. İşlenecek olan parçaların şekillerine göre ayna çeşitleri bulunur. Torna aynaları manuel sıkılabildiği gibi hidrolik ve pnomatik modelleri de vardır.

Üç ayaklı üniversal aynalar; silindirik, üçgen, altıgen ve benzeri parçaların üç noktadan merkezlenebilmesi için kullanılır. Üniversal aynalarda bütün ayaklar aynı anda hareket eder.

Şekil 1.3.2: Torna aynası

3.1.2 Gövde

Gövde, tornanın dökümden yapılan ana bileşenidir. Yüksek dayanıma sahiptir ve esnemez. Tornanın tüm kısımlarını taşır ve üzerinde aşınmaya karşı dayanıklı ve hassas olarak tesviyesinde işlenmiş düz ve V kayışları bulunur. Torna tezgâhı üzerinde hareket eden (araba ve gezer punta) elemanların fener miline göre paralel konumda kalmasını sağlar.

3.1.3 Araba

Araba, torna gövdesi ve kayışları üzerinde boydan boya hareket eden kısımdır. Hareket, sağa veya sola ilerleme tekeri ile elle veya kontrol kolları ile otomatik olarak sağlanır.

3.1.4 Gezer Punta

Torna kayışları üzerinde yatay olarak hareket ederek kovana takılan konik punta ucu ile iş parçasına destek olup tornalama işlemi sırasında parçanın salınım yapmasını önler. Ayrıca çeşitli uçlar takılarak delik delme, konik tornalama, kılavuz çekme vb. işlemler içinde kullanılmaktadır.

3.1.5 Fener Mili Hız Kutusu

Fener mili, hız kutusu içerisinde fener milini ve ona hareket veren dişlileri barındırır ve tornalama işlemi için uygun devir sayıları kutudaki dişli düzenine göre ayarlanır. Dışında bulunan kollar sayesinde, torna üzerinde bulunan devir sayısı tablosundan yararlanılarak kollar uygun konuma getirilir ve istenen devir sayısı elde edilmiş olur.

3.1.6 İlerleme Hız Kutusu

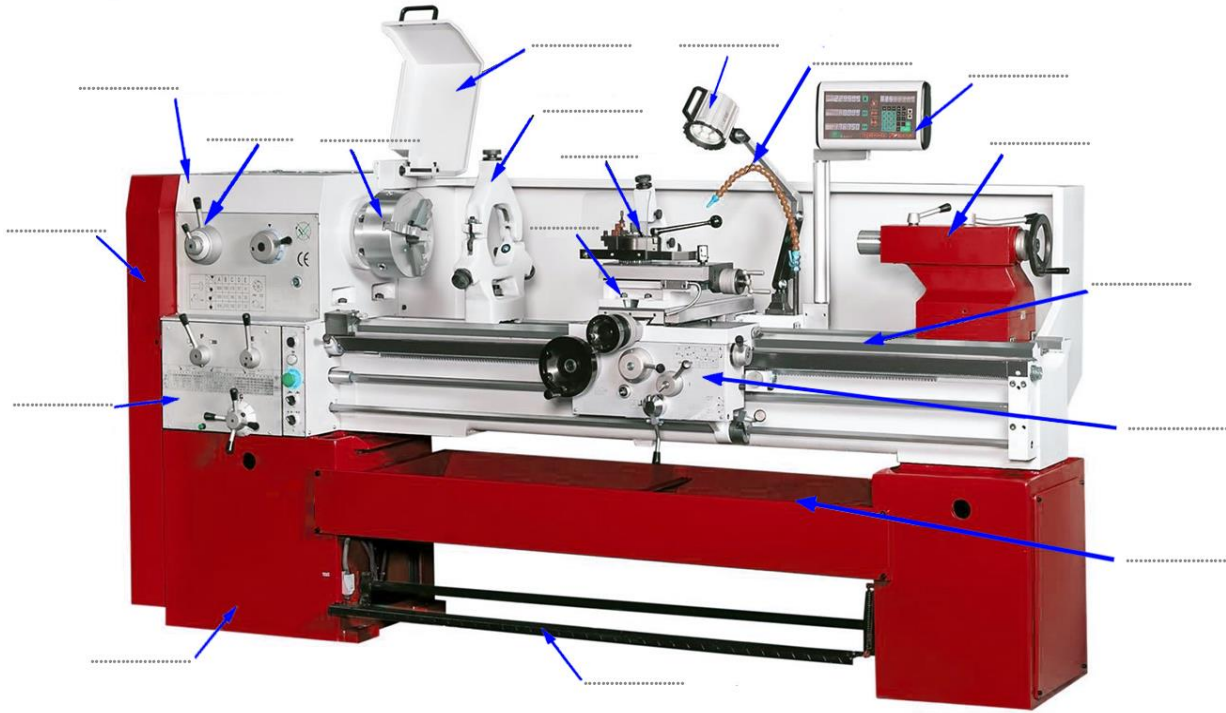
Torna tezgâhında ana mil ve talaş milinin devir sayısını ayarlayarak dönme hareketi vermesine yarayan kademeli dişlileri barındırır. Ana mil, kesici takı ile otomatik olarak vida açma işleminde arabaya hareket veren mildir. Talaş mili ise talaş kaldırma işleminde otomatik ilerlemeler için kullanılan mildir.

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	1. TORNA TEZGÂHINI TANIMA	

AMAÇ

Torna tezgâhının kısımlarını tanımak ve torna tezgâhını kullanmak.

1.4. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

1.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelligi	Miktarı
Tezgâh	Torna	1

1.3. İşlem Basamakları

1. Torna tezgâhı kullanılırken uyulması gereken güvenlik kuralları öğrenilir.
2. Torna tezgâhının kısımları ve görevleri açıklanır.

1.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

1.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	Torna tezgâhı kısımları	Torna tezgâhı kuralları
Tanıma		

1.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Torna tezgâhı güvenlik kuralları			
Torna tezgâhı kısımları			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	BİLGİ YAPRAĞI
KONU	3. TEMEL TORNALAMA İŞLEMLERİ	

3.2 DEVİR SAYISI VE İLERLEME MİKTARINI AYARLAMA

Devir Sayısı: İş parçasının dakikada yaptığı dönme sayısıdır. Birimi “Devir / Dakika”dır.

İlerleme Miktarı: Torna kaleminin iş parçası eksenine paralel olarak bir devirde aldığı yoldur. Birimi mm / devir tabla ilerlemesi veya kesici uç ilerlemesi olarak da alınabilir.

Devir sayısı hesaplama:

$$n = \frac{V \cdot 1000}{\pi \cdot d}$$

d=İş parçası çapı mm
n= Devir Sayısı Devir/dk.
V= Kesme Hızı mm/dk.

İşlenen parçanın çapı sürekli olarak değişeceği için devir sayısının da sürekli değişmesi gerekmektedir. Ünlversal torna tezgâhlarında bu mümkün olamayacağı için ortalama çap alınır ve torna tezgahına uygun devir belirlenir

Formülde bulunan kesme hızı, iş parçasının imâl edildiği malzeme ve kesici takımın çeşitlerine göre hazırlanmış olan tablodan seçilir.

İş Parçasının İmal Edildiği Malzeme	Kesme Hızı	
	Seri Çelik (HSS) Kesici Takım	Sert Metal Kesici Takım
Çelik	18-26	100-130
Alüminyum	250-350	400-600
Bakır	160-200	330-410
Bronz	40-50	90-130
Pirinç	50-60	120-200
Döküm	16-20	50-90

Tablo 1.3.1: Kesme hızı tablosu

İlerleme miktarı hesaplama:

$$f = \sqrt{8 \cdot r \cdot R_z} \quad r=\text{Kalem uç radüsü (mm)} \quad R_z=\text{Ortalama yüzey pürüzlülüğü (μm)}$$

$$u = n \cdot f \quad u=\text{İlerleme hızı (mm/dk.)} \quad f=\text{İlerleme miktarı (mm/devir)} \quad n=\text{Devir sayısı (devir/dk.)}$$

Örnek: Çapı 100 mm olan pirinç iş parçası sert metal kalem kullanılarak 70 mm'ye düşürülecektir. Tezgâha verilmesi gereken devir sayısını hesaplayınız.

$$D=100 \text{ mm} \quad D_k= 70 \text{ mm} \quad V= 120 \text{ mm/dk.}$$

$$D = \frac{D+D_k}{2} = \frac{100+70}{2} = 85 \text{ mm} \quad N = \frac{1000 \cdot V}{\pi \cdot D} = \frac{1000 \cdot 120}{\pi \cdot 85} \cong 450 \text{ devir/dk.}$$

Bizim torna makinamızı kullanarak işlemi yapmamız gerekseydi tornamızda 450 devir / dakika ayarı olmadığından 535 devir / dakika kullanılırdı.

Örnek: Çapı 70 mm olan çelik iş parçası 50 mm'ye 0,4 mm uç radüsü olan seri çelik (HSS) uçla R_a : 2,6 mikron yüzey kalitesinde işlenecektir. Tezgâha verilecek ilerleme hızını (U) mm/dk. cinsinden hesaplayınız.

$D = 70$ mm $D_k = 50$ mm $r = 0,4$ mm $V = 18$ (Tablo 1.3.1) alınmıştır. $R_a = 2,6$ $\mu\text{m} = 0,0026$ mm

$$D = \frac{D + D_k}{2} = \frac{70 + 50}{2} = 60 \text{ mm}$$

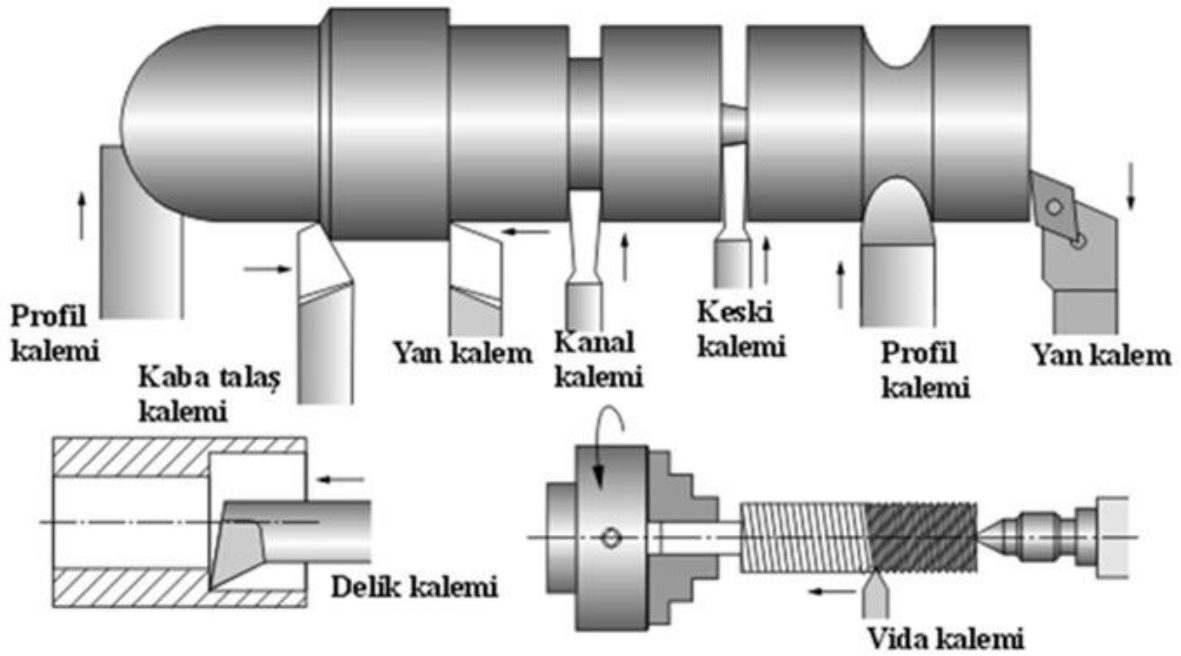
$$N = \frac{1000 \cdot V}{\pi \cdot D} = \frac{1000 \cdot 18}{\pi \cdot 60} \cong 95 \text{ devir/dk.}$$

$$f = \sqrt{8 \cdot r \cdot R_a} = \sqrt{8 \cdot 0,4 \cdot 0,0026} = 0,091 \text{ mm/devir}$$

$$U = N \cdot f = 95 \cdot 0,091 = 8,645 \text{ mm/dk.}$$

3.3 KESİCİ TAKIMLAR

Kesici takımlar, tornaya kater yardımı ile bağlanarak iş parçasının üzerinden talaş kaldırarak şekil veren tezgâh bileşenidir. Kullanılan kesiciler yapılan tornalama işlemine göre isimlendirilir. Başlıca kullanılan takımlar şekil 1.3.4'te görülmektedir.

Şekil 1.3.3: Torna tezgâhında kullanılan kesici takımlar

3.3.1 Kesici Takım Çeşitleri

Günümüz sanayisindeki rekabet ortamı, gelişen teknoloji nedeniyle meydana gelen talaş kaldırma yöntemlerinin çeşitliliği ve farklılıkları sonucunda metalik olan ve metalik olmayan çok sayıda kesici takım malzemesinin geliştirilmesini sağlamıştır. Birçok uygulama için birden fazla takım malzemesi uygun olabilir. Sonuç olarak takım seçimi malzemenin kolay temin edilebilirliği ve ekonomikliğine bağlıdır.

Kesici takım çeşitleri; takım çeliği, yüksek hız çelikleri (HSS), sert maden uçlu kesiciler, seramik kesiciler, kübik bor nitrür (CBN) ve elmas kesicilerdir.

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	2. DEVİR SAYISI VE İLERLEME AYARLARI	

AMAÇ

Torna tezgâhında uygun devir sayısı ve ilerleme miktarını belirlemek.

2.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

İş Parçasının İmal Edildiği Malzeme	Kesme Hızı	
	Seri Çelik (HSS) Kesici Takım	Sert Metal Kesici Takım
Çelik	18-26	100-130
Alüminyum	250-350	400-600
Bakır	160-200	330-410
Bronz	40-50	90-130
Pirinç	50-60	120-200
Döküm	16-20	50-90

2.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
İş parçası	Malzemenin imal edildiği tip	1
Tezgâh	Torna	1

2.3. İşlem Basamakları

1. Verilen tablo ve örnek dikkatli bir şekilde incelenir.
2. Kesme hızı ve devir sayısı hesaplanır.

2.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler**2.4.1. Kendinizi Değerlendirin**

Kriter	★	★★	★★★
Kesme hızı ve devir hesaplama			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

2.4.2. Alınan Değerler / Sonuç

Çapı 120 mm olan bronz iş parçası sert metal kalem kullanılarak 80 mm'ye düşürülecektir. Tezgâha verilmesi gereken devir sayısını hesaplayınız.

Çapı 50 mm olan çelik iş parçası 30 mm'ye 0,5 mm uç radüsü olan seri çelik (HSS) uçla Ra: 1,8 mikron yüzey kalitesinde işlenecektir. Tezgâha verilecek ilerleme hızını (U) mm/dakika cinsinden hesaplayınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	3. TORNADA KESİCİ TAKIMI SEÇME	

AMAÇ

Torna tezgâhında yapılacak işe uygun kesici takımı seçmek.

3.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

Uygulamalarda kullanacağınız kesici takımları Şekil 1.3.3'e bakarak belirleyiniz. Belirlediğiniz kesici takımları aşağıya sıralayınız.

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....
- 7.....

3.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
Kesici takımlar	Yapılacak işlemlere uygun	1
Kater	Kesici takımların tipine göre	1

3.3. İşlem Basamakları

1. Yapılacak işleme uygun kesici takımlar belirlenir.
2. Kesici takıma uygun kater seçilir.

3.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler**3.4.1. Alınan Değerler / Sonuç**

Kriter	Kesici takım	Kater
Seçme		

3.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Kesici takım seçme			

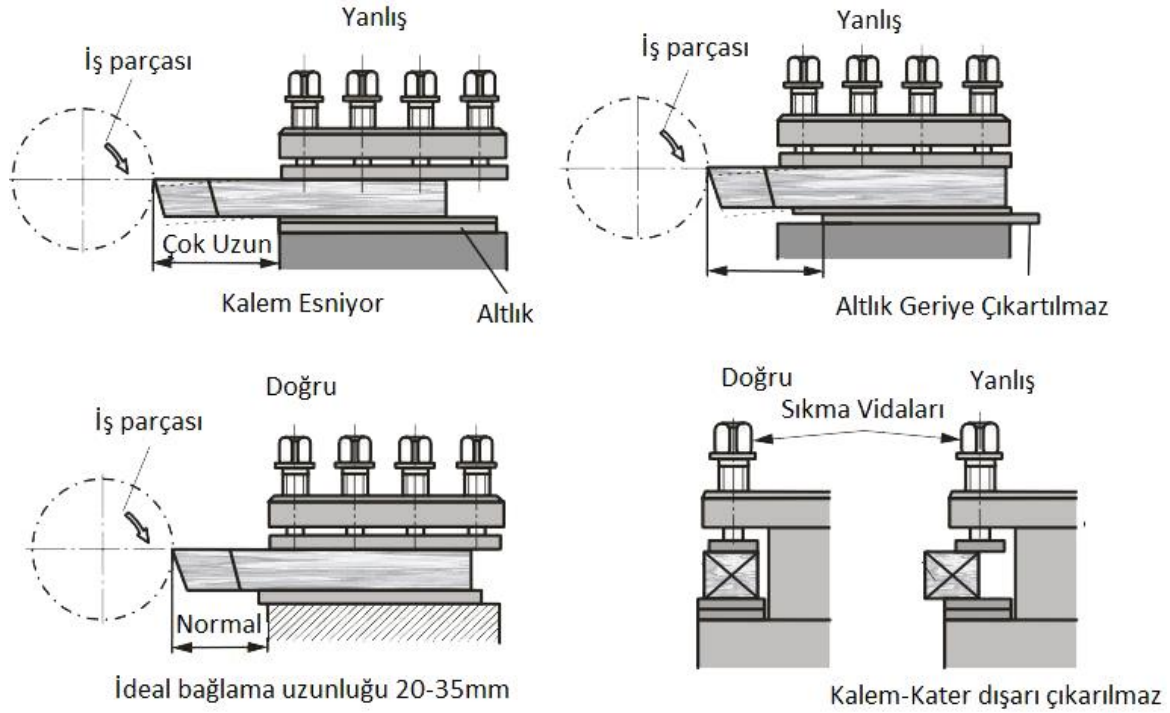
Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	BİLGİ YAPRAĞI
KONU	3. TEMEL TORNALAMA İŞLEMLERİ	

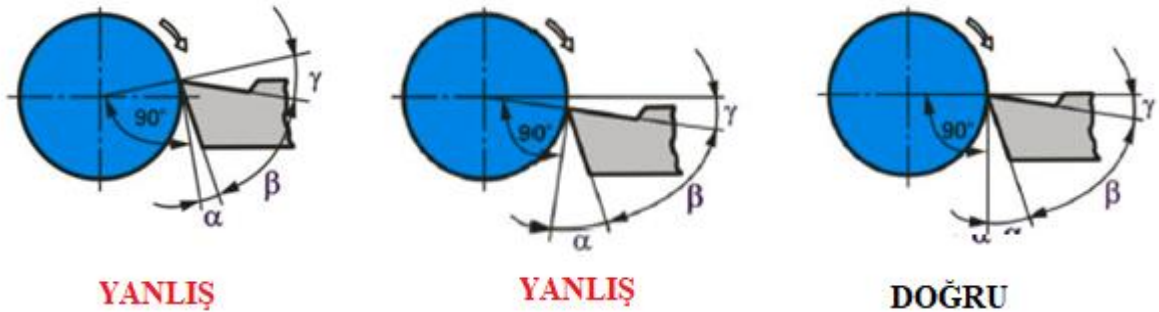
3.4 TORNA KALEMİNİ PUNTA YÜKSEKLİĞİNDE BAĞLAMA

Torna kalemını punta yüksekliğinde bağlamak için öncelikle kalemin kalemlğe nasıl bağlandığını bilmemiz gerekmektedir. Kalem direkt olarak kalemlğe bağlanabildiği gibi kater yardımı ile de bağlanabilir. Şekil 1.3.4'te kalem veya katerin nasıl bağlanması gerektiği görülmektedir.

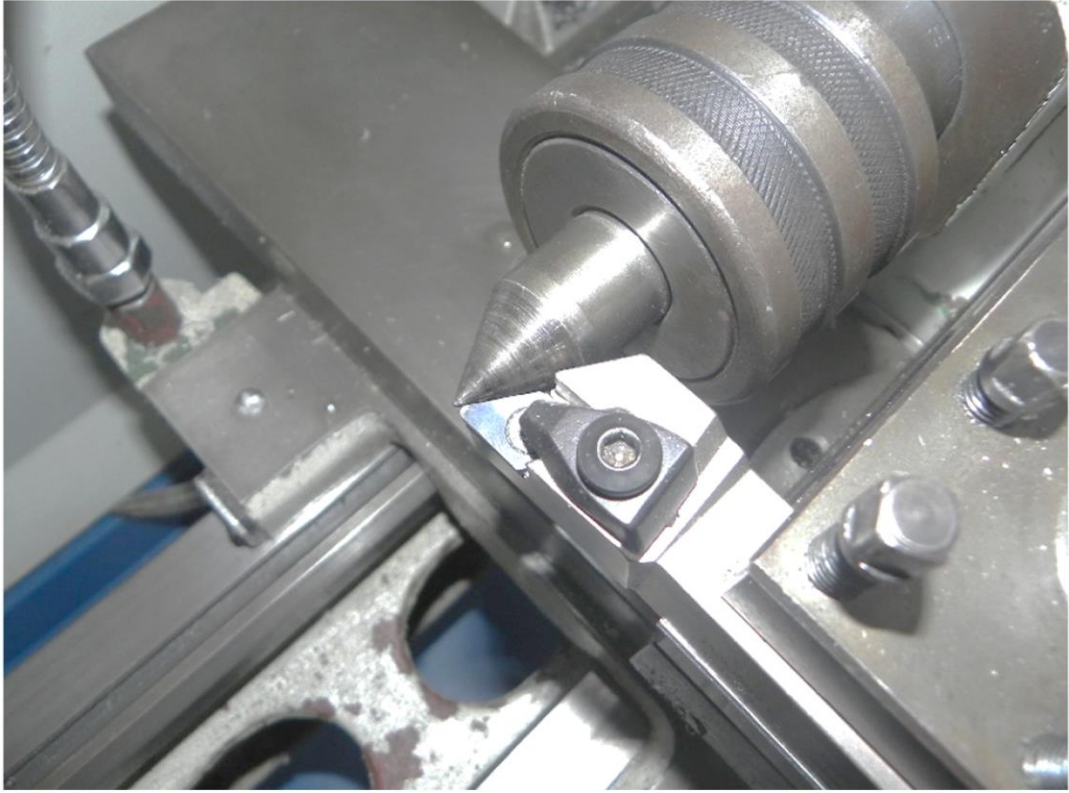

Şekil 1.3.4: Kalem ve katerin bağlanması

Tornalama işleminin sağlıklı yapılabilmesi için kesici takımın punta yüksekliğinde bağlanması gerekmektedir.

Şekil 1.3.5: Kalem yüksekliği

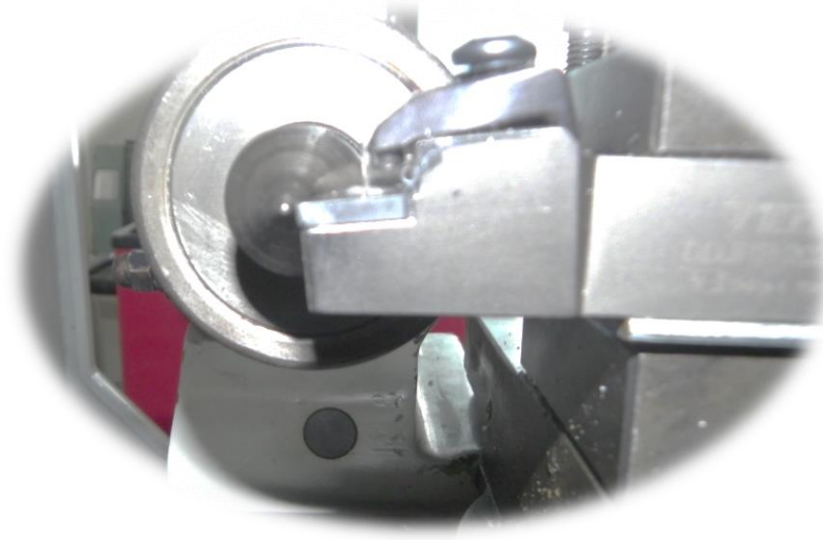

Şekil 1.3.6: Punta yüksekliğinde bağlanmış kesici takım

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	4. TORNA KALEMİNİN PUNTA YÜKSEKLİĞİNDE BAĞLANMASI	

AMAÇ

Torna tezgâhında kullanılan kesici takımları punta yüksekliğinde bağlamak.

4.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**4.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özelliği	Miktarı
Kalem	Yapılacak işlemlere uygun	1
Punta	-	1

4.3. İşlem Basamakları

1. Kesici takımı katere bağlanır ve kater de kalemlige bağlanır.
2. Punta ve araba yan yana getirilir ve kalemin punta ile olan yüksekliği kontrol edilir.
3. Kalemlik üzerindeki sıkma vidaları ile katerin punta yüksekliğinde olması sağlanır.
4. Kater punta yüksekliğinin altında ise katerin altına uygun altlık yerleştirilir ve kalemlik üzerindeki sıkma vidaları ile katerin punta yüksekliğinde olması sağlanır.

4.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

4.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	Kalem
Bağlama	

4.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Kalemi bağlama			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

3.5 TORNALAMA İŞLEMLERİ

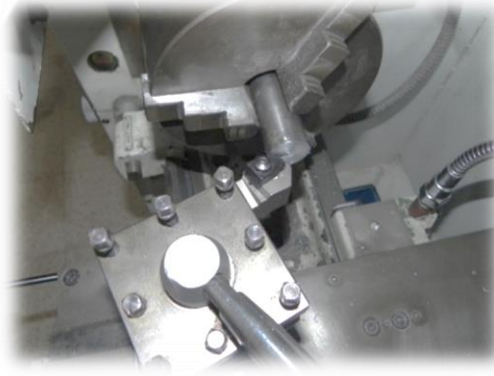
Kendi ekseninde dönen bir iş parçası üzerinden doğrusal hareket eden bir kesici takım yardımıyla talaş kaldırma işlemine tornalama denir.

İş parçası üzerinde yapılan işlemlerin çeşitleri şunlardır:

- ✓ Alın tornalama
- ✓ Punta deliği delme
- ✓ Yüzey tornalama
- ✓ Kademeli tornalama
- ✓ Konik tornalama
- ✓ Delik delme

3.5.1. Alın Tornalama

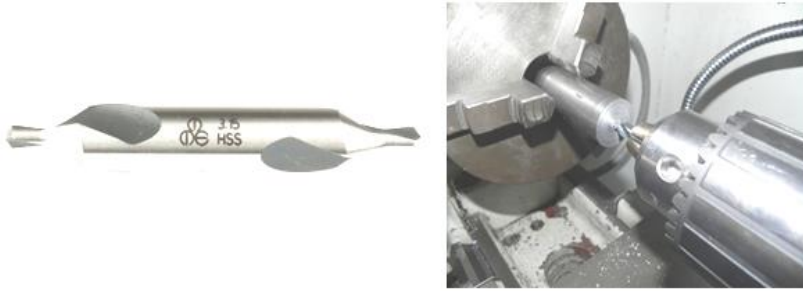
İş parçasının alın yüzeylerinin düz ve pürüzsüz işlenmesi ve parçanın istenen uzunluğa getirilmesi için yapılan torna işlemine alın tornalama denir.

Şekil 1.3.7: Alın tornalama işlemi

3.5.2. Punta Deliği Delme

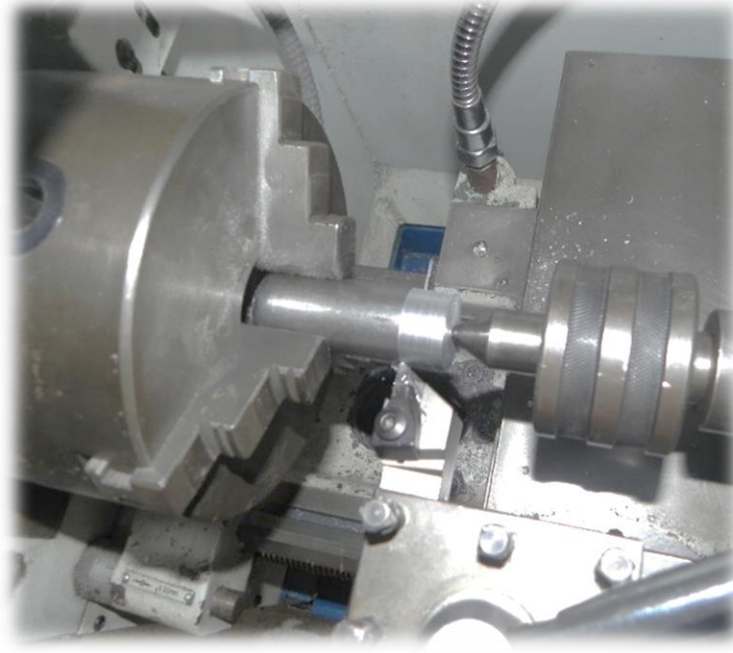
Punta matkabı, iki tarafı matkap şeklindedir ve sadece punta deliği açmak için özel olarak yapılmış bir matkap çeşididir. Uçları kısa ve gövdesi kalın olduğundan delme esnasında sapma yapmaz. Punta matkapları punta deliği açma görevinin dışında deliklere havşa açmak ve hassas delinecek deliklere bir merkez deliği açmak için de kullanılabilir.

Şekil 1.3.8: Punta deliği delme

3.5.3. Yüzey Tornalama

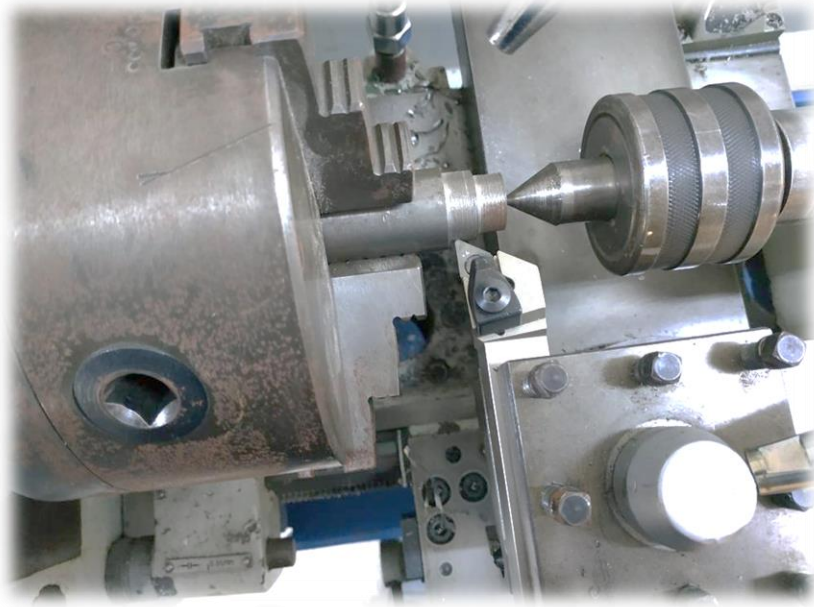
İş parçasının yüzeylerinin düz ve pürüzsüz işlenmesi ve parçanın istenen çap uzunluğuna getirilmesi için yapılan torna işlemine yüzey tornalama denir. Yüzey tornalama için takımın ilerleme hareketi iş parçasının eksenine boyunca devam eder.

Şekil 1.3.9: Yüzey tornalama

3.5.4. Kademeli Tornalama

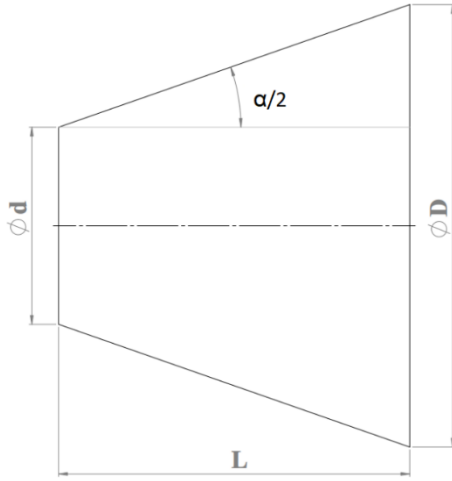
İş parçası üzerindeki iki veya daha fazla farklı çap ölçülerinde tornalama işlemine **kademeli tornalama** denir. Yüzey tornalama işleminin farklı çaplar için aynı kalemle veya farklı kalemle iş parçasının farklı çapları için tekrar edilmesi olarak düşünülebilir.

Şekil 1.3.10: Kademeli tornalama

3.5.5. Konik Tornalama

İş parçasının dairesel hareketine karşılık, kesici takımın ayna eksenine açılı hareketi ile oluşan tornalama işlemine **konik tornalama** denir. Konik tornalama dört farklı yöntemle yapılabilir. Yaygın olarak siper (suport) çevrilerek yapılan yöntemdir.

$$\tan \alpha/2 = \frac{D-d}{2L}$$

$\alpha/2$ = Sport'a verilecek açı

D= Büyük çap (mm)

d=Küçük çap (mm)

L= Konik boyu (mm)

Örnek:

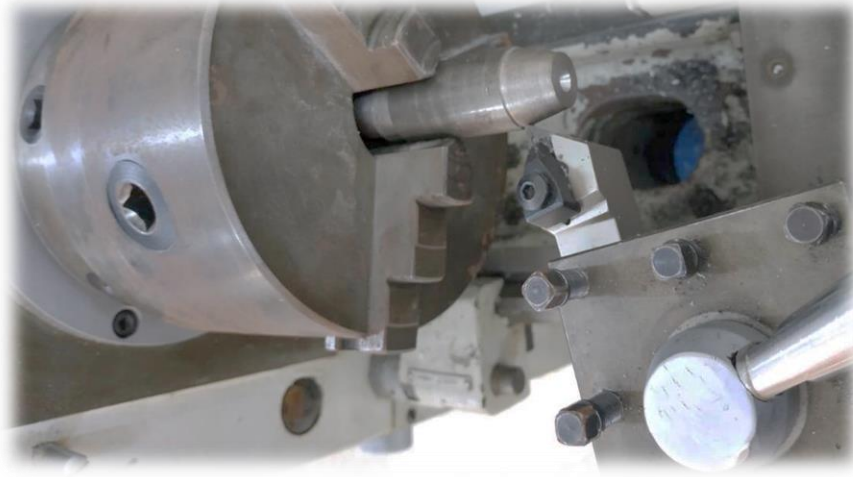
Büyük çapı 30 mm, küçük çapı 15 mm ve konik boyu 30 mm olan parça, torna tezgâhında sport çevrilerek konik tornalama işlemi yapılmak isteniyor. Sporta verilmesi gereken açığı hesaplayınız.

$$\tan \alpha/2 = \frac{30-15}{2 \cdot 30} = 0.25$$

bakıldığında siper açımız bulunur.

Trigonometrik Cetvel			
Derece	Tan	Derece	Tan
0	0.0000	23	0.4245
1	0.0175	24	0.4452
2	0.0349	25	0.4663
3	0.0524	26	0.4877
4	0.0699	27	0.5095
5	0.0875	28	0.5317
6	0.1051	29	0.5543
7	0.1228	30	0.5774
8	0.1405	31	0.6009
9	0.1584	32	0.6249
10	0.1763	33	0.6494
11	0.1944	34	0.6745
12	0.2126	35	0.7002
13	0.2309	36	0.7265
14	0.2493	37	0.7536
15	0.2679	38	0.7813
16	0.2867	39	0.8098
17	0.3057	40	0.8391
18	0.3249	41	0.8693
19	0.3443	42	0.9004
20	0.3640	43	0.9325
21	0.3839	44	0.9657
22	0.4040	45	1.0000

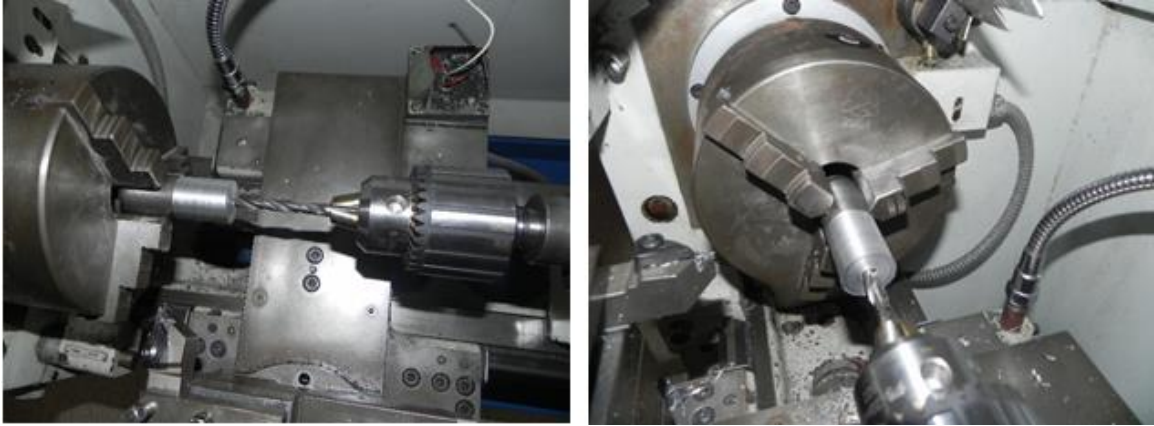
Trigonometrik cetvelden yaklaşık 14° olarak

Şekil 1.3.11: Siper (suport) döndürülerek konik tornalama

3.5.6. Delik Delme

Delik delme işlemi, talaşlı üretim tekniklerinden biridir. Matkap adı verilen kesici takımlarla metal ya da metal dışı iş parçalarının alın yüzeyine silindirik delik açma işlemidir. Gezer puntaya mandren yardımı ile bağlanmış matkap, aynaya bağlanmış parçanın delinmesini sağlar.

Şekil 1.3.12: Tornada delik delme

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	ALIN TORNALAMA	

AMAÇ

Torna tezgâhında yapım resmine uygun alın tornalama işlemi yapmak.

5.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

5.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
Tezgâh	Torna	1
İş parçası	Metal	1
Kalem	Yapılacak işe uygun	1

5.3. İşlem Basamakları

1. İş parçası sıkı ve emniyetli bir şekilde aynaya bağlanır.
2. Alın tornalamaya uygun kalem, kalemlige punta yüksekliğinde bağlanır.
3. Kalemlige yaklaşık 10° lik açı verilir.
4. Araba ile kalem iş parçasının merkezine yakın bir noktaya getirilir.
5. Tezgâh uygun devir sayısında ayarlanır ve çalıştırılır.
6. Siper (sport) yardımı ile kesici takıma uygun talaş derinliği verilir ve tabla yardımı ile kalem merkezden dışarıya doğru çekilir. Kalem tekrar merkeze götürülür ve siper yardımı ile tekrar talaş derinliği verilir, yapılan işlemler parça uygun boya gelinceye kadar tekrarlanır.
7. Parça uygun boya getirildikten sonra araba yardımı ile kalem uzaklaştırılır ve tezgâh durdurulur.

5.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

5.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	A
Olması gereken ölçü	
Öğrencinin ölçüsü	

5.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Alın tornalama			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	6. TORNADA PUNTA DELİĞİ DELME	

AMAÇ

Torna tezgâhında iş parçasının alın kısmına punta deliği açmak.

6.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**6.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özelliği	Miktarı
Tezgâh	Torna	1
İş parçası	Metal	1
Punta	Yapılacak işe uygun	1

6.3. İşlem Basamakları

1. İş parçası sıkı ve emniyetli bir şekilde aynaya bağlanır.
2. Punta matkabı mandren yardımı ile gezer puntaya kısa olarak bağlanır.
3. Gezer punta iş parçasının merkezine yakın bir noktaya getirilir ve sabitleme kolu ile gezer punta sabitlenir.
4. Tezgâh uygun devir sayısına ayarlanır.
5. Talaş siperliğini kapatıp çalıştırma kolu ile tezgâh çalıştırılır.
6. Soğutma sıvısı açılır.
7. Gezer punta üzerindeki hareket volanı ile uygun hızda punta deliği açılır.
8. Punta deliği açıldıktan sonra hareket volanı ile dışarı çıkılır ve tezgâh durdurulur.

6.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

6.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	Punta
İşlem	

6.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Punta deliği açma			

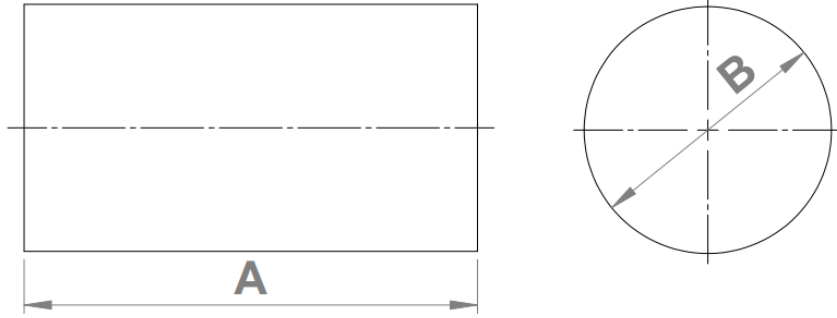
Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	İmza
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	7. BOYUNA TORNALAMA	

AMAÇ

Torna tezgâhında yapım resmine uygun, boyuna tornalama işlemi yapmak.

7.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**7.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özelliği	Miktarı
Tezgâh	Torna	1
İş parçası	Metal	1
Kalem	Yapılacak işe uygun	1

7.3. İşlem Basamakları

1. İş parçası sıkı ve emniyetli bir şekilde aynaya bağlanır.
2. Kalemlik iş parçası ile paralel hale getirilir.
3. Araba ile kalem iş parçasının dışında yakın bir noktaya getirilir.
4. Tezgâh uygun devir sayısına ayarlanır.
5. Talaş siperliğini kapatıp çalıştırma kolu ile tezgâh çalıştırılır ve soğutma sıvısı açılır.
6. Tabla tekeri yardımı ile kesici takıma uygun talaş derinliği verilir ve araba tekeri yardımı ile kalem iş parçasının eksenine boyunca devam ettirilir.
7. Kalem aynanın yakınlarına gelince tekrar başlangıç noktasına getirilir. Tabla tekeri yardımı ile tekrar talaş derinliği verilerek yapılan işlemler parça uygun çap ölçüsüne gelinceye kadar tekrarlanır.

7.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

7.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	B
Olması gereken ölçü	
Öğrencinin ölçüsü	

7.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Boyuna tornalama işlemi			

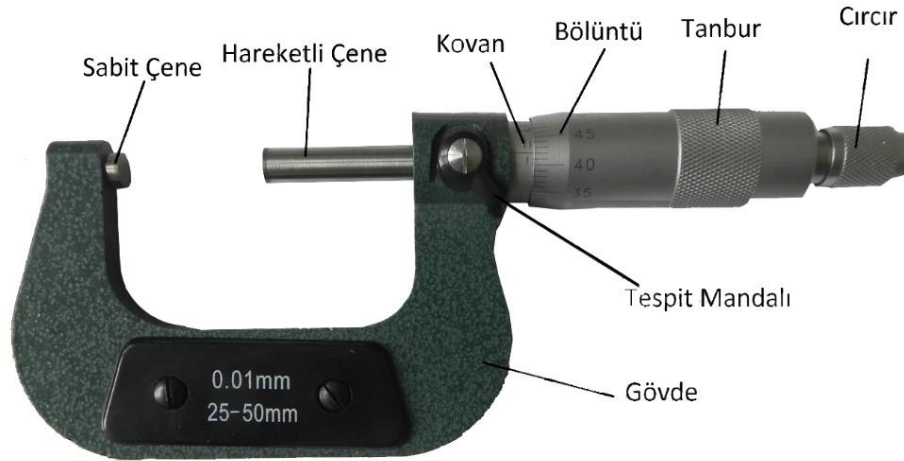
Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	BİLGİ YAPRAĞI
KONU	3. TEMEL TORNALAMA İŞLEMLERİ	

3.6 MİKROMETRELER

Teknoloji geliştikçe yapılan işlerin hassasiyeti artmış ve kumpasların ölçüm hassasiyetleri zamanla yetersiz kalmıştır. Bu yüzden daha doğru ölçümler için mikrometreler kullanılmaya başlanmıştır. Mikrometrelerin milimetrenin binde birine kadar ölçüm yapanları vardır. Ancak en çok tercih edilenleri milimetrenin yüzde biri hassasiyetinde (0.01 mm) olanlarıdır. Yaygın olarak kullanılan mikrometre aralıkları 0–25 mm, 25–50 mm, 50–75 mm, 75–100 mm’dir.

Şekil 1.3.13: Mikrometre

Kullanım amacına göre mikrometre çeşitleri ve özellikleri:

- **Dış Çap Mikrometreleri:** Dış çap ölçümü ve parça kalınlığı belirlemede kullanılır.
- **İç Çap Mikrometreleri:** Delik çapları, kanal genişliği veya paralel yüzeyler arasındaki boşluğu ölçmek için kullanılır.
- **Derinlik Mikrometreleri:** Delik, yarık ve kanal derinlikleri ölçülmesinde kullanılır.
- **Vida Mikrometreleri:** Vidaların dış dibi ve dış üstü çapları ölçülür. Sabit çene birkaç diş kavrayacak şekilde, hareketli çene ise diş boşluğuna oturacak şekilde üretilmiştir.
- **Modül Mikrometreleri:** Dişli çarklarının dişlerinin adımının kontrol edilmesinde kullanılır.
- **Ölçü Saatli Mikrometreler:** Normal iç ve dış çap mikrometrelerine 0,001 mm hassasiyetli ölçü saati yerleştirilmiştir. Yüzde okuma hassasiyeti mikrometrenin verniyer bölüntüsünden, 0,001 mm okuma hassasiyeti ise ölçü saatinden okunur.
- **Dijital Mikrometreler:** Üzerindeki dijital gösterge sayesinde ölçülen değer ekranda yazar. Klasik okumadaki zihinsel yorulma kaynaklı ölçüm hatalarını ve ölçme işlemindeki zaman kaybını ortadan kaldırır.

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	8. MİKROMETRE İLE ÖLÇME	

AMAÇ

Mikrometre ile ölçüm yapmak.

8.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

8.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
Ölçüm aleti	Mikrometre	1

8.3. İşlem Basamakları

1. Verilen uyarılar ve bilgiler dikkatli bir şekilde incelenir.
2. İş parçası ve mikrometre temizlenir.
3. Mikrometre ile ölçüm yapmak için, ölçüm yapacağınız iş parçası sabit ağız ile hareketli ağız arasına yerleştirilir.
4. Mikrometrenin sonunda bulunan sürtünmeli hareket vidası (cırcır) çevrilerek ölçüm yapılacak nesne sıkıştırılır.
5. Mikrometre kovan üzerindeki bölüntünün üst kısmı tam ölçüyü (1 mm), alt kısmı ile yarım ölçüyü (0.5 mm) gösterir. Tanbur üzerindeki bölüntü ise milimetrenin yüzde bir ölçüsünü (0,01) göstermektedir.

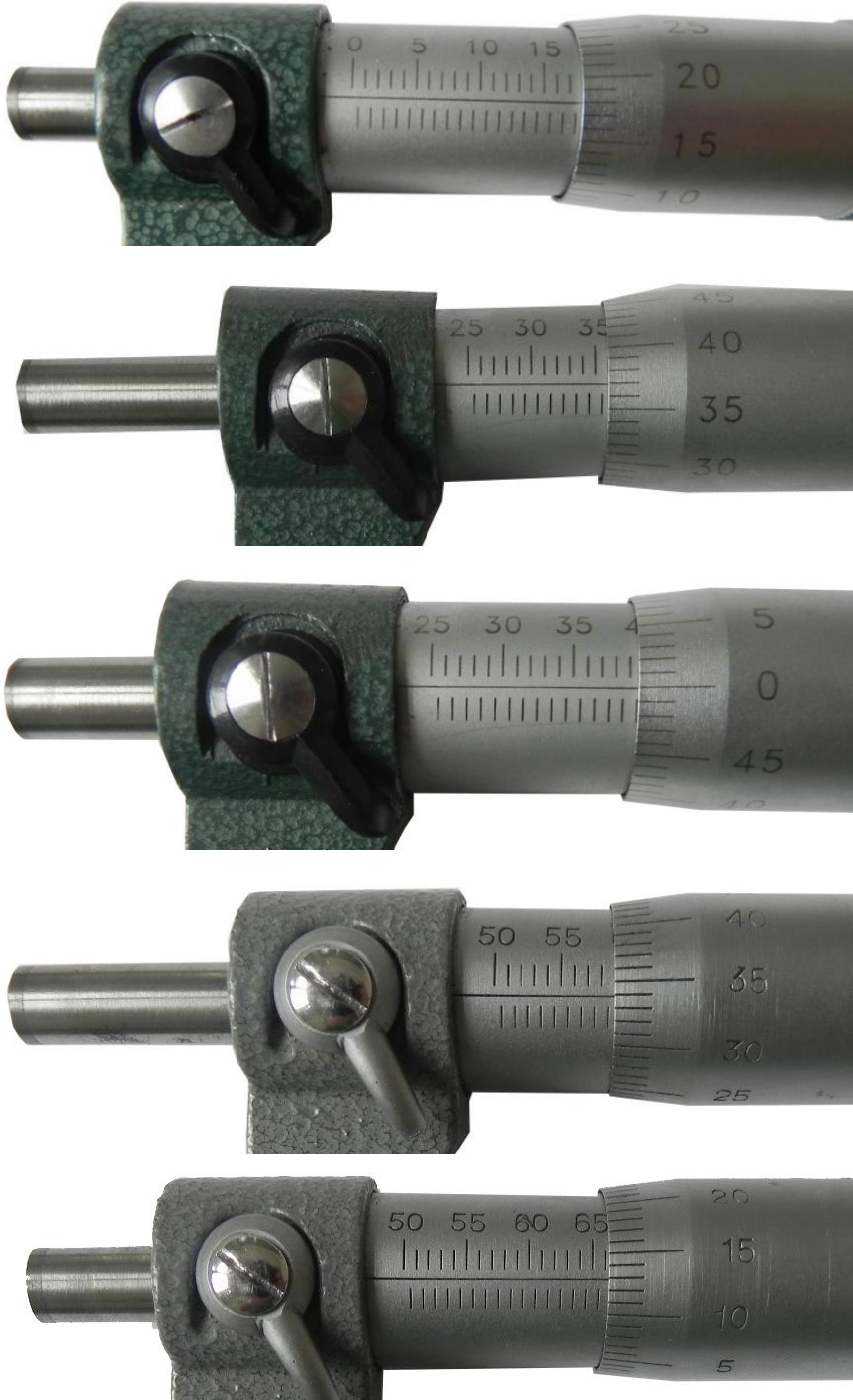
8.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

8.4.1. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Mikrometre ile ölçüm yapma			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

8.4.2. Alınan Değerler / Sonuç

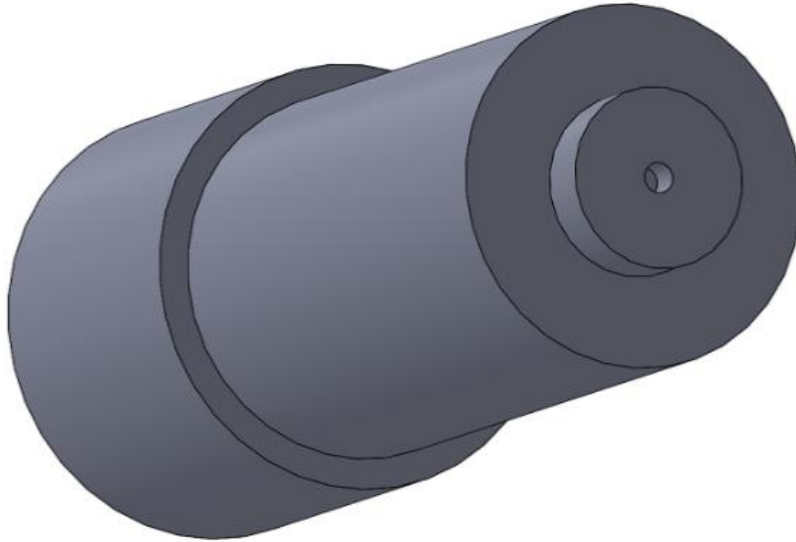
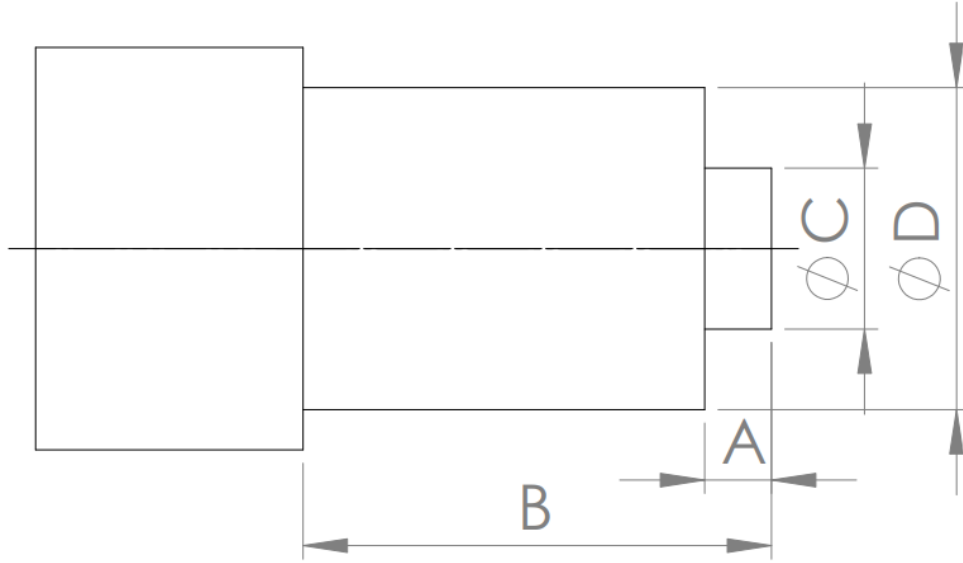

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	İmza
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	9. KADEMELİ TORNALAMA	

AMAÇ

Torna tezgâhında yapım resmine uygun kademeli tornalama yapmak.

9.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

9.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
Tezgâh	Torna	1
İş parçası	Metal	1
Kalem	Yapılacak işe uygun	1

9.3. İşlem Basamakları

1. İş parçası sıkı ve emniyetli bir şekilde aynaya bağlanır.
2. Kademeli tornalamaya uygun kalem, kalemlige punta yüksekliğinde bağlanır.
3. Kalemlik iş parçası ile paralel konuma getirilir.
4. Araba ile kalem iş parçasının dışında yakın bir noktaya getirilir.
5. Tezgâh uygun devir sayısında ayarlanır.
6. Talaş siperliği kapatılıp çalıştırma kolu ile tezgâh çalıştırılır.
7. Soğutma sıvısı açılır.
8. Tabla tekeri yardımı ile kesici takıma uygun talaş derinliği verilir ve araba tekeri yardımı ile kalem iş parçasının ekseni boyunca devam ettirilir.
9. Yapılan işlemler bütün kademeler için tekrarlanır.
10. Parça uygun ölçülerine getirildikten sonra araba yardımı ile kalem uzaklaştırılır ve tezgâh durdurulur.

9.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

9.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	A	B	C	D	E
Olması gereken ölçü					
Öğrencinin ölçüsü					

9.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Kademeli tornalama işlemi			

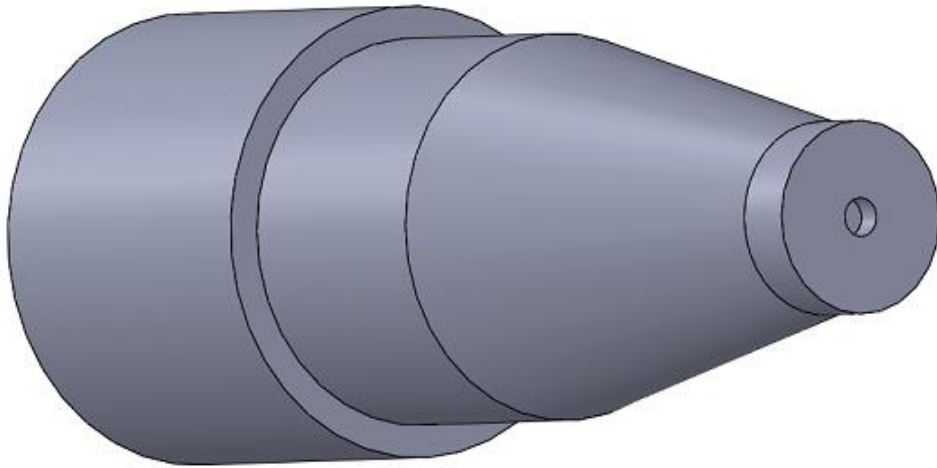
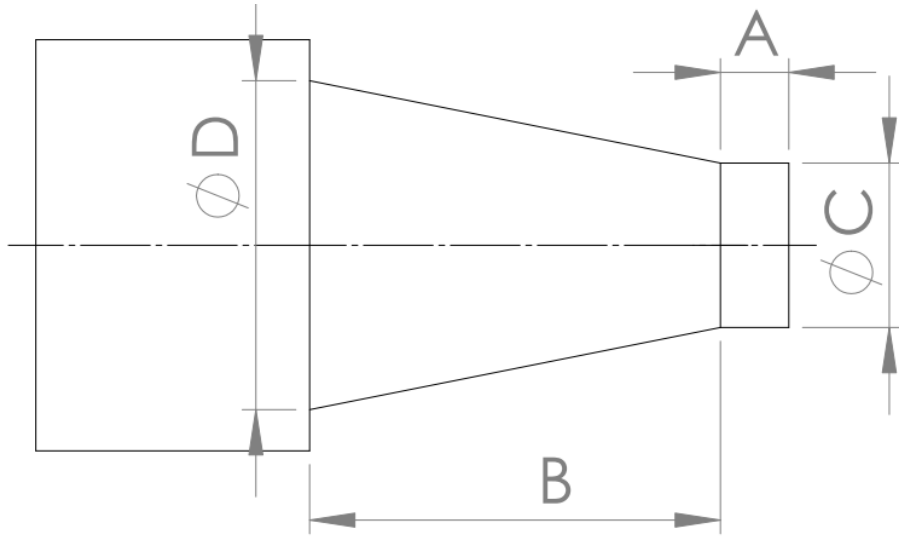
Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı	Tarih		Tarih		
Soyadı		Numarası	Saat		Saat		

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	10. KONİK TORNALAMA	

AMAÇ

Torna tezgâhında yapım resmine uygun konik tornalama yapmak.

10.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

10.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
Tezgâh	Torna	1
İş parçası	Metal	1
Kalem	Yapılacak işe uygun	1

10.3. İşlem Basamakları

1. İş parçası sıkı ve emniyetli bir şekilde aynaya bağlanır.
2. Konik tornalamaya uygun kalem kalemlige punta yüksekliğinde bağlanır.
3. Siper hesaplanan değer kadar çevrilir.
4. Araba ile kalem iş parçasının koniğin başlangıcına yakın bir noktaya getirilir.
5. Tezgâh uygun devir sayısına göre ayarlanır.
6. Talaş siperliği kapatılıp çalıştırma kolu ile tezgâh çalıştırılır.
7. Soğutma sıvısı açılır.
8. Tabla tekeri yardımı ile kesici takıma uygun talaş derinliği verilir ve araba tekeri yardımı ile kalem iş parçasının eksen boyunca devam ettirilir.
9. Kalem konik ölçüsünün sonuna geldiğinde tekrar başlangıç noktasına döndürülür ve tabla tekeri yardımı ile tekrar talaş derinliği verilir yapılan işlemler parça uygun ölçüye gelinceye kadar tekrar edilir.
10. Parça uygun ölçülerine getirildikten sonra araba yardımı ile kalem uzaklaştırılır ve tezgâh durdurulur.

10.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler**10.4.1. Alınan Değerler / Sonuç**

Kriter	A	B	C
Olması gereken ölçü			
Öğrencinin ölçüsü			

10.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Konik tornalama işlemi			

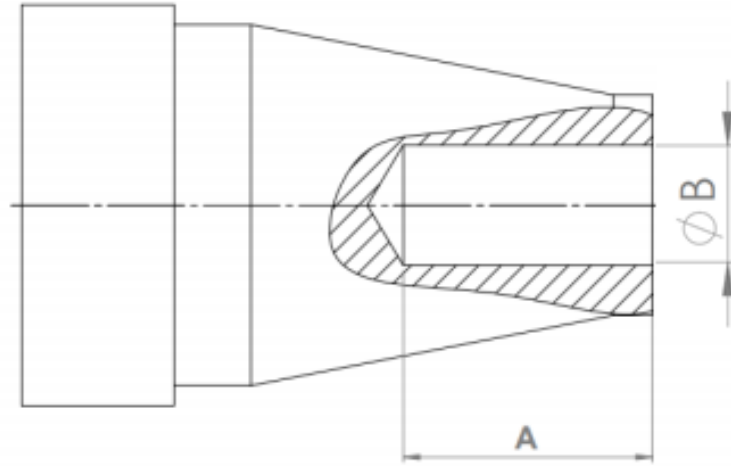
Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı	Tarih		Tarih		
Soyadı		Numarası	Saat		Saat		

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	11. TORNADA DELİK DELME	

AMAÇ

Torna tezgâhında yapım resmine uygun delik delmek.

11.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**11.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özelliği	Miktarı
Tezgâh	Torna	1
İş parçası	Metal	1
Matkap ucu	Yapılacak işe uygun	1

11.3. İşlem Basamakları

1. İş parçası sıkı ve emniyetli bir şekilde aynaya bağlanır.
2. Matkap takımı mandren yardımı ile gezer puntaya bağlanır.
3. Gezer punta iş parçasının merkezine yakın bir noktaya getirilir ve sabitleme kolu ile gezer punta sabitlenir.
4. Tezgâh uygun devir sayısına ayarlanır.
5. Soğutma sıvısı açılır.
6. Gezer punta üzerindeki hareket volanı ile uygun hızda delik açılır.
7. Uygun derinlikte delik açıldıktan sonra hareket volanı ile dışarı çıkılır ve tezgâh durdurulur.

11.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

11.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	A	B
Olması gereken ölçü		
Öğrencinin ölçüsü		

11.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Delik delme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	DEĞERLENDİRME YAPRAĞI
DEĞERLENDİRME KONUSU	3. TEMEL TORNALAMA İŞLEMLERİ	

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. “Kendi eksenini etrafında dönen bir iş parçası üzerinden doğrusal hareket eden bir kesici takım yardımıyla talaş kaldırma işlemine _____, bu işin yapıldığı makineler ise _____ denir.” Cümlesinde boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) frezeleme-freze tezgâhı
- B) tornalama-torna tezgâhı
- C) delme-sütunlu matkap tezgâhı
- D) kesme-testere
- E) bükme-caka kenet

2. Aşağıdakilerden hangisi torna tezgâhı ana kısımlarından biri değildir?

- A) Ayna
- B) Gövde
- C) Gezer Punta
- D) Tabla
- E) Araba

3. Torna tezgâhının iş parçasını sıkı ve emniyetli bir şekilde sabitleyerek parça üzerinde istenilen işlemleri gerçekleştirebilmemizi sağlayan kısmı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Araba
- B) Fener mili hız kutusu
- C) İlerleme hız kutusu
- D) Gövde
- E) Ayna

4. “Torna kaleminin iş parçası eksenine paralel olarak bir devirde aldığı yola _____ denir.” Cümlesinde boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) İlerleme miktarı
- B) Devir sayısı
- C) Kesme hızı
- D) Ortalama yüzey pürüzlüğü
- E) Kalem

5. Çapı 80 mm olan bronz iş parçası sert metal kalem kullanılarak 30 mm'ye düşürülecektir. Tezgâha verilmesi gereken devir sayısını yaklaşık olarak hesaplayınız. ($V = 90 \text{ mm/dk}$)

- A) 520 d/dk. B) 600 d/dk. C) 350 d/dk.
- D) 750 d/dk. E) 280 d/dk.

6. Aşağıdakilerden hangisi torna kesici takımlarından biri değildir?

- A) Profil klemi
- B) Yan kalem
- C) Tarama klemi
- D) Delik klemi
- E) Vida klemi

7. Aşağıdakilerden hangisi bir tornalama çeşidi değildir?

- A) Alın tornalama
- B) Yüzey tornalama
- C) Kanal açma
- D) Delik delme
- E) Konik tornalama

8. Aşağıdakilerden hangisi mikrometrenin kısımlarından değildir?

- A) Sabit çene B) Gövde C) Cırcır
- D) Kovan E) Kılıç

9. Şekildeki mikrometrenin gösterdiği değeri hesaplayınız.

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	BİLGİ YAPRAĞI
KONU	4. TEMEL FREZELEME İŞLEMLERİ	

4.1 FREZE TEZGÂHI

Freze Tezgâhı: Üzerinde birçok kesici ağız bulunan çakı ile genellikle doğrusal ilerleme hareketi yaparak iş parçalarından talaş kaldırma işi yapan makinelerdir. Frezeleme işleminde kullanılan kesiciye (çakıya) **freze**, bağlandıkları iş tezgâhlarına ise **freze tezgâhı** denir. Frezeleme ile düzlem, eğik, dairesel ve çeşitli görünümdeki yüzeylerle; vidalar, dişli çarklar, kanallar istenilen tamlık derecelerinde seri olarak yapılabilir. Tamlık dereceleri genel olarak 0,02 mm'ye kadar hassaslığı ve yüzey pürüzlülüğü elde edilebilir.

Şekil 1.4.1: Freze tezgâh kısımları

Freze tezgâhları genellikle şu dokuz kısımdan oluşur:

- ✓ **Konsol:** Aşağı ve yukarı hareket edebilen ve üzerinde arabayı taşıyan kısımdır.
- ✓ **Konsol Volanı:** Konsolun hareketini sağlayan elemandır. Konsolun Z ekseninde hareketini sağlar.
- ✓ **Araba:** Konsol üzerinde kayıt kızak sistemiyle üzerinde bulunan tabla ile beraber enine ilerleme hareketi yapar.
- ✓ **Araba Volanı:** Arabanın hareketini sağlayan elemandır. Arabanın Y ekseninde hareketi sağlar.

- ✓ **Fener Mili:** Freze tezgâhlarında dönen ve kesici takımın başladığı mildir.
- ✓ **Hız Kutusu:** Fener milinin dönüş hızının kayış kasnak sistemi ile ayarlandığı kısımdır.
- ✓ **Tabla:** Üzerinde mengene ve iş parçası bağlama işlemlerinin yapılabilmesi için T kanallar açılmış, düzlem yüzeyli kısımdır.
- ✓ **Tabla Volanı:** Tablanın hareketini sağlayan elemanıdır. Tablanın X ekseninde hareketini sağlar.
- ✓ **Gövde:** Tezgâhın dişli kutularını taşıyan ve çelik dökümden yapılan ana elemanıdır. Darbelere karşı dayanıklıdır ve esnemez. Bazı freze tezgâhlarının gövdesinden başka, başlığında da dişli kutusu vardır.

4.2 FREZE KESİCİ TAKIMLARI

Kendi eksenini etrafında dönen ve genellikle çok dişli ağızlarıyla talaş kaldırma işlemi yapan kesiciye **freze çakısı** adı verilir.

Çeşitleri şunlardır:

- ✓ Silindirik frezeler
- ✓ Kanal frezeler
- ✓ Parmak frezeler
- ✓ Form frezeler
- ✓ Modül frezeler
- ✓ Alın frezeler
- ✓ Açı frezeler
- ✓ T kanal frezeler

Silindirik Frezeler: Geniş düzlem yüzeylerinin frezeleme işleminde kullanılan bu çakılar yüksek hız çeliğinden imal edilirler.

Kanal Frezeler: Çeşitli kanal açma ve kesme işlemlerinde, düz dişli kanal frezeleri kullanılır. Aynı malafa milinde aralarına bilezikler konularak; ikili, üçlü ve dörtlü olarak da çalışırlar. Dolaşısıyla karşılıklı yüzeylerin temiz ve paralel olarak işlenmesi sağlanır.

Parmak Frezeler: Saplı freze çakıları olup kama kanalı açma, helis olukları işleme, kam yapımı, kavis yapma, havşa ve delik işleme gibi işlerde kullanılırlar.

Form Frezeler: Parçalara belirli profiller vermek için değişik biçimlerde yapılır. Çeşitli biçimdeki profil yüzeylerin işlenmesinde, belirli profil elde etmek amacı ile kullanılan frezelerdir.

Modül Frezeler: Standart dişli çark profillerini işlemede kullanılır. Modül çakıları diş büyüklüklerine göre belirli normlarda üretilmiştir. Her seride sekiz veya on altı freze çakısı bulunur.

Alın Frezeler: Genel olarak çevresindeki dişlerle kesme işlemi yaparlar. Alın yüzündeki dişler ise, kesen çevreye destek olarak yüzeyin daha temiz çıkmasını sağlar. Çalışırken çakının alın yüzeyi, iş parçasına paraleldir.

Açı Frezeleri: Açılı yüzeyleri ve olukları, üzerindeki açının değeri ve niteliğine göre işleme yarar.

T Kanal Frezeler: Tezgâh tablalarında bulunan T kanallarını, millerin üzerindeki kama kanallarını açmada ve değişen biçimde olukların açılmasında kullanılır. T kanal frezeler ölçülerine göre yüksek hız çeliklerinden imal edilir.

4.3 FREZE TEZGÂHINDA KESME VE İLERLEME HIZI

Kesme Hızı: Bir freze kesici takımın çevresindeki herhangi bir kesici ağzın veya ucun bir dakikada metre cinsinden aldığı yola denir. Kesme hızı verilen formül ile hesaplanır.

$$V = \pi \cdot D \cdot n / 1000$$

V= Kesme hızı (metre /dk.) n= Devir sayısı (dev /dk.) D= Kesici takım çapı (mm)

İlerleme: Kesme esnasında iş parçasının dakikada mm cinsinden aldığı yola denir. İlerleme hızı verilen formül ile hesaplanır.

$$S = S_z \cdot Z \cdot n$$

S= İlerleme hızı (mm /dk.) Sz= Tek bir dişin ilerlemesi (mm /dev)

Z= Kesici ağız sayısı n= Devir sayısı (dev /dk.)

İş Parçasının İmal Edildiği Malzeme	Kesme Hızı	
	Seri Çelik (HSS) Kesici Takım	Sert Metal Kesici Takım
Çelik	6-42	30-240
Alüminyum	90-360	600
Bakır	18-90	90-420
Magnezyum	180-300	720
Titanyum	6-60	30-120
Döküm	12-36	30-120

Tablo 1.4.1 Kesme hızı tablosu

Örnek:

Freze tezgâhında çelik iş parçası işlemek için çapı 12 mm olan HSS parmak freze çakısı kullanılacaktır. Tezgâha verilmesi gereken devir sayısını hesaplayınız.

$$\begin{aligned}
 D &= 12 \text{ mm} & v &= \pi \cdot D \cdot n / 1000 \\
 V &= 20 \text{ m/dk.} & n &= V \cdot 1000 / \pi \cdot D \\
 & & n &= 20 \cdot 1000 / 3,14 \cdot 12 \\
 & & n &= 530 \text{ devir /dk.}
 \end{aligned}$$

Örnek:

Freze tezgâhında magnezyum iş parçası işlemek için çapı 30 mm ve üzerinde 15 adet kesici uç bulunan freze çakısı kullanılacaktır. Kesici uçlar HSS uç olup tek bir ucun ilerlemesi 0,032 olduğuna göre tezgâha verilmesi gereken devir sayısını ve ilerleme miktarını hesaplayınız.

$$D = 30 \text{ mm}$$

$$Z = 15 \text{ adet}$$

$$S_z = 0,032 \text{ mm /devir}$$

$$V = 180 \text{ m /dk.}$$

$$n = V \cdot 1000 / \pi \cdot D$$

$$n = 180 \cdot 1000 / 3,14 \cdot 30$$

$$n = 1910 \text{ devir /dk.}$$

$$S = S_z \cdot Z \cdot n$$

$$S = 0,032 \cdot 15 \cdot 1910$$

$$S = 916,8 \text{ mm /dk.}$$

4.4 FREZE TEZGÂHINDA İŞ PARÇASI BAĞLAMA YÖNTEMLERİ

Endüstride kullanılan makine parçalarının aynı ölçü ve biçimde freze işleminin yapılabilmesi için, çeşitli bağlama düzenleri ve iş kalıplarından yararlanılır. İşlenecek parçaların yerinden oynamaması için emniyetle tespit edilmiş olması gerekir. Aksi halde kesici takımlar kırılabılır ve bağlantı elemanları bozularak hassasiyetlerini kaybedebilir. Parçaları tezgâha bağlarken en önemli husus hızlı bağlayıp sökebilmektir.

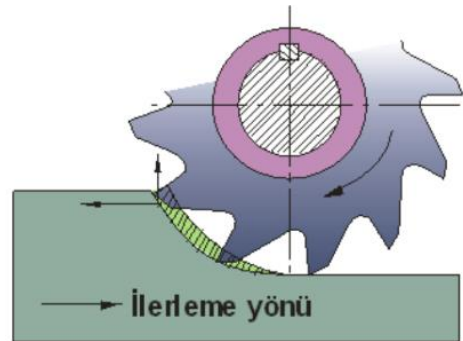
Şekil 1.4.2: İş parçası bağlama aparatları

4.5 FREZELEME İŞLEMLERİ

Freze Tezgâhı: Üzerinde birçok kesici ağız bulunan çakı ile genellikle doğrusal ilerleme hareketi yaparak iş parçalarından talaş kaldırma işlemi yapan makinelere denir.

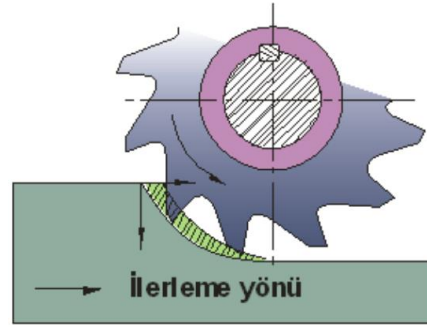
Yapılan işlemlere göre frezeleme çeşitleri şunlardır:

Zıt Yönlü Frezeleme: Bu şekilde frezeleme işleminde şekilde görüldüğü gibi, kesicinin dönüş yönü ile iş parçasının ilerleme yönü terstir. Bu durumda freze çakısının dişlerinin sırtları, iş yüzeyinden daha talaş kaldırmaya başlamadan iş parçasının yüzeyine az da olsa sürtünür. Bu durumda iş parçasının, dişlere yapacağı baskı kuvveti de giderek artar. Baskı kuvvetinin artması sonucu, dişlere gelen basıncı yükseltir ve dişlerin çabuk körleşmesine neden olur. Uygun kesme yağı kullanılarak sert ve kalın iş parçaları işlenirken ters yönlü frezeleme işlemi uygulanır.

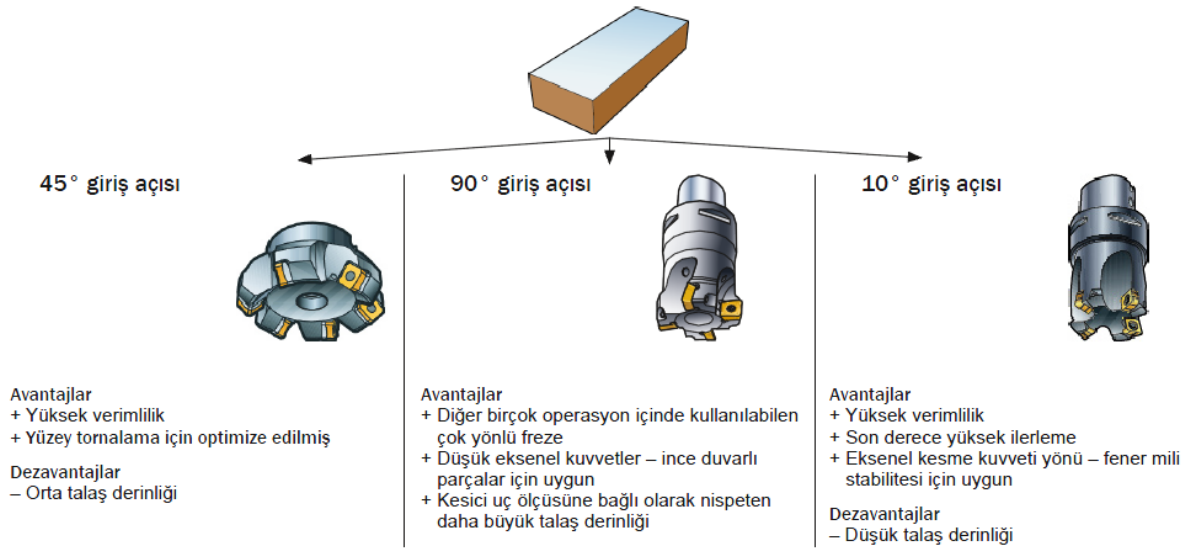
Şekil 1.4.3: Zıt yönlü frezeleme

Aynı Yönlü Frezeleme: Bu şekilde frezeleme işleminde, şekilde görüldüğü gibi freze çakısının dönüş yönü ile iş parçasının ilerleme yönü aynıdır. Bu yöntemde freze çakısının dişleri, talaşın en kalın olduğu yerde iş parçasına dalar. Bu yüzden freze çakısı ve fener mili, ilk anda büyük bir kuvvetle yukarı doğru itilmeye zorlanır ve bir miktar esner. Fakat freze çakısı dönmeye devam edeceği için, talaş kalınlığı azalır ve esneme sıfıra düşer. Aynı yönlü frezelemede, iş parçasının yüzeyi, ters yönlü frezelemeye göre daha temiz çıkar. Yumuşak malzemeler ve ince iş parçaları işlenirken bu yöntem kullanılır.

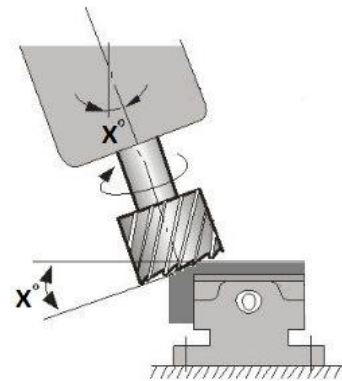
Şekil 1.4.4: Aynı yönlü frezeleme

Yüzey Frezeleme: En yaygın frezeleme operasyonudur ve farklı takımlardan oluşan geniş bir kapsamın kullanımı ile gerçekleştirilebilir. 45° giriş açılı frezeler çok sık kullanılır. Yuvarlak uçlu frezeler, 90° kenar frezeleri ve kenar / yüzey frezeleri de bazı durumlarda kullanılır.

Şekil 1.4.5: Yüzey frezeleme

Açılı (Eğik) Frezeleme: Eğik yüzeyleri frezelemek için başlık istenen açıda döndürülür veya iş parçası mendeneye eğik olarak bağlanır. Parçanın yüzeyini döndürüp yataya paralel konuma getirmek için yatay ekseninde dönebilen mendeneler kullanılabilir. Alın freze çakısı kullanılabildiği gibi açılı freze çakıları da kullanılabilir.

Şekil 1.4.6: Eğik frezeleme

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	1. FREZE TEZGÂHINI TANIMA	

AMAÇ

Freze tezgâhının kısımlarını tanımak ve freze tezgâhını kullanabilmek.

1.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

1.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özellği	Miktarı
Tezgâh	Freze	1

1.3. İşlem Basamakları

1. Freze tezgâhı kullanılırken uyulması gereken güvenlik kuralları öğrenilir.
2. Freze tezgâhının kısımları ve görevleri açıklanır.

1.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler**1.4.1. Alınan Değerler / Sonuç**

Kriter	Freze tezgâh kısımları	Freze tezgâh kuralları
Tanıma		

1.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Freze tezgâhı güvenlik kuralları			
Freze tezgâhı kısımları			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı	Tarih		Tarih		
Soyadı		Numarası	Saat		Saat		

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	2. FREZE DEVİR SAYISI VE İLERLEME MİKTARI	

AMAÇ

İş parçasını işlemek için uygun devir sayısı ve ilerleme miktarını hesaplamak.

2.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

İş Parçasının İmal Edildiği Malzeme	Kesme Hızı	
	Seri Çelik (HSS) Kesici Takım	Sert Metal Kesici Takım
Çelik	6-42	30-240
Alüminyum	90-360	600
Bakır	18-90	90-420
Magnezyum	180-300	720
Titanyum	6-60	30-120
Döküm	12-36	30-120

2.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
Kurşun kalem		1
Hesap makinesi		1

2.3. İşlem Basamakları

1. Tablolardan her malzeme için ayrı ayrı kesme hızları bulunur.
2. Devir sayısı her malzeme için hesaplanarak tabloya yazılır.

2.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

2.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Çevresinde 5 adet sert metal uç bulunan tarama başlığının çapı 60 mm'dir. Bu tarama başlığı ile çelik, alüminyum ve bakır malzemeleri işleyebilmek için tezgâha uygulanacak devir sayılarını bulunuz.

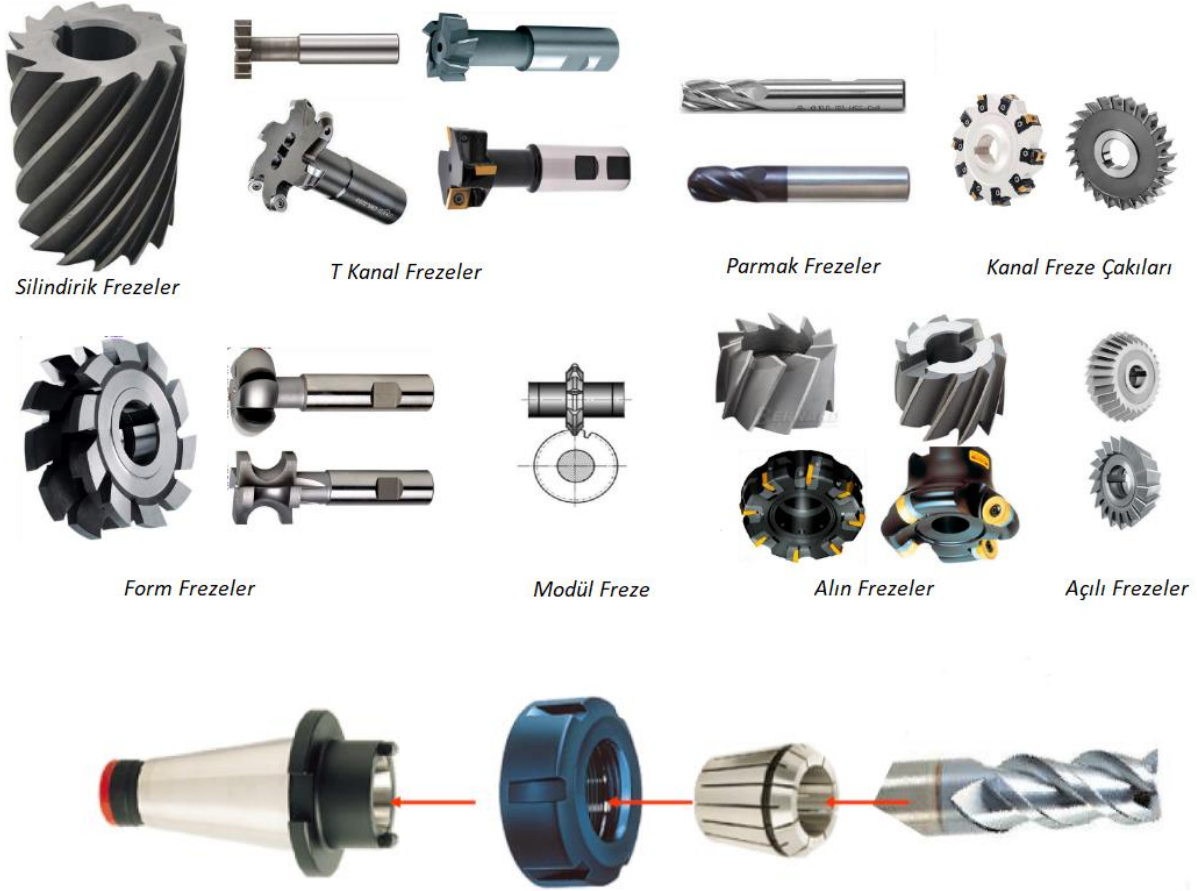
Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	3. FREZE KESİCİ TAKIMLARI	

AMAÇ

Freze tezgâhlarında kullanılan kesici takımlarının (freze çakılarını) çeşitlerini tanımak ve amaca uygun kesici takımını seçebilmek.

3.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

3.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelligi	Miktarı
Çeşitli kesici takım	-	1

3.3. İşlem Basamakları

1. Frezeleme işlemine uygun kesici takım seçilir.
2. Kesici takım gerekli aparatlar yardımı ile freze tezgâhına bağlanır.

3.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

3.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	Kesici takım	Bağlama aparatı
Seçme		

3.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Kesici takım belirleme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	4. İŞ PARÇASINI MENGENE VEYA TABLAYA BAĞLAMA	

AMAÇ

İş parçasını ve mengenyeyi freze tezgâhına bağlamak.

4.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**4.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özelliği	Miktarı
Bağlama aparatı	Yapılacak işe uygun	1

4.3. İşlem Basamakları

1. Frezeleme işlemine uygun bağlama aparatı seçilir.
2. Bağlama aparatı freze tezgâhına uygun yöntemler ile bağlanır.

4.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler**4.4.1. Kendinizi Değerlendirin**

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Bağlama aparatı belirleme			

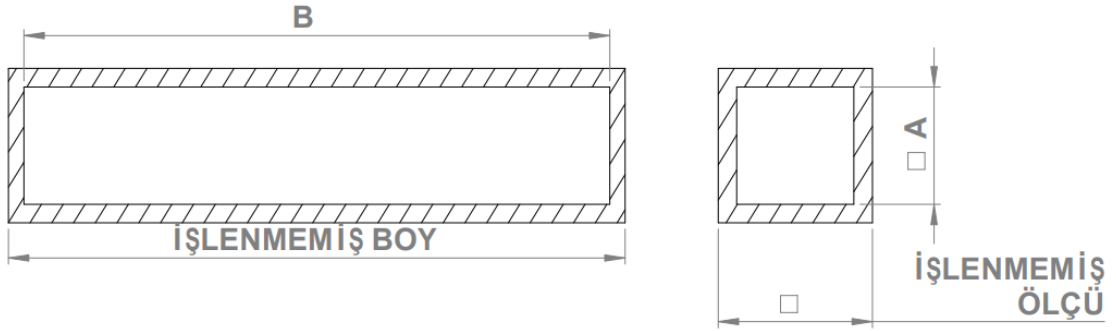
Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	5. DÜZLEM YÜZEY FREZELEME	

AMAÇ

Yüzey frezeleme işlemi yapmak.

5.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**5.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özelliği	Miktarı
Bağlama aparatı	Yapılacak işe uygun	1
İş parçası	Metal	1
Kesici takım	Yapılacak işe uygun	1
Makine	Freze	1

5.3. İşlem Basamakları

1. Düzlem yüzey frezelemeye uygun freze çakısı seçilir, tezgâha uygun malafa ve pens yardımı ile bağlanır.
2. İş parçası, mengene veya bağlama pabuçları yardımı ile tablaya sıkı ve emniyetli şekilde bağlanır.
3. Tezgâh devir sayısı ayarlanır.
4. Tüm yüzeylerde sırayla frezeleme işlemi yapılır.

5.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler**5.4.1. Alınan Değerler / Sonuç**

Kriter	İLK BOY	FREZELENMİŞ BOY
Olması gereken ölçü		
Öğrencinin ölçüsü		

5.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Yüzey frezeleme			

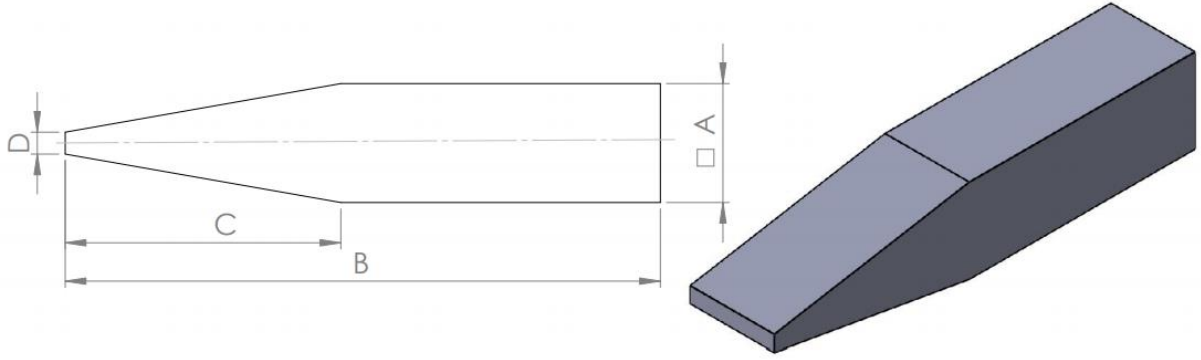
Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	6. AÇILI YÜZEY FREZELEME	

AMAÇ

Açılı yüzey frezeleme işlemi yapmak.

6.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**6.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özellği	Miktarı
Bağlama aparatı	Freze mengenesi	1
İş parçası	Metal	1
Kesici takım	Tarama freze başlığı	1
Makine	Üniversal Freze tezgâhı	1
Markalama elemanı	Çizecek	1
Markalama elemanı	Markacı boyası	1

6.3. İşlem Basamakları

1. Verilen uyarılar ve bilgiler dikkatli bir şekilde incelenir.
2. Açılı yüzey frezelemeye uygun freze çakısı seçilir ve tezgâha uygun bağlanır.
3. Eğik yüzeyler tezgâha bağlanmadan önce markalama işlemi yapılır.
4. İş parçası, mengene markalama çizgileri dikkate alınarak eğik olarak sıkı ve emniyetli şekilde bağlanır.
5. Tezgâh devir sayısı ayarlanır.
6. Açılı frezeleme işlemi yapılır.

6.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

6.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	C	D
Olması gereken ölçü		
Öğrencinin ölçüsü		

6.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Açılı yüzey frezeleme			

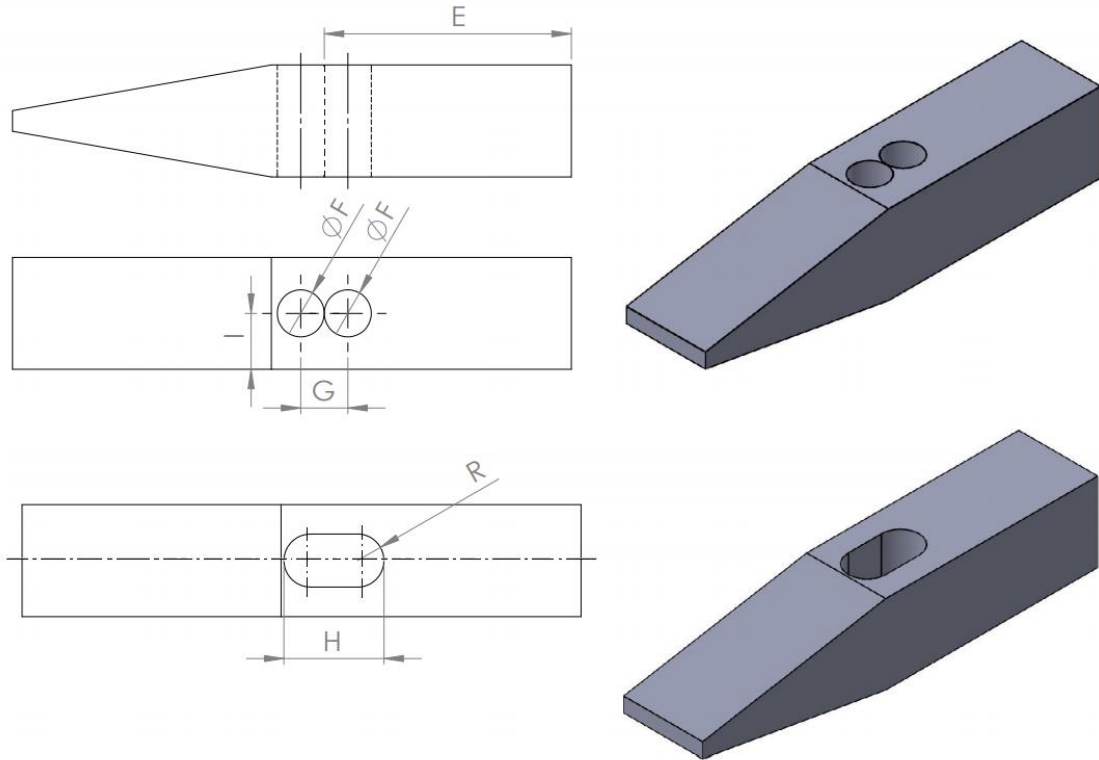
Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	7. FREZE TEZGÂHINDA DELİK DELME	

AMAÇ

Delik delme işlemi yapmak.

7.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**7.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özelliği	Miktarı
Üniversal freze tezgâhı	-	1
Freze mengenesi	-	1
Punta matkabı	Uç çapı 3.15 mm	1
Matkap	Çap 8 mm	1
Parmak freze çakısı	Çap 9 mm	1

7.3. İşlem Basamakları

1. Verilen uyarılar ve bilgiler dikkatli bir şekilde incelenir.
2. Tezgâhın dikey başlığına uygun malafa ve pens tutucu bağlanır.
3. İş parçası mengeneyle sağlam bir şekilde bağlanır.
4. Punta matkabı, matkap ve parmak freze için ayrı ayrı devir sayıları belirlenir.
5. Punta matkabı pense bağlanır ve iki adet kılavuz deliği açılır.
6. Matkap pense bağlanır. Punta matkabı ile delinen kılavuz deliklerinin üzerinden delinir.
7. Parmak freze çakısı pense bağlanır. İki delik ortasında kalan kısım işlenir.
8. İş parçası temizlenir ve ölçüleri kontrol edildikten sonra teslim edilir.

7.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

7.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

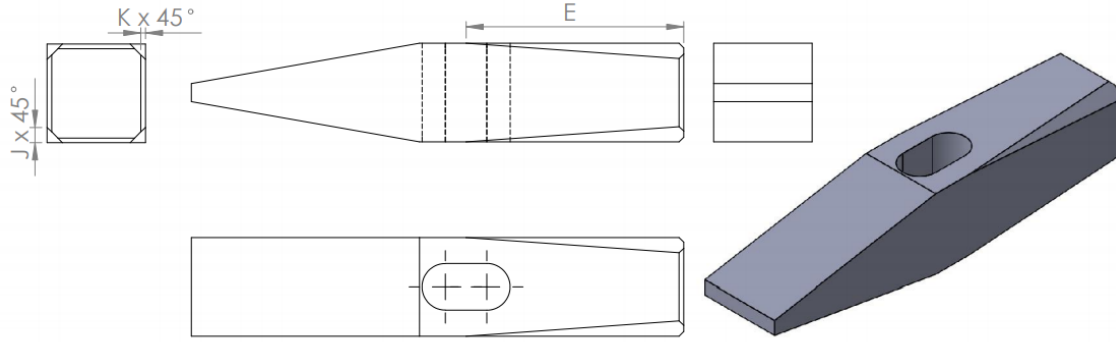
Kriter	E	F	G	H	I	R
Olması gereken ölçü						
Öğrencinin ölçüsü						

7.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★★	★★★
Delik delme işlemi			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı	Tarih		Tarih		
Soyadı		Numarası	Saat		Saat		

Not: Delik delme ve delik işleme işlemleri bittikten sonra, yukarıdaki yapım resminde gösterilen pah kırma işlemlerini eğik frezeleme yöntemi ile tamamlayınız.

AĞIRLIKLAR	ÇEKİÇ ÖLÇÜLERİ											
g	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	R
100	15	82	38	2,5	35	8	8	16	8	2	0,7	4,5
150	17	88	40	3	40	8	8	16	8	2,5	0,8	4,5
200	19	95	44	3,5	42	8	8	16	9,5	3	0,9	4,5

DEĞERLER YAPRAĞI

AZİM, YOLUMUZDAKİ ENGELLER

AZİM

Japon çocuğun tek hayali çok ünlü bir karateci olmaktı fakat ailesi buna izin vermezdi. Bir gün talihsiz bir kaza sonucu çocuk sol kolunu kaybetti. Ailesi çocuğun moralinin çok kötü olduğunu görünce ona bir karate hocası tuttu. Hoca ilk dersinde çocuğa karşısındakini sağ koluyla tutup üstünden savurmayı gösterdi. Hatta ikinci, üçüncü ve sonraki bütün derslerde hep aynı hareketi yapıyorlardı.

Çocuk bir gün hocasına "Hocam ben çok sıkıldım, artık başka hareketlere geçsek." dedi. Hoca ise bunu kabul etmeyerek dünyada bu işi en hızlı yapan kişi olmadıkça bitirmeyeceğini söyledi. Çocuk o kadar hızlandı ki hocasını bile göz açıp kapayıncaya kadar yerden yere vuruyordu. Bir gün hoca elinde bir kağıtla geldi, kâğıtta çocuğun gençler karate şampiyonasına katılabileceği yazıyordu. Çocuk çok şaşırıldı. Ertesi gün salonda ilk rakibinin karşısına çıkacakken heyecanla hocasına sordu: "Hocam bu iş nasıl olur? Ben sadece tek hareket biliyorum, kesin kaybederim." Hocası ise "Sen sadece hareketi yap." cevabını verdi. Çocuk ringe çıktı ve hareketiyle rakibini elledi. Hatta tek hareketle finale kadar çıktı. Finalde karşısında kendisinin iki katı birisi vardı. Önce çok korktu ama gene bildiği hareketi yaparak son rakibini de yendi ve şampiyon oldu.

Sevinçle hocasının yanına koştu ve sordu: "Hocam nasıl olur, anlamıyorum, sadece bir hareket biliyorum, tek kolluyum ve şampiyon oldum." Hocası çocuğa baktı ve dedi ki: "Senin yaptığın hareket karatedeki en zor hareketlerden biridir ve bir tek savunması vardır, o da rakibin sol kolunu tutmaktır."

YOLUMUZDAKİ ENGELLER

Zamanında birinde bir kral yaşarmış. Kral saraya gelen yolun üzerine kocaman bir kaya koydurarak pencerenin kenarına oturup yolu izlemeye koyulmuş.

Kral neler olacak diye merak ediyormuş. Ülkenin en zengin tüccarları, saray görevlileri, kervansaray işletmecileri birer birer gelmişler. Gelenlerin hepsi sabahtan öğlene kadar kayanın etrafını dolaşıp zar zor geçerek saraya girmişler. Gelenlerin büyük bir kısmı yüksek sesle kralı eleştirmiş. "Kral halkından bu kadar çok vergi almasına rağmen neden yolları temiz tutmaz ki?" diye söylenmişler.

Sonra saraya meyve sebze getiren bir köylü çıkıp gelmiş. Köylü sırtındaki küfeyi yere indirmiş ve iki eliyle var gücüyle kayaya sarılarak onu itmeye çalışmış. Çok fazla zorlanan köylü sonunda kayayı yolun kenarına çekmeyi başarmış. Küfesini tam sırtına alacakken taşın olduğu yerde keseyi görmüş. Keseyi açan köylü içindeki notu okumuş. Kral "Bu altınlar kayayı yoldan çeken kişiye aittir." notunu yazmış.

Köylü bugün dahi pek çoğumuzun farkında olmadığı bir dersi alır. "Her engel yaşam koşullarımızı iyileştirecek bir fırsattır."

Her engel bizim ilerlememiz, kendimizi geliştirmemiz için bir fırsat olabilir. Önemli olan pes etmeden sabır ve kararlılıkla yolumuza devam edebilmektir. Bakış açımızı değiştirebilmek önemlidir. Yolumuza çıkan zorlukları engel olarak değil de kendimizi geliştirebileceğimiz olanaklar olarak görmek yaşamı daha çekilir hale getirir.

(Azim ve yolumuzdaki engeller, 07.07.2020)

ÖĞRENME BİRİMİ	A. TEMEL TALAŞLI İMALAT	DEĞERLENDİRME YAPRAĞI
DEĞERLENDİRME KONUSU	4. TEMEL FREZELEME İŞLEMLERİ	

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. “Frezeleme işleminde kullanılan kesiciye _____, bağlandıkları iş tezgâhlarına ise _____ denir.” Cümlesinde boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) freze-freze tezgâhı
- B) tornalama-torna tezgâhı
- C) delme-sütunlu matkap tezgâhı
- D) bükme-caka kenet
- E) kesme-testere

2. Aşağıdakilerden hangisi freze tezgâhı kısımlarından biri değildir?

- A) Tabla
- B) Tabla volanı
- C) Konsol
- D) Fener mili
- E) Ayna

3. Dönen ve kesici takımın bağlandığı freze tezgâhı bileşeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Konsol
- B) Fener mili
- C) Araba volanı
- D) Konsol volanı
- E) Tabla

4. Aşağıdakilerden hangisi freze tezgâhı kesici takımlarından değildir?

- A) Silindirik frezeler
- B) Kanal frezeler
- C) Keski kalemi
- D) Parmak frezeler
- E) T kanal frezeler

5. Standart dişli çark profillerini işlemede kullanılan freze çakısı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Parmak frezeler
- B) Alın frezeler
- C) Açı frezeleri
- D) Modül frezeler
- E) T kanal frezeler

6. “Bir freze kesici takımın çevresindeki herhangi bir kesici ağzın veya ucun bir dakikada metre cinsinden aldığı yola _____ denir.” Cümlesinde boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) İlerleme hızı
- B) Kesme hızı
- C) Devir sayısı
- D) Kesici ağız sayısı
- E) Tek bir dişin ilerlemesi

7. Freze tezgahında çelik iş parçası işlemek için çapı 12 mm olan HSS parmak freze çakısı kullanılacaktır. Tezgâha verilmesi gereken yaklaşık devir sayısını hesaplayınız. ($V=20$ m/dk.)

- A) 530 d/dk. B) 480 d/dk. C) 720 d/dk.
- D) 120 d/dk. E) 275 d/dk.

8. Aşağıdakilerden hangisi freze tezgahına iş parçası bağlama yöntemlerinden biri değildir?

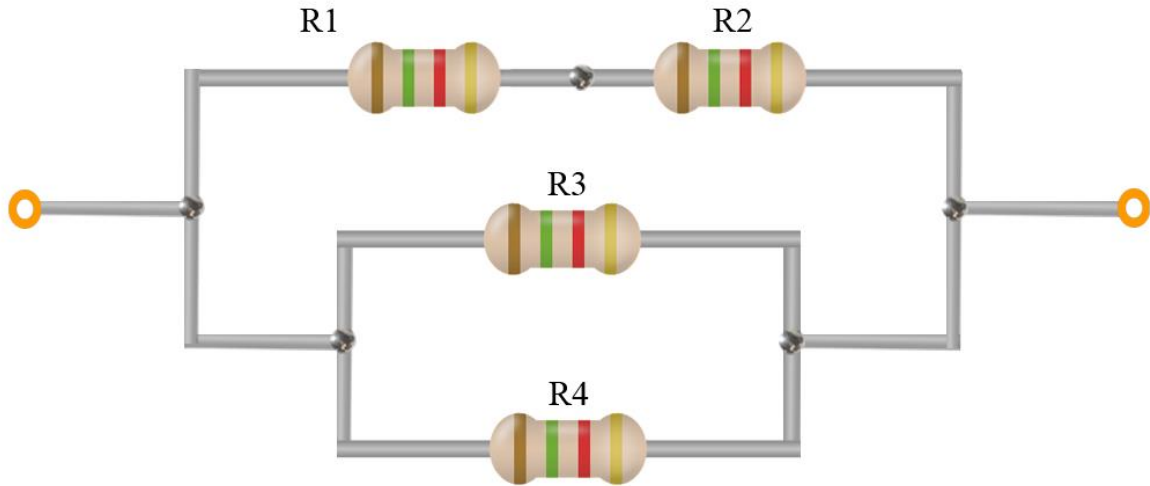
- A) Mengene
- B) Döner tabla
- C) Gezer punta
- D) Divizör
- E) Pabuç

ATÖLYE 9

ÖĞRENME BİRİMİ 2

ELEKTRONİK ÇİZİM PROGRAMI

Bu öğrenme biriminde, elektronik çizim programında temel elektrik- elektronik devreler oluşturarak ölçme işlemlerini yapar.

ÖĞRENME BİRİMİ	B. ELEKTRONİK ÇİZİM PROGRAMI	BİLGİ YAPRAĞI
KONU	1. DOSYALAMA	

AMAÇ

Elektrik-elektronik çizim programında dosyalama işlemi yapmak.

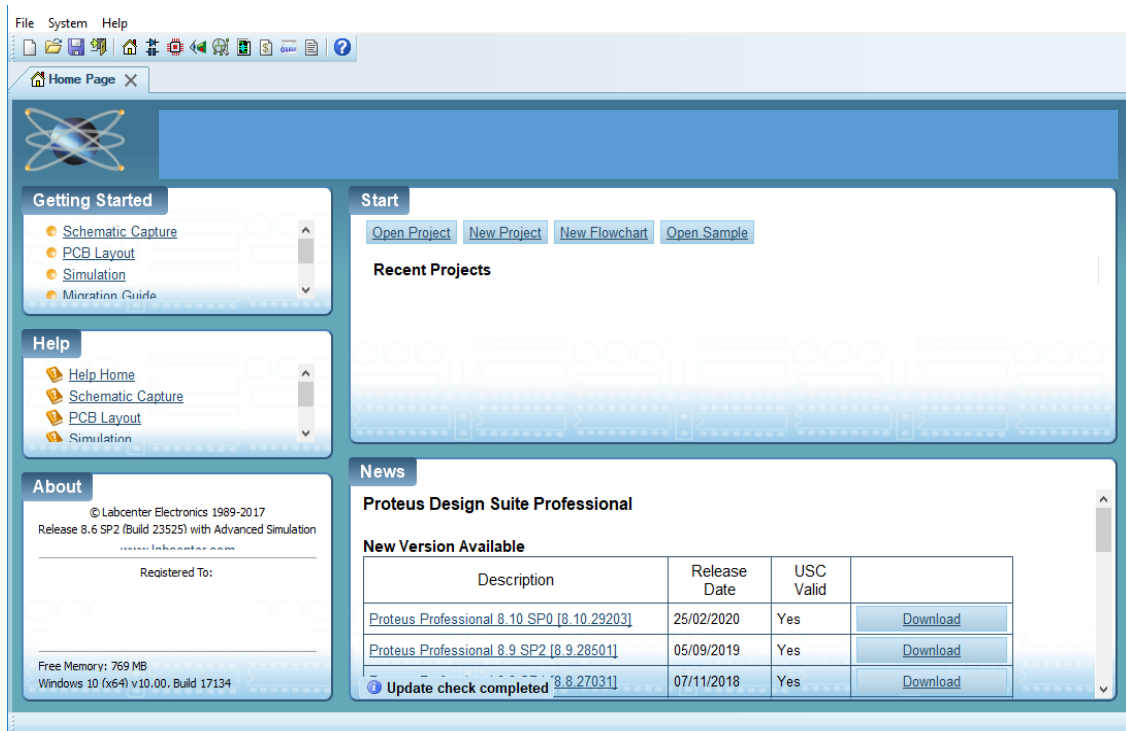
GİRİŞ

Sevgili öğrenciler, elektrik-elektronik çizim programının nasıl kurulacağını, çizim programı üzerinde dosya oluşturma işleminin nasıl yapılacağını bu kısımda öğreneceksiniz.

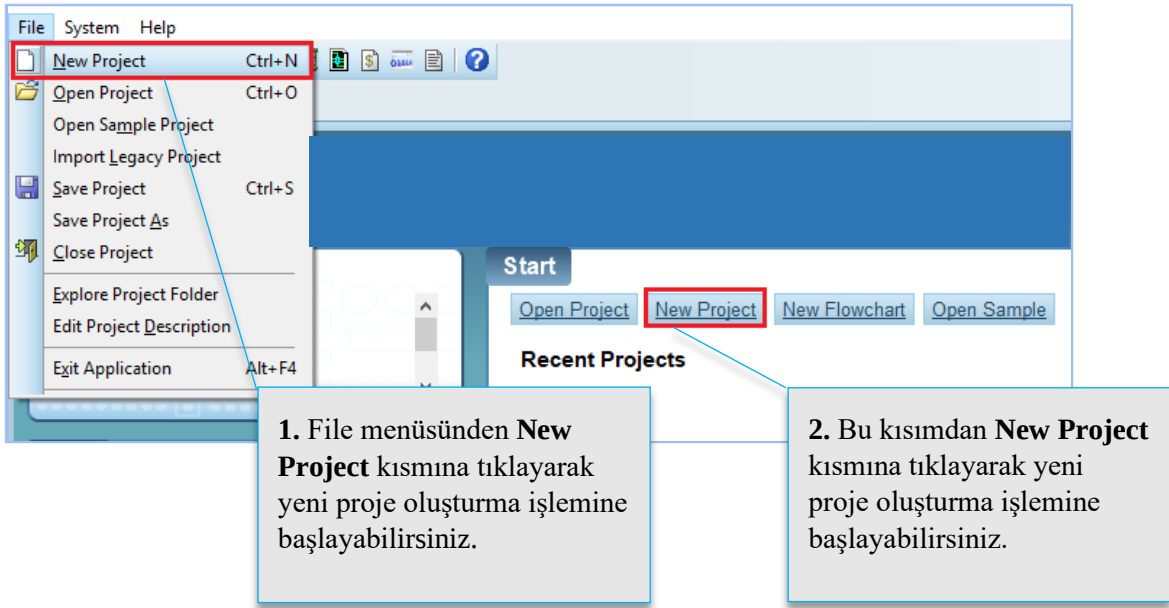
1.1. Elektrik-Elektronik Çizim Programı ve Dosyalama İşlemleri

Elektrik-elektronik çizim programı ile devreler program üzerinde çizilerek, devrelerin çalışıp çalışmadığı kontrol edilebilir ve hatalar program üzerinden görülebilir. Bu program ile çok kolay bir şekilde baskı devre (PCB-Printed Circuit Board) oluşturulabilmektedir. Baskı devre çiziminin elle veya otomatik yapılabilmesi, tek katlı veya çift katlı çizimin yapılabilmesi, doğrudan programın kendi editöründe baskı devre çizebilecek bir netlist oluşturabilmesi (otomatik çizim yapabilmek için gerekli program çıktısı) bu programın avantajlarıdır.

Proteus programı ISIS ve ARES olmak üzere iki alt programdan oluşur. ISIS programında elektronik devre çizimi gerçekleştirilir ve çizilen devrenin analizi yapılır. ARES programında ise el ile (manuel) baskı devre çizimi yapılabileceği gibi ISIS programında çizilmiş olan devreler ARES programına aktarılarak otomatik baskı devre çizimi de yapılabilir. Elektrik-elektronik çizim programını çalıştırmak için bilgisayarınızın masaüstünde bulunan **Proteus 8 Professional** kısayoluna çift tıklayınız. Aşağıda görüldüğü gibi Proteus ilk çalıştırma ekranının açıldığını göreceksiniz.

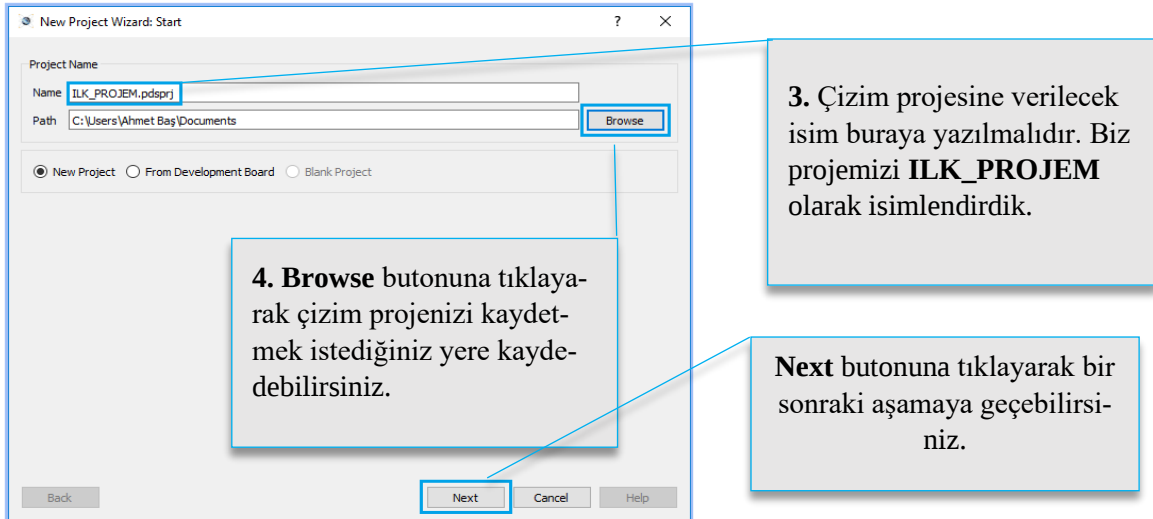

Elektrik-Elektronik Çizim Programında Proje Oluşturma İşlemi

1. File menüsünden **New Project** kısmına tıklayarak yeni proje oluşturma işlemine başlayabilirsiniz.

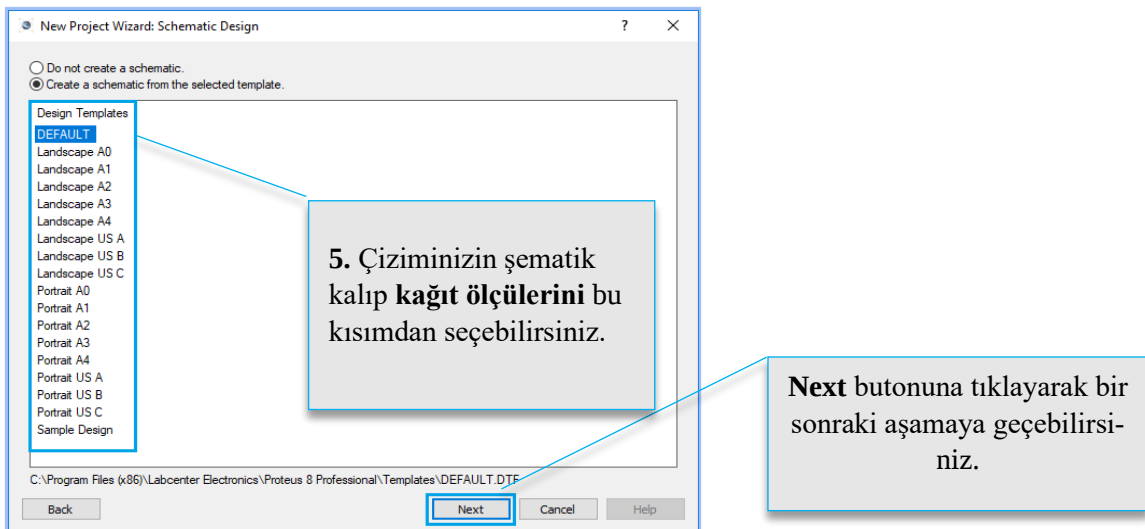
2. Bu kısımdan **New Project** kısmına tıklayarak yeni proje oluşturma işlemine başlayabilirsiniz.

3. Çizim projesine verilecek isim buraya yazılmalıdır. Biz projemizi **ILK_PROJEM** olarak isimlendirdik.

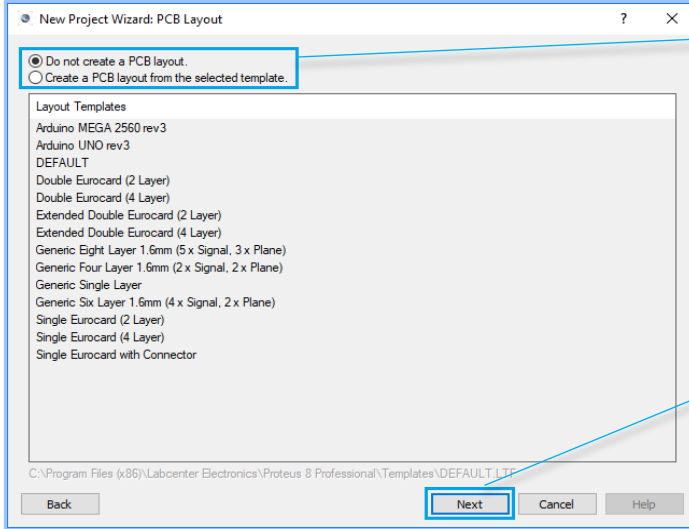
4. **Browse** butonuna tıklayarak çizim projenizi kaydetmek istediğiniz yere kaydedebilirsiniz.

Next butonuna tıklayarak bir sonraki aşamaya geçebilirsiniz.

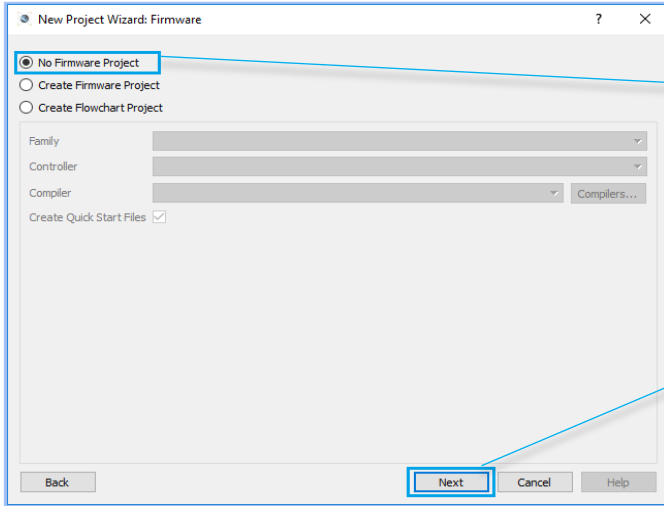
5. Çiziminizin şematik kalıp kağıt ölçülerini bu kısımdan seçebilirsiniz.

Next butonuna tıklayarak bir sonraki aşamaya geçebilirsiniz.

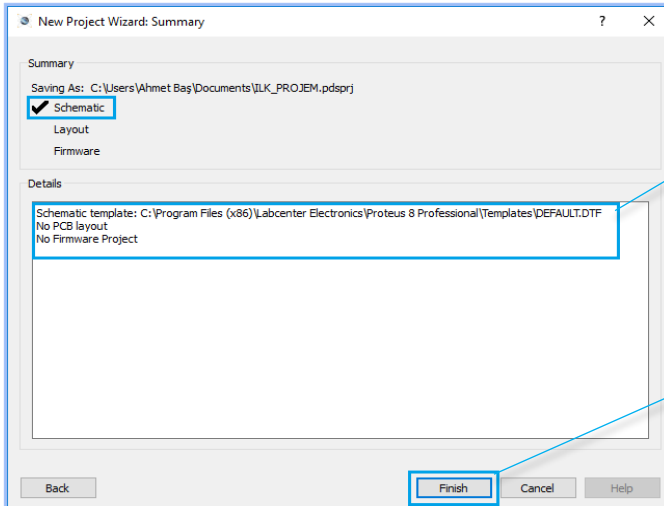
6. Çiziminizin baskı devre (PCB) kısmının olup olmayacağı buradan seçilebilir. Biz şu anlık baskı devre kısmının olmamasını tercih ettik. Sadece şematik çizim olacaktır.

Next butonuna tıklayarak bir sonraki aşamaya geçebilirsiniz.

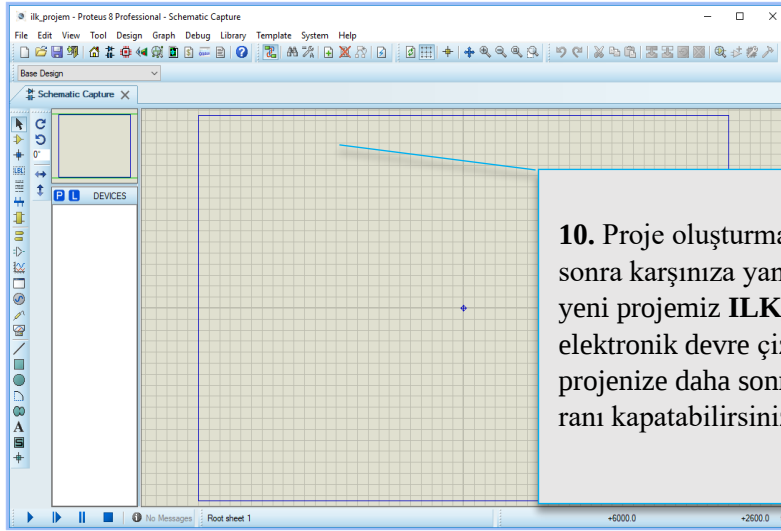
7. Çiziminiz için mikrodenetleyici kullanmayacaksanız bu kısım seçili olmalıdır.

Next butonuna tıklayarak bir sonraki aşamaya geçebilirsiniz.

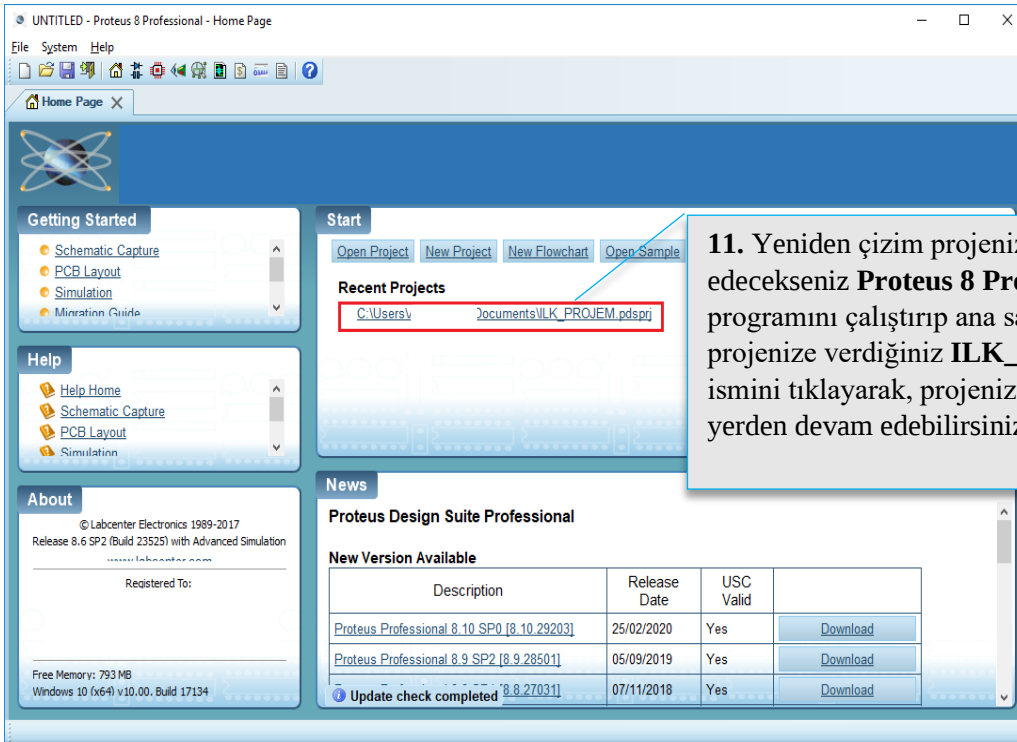

8. Çizim projeniz için yapmış olduğunuz tercihleri, burada özet olarak görebilirsiniz.

Next butonuna tıklayarak proje oluşturma işleminizi tamamlayabilirsiniz.

10. Proje oluşturma işlemini tamamladıktan sonra karşınıza yandaki ekran gelecektir. Artık, yeni projemiz **ILK_PROJEM** ismiyle elektrik-elektronik devre çizimleri için hazırdır. Çizim projenize daha sonra devam edecekseniz bu ekranı kapatabilirsiniz.

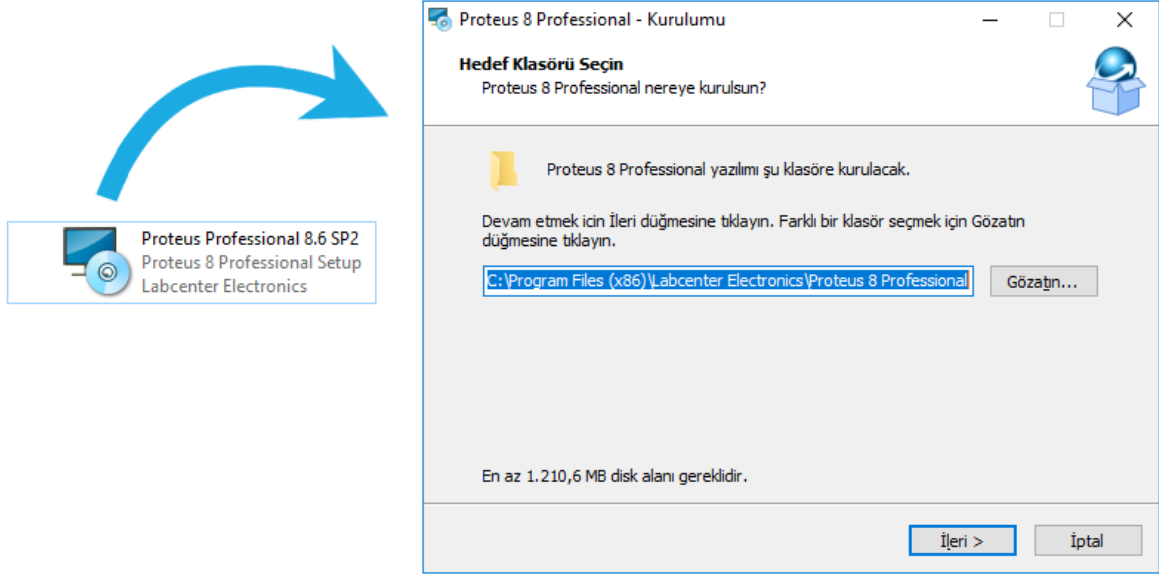
11. Yeniden çizim projenize devam edecekseniz **Proteus 8 Professional** programını çalıştırıp ana sayfada çizim projenize verdiğiniz **ILK_PROJEM** ismini tıklayarak, projenize kaldığımız yerden devam edebilirsiniz.

ÖĞRENME BİRİMİ	B. ELEKTRONİK ÇİZİM PROGRAMI	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	1. DOSYALAMA	

AMAÇ

Elektrik-elektronik çizim programının kurulum ve dosyalama işlemlerini yapmak.

1.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

1.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine

Adı	Özellği	Miktarı
Elektrik-elektronik çizim programının yükleme dosyası	Son sürüm önerilir	1
Bilgisayar	Programın sistem gereksinimlerine uygun	1

1.3. İşlem Basamakları

1. Elektrik-elektronik çizim programının kurulum dosyası temin edilir.
2. Kurulum dosyasına çift tıklanarak kurulum başlanır.
3. Yönergeler takip edilerek kurulum devam edilir.
4. Kurulumun tamamlanması beklenir.
5. Kurulum tamamlanınca bilgisayarın masaüstüne **Proteus 8 Professional** isimli kısayolun geldiği görülür.
6. Bilgisayarın masaüstündeki **Proteus 8 Professional** isimli kısayoluna çift tıklanarak program çalıştırılır.

1.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

1.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Kurulum işleminin başlayabilmesi			
Kurulacak yerin seçimi			
Masaüstüne kısıyolun gelmesi			
Kurulan programın çalışması			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

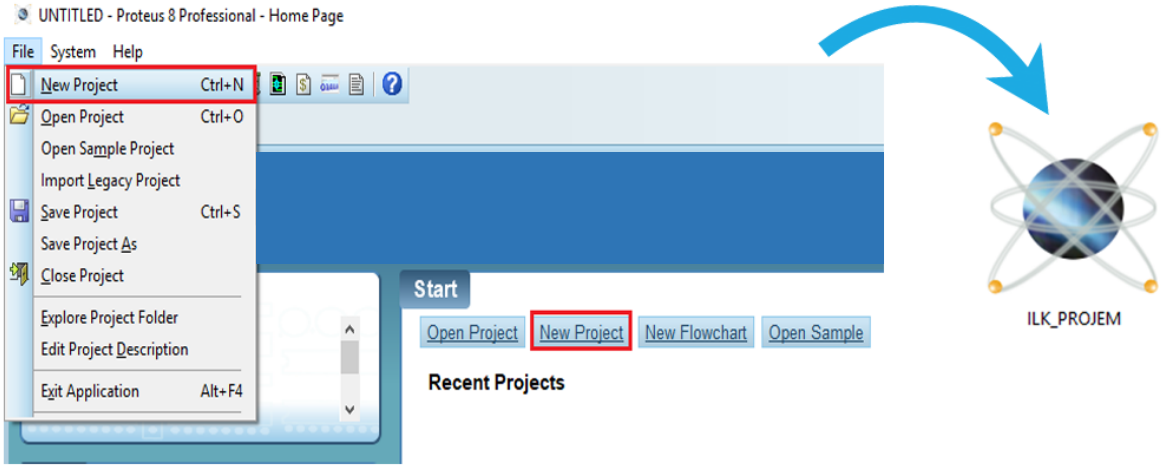
Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı	Tarih		Tarih		
Soyadı		Numarası	Saat		Saat		

ÖĞRENME BİRİMİ	B. ELEKTRONİK ÇİZİM PROGRAMI	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	2. BOŞ PROJE OLUŞTURMA VE AYARLARINI YAPMA	

AMAÇ

Elektrik-elektronik çizim programında boş proje oluşturma ve ayarlarını yapmak.

2.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

2.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine

Adı	Özelliği	Miktarı
Elektrik-elektronik çizim programı	Son sürüm önerilir	1
Bilgisayar	Programın sistem gereksinimlerine uygun	1

2.3. İşlem Basamakları

1. Bilgisayarın masaüstündeki **Proteus 8 Professional** isimli kısayoluna çift tıklanarak program çalıştırılır.
2. Projeye Türkçe karakter ve boşluk içermeyen bir isim verilir. (Örnek: ilk_projem)
3. Yönergeler takip edilerek tercihlerinize uygun projenin ayarları yapılır.
4. Proje oluşturma işlemi tamamlandığında bilgisayar ekranına şematik çizim çalışma penceresi gelir.
5. Çizim programı kapatılıp aynı proje tekrar açılır.

2.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

2.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Proje oluşturma işlemine başlama			
Projeye uygun isim verme			
Uygun projenin ayarlarını yapma			
Şematik çizim ekranının açılması			
Projeyi kapatıp aynı projeyi tekrar açma			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA	İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	B. ELEKTRONİK ÇİZİM PROGRAMI	BİLGİ YAPRAĞI
KONU	2. DEVRE KURMA	

AMAÇ

Elektrik-elektronik çizim programında devre kurmak.

GİRİŞ

Sevgili öğrenciler, elektrik-elektronik çizim programında devre kurmadan önce seri, paralel, karışık devreler ve çizim programı hakkında bilgi edinmemiz gerekiyor.

2.1. DEVRELER

2.1.1. Seri Devreler

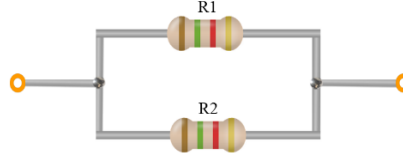
İki veya daha fazla elemanın ardı ardına bağlanmasıyla oluşan devrelere **seri devreler** denir. Bu devrelerde elemanlar üzerinden geçen akım aynıdır. Elemanlar üzerine, dirençleri ile orantılı şekilde gerilim düşer. Bu gerilimlerin toplamı ise kaynak gerilimini verir.

Şekil 2.1.1: Seri bağlı dirençler

2.1.2. Paralel Devreler

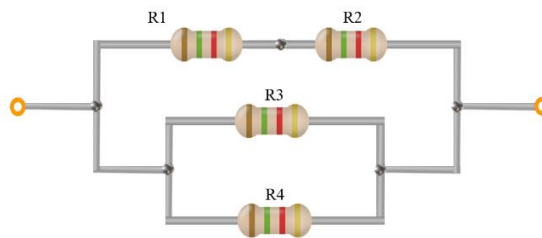
İki veya daha fazla elemanın birbirine paralel bağlanmasıyla oluşan devrelere **paralel devreler** denir. Bu devrelerde elemanlar üzerinden geçen akım dirençleriyle ters orantılıdır. Elemanlar üzerine düşen gerilim ise aynıdır ve bu gerilim kaynak gerilimine eşittir.

Şekil 2.1.2: Paralel bağlı dirençler

2.1.3. Karışık Devreler

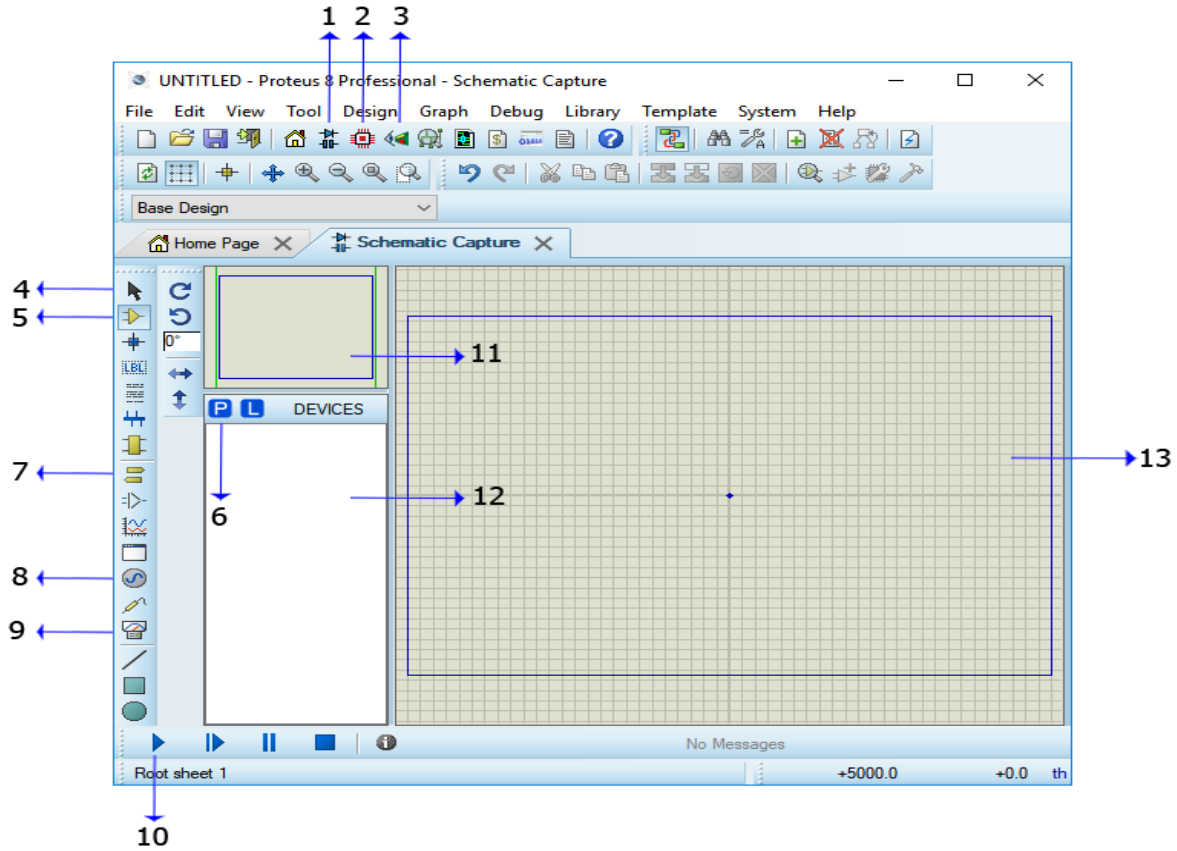
Paralel ve seri devrenin bir arada bulunduğu elektrik devre çeşidine **karışık devre** denir. Bu devrelerde elemanlar üzerine düşen gerilim ve elemanlar üzerinden geçen akım özel formüllerle hesaplanır. Fakat devre çizim programları bu değerleri bize otomatik olarak hesaplayıp verecektir.

Şekil 2.1.3: Karışık bağlı dirençler

2.2. ELEKTRİK-ELEKTRONİK ÇİZİM PROGRAMINDA DEVRE KURMA

2.2.1. Çizim Ekranı

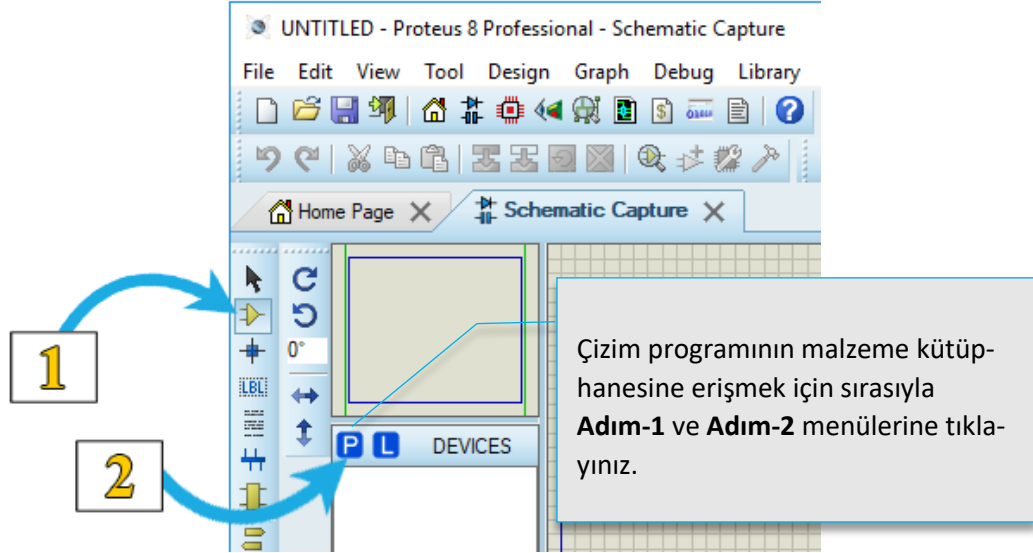

PROGRAMI TANIYALIM

1. Şematik çizim yapmak için kullanılır.
2. Baskı devre (PCB) tasarımı yapmak için kullanılır.
3. Baskı devre (PCB) çizimlerinizin 3D görünüşünü verir.
4. Selection Mode: Eleman (component) seçmek ve düzenlemek için kullanılır. Fare imleci seçim moduna alınır.
5. Component Mode: Elektrik - elektronik elemanlarını seçmek için tıklanması gereken kısımdır. Bu sekme, malzeme kütüphanesine ulaşip arama yapacağınız kısımdır.
6. Terminals Mode: Terminal eklemek için kullanılır (power, ground gibi).
7. Generator Mode: Çeşitli sinyal jeneratörlerini içerir.
8. Multimeter Mode: (Virtual Instruments) VSM cihazları (ölçü aletlerini) listeler ve kullanıma sunar. Ayrıca simülasyon esnasında, devredeki herhangi bir komponentin çalışma durumunun tesbitinde kullanılır. Bu modu seçtikten sonra herhangi bir elemana tıklayarak çalışma ve pin durumu parametreleri görülebilir.
9. Play: Simülasyonu başlatır.
10. Seçili elemanın görünüşünü bize verir.
11. Malzeme kutusudur. Malzeme kütüphanesinden çağırdığımız elemanlar burada listelenir.
12. Tasarım (çalışma) alanıdır.

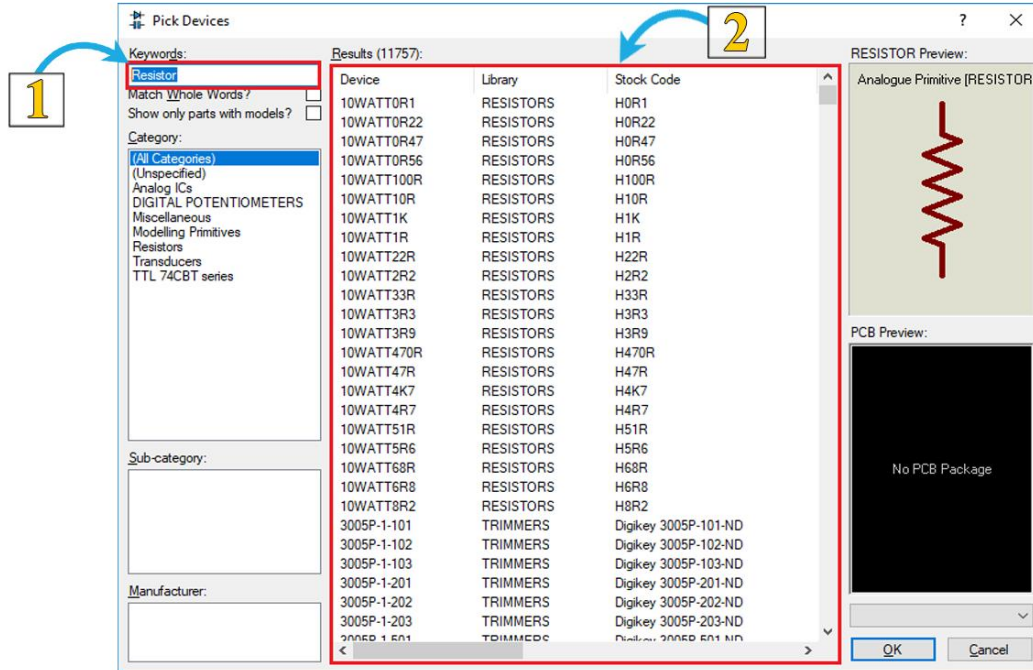
2.2.2. Malzeme Kütüphanesi

Çizim programını yüklediğinizde, literatürde bulunan elektrik ve elektronik devre elemanlarının çeşitleri de otomatik olarak malzeme kütüphanesine (library) yüklenir. Kullanıcı olan bizler o kütüphanede araştırma (arama-search) yaparız. Böylelikle amacımıza uygun malzemeleri seçebiliriz.

Şekil 2.1.4: Malzeme kütüphanesine erişme

Elektrik ve elektronik devre elemanlarını kütüphanede aramak için çizim programında Şekil 2.1.4'teki adımlar takip edilir. Bu adımlardan sonra karşınıza Şekil 2.1.5'teki pencere gelir. Bu pencerede **1. alan** arayacağımız elemanları yazdığımız kısımdır. **2. alan** ise arama sonuçlarını bize sunan ve eleman seçimi yaptığımız kısımdır.

Şekil 2.1.5: Malzeme kütüphanesi

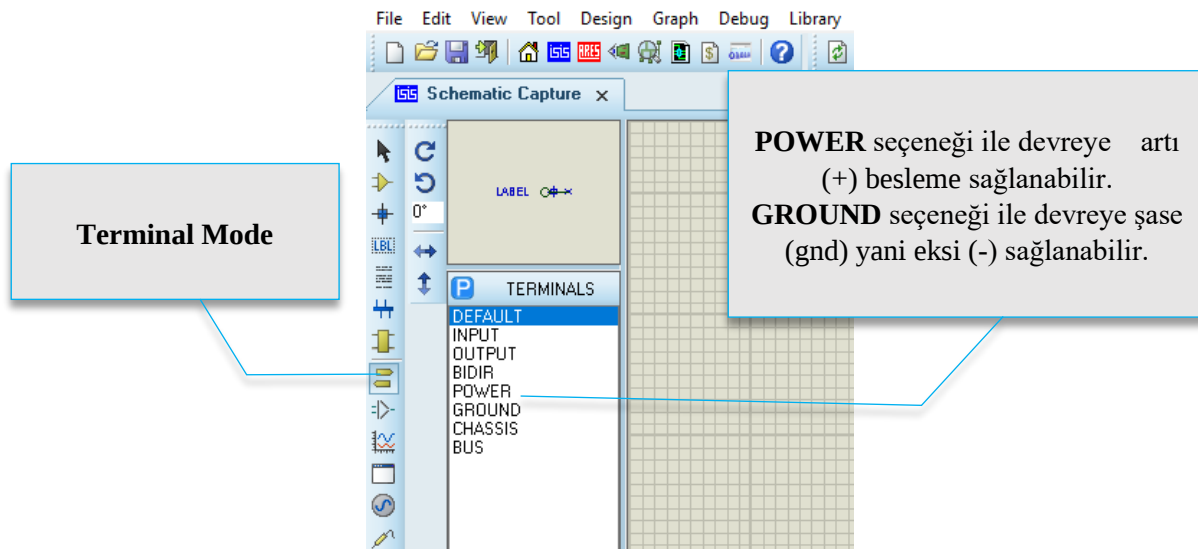
Proteus programında en çok karşılaşılan problem, ihtiyaç duyulan devre elemanının kütüphane içerisinde bulunamamasıdır. Aşağıdaki tabloda en çok kullanılan bazı devre elemanlarının kütüphane içerisinde bulunabilmesi için kullanılan anahtar kelimeler (keywords) verilmiştir.

ELEMAN	KEYWORDS
Direnç	RESISTOR
DC Güç Kaynağı	BATTERY
AC Güç Kaynağı	ALTERNATOR
Anahtar	SWITCH
Kırmızı Led	LED-RED
Yeşil Led	LED-GREEN
Röle	RELAY
Transistör	BC237
Potansiyometre	POT-HG
LDR	TORCH_LDR
DC Motor	MOTOR
Tristör	THYRISTOR
Diyak	DIAC
Triyak	TRIAC
Buton	BUTTON
Lamba	LAMP

ELEMAN	KEYWORDS
Regülatör	7805
Transformatör	TRAN-2P2S
NTC	NTC
PTC	KTY81
Diyot	1N4001
Zener Diyot	1N4739A
Köprü Diyot	BRIDGE
Kondansatör	CAP-ELEC
Bobin	COIL
Şase	Terminal mode → GROUND
Voltmetre	Virtual Instruments Mode → DC VOLTMETER
Ampermetre	Virtual Instruments Mode → DC VOLTMETER
Osiloskop	Virtual Instruments Mode → OSCILLOSCOPE

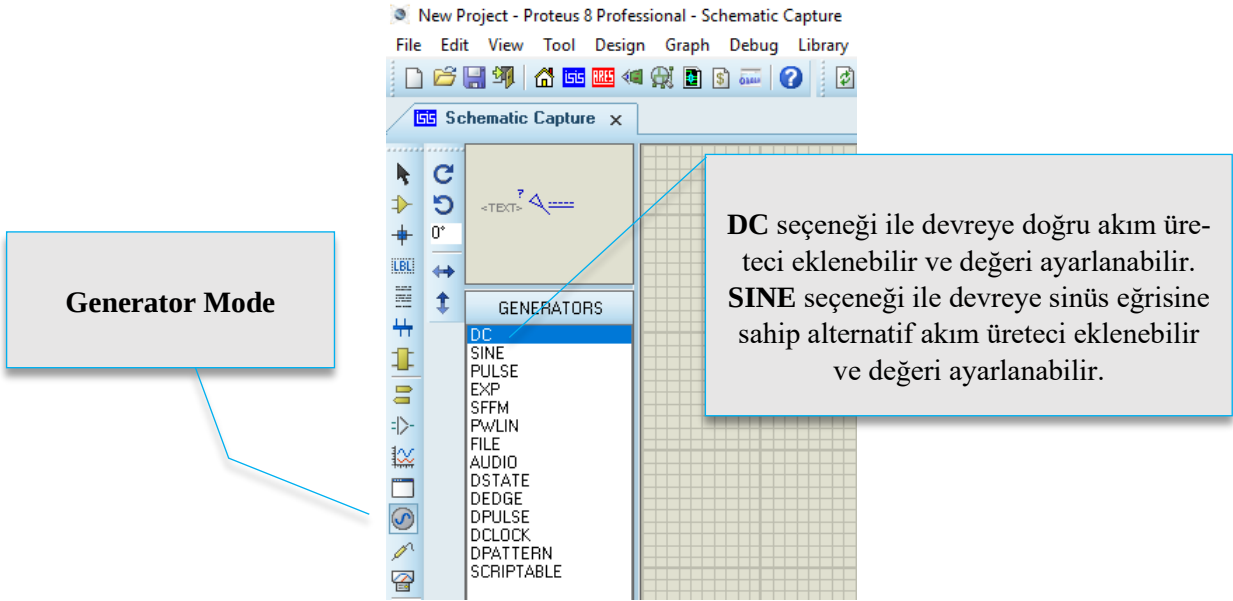
2.2.3. Devreye Besleme Ekleme

Devrelerimize enerji ve şase sağlamak için kütüphaneden **BATTERY** (batarya) seçebiliriz. Devremize enerji ve şase sağlamak için bir diğer yol ise **Terminal Mode** menüsüdür. Aşağıdaki adımları izleyerek devremizi artıdan (+) eksiye (-) tamamlayabiliriz.

Şekil 2.1.6: Terminal Mode

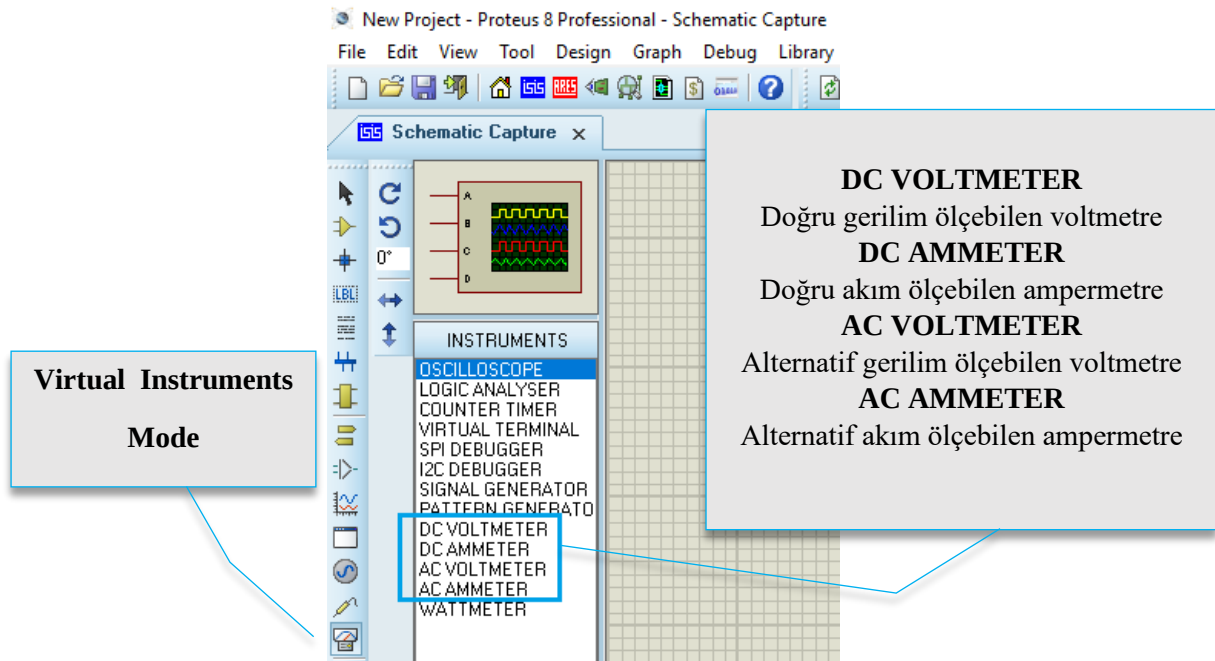
Elektronik devrelerde başta DA ve AA sinyaller olmak üzere çeşitli sinyal tiplerine ihtiyaç duyulur. Elektrik-elektronik çizim programı proteusta çeşitli sinyal üreticileri **Generator Mode** kısmında bulunur. Buradan seçip tasarım alanına getirdiğimiz sinyallerin şiddeti ve frekansı gibi özellikleri ayarlanabilir.

Şekil 2.1.7: Generator Mode

2.2.4. Devreye Ölçü Aleti Ekleme

Proteus programında devre üzerinde ölçme işlemleri yapabiliriz. Bunun için tasarım ekranına ölçü aletlerini getirmemiz gerekmektedir. Aşağıdaki adımları izleyerek ölçü aletlerini tasarım ekranına getirebilir ve devre bağlantılarını yapabiliriz.

Şekil 2.1.8: Virtual Instruments Mode

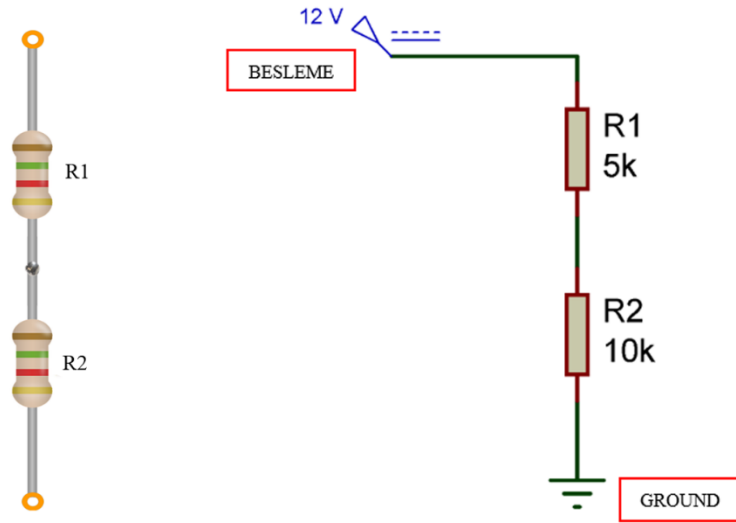
ÖĞRENME BİRİMİ	B. ELEKTRONİK ÇİZİM PROGRAMI	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	1. SERİ DEVRE KURMA VE ÖLÇME	

AMAÇ

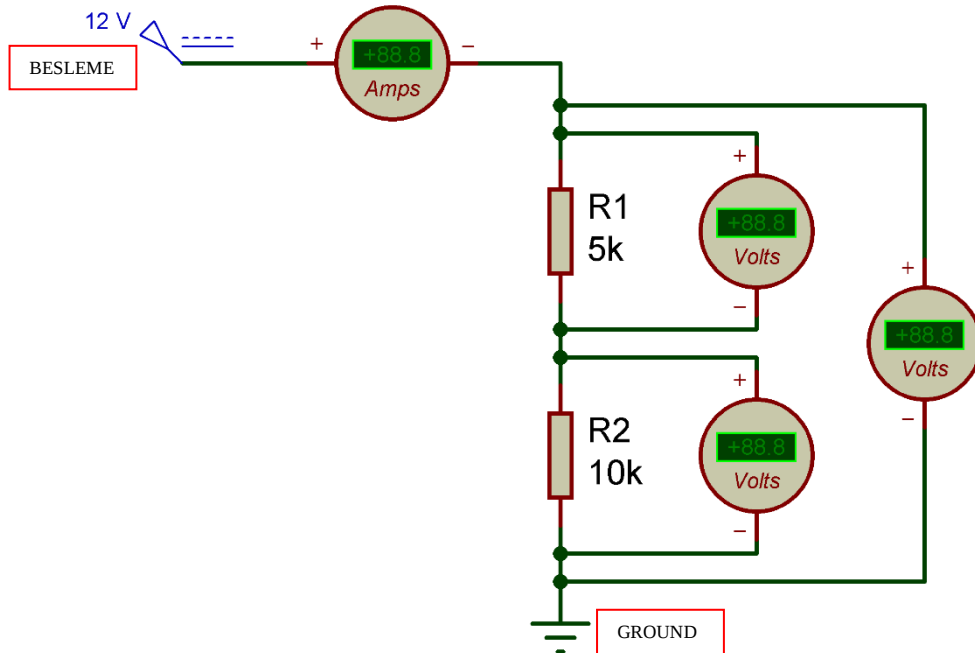
Elektrik-elektronik çizim programında seri devre kurmak ve ölçme yapmak.

1.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

1.1.1. Sembolik Devre Görünümü ve Devrenin Kurulması

1.1.2. Devreye Ölçü Aletlerinin Yerleştirilmesi

1.2.Kullanılacak Araç, Gereç, Makine

Adı	Özelliği	Miktarı
Elektrik-elektronik çizim programı	Son sürüm önerilir	1
Bilgisayar	Programın sistem gereksinimlerine uygun	1

1.3. İşlem Basamakları

1. Devre için gerekli olan elemanlar çizim programının çalışma alanına getirilir.
2. Besleme gerilimi üzerine çift tıklanarak 12 volta ayarlanır.
3. Dirençler şekilde görüldüğü gibi seri bağlanır.
4. Devre eksiye (GND) bağlanarak tamamlanır.
5. Direnç değerleri direnç elemanı üzerine çift tıklanarak $R1=5\text{ k}\Omega$, $R2=10\text{ k}\Omega$ olacak şekilde ayarlanır.
6. Devre akımını ölçebilmek için şekilde görüldüğü gibi seri ampermetre bağlanır.
7. Devre gerilimini ve dirençler üzerine düşen gerilimleri ölçebilmek için voltmetreler şekilde görüldüğü gibi paralel bağlanır.
8. Devre çalıştırılır ve elde edilen ölçüm sonuçları değerlendirme tablosuna işlenir.

1.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler**1.4.1. Alınan Değerler / Sonuç**

Kriter	I	V	V_{R1}	V_{R2}
Ölçünüz				

1.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Gerekli elemanların çalışma alanına getirilmesi			
Seri devrenin kurulması			
Kurulan devreye ölçü aletlerinin yerleştirilmesi			
Ölçüm sonuçlarının alınması			

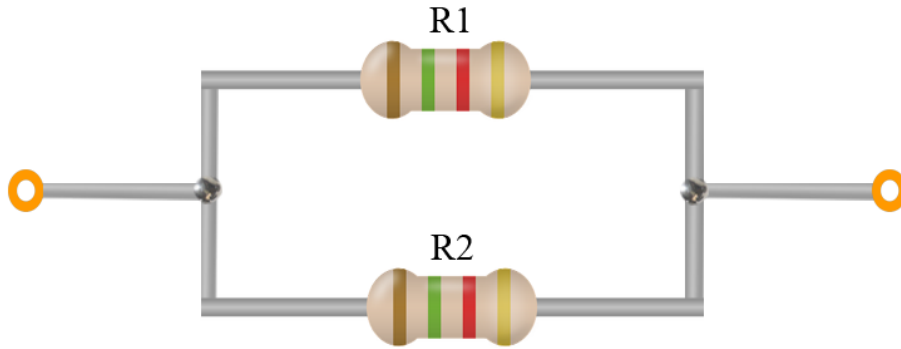
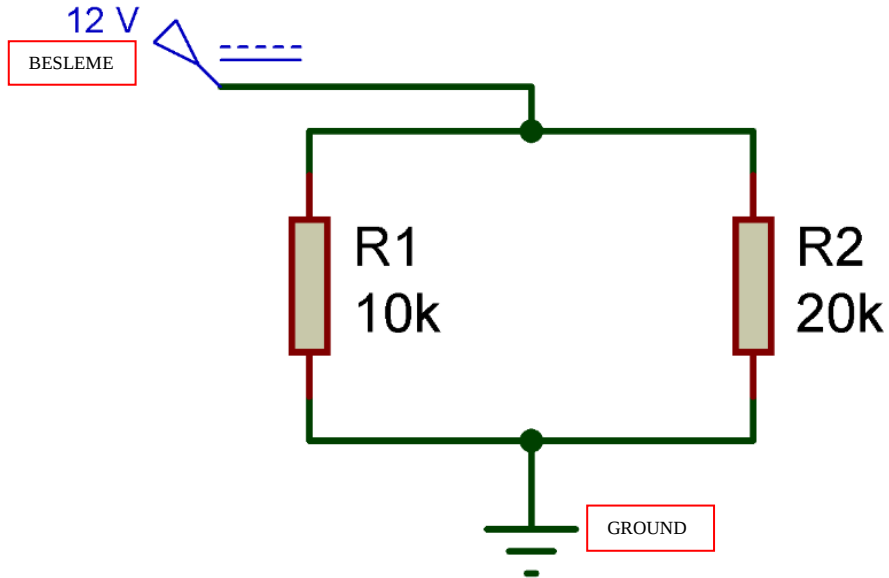
Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

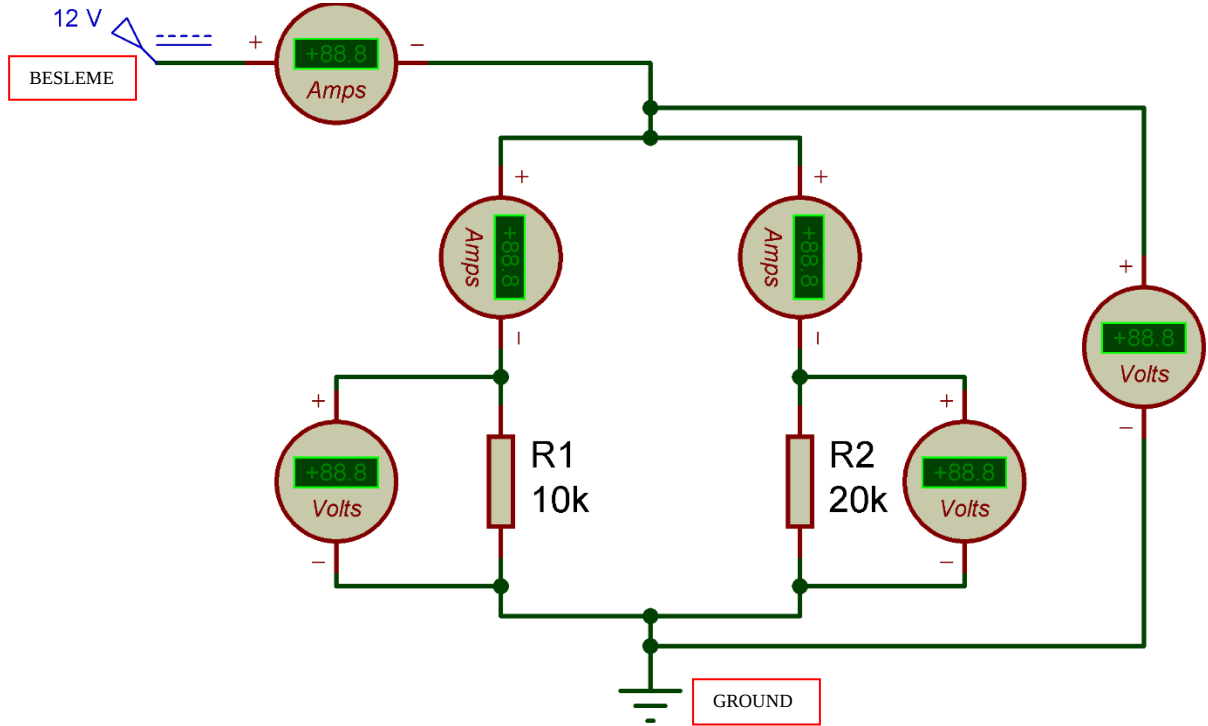
ÖĞRENME BİRİMİ	B. ELEKTRİK-ELEKTRONİK ÇİZİM PROGRAMI	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	2. PARALEL DEVRE KURMA VE ÖLÇME	

AMAÇ

Elektrik-elektronik çizim programında paralel devre kurma ve ölçme yapmak.

2.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**2.1.1 Sembolik Devre Görünümü****2.1.2 Devrenin Kurulması**

2.1.3 Devreye Ölçü Aletlerinin Yerleştirilmesi

2.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine

Adı	Özelliği	Miktarı
Elektrik-elektronik çizim programı	Son sürüm önerilir.	1
Bilgisayar	Programın sistem gereksinimlerine uygun.	1

2.3. İşlem Basamakları

1. Devre için gerekli olan elemanlar çizim programının çalışma alanına getirilir.
2. Besleme gerilimi üzerine çift tıklanarak 12 volta ayarlanır.
3. Dirençler şekilde görüldüğü gibi paralel bağlanır.
4. Devre eksiye (GND) bağlanarak tamamlanır.
5. Direnç değerleri direnç elemanı üzerine çift tıklanarak R1=10 k Ω , R2=20 k Ω olacak şekilde ayarlanır.
6. Devre akımını ve dirençler üzerinden geçen akımları ölçebilmek için şekilde görüldüğü gibi seri amperetreler bağlanır.
7. Devre gerilimini ve dirençler üzerine düşen gerilimleri ölçebilmek için voltmetreler şekilde görüldüğü gibi paralel bağlanır.
8. Devre çalıştırılır ve elde edilen ölçüm sonuçları değerlendirme tablosuna işlenir.

2.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

2.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	I	V	V_{R1}	V_{R2}	I_{R1}	I_{R2}
Ölçünüz						

2.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Gerekli elemanların çalışma alanına getirilmesi			
Paralel devrenin kurulması			
Kurulan devreye ölçü aletlerinin yerleştirilmesi			
Ölçüm sonuçlarının alınması			

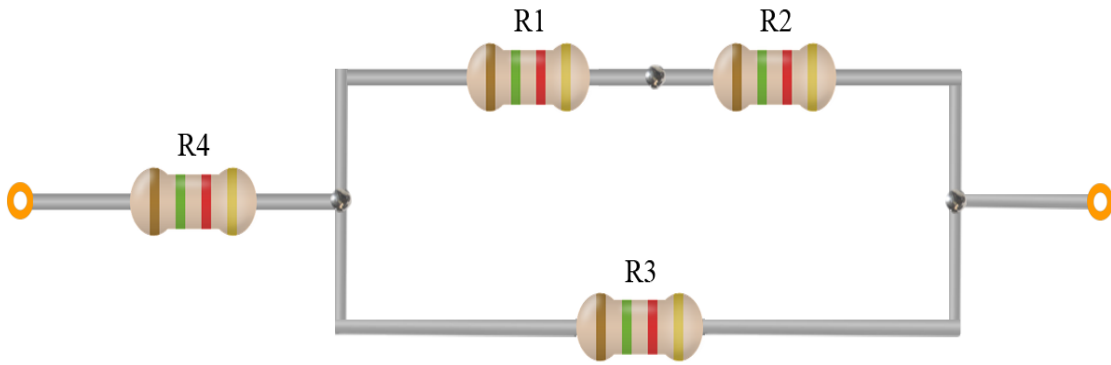
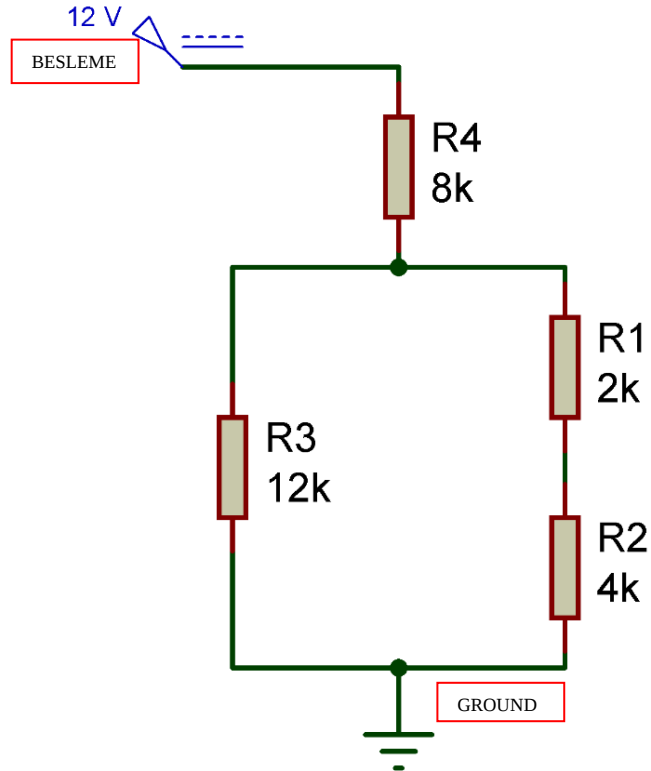
Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı	Tarih		Tarih		
Soyadı		Numarası	Saat		Saat		

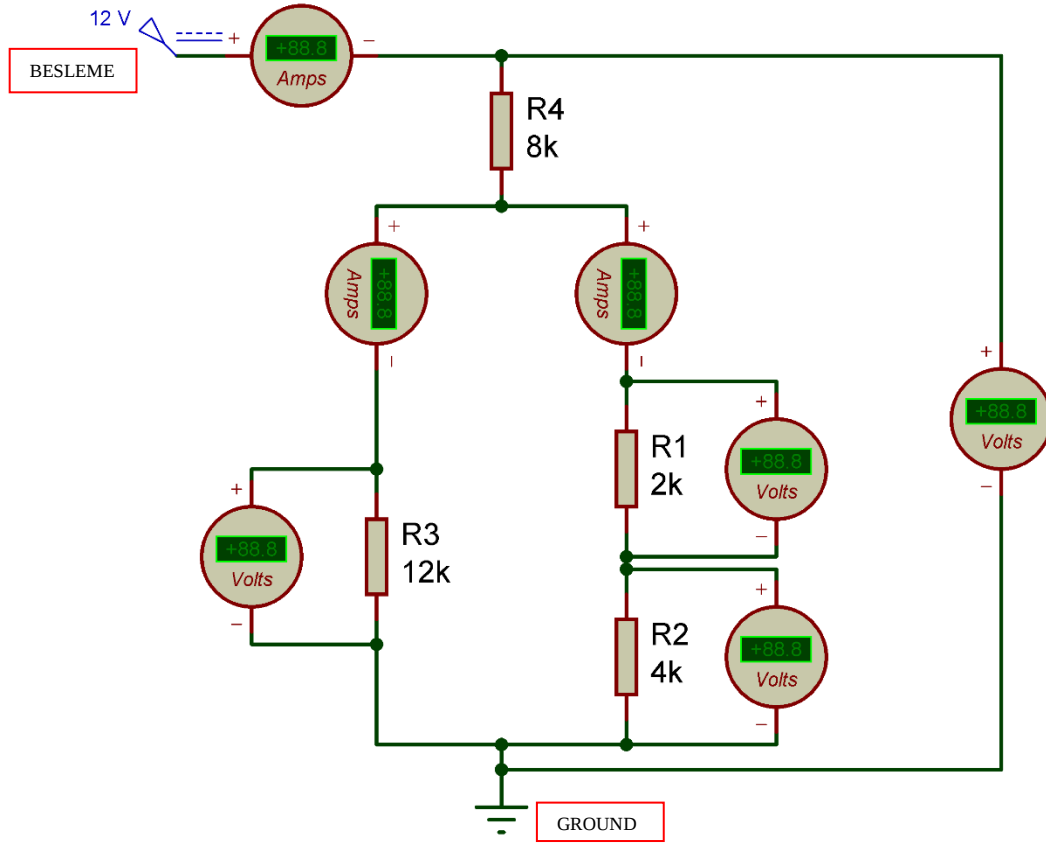
ÖĞRENME BİRİMİ	B. ELEKTRONİK ÇİZİM PROGRAMI	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	3. KARIŞIK DEVRE KURMA VE ÖLÇME	

AMAÇ

Elektrik-elektronik çizim programında karışık devre kurma ve ölçme yapmak.

3.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**3.1.1 Sembolik Devre Görünümü****3.1.2 Devrenin Şematik Çizimi**

3.1.3 Devreye Ölçü Aletlerinin Yerleştirilmesi

3.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine

Adı	Özelliği	Miktarı
Elektrik-elektronik çizim programı	Son sürüm önerilir.	1
Bilgisayar	Programın sistem gereksinimlerine uygun.	1

3.3. İşlem Basamakları

1. Devre için gerekli olan elemanlar çizim programının çalışma alanına getirilir.
2. Besleme gerilimi üzerine çift tıklanarak 12 volta ayarlanır.
3. R1 ve R2 dirençleri seri bağlanır.
4. Seri bağlı R1 ve R2 dirençlerine paralel olarak R3 direnci bağlanır. Yeni bir devre oluşacaktır. Bu devreye seri olacak şekilde R4 direnci bağlanır.
5. Devre eksiye (GND) bağlanarak tamamlanır.
6. Direnç değerleri, her bir direnç elemanının üzerine çift tıklanarak R1=2 k Ω , R2=4 k Ω , R3=12 k Ω , R4=8 k Ω olacak şekilde ayarlanır.
7. Voltmetrelerin ve ampermetrelerin bağlantıları yapılır.
8. Devre çalıştırılır ve elde edilen ölçüm sonuçları değerlendirme tablosuna işlenir.

3.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

3.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	V	V_{R1}	V_{R2}	V_{R3}	V_{R4}
Gerilim ölçüsü					

Kriter	I	I_S	I_{R3}	I_{R4}	
Akım ölçüsü					

3.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Gerekli elemanların çalışma alanına getirilmesi			
Karışık devrenin kurulması			
Kurulan devreye ölçü aletlerinin yerleştirilmesi			
Ölçüm sonuçlarının alınması			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

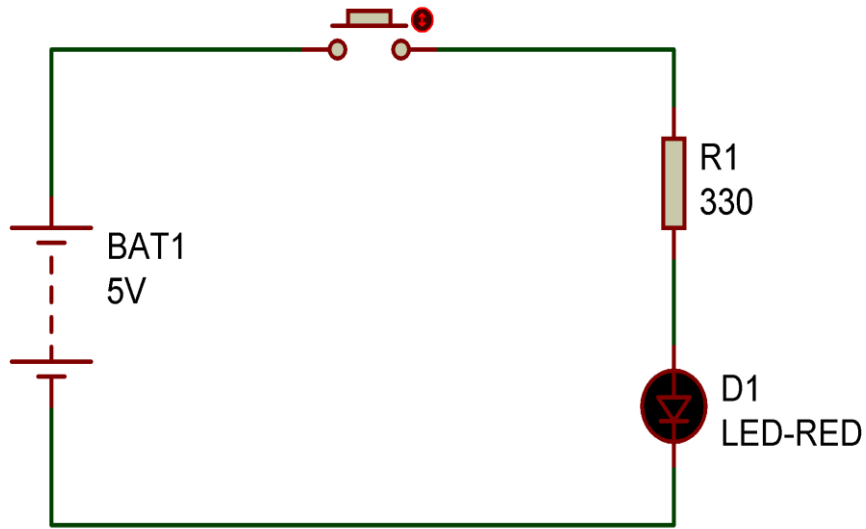
ÖĞRENME BİRİMİ	B. ELEKTRONİK ÇİZİM PROGRAMI	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	1. BİR BUTON BİR LED	

AMAÇ

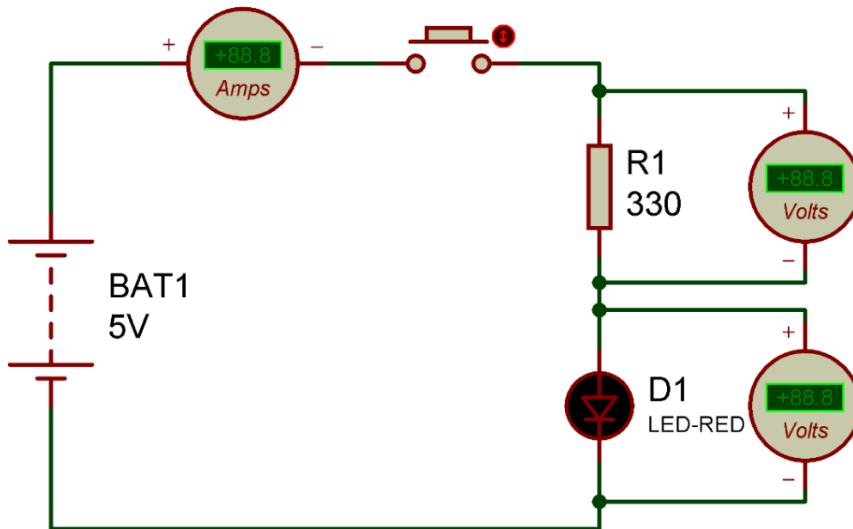
Elektrik-elektronik çizim programında bir buton ile bir ledi yakma uygulaması yapmak.

1.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

1.1.1 Devrenin Şematik Çizimi

1.1.2 Devreye Ölçü Aletlerinin Yerleştirilmesi

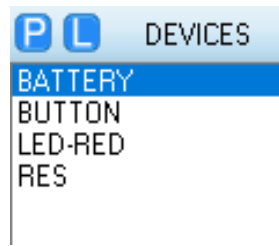
1.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine

Adı	Özelliği	Miktarı
Elektrik-elektronik çizim programı	Son sürüm önerilir.	1
Bilgisayar	Programın sistem gereksinimlerine uygun.	1

1.3. İşlem Basamakları

1. Devre için gerekli olan elemanlar çizim programının çalışma alanına getirilir.

Gerekli elemanlar (KEYWORDS): BATTERY, BUTTON, RES ve LED-RED

2. DC güç kaynağı (BATTERY) çift tıklanarak 5 voltluk bir güç kaynağı olarak ayarlanır.
3. Buton, direnç ve kırmızı led devrede görüldüğü gibi güç kaynağına seri bağlanır.
4. Direnç (RES) üzerine çift tıklanarak direnç değeri 330Ω olarak ayarlanır.
5. Devre çalıştırılır ve butona basıldığında ledin yandığı görülür.
6. Devre akımını ölçebilmek için devreye seri ampermetre bağlanır.
7. Direnç ve led üzerindeki gerilimi ölçebilmek için bu devre elemanlarına paralel birer voltmetre bağlanır.
8. Devre tekrar çalıştırılır ve ölçüm sonuçları tabloya kaydedilir.

1.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

1.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

	Butona Basılmadan		Butona Basılınca	
Kriter	$V_{DİRENÇ}$	V_{LED}	$V_{DİRENÇ}$	V_{LED}
Gerilim ölçüsü				

	Butona Basılmadan	Butona Basılınca
Kriter	I	I
Akım ölçüsü		

1.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Gerekli elemanların çalışma alanına getirilmesi			
Devre elemanlarının seri şekilde bağlanması			
Devrenin çalışması ve ledin yanması			
Kurulan devreye ölçü aletlerinin yerleştirilmesi			
Ölçüm sonuçlarının alınması			

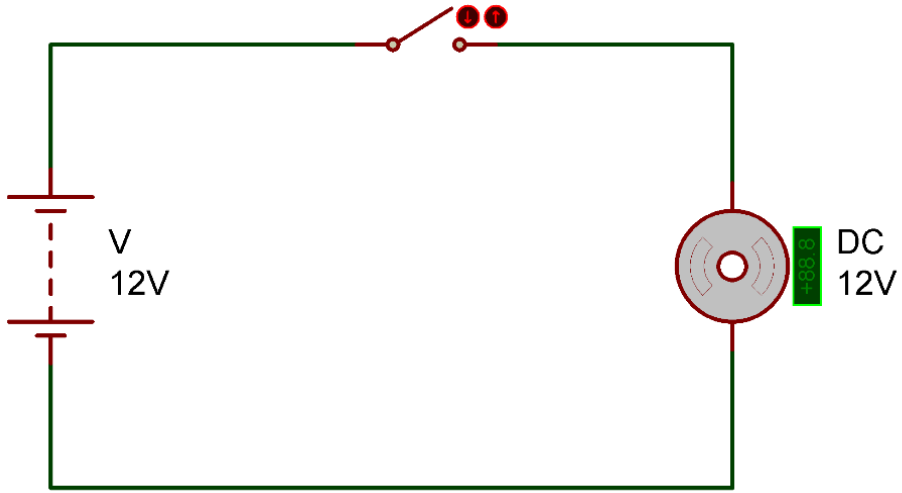
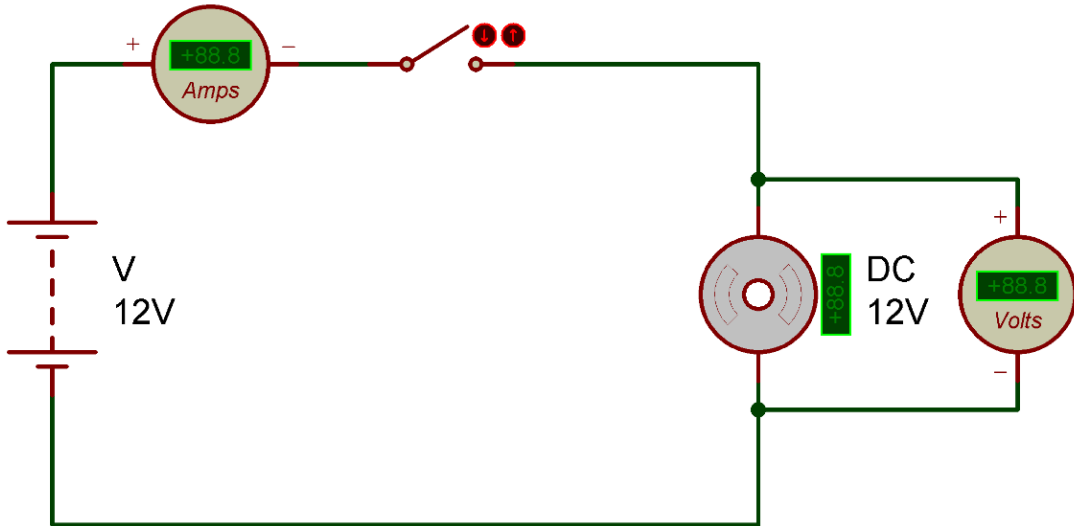
Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı	Tarih		Tarih		
Soyadı		Numarası	Saat		Saat		

ÖĞRENME BİRİMİ	B. ELEKTRONİK ÇİZİM PROGRAMI	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	2. BİR ANAHTAR VE BİR MOTOR	

AMAÇ

Elektrik-elektronik çizim programında bir anahtar ile DA motorunu çalıştırma uygulaması yapmak.

2.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**2.1.1 Devrenin Şematik Çizimi****2.1.2 Devreye Ölçü Aletlerinin Yerleştirilmesi**

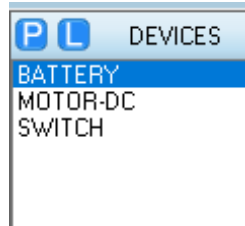
2.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine

Adı	Özelliği	Miktar
Elektrik-elektronik çizim programı	Son sürüm önerilir.	1
Bilgisayar	Programın sistem gereksinimlerine uygun.	1

2.3. İşlem Basamakları

1. Devre için gerekli olan elemanlar çizim programının çalışma alanına getirilir.

Gerekli elemanlar (KEYWORDS): BATTERY, SWITCH, MOTOR-DC

2. DC güç kaynağı (BATTERY) çift tıklanarak 12 voltluk bir güç kaynağı olarak ayarlanır.
3. Anahtar ve motor devrede görüldüğü gibi güç kaynağına seri bağlanır.
4. Motor (MOTOR-DC) üzerine çift tıklanarak 12 voltluk bir motor olarak ayarlanır.
5. Devre çalıştırılır ve anahtara basıldığında motorun hareket ettiği görülür.
6. Motorun güç kaynağından çektiği akımı ölçebilmek için devreye seri ampermetre bağlanır.
7. Motor üzerinde harcanan gerilimi ölçebilmek için bu devre elemanlarına paralel birer voltmetre bağlanır.
8. Devre tekrar çalıştırılır ve ampermetrede azalan akım değeri takip edilir.
9. Ampermetrede giderek azalan ve sonunda sabitlenen akım değeri ve voltmetrede okunan gerilim değeri tabloya kaydedilir.

2.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

2.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

	Anahtara Basılmadan	Anahtara Basılınca
Kriter	V_{MOTOR}	V_{MOTOR}
Gerilim ölçüsü		

	Anahtara Basılma- dan	Anahtara Basılınca İlk Anda	Anahtara Basılınca Sabitlenen
Kriter	I	I	I
Akım ölçüsü			

2.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Gerekli elemanların çalışma alanına getirilmesi			
Devre elemanlarının seri şekilde bağlanması			
Devrenin çalışması ve motorun hareket etmesi			
Kurulan devreye ölçü aletlerinin yerleştirilmesi			
Ölçüm sonuçlarının alınması			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	İmza
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

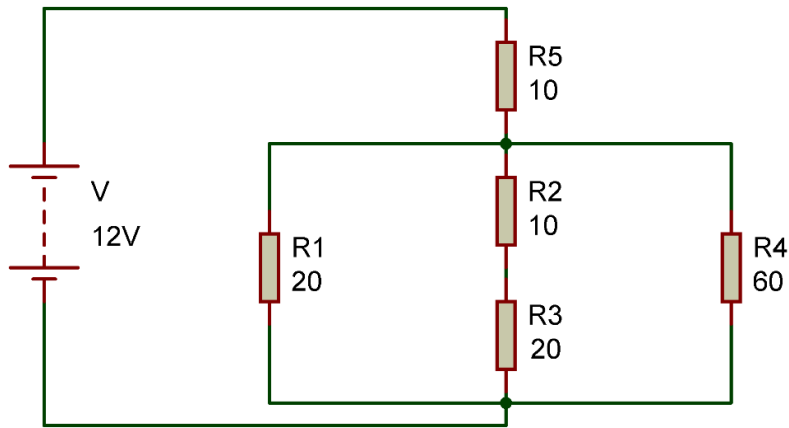
ÖĞRENME BİRİMİ	B. ELEKTRONİK ÇİZİM PROGRAMI	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	3. ÜÇ ADET VOLTMETRE DÖRT ADET AMPERMETRE UYGULAMASI	

AMAÇ

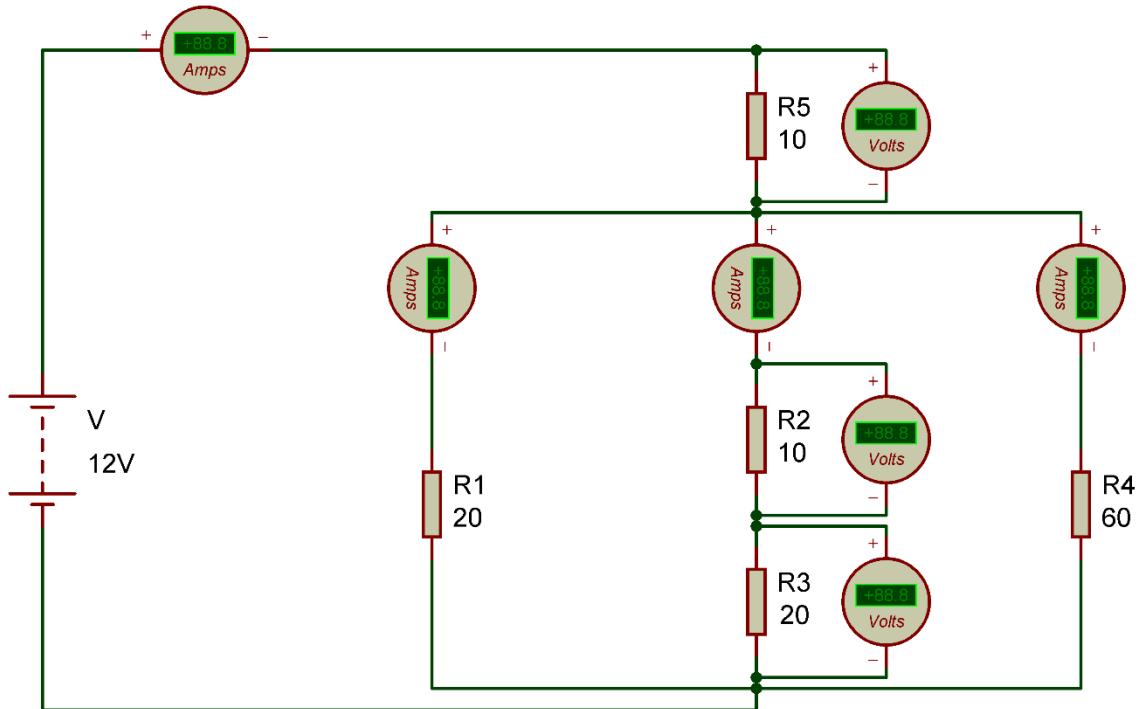
Elektrik-elektronik çizim programında üç adet voltmetre, dört adet ampermetre ile Kirchhoff'un akımlar ve gerilimler kanunlarını ispatlamak.

3.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

3.1.1 Devrenin Şematik Çizimi

3.1.2 Devreye Ölçü Aletlerinin Yerleştirilmesi

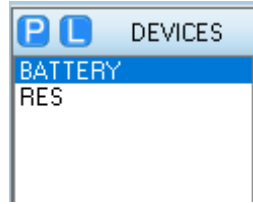
3.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine

Adı	Özelliği	Miktarı
Elektrik-elektronik çizim programı	Son sürüm önerilir.	1
Bilgisayar	Programın sistem gereksinimlerine uygun.	1

3.3. İşlem Basamakları

1. Devre için gerekli olan elemanlar çizim programının çalışma alanına getirilir.

Gerekli elemanlar (KEYWORDS): BATTERY, RES

2. DC güç kaynağı (BATTERY) çift tıklanarak, 12 voltluk bir güç kaynağı olarak ayarlanır.
3. Beş adet direnç devrede görüldüğü gibi güç kaynağına seri ve paralel şekilde bağlanır.
4. Dirençler üzerine çift tıklayarak direnç değerleri $R_1=20\ \Omega$, $R_2=10\ \Omega$, $R_3=20\ \Omega$, $R_4=60\ \Omega$ ve $R_5=10\ \Omega$ olacak şekilde ayarlanır.
5. Devrenin ana hattına toplam akımını ölçebilmek için bir ampermetre bağlanır.
6. Paralel kolların çektiği akımları ölçebilmek ve Kirchhoff'un akımlar kanununu ispatlamak için her birine seri birer ampermetre bağlanır.
7. Kirchhoff'un gerilimler kanununu ispatlamak için seri dirençlere paralel birer voltmetre bağlanır.
8. Kirchhoff'un akımlar ve gerilimler kanunlarına göre her bir ampermetre ve voltmetrede ölçülmesi gereken değerler hesaplamalar başlığı altında hesaplanır.
9. Kurulan devre çalıştırılarak ampermetre ve voltmetrede ölçülen değerler incelenir.
10. Hesaplanan değerler ile devre üzerinde ölçülen değerler tabloya kaydedilir ve karşılaştırılır.

3.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

3.4.1. Hesaplamalar

3.4.2. Hesaplanan Değerler ve Alınan Değerler / Sonuç

	Hesaplanan	Ölçülen	Hesaplanan	Ölçülen	Hesaplanan	Ölçülen
Kriter	V_{R1}		V_{R2}		V_{R3}	
Gerilim ölçüsü						

	Hesaplanan	Ölçülen
Kriter	I	
Akım ölçüsü		

	Hesaplanan	Ölçülen	Hesaplanan	Ölçülen	Hesaplanan	Ölçülen
Kriter	I_{R1}		I_{R2}		I_{R3}	
Akım ölçüsü						

3.4.3. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Gerekli elemanların çalışma alanına getirilmesi			
Devre elemanlarının paralel şekilde bağlanması			
Devre elemanlarının değerlerinin verildiği gibi değiştirilmesi			
Kurulan devreye ölçü aletlerinin yerleştirilmesi			
Kirchhoff'un akımlar ve gerilimler kanunlarına göre ölçülmesi gereken değerleri hesaplama			
Ölçüm sonuçlarının alınması			
Hesaplanan ile ölçülen değerlerin birbirini tutması			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı	Tarih		Tarih		
Soyadı		Numarası	Saat		Saat		

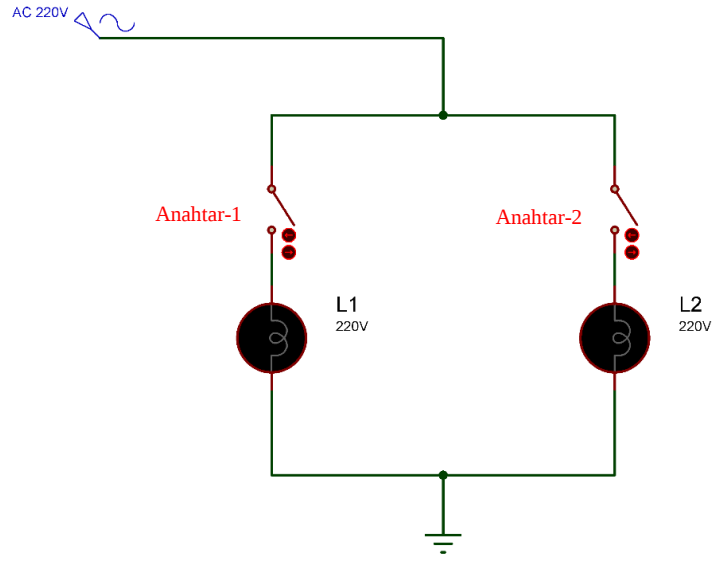
ÖĞRENME BİRİMİ	B. ELEKTRONİK ÇİZİM PROGRAMI	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	4. AC DEVRELERDE ÖLÇME	

AMAÇ

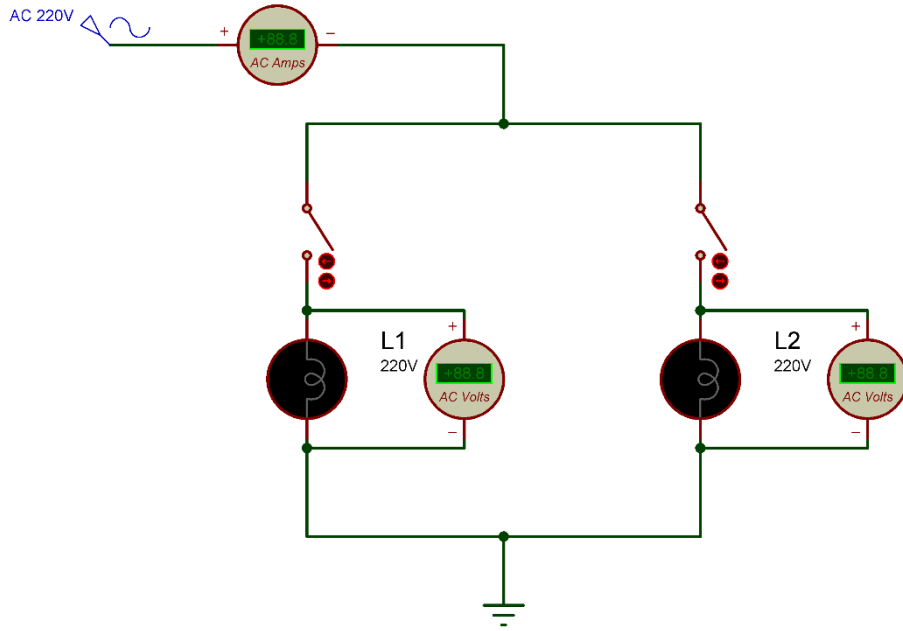
Elektrik-elektronik çizim programında AC devrelerde ölçüm yapmak.

4.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

4.1.1 Devrenin Şematik Çizimi

4.1.2 Devreye Ölçü Aletlerinin Yerleştirilmesi

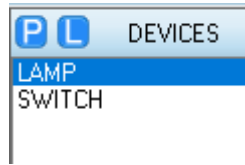
4.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine

Adı	Özelliği	Miktarı
Elektrik-elektronik çizim programı	Son sürüm önerilir.	1
Bilgisayar	Programın sistem gereksinimlerine uygun.	1

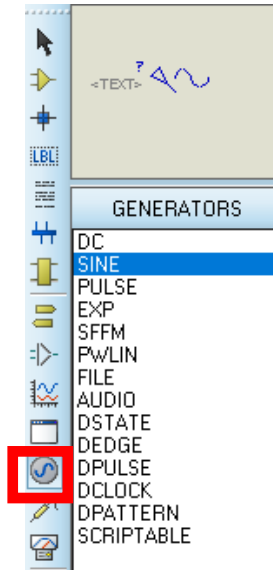
4.3. İşlem Basamakları

1. Devre için gerekli olan elemanlar çizim programının çalışma alanına getirilir.

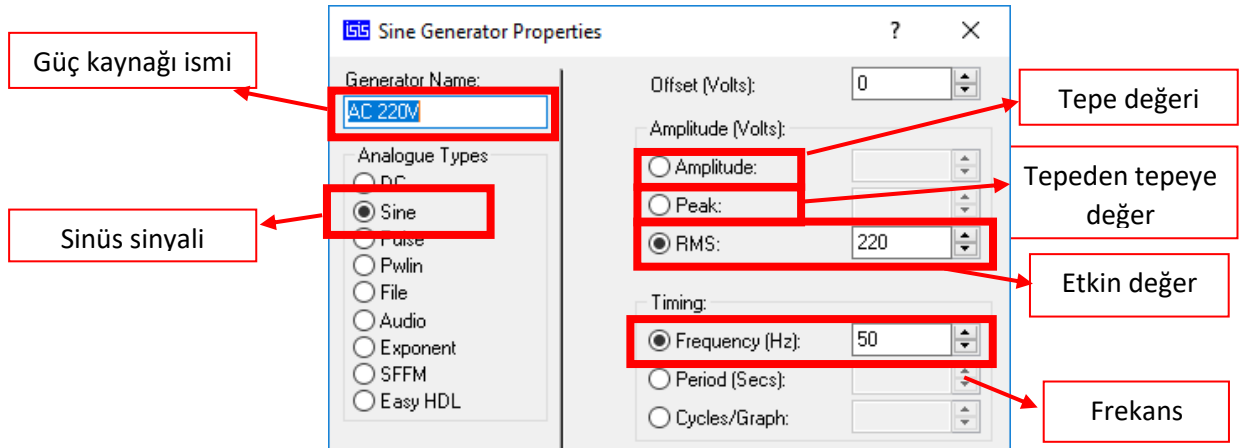
Gerekli elemanlar (KEYWORDS): LAMP, SWITCH

2. AC gerilim kaynağı için **Generator Mode** menüsünden **SINE** seçilir. Böylece alternatif akım sinüs sinyali sağlanır.

3. AC gerilim kaynağı çift tıklanarak ayarları aşağıdaki şekilde yapılır.

4. Anahtarlar ve lambalar devrede görüldüğü gibi güç kaynağına paralel bağlanır.
5. Lambalar üzerine çift tıklanarak 220 voltluk lambalar olacak şekilde ayarlanır.
6. Anahtarlara tek tek basılarak lambaların yandığı görülür.
7. Devrenin ana hattına toplam akımı ölçebilmek için bir ampermetre bağlanır. Ancak devremizde alternatif akım bulunduğundan ampermetreyi **DC AMMETER** değil **AC AMMETER** olarak seçmeye dikkat edilir.
8. Her lambanın üzerine düşen gerilimi ölçebilmek için her birine paralel birer voltmeter bağlanır. Ancak devrede alternatif akım bulunduğundan voltmetreyi **DC VOLTMETER** değil **AC VOLTMETER** olarak seçmeye dikkat edilir.
9. Kurulan devre çalıştırılır ve anahtarların durumuna göre ampermetre ve voltmetrede ölçülen değerleri tabloya kaydedilir.

4.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

4.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

	1. anahtar açık 2. anahtar açık	1. anahtar kapalı 2. anahtar açık	1. anahtar açık 2. anahtar kapalı	1. anahtar kapalı 2. anahtar kapalı
Kriter	I			
Akım ölçüsü				

	1. anahtar açık 2. anahtar açık	1. anahtar kapalı 2. anahtar açık	1. anahtar açık 2. anahtar kapalı	1. anahtar kapalı 2. anahtar kapalı
Kriter	V_{L1}			
Gerilim ölçüsü				

	1. anahtar açık 2. anahtar açık	1. anahtar kapalı 2. anahtar açık	1. anahtar açık 2. anahtar kapalı	1. anahtar kapalı 2. anahtar kapalı
Kriter	V_{L2}			
Gerilim ölçüsü				

4.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Gerekli elemanların çalışma alanına getirilmesi			
AC gerilim kaynağı ayarlarının yapılması			
Devre elemanlarının paralel şekilde bağlanması			
Anahtarlara basıldığında lambaların yanması			
Kurulan devreye ölçü aletlerinin yerleştirilmesi			
Anahtarın açık ve kapalı olması durumlarına göre ölçüm sonuçlarının alınması			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı	Tarih		Tarih		
Soyadı		Numarası	Saat		Saat		

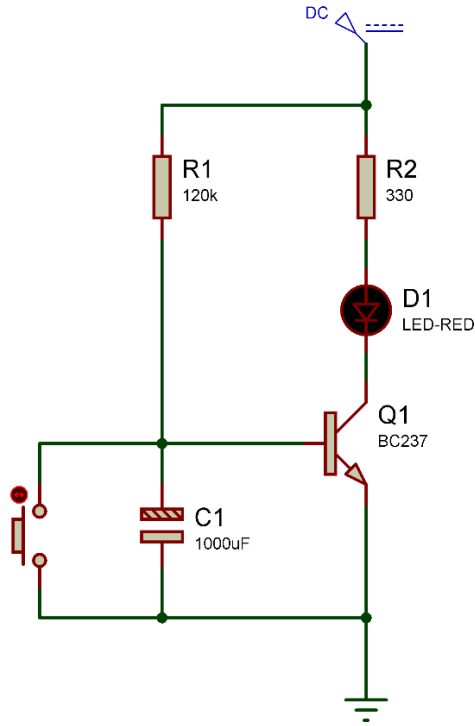
ÖĞRENME BİRİMİ	B. ELEKTRONİK ÇİZİM PROGRAMI	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	5. GECİKMELİ ÇALIŞAN DEVRE (TURN ON)	

AMAÇ

Elektrik-elektronik çizim programında zaman gecikmeli çalışan devre tasarlamak.

5.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

5.1.1 Devrenin Şematik Çizimi

5.1.2 Devrenin Açıklaması

- ✓ Devreye ilk enerji verildiğinde Q1 transistörü iletme geçmez ve led yanmaz.
- ✓ Q1 transistörü iletme geçmesi için beyz ucuna sinyal gelmelidir. Ancak beyz ucuna da bir kondansatör bağlıdır. Beyz ucuna gelmesi gereken sinyal kondansatör tarafından depo edilmektedir.
- ✓ Kondansatörün tamamen şarj olması belli bir süre alacaktır. Kondansatör şarj kapasitesi dolduğunda sinyal Q1 transistörüne giderek transistörü iletme geçirir ve lamba yanar.
- ✓ Kondansatörün değeri yükseltilir ise bekleme süresi uzar. Kondansatörün değeri küçültülür ise bekleme süresi azalır. Butona basıldığında kondansatör deşarj edilir ve süreç yeniden başlar.

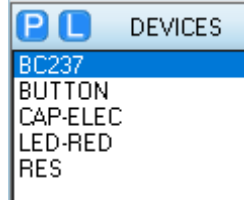
5.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine

Adı	Özelliği	Miktar
Elektrik-elektronik çizim programı	Son sürüm önerilir.	1
Bilgisayar	Programın sistem gereksinimlerine uygun.	1

5.3. İşlem Basamakları

1. Devre için gerekli olan elemanlar çizim programının çalışma alanına getirilir.

Gerekli elemanlar (KEYWORDS): BC237 (Transistör), BUTTON (Buton), CAP-ELEC (Kutuplu Kondansatör), LED-RED (Kırmızı Led), RES (Direnç)

2. Güç kaynağı 12 volt DC güç kaynağı olarak ayarlanır.
3. Devre şekilde görüldüğü gibi elektrik-elektronik çizim programında tasarlanır.
4. Direnç değerleri $R1=120\text{ k}\Omega$, $R2=330\text{ }\Omega$ olacak şekilde ayarlanır.
5. Kondansatörün yönünün şekilde görüldüğü gibi olmasına dikkat edilir. Ters bağlanır ise devre çalışmaz. Kondansatör değerini $1000\text{ }\mu\text{F}$ olarak ayarlanır.
6. Devre çalıştırılır ve butona basılır. Ledin gecikmeli olarak yandığı gözlemlenir.
7. Kondansatör değerini azaltıp artırarak devre tekrar çalıştırılır. Ledin gecikme süresi değişimleri gözlemlenir.

5.4. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Gerekli elemanların çalışma alanına getirilmesi			
DC gerilim kaynağı ayarlarının yapılması			
Devre elemanlarının şekilde görüldüğü gibi tasarlanması			
Direnç ve kondansatör değerlerinin ayarlanması			
Devrenin çalıştırılması ve ledin gecikmeli olarak çalışması			
Kondansatör değeri değiştirilerek sürenin uzatılması ve kısaltılması			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

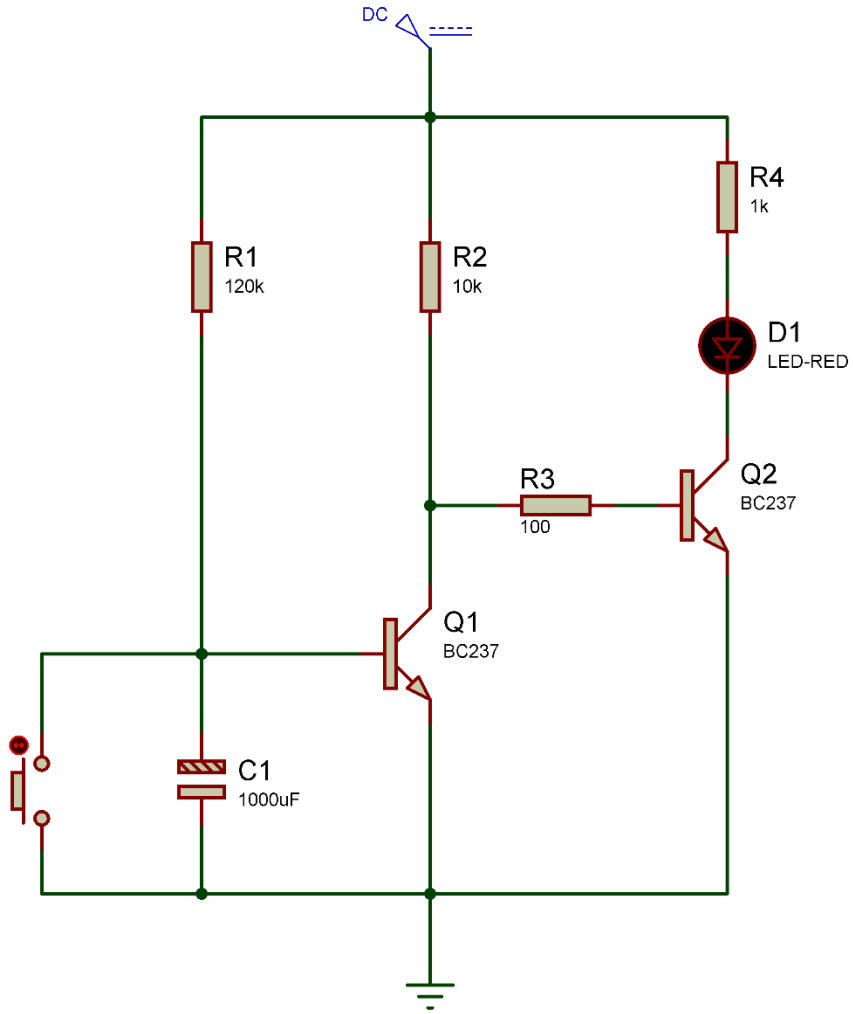
ÖĞRENME BİRİMİ	B. ELEKTRONİK ÇİZİM PROGRAMI	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	6. GECİKMELİ KAPANAN DEVRE (TURN OFF)	

AMAÇ

Elektrik-elektronik çizim programında zaman gecikmeli kapanan devre tasarlamak.

6.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

6.1.1 Devrenin Şematik Çizimi

6.1.2 Devrenin Açıklaması

- ✓ Devreye ilk enerji verildiğinde butona basılmalıdır. Butona basıldığında Q1 transistörü iletimi keser. Q1 iletimi kestiğinde Q2 iletime geçer ve led yanar.
- ✓ Buton bırakıldığında led yanmaktadır ve kondansatör şarj olmaya başlar.
- ✓ Kondansatörün tamamen şarj olması belli bir süre alacaktır.
- ✓ Kondansatör şarj kapasitesi dolduğunda sinyal Q1 transistörüne giderek transistörü iletime geçirir. Q1 transistörünün iletime geçmesi Q2 transistörünün iletimini keser ve led söner.
- ✓ Kondansatörün değeri yükseltilir ise bekleme süresi uzar. Kondansatörün değeri küçültülür ise bekleme süresi azalır.
- ✓ Butona basıldığında kondansatör deşarj edilir Q1 transistörü iletimi keser ve Q2 transistörü tekrar iletime geçer. Süreç yeniden başlar.

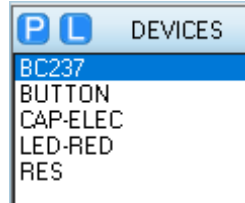
6.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine

Adı	Özelliği	Miktarı
Elektrik-elektronik çizim programı	Son sürüm önerilir.	1
Bilgisayar	Programın sistem gereksinimlerine uygun.	1

6.3. İşlem Basamakları

1. Devre için gerekli olan elemanlar çizim programının çalışma alanına getirilir.

Gerekli elemanlar (KEYWORDS): BC237 (Transistör), BUTTON (Buton), CAP-ELEC (Kutuplu Kondansatör), LED-RED (Kırmızı Led), RES (Direnç)

2. Güç kaynağı 12 volt DC güç kaynağı olarak ayarlanır.
3. Devre şekilde görüldüğü gibi elektrik-elektronik çizim programında tasarlanır.
4. Direnç değerleri R1=120 kΩ, R2=10 kΩ, R3=100 Ω, R4=1kΩ olacak şekilde ayarlanır.
5. Kondansatörün yönünün şekilde görüldüğü gibi olmasına dikkat edilir. Ters bağlanır ise devre çalışmaz. Kondansatör değeri 1.000 µF olarak ayarlanır.
6. Devre çalıştırılır ve butona basılır. Butona basıldığında ledin yanması, belli bir süre sonunda sönmesi gözlemlenir.
7. Kondansatör değeri azaltıp arttırarak devre tekrar çalıştırılır. Ledin sönmesinin gecikme süresi değişimleri gözlemlenir.

6.4. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Gerekli elemanların çalışma alanına getirilmesi			
DC gerilim kaynağı ayarlarının yapılması			
Devre elemanlarının şekilde görüldüğü gibi tasarlanması			
Direnç ve kondansatör değerlerinin ayarlanması			
Devrenin çalıştırılması ve ledin gecikmeli olarak sönmesi			
Kondansatör değeri değiştirilerek sürenin uzatılması ve kısaltılması			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

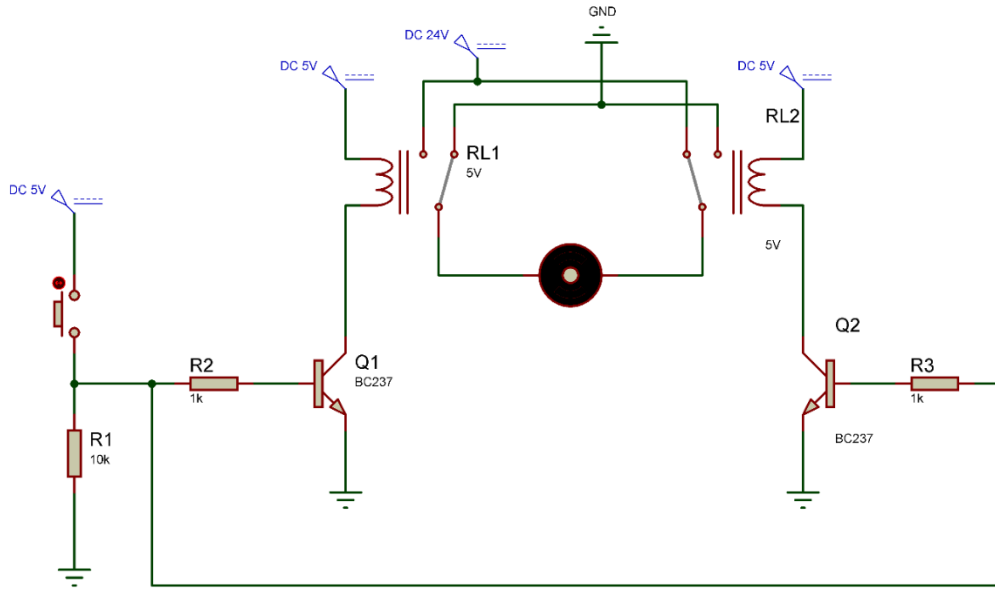
ÖĞRENME BİRİMİ	B. ELEKTRONİK ÇİZİM PROGRAMI	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	7. RÖLE İLE DC MOTOR KONTROLÜ	

AMAÇ

Elektrik-elektronik çizim programında röle ile DA motor kontrol devresi kurmak.

7.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

7.1.1 Devrenin Şematik Çizimi

7.1.2 Devrenin Açıklaması

- ✓ Röle küçük güçler ile büyük güçleri kontrol edebildiğimiz anahtarlama elemanıdır. Bu devrede 5 voltluk bir devre ile 24 voltluk bir DA motor kontrol edilmektedir.
- ✓ Röleler tetiklenmemiş durumda iken 24 volt güç kaynağı takip edilirse akım, motorun üzerinden sağından soluna doğru geçmekte ve motor hareket etmektedir.
- ✓ Butona basılmadığı durumda transistörlerin her ikisine de tetik sinyali gelmemektedir. Butona basıldığında transistörlerin her ikisi de tetiklenerek iletme geçmektedir.
- ✓ İletime geçen transistörler rölelerin kontaklarını harekete geçirecektir. Rölenin kontak konumları değiştiğinde, akım bu kez motorun üzerinden solundan sağına doğru geçecek ve motor ters yöne dönecektir.

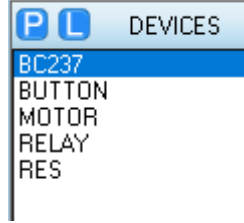
7.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine

Adı	Özelliği	Miktar
Elektrik-elektronik çizim programı	Son sürüm önerilir.	1
Bilgisayar	Programın sistem gereksinimlerine uygun.	1

7.3. İşlem Basamakları

1. Devre için gerekli olan elemanlar çizim programının çalışma alanına getirilir.

Gerekli elemanlar (KEYWORDS): BC237 (Transistor), BUTTON (Buton), MOTOR (DA motor), RELAY (Röle), RES (Direnç)

2. Güç kaynakları devrede görüldüğü gibi DA 5 volt ve DA 24 volt olarak ayarlanır.
3. Devre şekilde görüldüğü gibi elektrik-elektronik çizim programında tasarlanır.
4. Direnç değerleri $R_1=10\text{ k}\Omega$, $R_2=1\text{ k}\Omega$, $R_3=1\text{ k}\Omega$ olacak şekilde ayarlanır.
5. Rölelerin her ikisinin de tetikleme sinyali 5 volt olacağı için röleler üzerine çift tıklanarak 5 voltluk röle olarak ayarlanır.
6. Motor röle kontakları üzerinden 24 volt ile çalışacağı için motorun üzerine çift tıklanarak motor 24 voltluk motor olarak ayarlanır.
7. Devre çalıştırılır. Butona basıldığı veya basılmadığı durumlarında motorun dönüş yönü gözlemlenir.

7.4. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Gerekli elemanların çalışma alanına getirilmesi			
DC gerilim kaynaklarının ayarlarının yapılması			
Devre elemanlarının şekilde görüldüğü gibi tasarlanması			
Direnç değerlerinin ayarlanması			
Rölelerin tetiklenme değerlerinin ayarlanması			
Motorun çalışma geriliminin ayarlanması			
Devrenin çalışması ve motorun hareket etmesi			
Butona basıldığında rölelerin tetiklenmesi ve motor yönünün değişmesi			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

DEĞERLER
YAPRAĞI

YARDIMLAŞMA

GERÇEK SEVGİ

Bir gün sormuşlar ermişlerden birine: "Sevginin sadece sözünü edenlerle, onu yaşayanlar arasında ne fark vardır?" Bakın göstereyim demiş, ermiş. Önce sevgiyi dilden gönüle indirememiş olanları çağırarak onlara bir sofraya hazırlamış.

Hepsi oturmuşlar yerlerine. Derken tabaklar içinde sıcak çorbalar ve arkasından da deriş kaşıkları denilen bir metre boyunda kaşıklar getirilmiş. Ermiş "bu kaşıkların ucundan tutup öyle yiyeceksiniz." diye bir de şart koymuş. Peki, demişler ve içmeye teşebbüs etmişler. Fakat o da ne? Kaşıklar uzun geldiğinden bir türlü döküp saçmadan götüremiyorlar ağızlarına. En sonunda bakmışlar beceremiyorlar, öylece aç kalkmışlar sofradan.

Bunun üzerine şimdi demiş ermiş, sevgiyi gerçekten bilenleri çağırarak yemeğe. Yüzleri aydınlık, gözleri sevgi ile gülümseyen ışıklı insanlar gelmiş oturmuş sofraya bu defa. "Buyurun" deyince, her biri o uzun kaşıkları çorbaya daldırıp sonra karşısındaki kardeşine uzatarak içirmiş.

Böylece her biri diğerini doyurmuş ve şükrederek kalkmışlar sofradan, işte demiş ermiş: "Kim ki gerçek sofrasında yalnız kendini görür ve kendi doymayı düşünürse o aç kalacaktır. Kim kardeşini düşünür de doyurursa o da kardeşi tarafından doyurulacaktır şüphesiz ve şunu da unutmayın, gerçek pazarında alan değil, veren kazançtır daima."

(Yardımlaşma 07.07.2020)

ÖĞRENME BİRİMİ	B. ELEKTRONİK ÇİZİM PROGRAMI	DEĞERLENDİRME YAPRAĞI
DEĞERLENDİRME KONUSU	1. DOSYALAMA	

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Elektrik-elektronik çizim programı Proteus'ta aşağıdakilerden hangisi yapılamaz?

- A) Baskı devre oluşturma
- B) Devre tasarlama
- C) Benzetim (simülasyon)
- D) Devre üzerinde ölçüm yapma
- E) Devrenin toplam maliyetini hesaplama

2. Proteus programı iki alt programdan oluşur. Aşağıdakilerden hangisi elektronik devre tasarımı ve tasarlanan devrenin simülasyonunu yapabildiğimiz kısımdır?

- A) PCB
- B) New Project
- C) ISIS
- D) Save Project As
- E) ARES

3. Proteus programı iki alt programdan oluşur. Aşağıdakilerden hangisi el ile veya otomatik olarak baskı devre çizilebilen kısımdır?

- A) ISIS
- B) Professional
- C) ARES
- D) PCB
- E) Baskı devre

4. Aşağıdakilerden hangisi elektrik-elektronik çizim programı Proteus'ta yeni tasarım alanı açmak için kullanılır?

- A) Open Project
- B) New Project
- C) Save Project
- D) Save Project As
- E) Close Project

5. Aşağıdakilerden hangisi elektrik-elektronik çizim programı Proteus'ta var olan projeyi farklı bir isim ile kaydetmek için kullanılır?

- A) Open Project
- B) New Project
- C) Save Project
- D) Save Project As
- E) Close Project

6. Aşağıdakilerden hangisi elektrik-elektronik çizim programı Proteus'ta daha önce hazırlanmış projeyi açmak için kullanılır?

- A) Open Project
- B) New Project
- C) Save Project
- D) Save Project As
- E) Close Project

7. Aşağıdakilerden hangisi elektronik devre tasarım alanının boyutlarını ayarlayabildiğimiz sayfanın ismidir?

- A) Home Page
- B) Schematic Design
- C) PCB Layout
- D) Firmware
- E) Start

8. Elektrik-elektronik çizim programı Proteus kurulurken bilgisayarda nereye kurulacağını belirleyebildiğimiz buton aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Next
- B) Cancel
- C) Help
- D) Back
- E) Browse

ÖĞRENME BİRİMİ	B. ELEKTRONİK ÇİZİM PROGRAMI	DEĞERLENDİRME YAPRAĞI
DEĞERLENDİRME KONUSU	2. DEVRE KURMA	

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. GENERATORS malzeme kutusunda bulunan SINE jeneratörü hangi amaçla kullanılır?

- A) Devrenin girişine pils vermek için kullanılır.
- B) Devrenin girişine istediğimiz frekansta tetikleme sinyali vermek için kullanılır.
- C) Devrenin girişine sabit genlikte DC sinyal vermek için kullanılır.
- D) Devrenin girişine istenen genlik ve frekansta AC sinyal vermek için kullanılır.
- E) AC voltmetre eklemek için kullanılır.

2. Ground elemanı aşağıdaki malzeme kutularından hangisinin içinde yer alır?

- A) B) C)
- D) E)

3. Aşağıdakilerden hangisi tasarım alanına getirilen devre elemanını seçmek ve düzenlemek için basılması gereken kısımdır?

- A) B) C)
- D) E)

4. Aşağıdakilerden hangisi tasarım alanına şase (GND) eklemek için izlenmesi gereken yoldur?

- A) Terminal Mode → INPUT
- B) Generator Mode → PULSE
- C) Terminal Mode → GROUND
- D) Generator Mode → DC
- E) Terminal Mode → OUTPUT

5. Aşağıdakilerden hangisi tasarım alanına alternatif akım sinyal üretici eklemek için izlenmesi gereken yoldur?

- A) Terminal Mode → POWER
- B) Generator Mode → DC
- C) Terminal Mode → GROUND
- D) Generator Mode → SINE
- E) Virtual Instrument Mode → AC VOLTMETER

6. Araç çubuğunda yer alan parantez içerisindeki simgenin işlevi aşağıdakilerden hangisidir? ()

- A) Eleman seçmek ve düzenlemek için kullanılır.
- B) Tasarım alanına eleman çağırmak ve elemanları listelemek için kullanılır.
- C) Terminal eklemek için kullanılır.
- D) Eleman ayağı eklemek için kullanılır.
- E) Ölçü aleti eklemek için kullanılır.

7. Araç çubuğunda yer alan parantez içerisindeki simgenin işlevi aşağıdakilerden hangisidir? ()

- A) Kullanıcı kütüphanesini listeler.
- B) DC, AC ve diğer sinyal üreteçlerini listeler.
- C) Devreye Voltaj Probu eklemek için kullanılır.
- D) Devreye Akım Probu eklemek için kullanılır.
- E) Devreye voltmetre eklemek için kullanılır.

8. Aşağıdakilerden hangisi malzeme kütüphanesinden istenilen devre elemanını tasarım alanına getirmek için kullanılır?

- A) Component Mode
- B) Selection Mode
- C) Terminals Mode
- D) Generator Mode
- E) Multimeter Mode

ÖĞRENME BİRİMİ	B. ELEKTRONİK ÇİZİM PROGRAMI	DEĞERLENDİRME YAPRAĞI
DEĞERLENDİRME KONUSU	3. DEVRE ÜZERİNDE ÖLÇME	

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi kütüphaneden röle elemanını tasarım alanına getirmek için arama kısmına yazılması gereken anahtar kelimedir?

- A) RESISTOR
- B) BATTERY
- C) ALTERNATOR
- D) SWITCH
- E) RELAY

2. Aşağıdakilerden hangisi kütüphaneden direnç elemanını tasarım alanına getirmek için arama kısmına yazılması gereken anahtar kelimedir?

- A) BATTERY
- B) SWITCH
- C) RELAY
- D) RESISTOR
- E) THRISTOR

3. Aşağıdakilerden hangisi kütüphaneden kırmızı led elemanını tasarım alanına getirmek için arama kısmına yazılması gereken anahtar kelimedir?

- A) BUTTON
- B) LED-RED
- C) LED-GREEN
- D) LAMP
- E) MOTOR

4. Aşağıdakilerden hangisi doğru gerilim ölçmek için tasarım alanına getirilmesi gereken ölçü aletidir?

- A) DC VOLTMETER
- B) DC AMMETER
- C) OSCILLOSCOPE
- D) AC VOLTMETER
- E) AC AMMETER

5. Aşağıdakilerden hangisi alternatif akım ölçmek için tasarım alanına getirilmesi gereken ölçü aletidir?

- A) DC VOLTMETER
- B) AC VOLTMETER
- C) DC AMMETER
- D) AC AMMETER
- E) OSCILLOSCOPE

6. Voltmetre devreye _____, ampermetre devreye _____ bağlanır. Yukarıda boş bırakılan yerlere sırası ile aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) seri - seri
- B) seri - paralel
- C) sıralı - paralel
- D) paralel - paralel
- E) paralel - seri

7. 10 voltluk doğru gerilim kaynağına birbirine seri 5 k Ω 'luk iki adet direnç bağlanır ise her bir direncin üzerine düşen gerilim aşağıdakilerden hangisi olur?

- A) 2 volt
- B) 4 volt
- C) 5 volt
- D) 10 volt
- E) 1 volt

8. 50 voltluk doğru gerilim kaynağına birbirine paralel 10 k Ω 'luk iki adet direnç bağlanır ise her bir direncin üzerine düşen gerilim aşağıdakilerden hangisi olur?

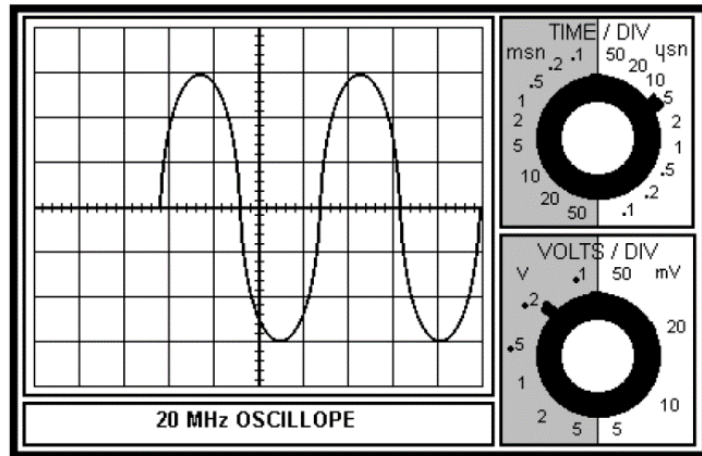
- A) 5 volt
- B) 10 volt
- C) 20 volt
- D) 50 volt
- E) 100 volt

ATÖLYE 9

ÖĞRENME BİRİMİ 3

ELEKTRİK ELEKTRONİK ÖLÇME

Bu öğrenme biriminde, doğru ve alternatif akım devrelerinde ölçü aletlerini kullanır ve yarı iletken elemanlarının sağlamlık kontrolünü yapar.

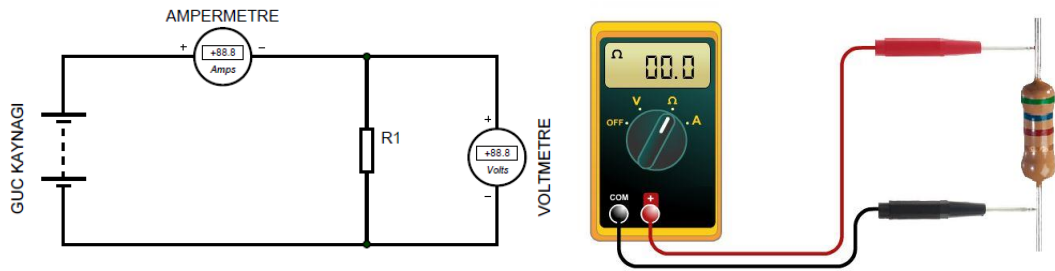
ÖĞRENME BİRİMİ	C. ELEKTRİK ELEKTRONİK ÖLÇME	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	1. DİJİTAL MULTİMETRE İLE AKIM GERİLİM VE DİRENÇ ÖLÇME	

AMAÇ

Multimetre ile akım, gerilim ve direnç ölçümleri yaparak hesaplanan akım, gerilim ve direnç değerleri ile karşılaştırma yapmak. (PINAR, S. Ege Üniversitesi Ege Meslek Yüksekokulu, Doğru Akım Devreleri, 07.07.2020)

Not: Bu uygulamayla ilgili bilgilere Elektroteknik kitabında değinilmiştir.

1.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

1.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
Çeşitli dirençler	-	4
Pil	9 V	1
Ölçü aleti	Multimetre-Avometre	1

1.3. İşlem Basamakları

1. Ölçü aleti problemleri uygun girişlerine takılır.
2. Ölçü aleti uygun direnç kademesine alınarak dirençler ölçülür.
3. Dirençler seri bağlanır ve pil ile beslenir.
4. Ölçü aleti uygun kademeye alınarak devrenin akımı ölçülür.
5. Ölçü aleti uygun kademeye alınarak dirençler üzerindeki gerilim ve pil gerilimi ölçülür.
6. Kurulan devrelerde Ohm kanununa göre hesaplamalar yapılır.
7. Ölçümler ve hesaplamalar neticesinde elde edilen sonuçlar değerlendirme tablolarına yazılır.

1.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

1.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Direnç	HESAPLANAN		ÖLÇÜLEN		
	Akım	Gerilim	Direnç	Akım	Gerilim

1.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Prob bağlantılarını yapma			
Kademe seçimi yapma			
Direnç ölçme			
Akım ölçme			
Gerilim ölçme			
Akım değeri hesaplama			
Gerilim değeri hesaplama			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı	Tarih		Tarih		
Soyadı		Numarası	Saat		Saat		

ÖĞRENME BİRİMİ	C. ELEKTRİK ELEKTRONİK ÖLÇME	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	2. DİRENÇ RENKLERİ OKUMA	

AMAÇ

Direnç renklerine göre direnç değerini hesaplamak.

Not: Bu uygulamayla ilgili bilgilere Elektroteknik kitabında değinilmiştir.

2.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

			
1. Sayı	2. Sayı	Çarpan	Tolerans
3	3	1	%5
$33 \times 10^1 = 330 \Omega \pm \%5$			

2.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

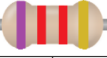
Adı	Özelliği	Miktarı
Çeşitli dirençler	-	8

2.3. İşlem Basamakları

1. Kenara en yakın renkten başlanarak renkler sırasıyla belirlenir.
2. Birinci ve ikinci renklerin sayısal değerleri yan yana yazılır.
3. Üçüncü renk çarpan olarak alınır ve ilk iki tam sayı ile çarpılır, böylelikle direnç değeri bulunur.
4. Bulunan sonucun yanına dördüncü renk değerine karşılık gelen tolerans değeri ilave edilir.

2.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

2.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

			
1. Sayı	2. Sayı	Çarpan	Tolerans
1	0	10	%5
10	0	10	%5
1	0	10	%5
10	0	10	%5
			
1. Sayı	2. Sayı	Çarpan	Tolerans
1	0	10	%5
10	0	10	%5
1	0	10	%5
10	0	10	%5

2.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Direnç değeri okuma			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

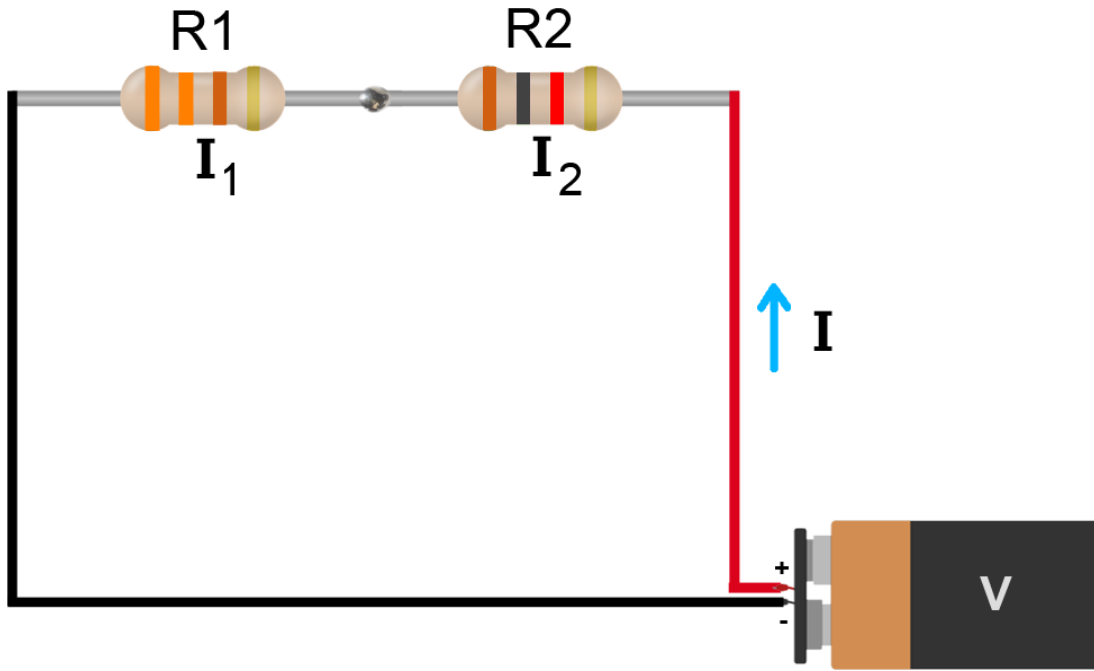
ÖĞRENME BİRİMİ	C. ELEKTRİK ELEKTRONİK ÖLÇME	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	3. ÇEŞİTLİ DİRENÇLERDE AKIM ÖLÇME	

AMAÇ

Multimetrenin prob bağlantılarını ve kademe seçimini yaparak akım ölçmek.

Not: Bu uygulamayla ilgili bilgilere Elektroteknik kitabında değinilmiştir.

3.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

3.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
Direnç	330 Ω	1
Direnç	1 K Ω	1
Pil	9 V	1
Ölçü aleti	Multimetre-Avometre	1

3.3. İşlem Basamakları

1. Ölçü aleti probaları uygun girişlerine takılır.
2. Dirençler seri bağlanır ve pil ile beslenir.
3. Ölçü aleti uygun kademeye alınarak devrenin ve dirençlerin üzerindeki akım ölçülür.
4. Ölçümler neticesinde elde edilen sonuçlar değerlendirme tablolarına yazılır.

3.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

3.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	I	I1	I2
Ölçünüz			

3.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Prob bağlantılarını yapma			
Kademe seçimi yapma			
Akım ölçme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

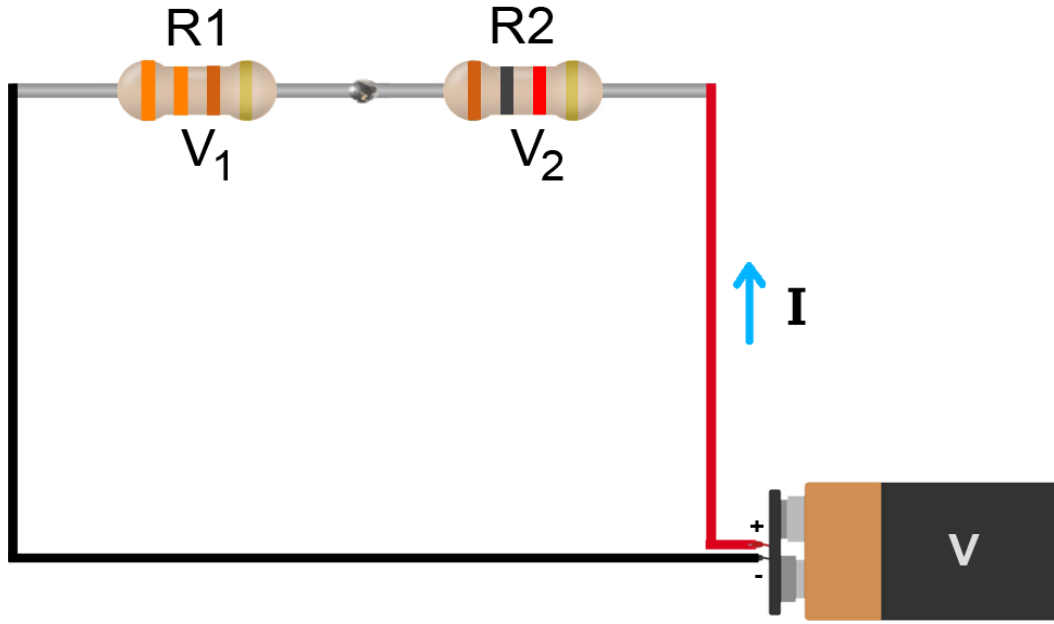
Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı	Tarih		Tarih		
Soyadı		Numarası	Saat		Saat		

ÖĞRENME BİRİMİ	C. ELEKTRİK ELEKTRONİK ÖLÇME	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	4. ÇEŞİTLİ DİRENÇLERDE GERİLİM ÖLÇME	

AMAÇ

Multimetrenin prob bağlantılarını ve kademe seçimini yaparak gerilim ölçmek.

Not: Bu uygulamayla ilgili bilgilere Elektroteknik kitabında değinilmiştir.

4.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**4.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özelliği	Miktarı
Direnç	330 Ω	1
Direnç	1 K Ω	1
Pil	9 V	1
Ölçü aleti	Multimetre-Avometre	1

4.3. İşlem Basamakları

1. Ölçü aleti problemleri uygun girişlere takılır.
2. Dirençler seri bağlanır ve pil ile beslenir.
3. Ölçü aleti uygun kademeye alınarak devrenin ve dirençlerin üzerindeki gerilim ölçülür.
4. Ölçümler neticesinde elde edilen sonuçlar değerlendirme tablolarına yazılır.

4.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

4.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	V	V1	V2
Ölçünüz			

4.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Prob bağlantılarını yapma			
Kademe seçimi yapma			
Akım ölçme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı	Tarih		Tarih		
Soyadı		Numarası	Saat		Saat		

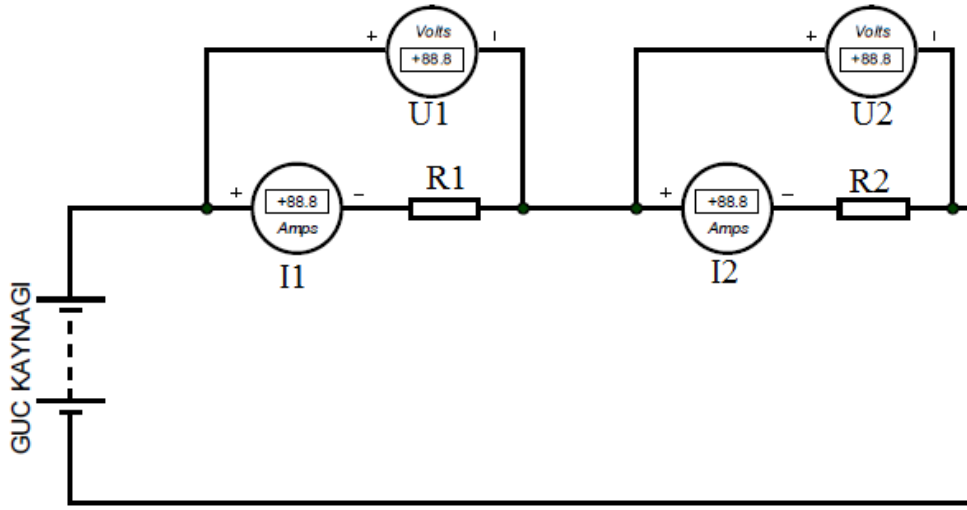
ÖĞRENME BİRİMİ	C. ELEKTRİK ELEKTRONİK ÖLÇME	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	5. SERİ DEVRELERDE AKIM VE GERİLİM ÖLÇME	

AMAÇ

Seri devrelerde dirençler üzerine düşen akım ve gerilim değerlerini ölçmek.

Not: Bu uygulamayla ilgili bilgilere Elektroteknik kitabında değinilmiştir.

5.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

5.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
Direnç	330 Ω	1
Direnç	1 k Ω	1
Güç kaynağı	9 V	1

5.3. İşlem Basamakları

1. Dijital multimetre ile dirençler üzerindeki akım ölçümü yapılır.
2. Dijital multimetre ile dirençler üzerindeki gerilim ölçümü yapılır.
3. Ölçülen değerler tabloya yazılarak teslim edilir.

5.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

5.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Güç Kaynağı U	Direnç		HESAPLANAN				ÖLÇÜLEN			
			Akım		Gerilim		Akım		Gerilim	
	R1	R2	I1	I2	U1	U2	I1	I2	U1	U2

5.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Seri devre kurma			
Gerilim hesaplama			
Gerilim ölçme			
Akım hesaplama			
Akım ölçme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

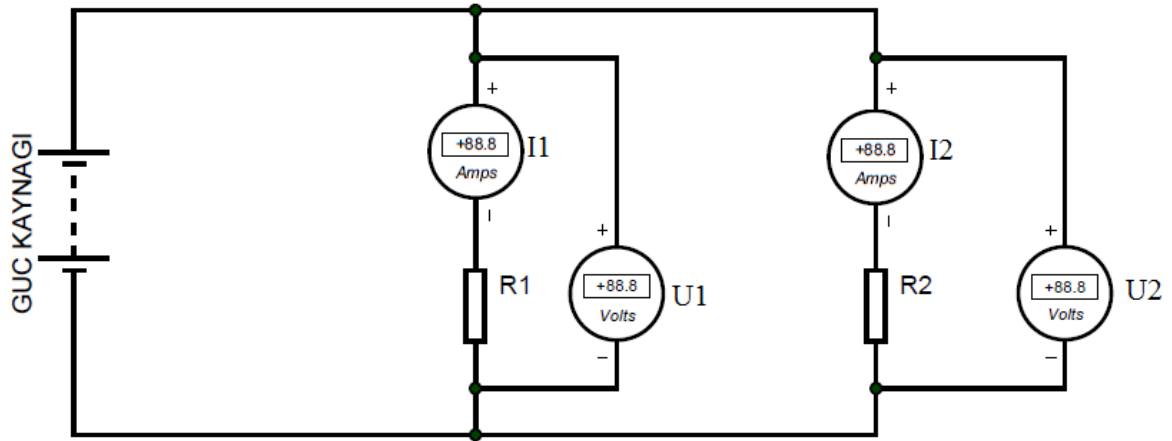
ÖĞRENME BİRİMİ	C. ELEKTRİK ELEKTRONİK ÖLÇME	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	6. PARALEL DEVRELERDE AKIM VE GERİLİM ÖLÇME	

AMAÇ

Paralel devrelerde dirençler üzerine düşen akım ve gerilim değerlerini ölçmek.

Not: Bu uygulamayla ilgili bilgilere Elektroteknik kitabında değinilmiştir.

6.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

6.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
Direnç	330 Ω	1
Direnç	1 k Ω	1
Güç kaynağı	9 V	1

6.3. İşlem Basamakları

1. Dijital multimetre ile dirençler üzerindeki akım ölçümü yapılır.
2. Dijital multimetre ile dirençler üzerindeki gerilim ölçümü yapılır.
3. Ölçülen değerler tabloya yazılarak teslim edilir.

6.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

6.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Güç Kaynağı U	Direnç		HESAPLANAN				ÖLÇÜLEN			
			Akım		Gerilim		Akım		Gerilim	
	R1	R2	I1	I2	U1	U2	I1	I2	U1	U2

6.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Paralel devre kurma			
Gerilim hesaplama			
Gerilim ölçme			
Akım hesaplama			
Akım ölçme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

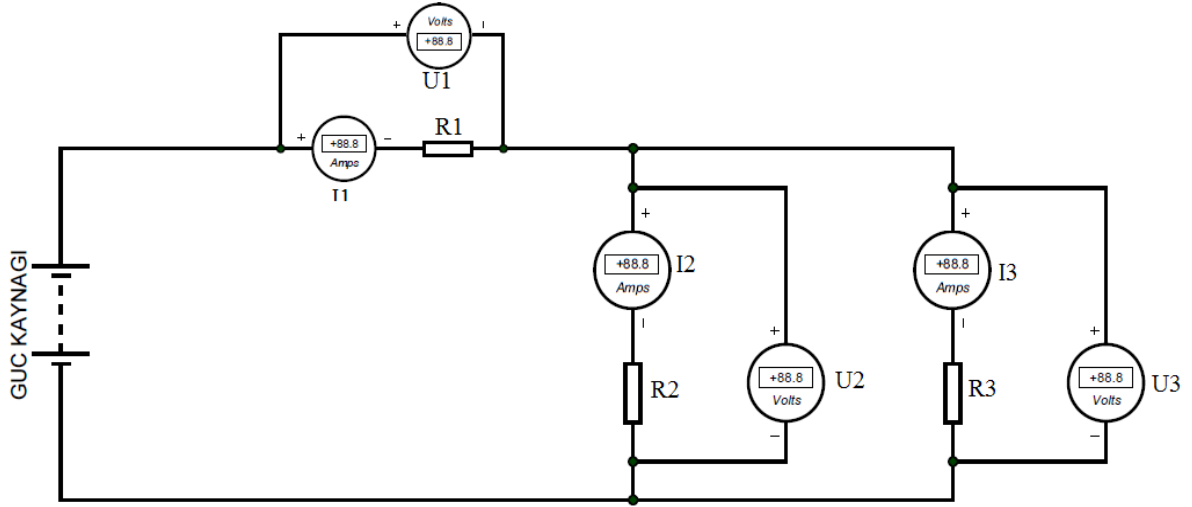
ÖĞRENME BİRİMİ	C. ELEKTRİK ELEKTRONİK ÖLÇME	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	7. KARIŞIK DEVRELERDE AKIM VE GERİLİM ÖLÇME	

AMAÇ

Karışık devrelerde dirençler üzerine düşen akım ve gerilim değerlerini ölçmek.

Not: Bu uygulamayla ilgili bilgilere Elektroteknik kitabında değinilmiştir.

7.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

7.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
Direnç	330 Ω	1
Direnç	1 k Ω	1
Direnç	10 k Ω	1
Güç kaynağı	9V Pil	1

7.3. İşlem Basamakları

1. Dijital multimetre ile dirençler üzerindeki akım ölçümü yapılır.
2. Dijital multimetre ile dirençler üzerindeki gerilim ölçümü yapılır.
3. Ölçülen değerler tabloya yazılarak teslim edilir.

7.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

7.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Güç Kaynağı U	Direnç			HESAPLANAN					
				Akım			Gerilim		
	R1	R2	R3	I1	I2	I3	U1	U2	U3

Güç Kaynağı U	Direnç			ÖLÇÜLEN					
				Akım			Gerilim		
	R1	R2	R3	I1	I2	I3	U1	U2	U3

7.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Paralel ve seri devre kurma			
Gerilim hesaplama			
Gerilim ölçme			
Akım hesaplama			
Akım ölçme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

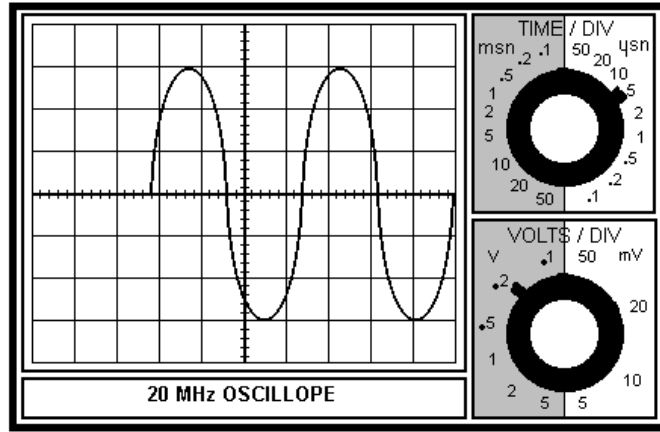
ÖĞRENME BİRİMİ	C. ELEKTRİK ELEKTRONİK ÖLÇME	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	8. OSİLOSKOP İLE FREKANS ÖLÇME	

AMAÇ

Osiloskop üzerindeki sinyallere göre frekans değerini hesaplamak.

Not: Bu uygulamayla ilgili bilgilere Elektroteknik kitabında değinilmiştir.

8.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

8.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
Osiloskop	-	1

8.3. İşlem Basamakları

1. Osiloskop ölçüm yapmadan önce kalibre edilir.
2. Frekansı ölçülecek kaynak osiloskoba uygulanır.
3. Bir saykılın osiloskop ekranında yatay olarak kaç karede meydana geldiğine bakılarak not edilir.
4. Time / Div komütatörünün gösterdiği değer ile hesaplanan yatay kare sayısı çarpılarak saniye cinsinden periyot (T) hesaplanır.
5. $F = 1 / T$ formülünde periyot yerine konularak hertz cinsinden frekans hesaplanır.

8.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

8.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	YATAY KARE SAYISI	TIME/DIV
Ölçünüz		

Kriter	T	F
Hesaplayınız		

8.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Yatay kare sayısını bulma			
Periyot hesaplama			
Frekans hesaplama			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı	Tarih		Tarih		
Soyadı		Numarası	Saat		Saat		

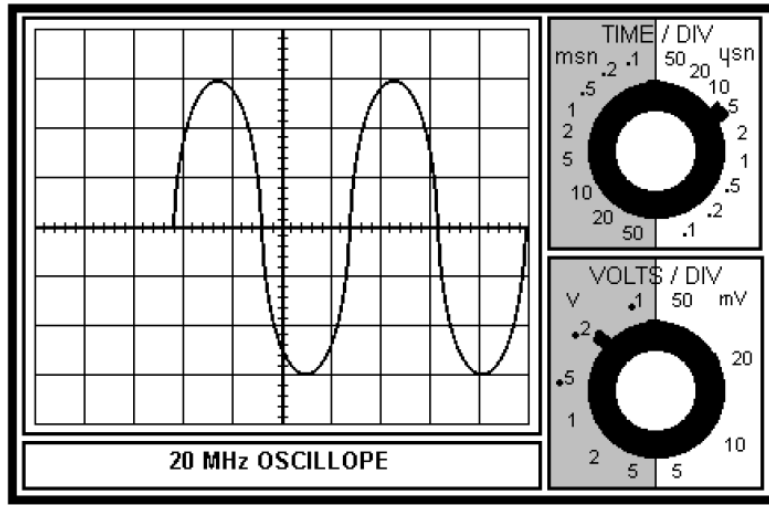
ÖĞRENME BİRİMİ	C. ELEKTRİK ELEKTRONİK ÖLÇME	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	9. OSİLOSKOP İLE GERİLİM ÖLÇME	

AMAÇ

Osiloskop üzerindeki sinyallere göre gerilim değerini hesaplamak.

Not: Bu uygulamayla ilgili bilgilere Elektroteknik kitabında değinilmiştir.

9.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

9.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
Osiloskop	-	1

9.3. İşlem Basamakları

1. Osiloskop ölçüm yapmadan önce kalibre edilir.
2. Genliği ölçülecek kaynak, osiloskoba uygulanır.
3. Sinyalin osiloskop ekranında dikey olarak, kaç karede meydana geldiğine bakılarak not edilir.
4. Volt / Div komütatörünün gösterdiği değer ile ölçülen dikey kare sayısı çarpılarak sinyalin tepeden tepeye değeri hesaplanır.
5. Tepeden tepeye hesaplanan değer ikiye bölünerek sinyalin tepe (maksimum) değeri hesaplanır.
6. Maksimum değer 0,707 ile çarpılarak osiloskoba uygulanan sinyalin gerilim değeri hesaplanır.

9.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

9.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

KRİTER	Dikey Kare Sayısı	VOLT/DIV
Ölçünüz		

KRİTER	Tepeden Tepeye Değer	Maksimum Tepe Değeri	Gerilim
Hesaplayınız			

9.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Dikey kare sayısını bulma			
Maksimum tepe değeri			
Gerilim hesaplama			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

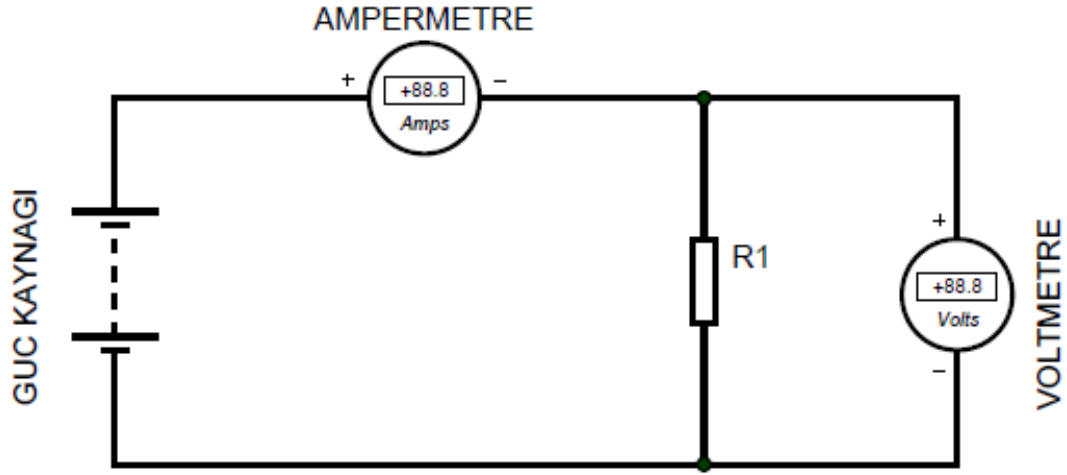
Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı	Tarih		Tarih		
Soyadı		Numarası	Saat		Saat		

ÖĞRENME BİRİMİ	C. ELEKTRİK ELEKTRONİK ÖLÇME	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	10. AKIM VE GERİLİM ÖLÇEREK GÜÇ ÖLÇME	

AMAÇ

Devre üzerine düşen güç değerlerini ölçmek.

Not: Bu uygulamayla ilgili bilgilere Elektroteknik kitabında değinilmiştir.

10.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**10.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özellği	Miktarı
Direnç	1 kΩ	1
Güç kaynağı	9V PİL	1
Multimetre	-	1

10.3. İşlem Basamakları

1. Dijital multimetre ile direnç üzerindeki akım ölçümü yapılır.
2. Dijital multimetre ile direnç üzerindeki gerilim ölçümü yapılır.
3. Ölçülen değerler için güç değeri hesaplanır.
4. Ölçülen ve hesaplanan değerler tabloya yazılarak teslim edilir.

10.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

10.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Güç Kaynağı	Direnç	HESAPLANAN			ÖLÇÜLEN			
		Akım	Gerilim	Güç	Direnç	Akım	Gerilim	Güç
								X

10.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Gerilim hesaplama			
Gerilim ölçme			
Akım hesaplama			
Akım ölçme			
Güç hesaplama			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı	Tarih		Tarih		
Soyadı		Numarası	Saat		Saat		

ÖĞRENME BİRİMİ	C. ELEKTRİK ELEKTRONİK ÖLÇME	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	11. DİJİTAL MULTİMETRE İLE KONDANSATÖR ÖLÇME	

AMAÇ

Multimetre ile kondansatör değerini ölçmek.

Not: Bu uygulamayla ilgili bilgilere Elektroteknik kitabında değinilmiştir.

11.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

11.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
Çeşitli kondansatörler	-	1
Multimetre	-	1

11.3. İşlem Basamakları

1. Dijital multimetre farad kademesine alınır.
2. Dijital multimetre ile kondansatör değerinin ölçümü yapılır.
3. Ölçülen değerler tabloya yazılarak teslim edilir.

11.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler**11.4.1. Alınan Değerler / Sonuç**

Kondansatör Değeri	Ölçülen Kondansatör Değeri

11.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Kondansatör değeri ölçme			
Multimetre kullanma			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	C. ELEKTRİK ELEKTRONİK ÖLÇME	DEĞERLENDİRME YAPRAĞI
DEĞERLENDİRME KONUSU	1. DA AA ÖLÇME VE KONTROL	

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi elektrik akımına karşı gösterilen zorluğu ifade eder?

- A) Akım B) Gerilim C) Direnç
D) Güç E) Multimetre

2. Volt, ohm ve amper olarak sırasıyla verilmiş birimlerin ait oldukları elektriksel büyüklükler aşağıdakilerin hangisinde doğru sıra ile verilmiştir?

- A) Akım – Gerilim – Direnç
B) Gerilim – Akım – Direnç
C) Direnç – Gerilim – Akım
D) Gerilim – Direnç – Akım
E) Akım – Direnç – Gerilim

3. Sırası ile sarı, mor, siyah ve altın renklerine sahip direncin değeri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $4,7 \text{ k}\Omega \pm \%5$
B) $47 \text{ }\Omega \pm \%10$
C) $47 \text{ }\Omega \pm \%5$
D) $470 \text{ }\Omega \pm \%5$
E) $47 \text{ k}\Omega \pm \%5$

4. Sırası ile yeşil, mor, siyah ve gümüş renklerine sahip direncin değeri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $5,7 \text{ k}\Omega \pm \%5$
B) $570 \text{ k}\Omega \pm \%10$
C) $57 \text{ }\Omega \pm \%10$
D) $57 \text{ }\Omega \pm \%5$
E) $570 \text{ }\Omega \pm \%5$

5. Tolerans rengi gümüş olan $90 \text{ k}\Omega$ değerindeki direnç multimetre ile ölçülürse aşağıdakilerden hangisi okunmaz?

- A) $100 \text{ k}\Omega$ B) $95 \text{ k}\Omega$ C) $90 \text{ k}\Omega$
D) $88 \text{ k}\Omega$ E) $85 \text{ k}\Omega$

6. Direnç ölçümü yapılırken multimetre hangi kademeye alınır?

- A) Volt B) Farad C) Amper
D) Kısa devre E) Ohm

7. Gerilim ölçümü yapılırken multimetre hangi kademeye alınır?

- A) Volt B) Farad C) Amper
D) Kısa devre E) Ohm

8. Time / Div komütatörünün gösterdiği değer ile hesaplanan yatay kare sayısı çarpılarak saniye cinsinden _____ hesaplanır. Cümlesinde boş bırakılan bölüme aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Frekans
B) Saykıl
C) Periyot
D) Volts / DIV
E) Gerilim

9. Aşağıdaki birim dönüşümlerinden hangisi yanlış yapılmıştır?

- A) $1700 \text{ }\Omega = 1,7 \text{ k}\Omega$
B) $2 \text{ k}\Omega = 200 \text{ }\Omega$
C) $10 \text{ }\Omega = 10.000 \text{ m}\Omega$
D) $5,7 \text{ k}\Omega = 5.700 \text{ }\Omega$
E) $47 \text{ k}\Omega = 47.000 \text{ }\Omega$

10. Multimetre ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

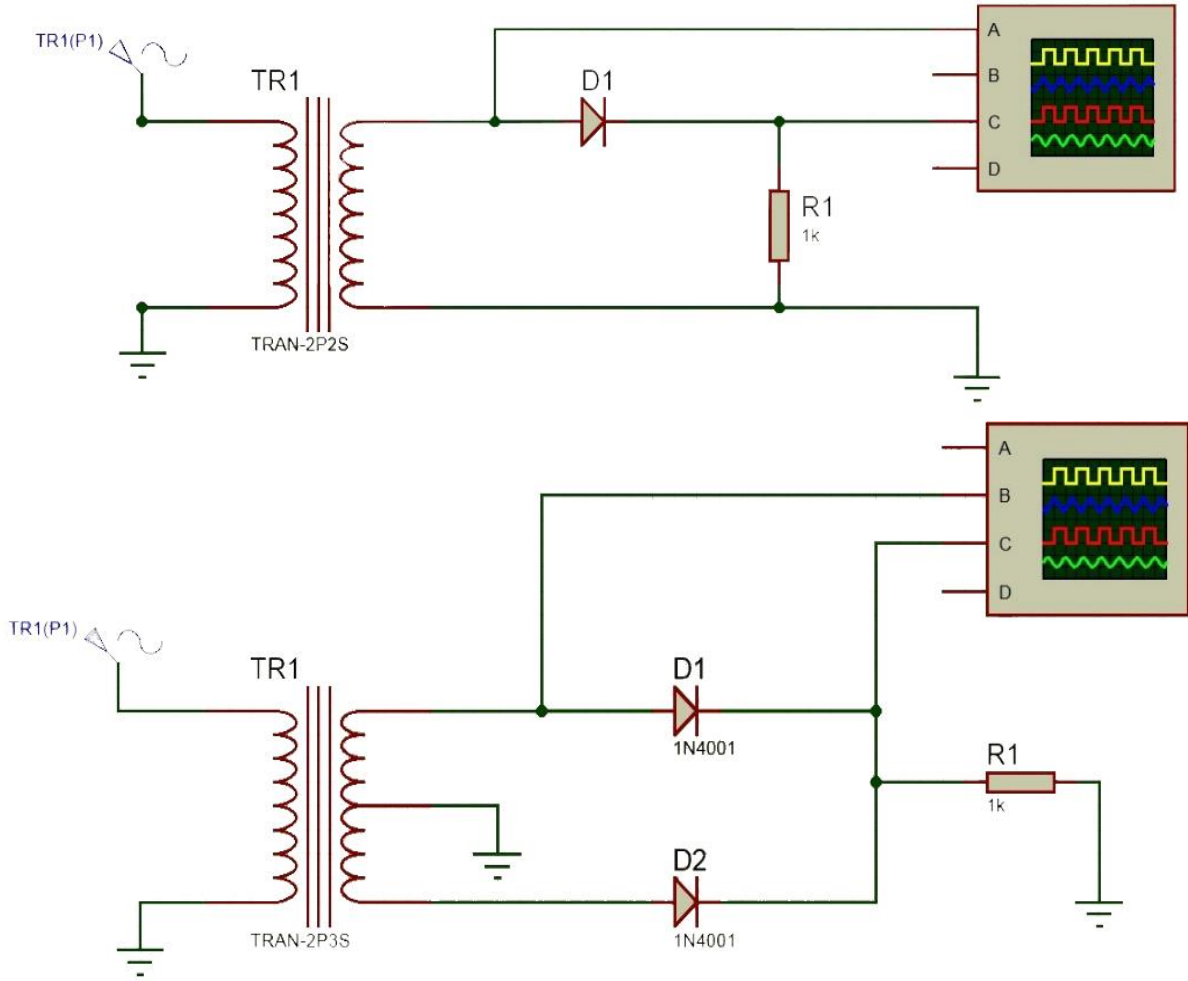
- A) Avometreden daha gelişmiş ölçü aletidir.
B) Frekans, bobin, kondansatör ölçümü yapılamaz.
C) Multimetre problemleri gerilim ölçümünde devreye paralel bağlanır.
D) Multimetre problemleri akım ölçümünde devreye seri bağlanır.
E) Akım, gerilim ve direnç ölçümü yapılır.

ÖĞRENME BİRİMİ	C. ELEKTRİK ELEKTRONİK ÖLÇME	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	1. DİYOT KULLANARAK OSİLOSKOPTA SİNYAL İNCELEME	

AMAÇ

Diyot kullanarak yarım ve tam dalga doğrultmaç devrelerinin sinyal grafiklerini osiloskopta incelemek. **Not:** Bu uygulamayla ilgili bilgilere Elektroteknik kitabında değinilmiştir.

1.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

1.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

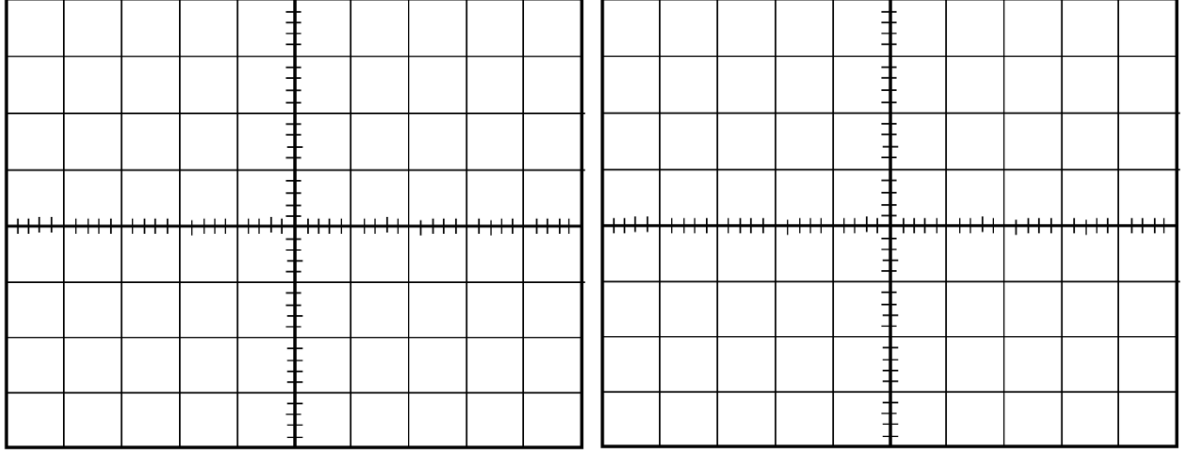
Adı	Özelliği	Miktarı
Transformatör	2 Primer 3 sekonder	1
Direnç	1 kΩ	1
Diyot	1N4001	2
Osiloskop	-	1

1.3. İşlem Basamakları

1. ISIS programında sırasıyla yarım dalga ve tam dalga doğrultma devreleri kurulur.
2. Yarım dalga doğrultmaç devresinin osiloskop sinyali incelenir.
3. Tam dalga doğrultmaç devresinin osiloskop sinyali incelenir.
4. İş güvenliği kurallarına uyularak devreler kurulup kontroller yapıldıktan sonra teslim edilir.

1.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

1.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

1.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Yarım dalga devre kurulumu			
Tam dalga devre kurulumu			
Osiloskop kullanımı			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı	Tarih		Tarih		
Soyadı		Numarası	Saat		Saat		

ÖĞRENME BİRİMİ

C. ELEKTRİK ELEKTRONİK ÖLÇME

UYGULAMA ADI

2. TRANSİSTÖR İLE RÖLEYİ KONTROL ETME

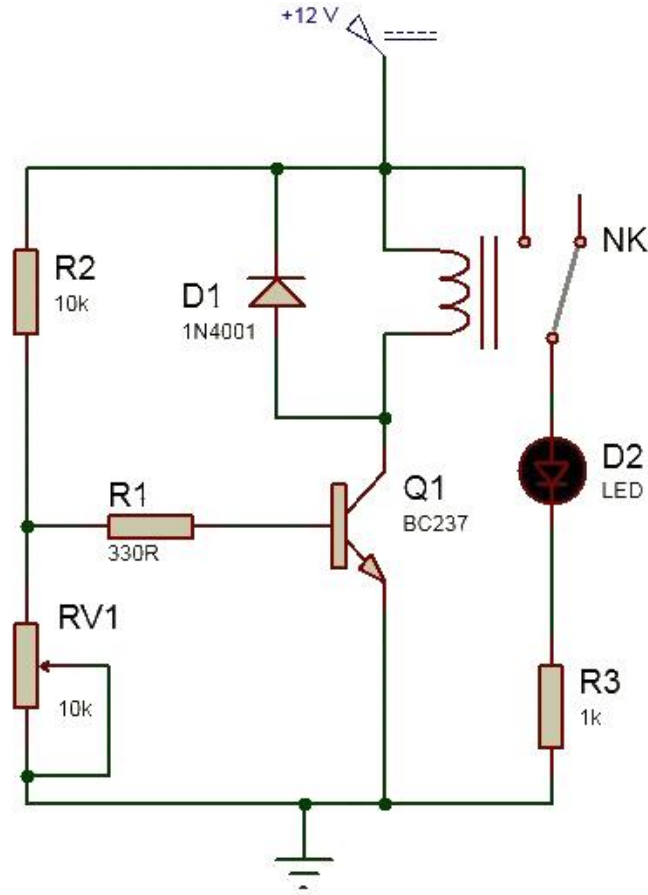
UYGULAMA
YAPRAĞI

AMAÇ

Transistör ve potansiyometre kullanarak röle üzerindeki gerilimi değiştirerek kontrol etmek.

Not: Bu uygulamayla ilgili bilgilere Elektroteknik kitabında değinilmiştir.

2.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

2.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
Direnç	10 kΩ, 1 kΩ, 330 Ω	3
Led	-	1
Potansiyometre	10 kΩ	1
Diyot	1N4001	1
Transistör	BC237	1
Röle	-	1

2.3. İşlem Basamakları

1. Transistör ile röle kontrol devresi ISIS programında kurulur.
2. Transistör ile röle kontrol devresi deney board üzerinde kurulur.
3. İş güvenliği kurallarına dikkat edilerek DA güç kaynağı ile devreye gerilim uygulanır.
4. Potansiyometreyi minimuma ayarlanıp transistor bacaklarındaki gerilim ölçülür.
5. Röle çekene kadar potansiyometrenin değeri artırılır. Bu işleme led yanınca kadar devam edilir.
6. Led yanınca transistörün bacaklarındaki gerilim tekrar ölçülür.

2.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

2.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	Transistör	Led
Potansiyometre minimum		
Potansiyometre maksimum		

2.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
ISIS program kullanımı			
Transistör gerilimi			
Devre kurulumu			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ

C. ELEKTRİK ELEKTRONİK ÖLÇME

UYGULAMA ADI

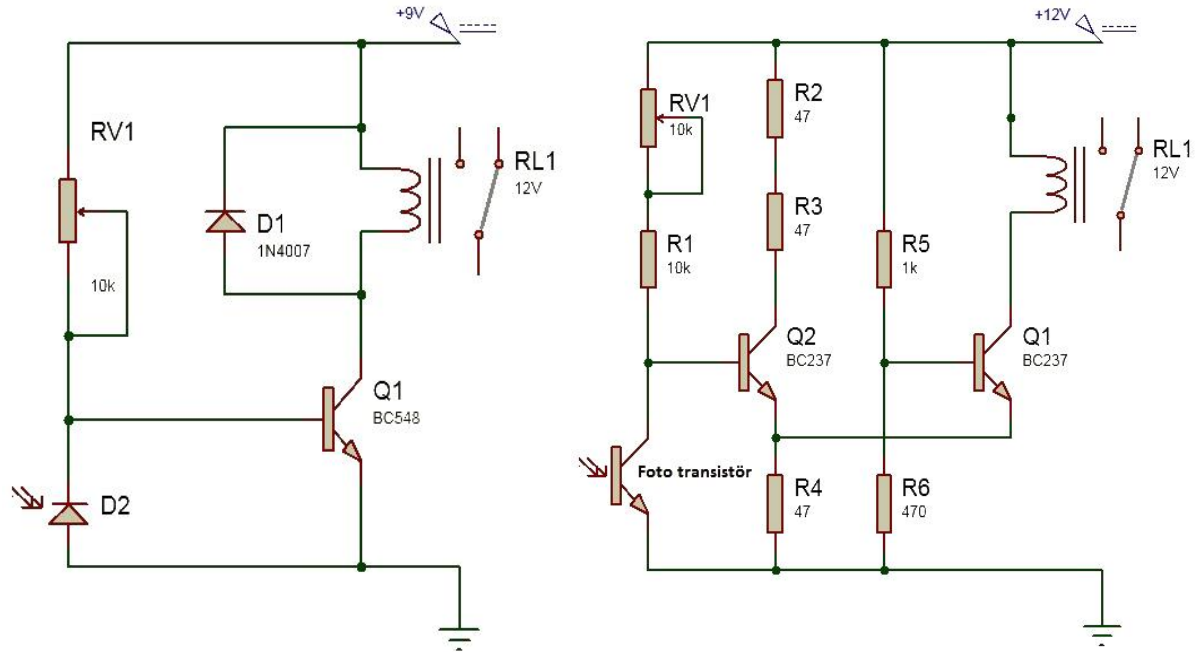
3. FOTO DİYOT VE FOTO TRANSİSTÖR İLE RÖLEYİ KONTROL ETME

UYGULAMA YAPRAĞI

AMAÇ

Foto diyot, foto transistör ve potansiyometre kullanarak röle üzerindeki gerilimi değiştirip kontrol sağlamak. **Not:** Bu uygulamayla ilgili bilgilere Elektroteknik kitabında değinilmiştir.

3.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

3.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelligi	Miktarı
Direnç	10 kΩ	2
Direnç	1 kΩ	1
Direnç	470 Ω	1
Direnç	47 Ω	3
Potansiyometre	10 kΩ	2
Diyot	1N4007	1
Foto diyot	-	1
Foto transistör	-	1
Transistör	BC237	2
Transistör	BC548	1
Röle	-	1

3.3. İşlem Basamakları

1. Foto diyot ile röle kontrol devresi ISIS programında kurulur.
2. Foto diyot ile röle kontrol devresi deney board üzerinde kurulur.
3. İş güvenliği kurallarına dikkat edilerek DA güç kaynağı ile devreye gerilim uygulanır.
4. Foto diyot üzerine düşen ışık miktarı değiştirilerek rölenin durumu kontrol edilir.
5. Foto transistör ile röle kontrol devresi ISIS programında kurulur.
6. Foto transistör ile röle kontrol devresi deney board üzerinde kurulur.
7. İş güvenliği kurallarına dikkat edilerek DA güç kaynağı ile devreye gerilim uygulanır.
8. Foto transistör üzerine düşen ışık miktarı değiştirilerek rölenin durumu kontrol edilir.
9. Sonuçlar bir rapor halinde hazırlanıp teslim edilir.

3.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

3.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	Foto Transistör	Foto Diyot	Röle
Işık varken			
Işık yokken			

3.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
ISIS program kullanımı			
Foto diyot devresi			
Foto transistör devresi			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ

C. ELEKTRİK ELEKTRONİK ÖLÇME

UYGULAMA ADI

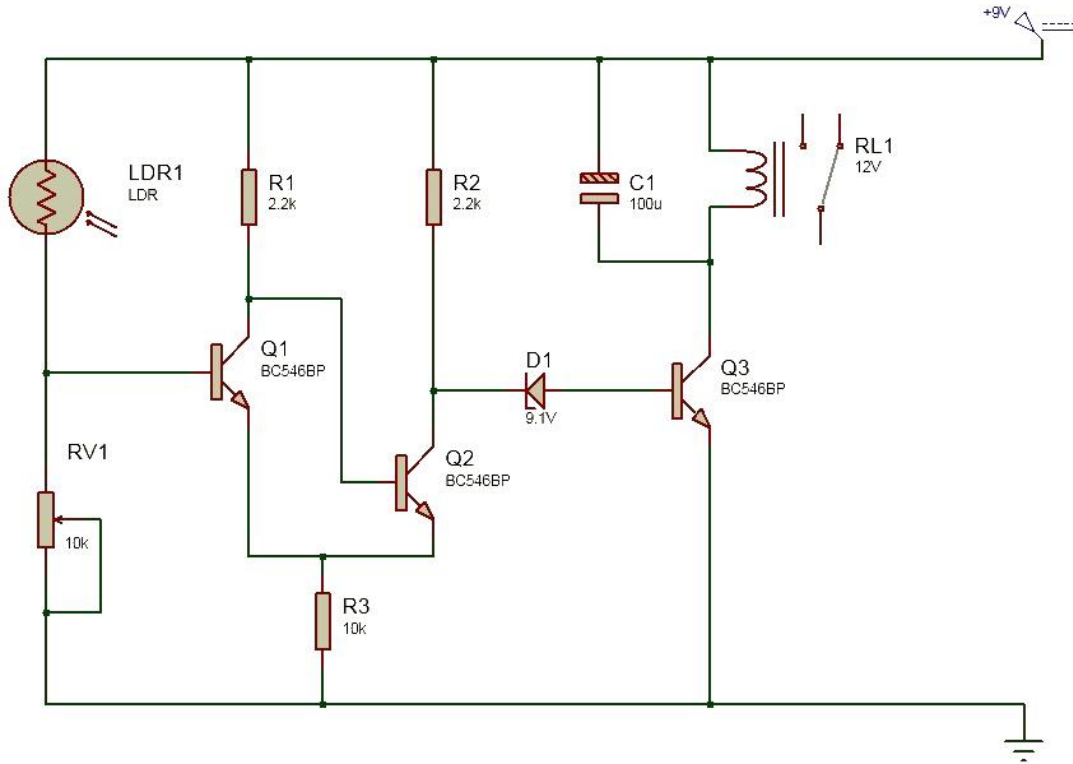
4. LDR VE TRANSİSTÖR İLE
RÖLEYİ KONTROL ETMEUYGULAMA
YAPRAĞI

AMAÇ

LDR üzerindeki ışık miktarını değiştirerek röleyi kontrol etmek.

Not: Bu uygulamayla ilgili bilgilere Elektroteknik kitabında değinilmiştir.

4.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

4.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
Direnç	10 kΩ	1
Direnç	2.2 kΩ	2
Trimpot	10 kΩ	2
Diyot	9.1V Zener diyot	1
LDR	-	1
Transistör	BC546	3
Kondansatör	100 uF	1
Röle	-	1

4.3. İşlem Basamakları

1. LDR ve foto transistör ile röle kontrol devresi ISIS programında kurulur.
2. LDR ve foto transistör ile röle kontrol devresi deney board üzerinde kurulur.
3. İş güvenliği kurallarına dikkat edilerek DA güç kaynağı ile devreye gerilim uygulanır.
4. LDR üzerine düşen ışık miktarı değiştirilerek rölenin durumu kontrol edilir.
5. Sonuçlar bir rapor halinde hazırlanıp teslim edilir.

4.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

4.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	LDR	Röle
Işık varken		
Işık yokken		

4.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
ISIS program kullanımı			
Devre kurulumu			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

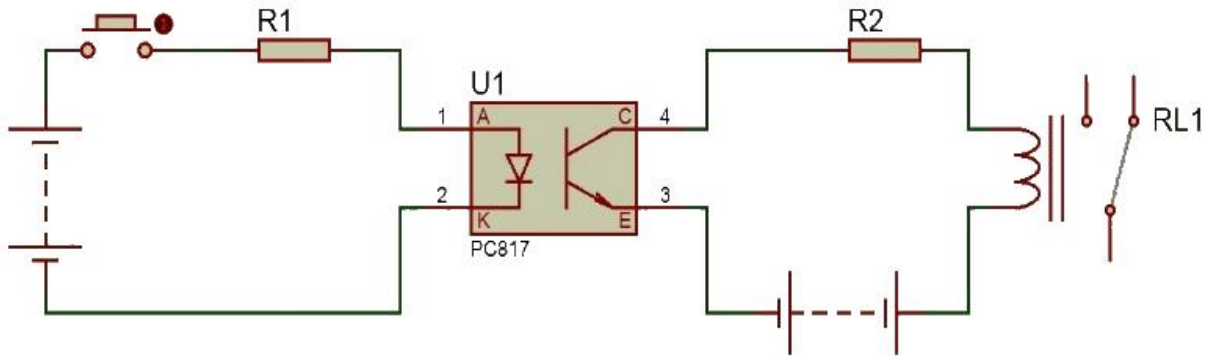
ÖĞRENME BİRİMİ	C. ELEKTRİK ELEKTRONİK ÖLÇME	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	5. OPTİK ELEMANLAR İLE RÖLE KONTROL ETME	

AMAÇ

Optokuplör kullanarak röleyi kontrol etmeyi öğrenmek.

Not: Bu uygulamaya ilgili bilgilere Elektroteknik kitabında değinilmiştir.

5.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

5.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
Direnç	150 Ω	1
Direnç	4.7 k Ω	1
Buton	-	1
Optokuplör	PC817	1
Röle	-	1
Güç kaynağı	9 V	2

5.3. İşlem Basamakları

1. R1 direnci yerine 150 Ω , R2 direnci yerine ise 4,7 k Ω direnç konur.
2. Optokuplör ile röle kontrol devresi ISIS programında kurulur.
3. Optokuplör ile röle kontrol devresi deney board üzerinde kurulur.
4. İş güvenliği kurallarına dikkat edilerek DA güç kaynağı ile devreye gerilim uygulanır.
5. Optokuplör üzerine düşen ışık miktarı değiştirilerek rölenin durumu kontrol edilir.
6. Sonuçlar bir rapor halinde hazırlanıp teslim edilir.

5.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

5.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	Optokuplör	Röle
Işık varken		
Işık yokken		

5.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
ISIS program kullanımı			
Devre kurulumu			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

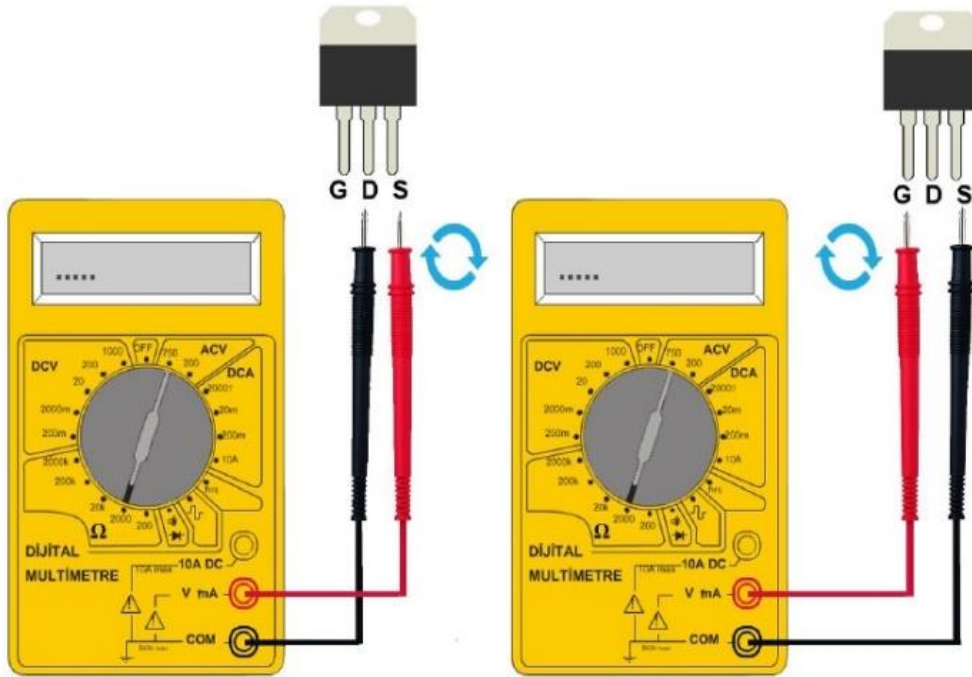
ÖĞRENME BİRİMİ	C. ELEKTRİK ELEKTRONİK ÖLÇME	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	6. MOSFETİN SAĞLAMLIK KONTROLÜNÜ YAPMA	

AMAÇ

Mosfetin sağlamlık testini yapmak.

Not: Bu uygulamaya ilgili bilgilere Elektroteknik kitabında değinilmiştir.

6.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

6.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
Mosfet	IRF640	1
Multimetre (Avometre)	Dijital	1

6.3. İşlem Basamakları

1. Multimetre (Avometre) uygun direnç kademesine alınır.
2. Mosfetin S-D, G-D ve G-S uçları her iki yönlü olarak ölçülür.
3. Ölçümler neticesinde elde edilen sonuçlar değerlendirme tablolarına yazılır.

6.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

6.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	S-D	D-S	G-D	D-G	G-S	S-G
Ölçünüz						

6.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Multimetre (Avometre) kullanımı			
Mosfet kullanımı			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

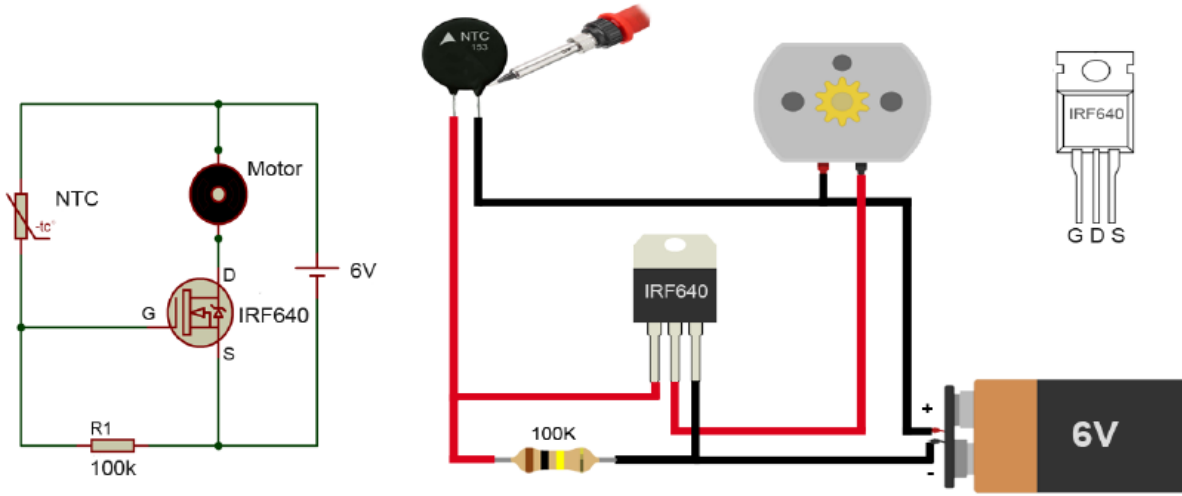
ÖĞRENME BİRİMİ	C. ELEKTRİK ELEKTRONİK ÖLÇME	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	7. MOSFET İLE MOTOR KONTROL ETME	

AMAÇ

NTC ve mosfet kullanılarak motor hızını kontrol etmek.

Not: Bu uygulamaya ilgili bilgilere Elektroteknik kitabında değinilmiştir.

7.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

7.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelligi	Miktarı
Direnç	100 kΩ	1
NTC	-	1
Motor	DC	1
Mosfet	IRF640	1
Güç kaynağı	6V	1

7.3. İşlem Basamakları

1. Mosfet ile motor kontrol devresi ISIS programında kurulur.
2. Mosfet ile motor kontrol devresi deney board üzerinde kurulur.
3. İş güvenliği kurallarına dikkat edilerek DA güç kaynağı ile devreye gerilim uygulanır.
4. NTC'ın (Negative Temperature Coefficient) ısı miktarı değiştirilerek motorun çalışma hızı kontrol edilir.
5. Sonuçlar bir rapor halinde hazırlanıp teslim edilir.

7.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

7.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	MOTOR HIZI	MOTOR HIZI
NTC sıcaklığı		

7.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Devre kurulumu			
Mosfet kullanımı			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

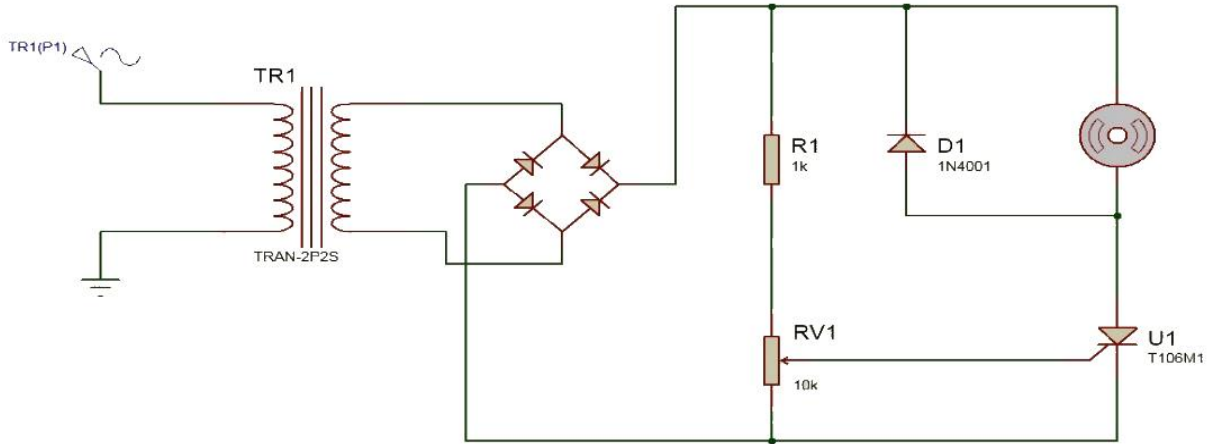
ÖĞRENME BİRİMİ	C. ELEKTRİK ELEKTRONİK ÖLÇME	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	8. TRİSTÖR İLE DA MOTOR HIZINI KONTROL ETME	

AMAÇ

Tristör ile DA motor hızını kontrol etmek.

Not: Bu uygulamayla ilgili bilgilere Elektroteknik kitabında değinilmiştir.

8.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

8.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
Direnç	1 kΩ	1
Potansiyometre	10 kΩ	1
Tristör	T106M	1
Motor	DC	1
Transformatör	2 Primer 2 Sekonder	1
Diyot	1N4001	5

8.3. İşlem Basamakları

1. Tristör ile motor kontrol devresi ISIS programında kurulur.
2. Tristör ile motor kontrol devresi deney board üzerinde kurulur.
3. İş güvenliği kurallarına dikkat edilerek DA güç kaynağı ile devreye gerilim uygulanır.
4. Potansiyometre ayarı değiştirilerek motorun çalışma hızı kontrol edilir.
5. Sonuçlar bir rapor halinde hazırlanıp teslim edilir.

8.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

8.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	MOTOR HIZI	MOTOR HIZI
Potansiyometre		

8.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Devre kurulumu			
Tristör kullanımı			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

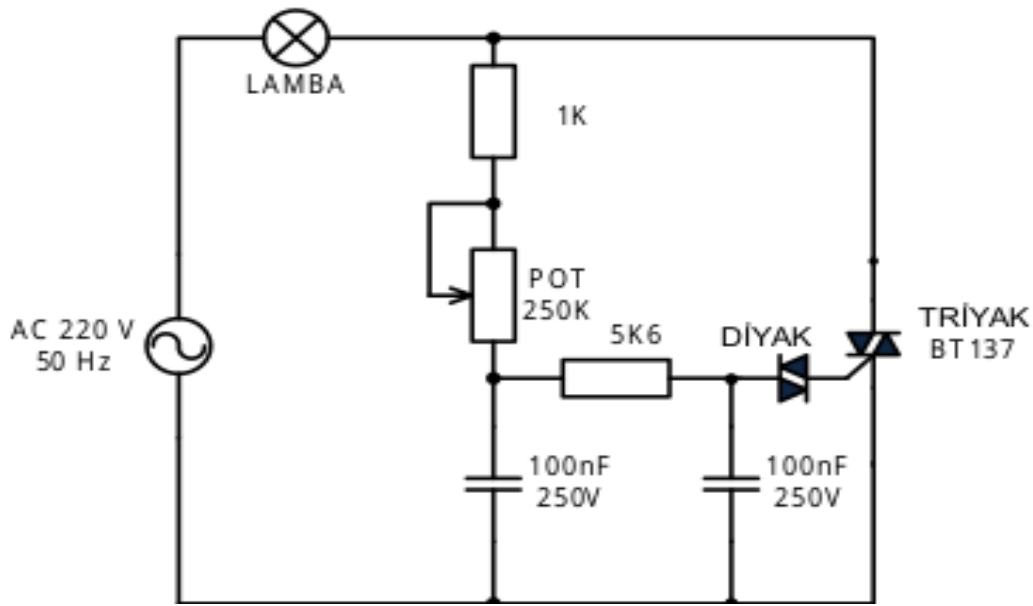
ÖĞRENME BİRİMİ	C. ELEKTRİK ELEKTRONİK ÖLÇME	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	9. TRİYAK İLE AA LAMBA DİMMER ANAHTAR DEVRESİ YAPMA	

AMAÇ

Dimmer anahtarlama devresi ile lamba parlaklığı ayarlamak.

Not: Bu uygulamaya ilgili bilgilere Elektroteknik kitabında değinilmiştir.

9.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

9.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
Direnç	1 kΩ	1
Direnç	5.6 kΩ	1
Potansiyometre	250 kΩ	1
Diyak	-	1
Triyak	BT 137	1
Lamba	-	1
Kondansatör	100 nF	2

9.3. İşlem Basamakları

1. Triyak ile dimmer anahtar devresi ISIS programında kurulur.
2. Triyak ile dimmer anahtar devresi deney board üzerinde kurulur.
3. İş güvenliği kurallarına dikkat edilerek AA güç kaynağı ile devreye gerilim uygulanır.
4. Potansiyometre ayarı değiştirilerek lambanın parlaklığı kontrol edilir.
5. Sonuçlar bir rapor halinde hazırlanıp teslim edilir.

9.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

9.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	Lamba parlaklığı	Lamba parlaklığı
Potansiyometre		

9.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Devre kurulumu			
Dimmer kullanımı			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ

C. ELEKTRİK ELEKTRONİK ÖLÇME

UYGULAMA ADI

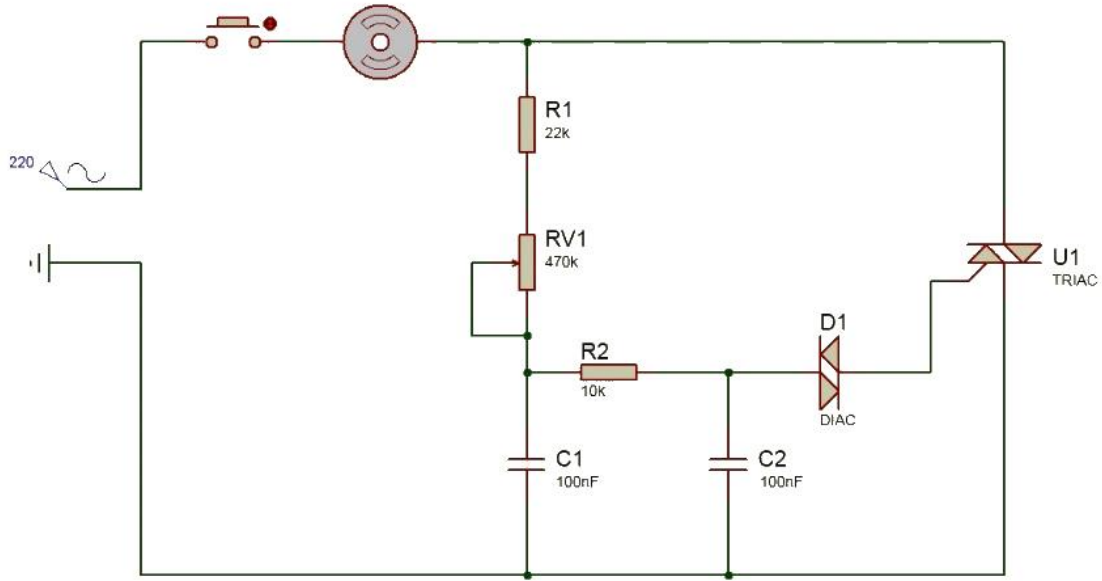
10. TRIYAK İLE ÜNİVERSAL
AA MOTOR (MATKAP) KONTROL ETMEUYGULAMA
YAPRAĞI

AMAÇ

Dimmer anahtarlama devresi ile AA motor (matkap) hızını kontrol etmek.

Not: Bu uygulamaya ilgili bilgilere Elektroteknik kitabında değinilmiştir

10.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

10.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelligi	Miktarı
Direnç	22 kΩ	1
Direnç	10 kΩ	1
Potansiyometre	470 kΩ	1
Diyak	-	1
Triyak	BT 137	1
Motor	Alternatif akım motoru	1
Kondansatör	100 nF	2

10.3. İşlem Basamakları

1. Triyak ile AA motor devresi ISIS programında kurulur.
2. Triyak ile AA motor devresi deney board üzerinde kurulur.
3. İş güvenliği kurallarına dikkat edilerek AA güç kaynağı ile devreye gerilim uygulanır.
4. Potansiyometre ayarı değiştirilerek motor hızı kontrol edilir.
5. Sonuçlar rapor halinde hazırlanarak teslim edilir.

10.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler**10.4.1. Alınan Değerler / Sonuç**

Kriter	Motor hızı	Motor hızı
Potansiyometre		

10.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Devre kurulumu			
Motor kontrolü			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

DEĞERLER
YAPRAĞI

ÖĞRETMENLİK ZANAATI

YAŞLI ADAM GÜRÜLTÜCÜ ÖĞRENCİLER

Yaşlı bir adam emekli olduktan sonra bir lisenin yanında küçük bir ev aldı. Emekliliğinin ilk birkaç haftasını huzur içinde geçirdi ama ders yılı başlayınca huzuru kaçtı. Okulların açıldığı ilk günden başlayarak öğrenciler dersten çıkar çıkmaz yol üstündeki bütün çöp bidonlarını tekliyor, anlamsız sesler çıkartarak bağırıp çağırıyor, dayanılmaz gürültüler yapıyorlardı. Çocukların gürültülerinin dinmek tükenmek bilmeyeceğini anlayan yaşlı adam, bu işe bir son verebilmek için kurnazca bir çözüm buldu. Ertesi gün öğrenciler okuldan çıkıp yine dayanılmaz gürültüler yaparak evinin önünden geçerken yaşlı adam dışarı çıktı ve onlara bir öneride bulundu.

"Siz hepiniz çok tatlı çocuklarsınız, çok da eğleniyorsunuz." dedi. "Bu neşenizi sürdürmenizi istiyorum sizden. Ben de sizlerin yaşındayken aynı biçimde gürültü çıkarmaktan hoşlanırdım. Siz bana gençliğimi anımsatıyorsunuz. Eğer her gün buradan geçer ve gürültü yaparsanız size her gün bir dolar veririm. Kabul mü?"

Bu öneri çocukların çok hoşuna gitti. Her gün hem eğleniyor hem bol bol gürültü yapıyor hem de bir dolar para kazanıyorlardı. Bu durum bir hafta bu biçimde sürdükten sonra bir gün yaşlı adam çocukları yine durdurdu ve onlara kısa bir açıklama yaptı:

"Çocuklar yaşam pahalılığı, enflasyon beni de etkilemeye başladı." dedi. "Bugünden sonra size ancak elli sent verebileceğim. Beni anlayışla karşılayacağınızı umarım." Bu durumdan pek hoşlanmamalarına karşın çocuklar yaşlı adama anlayış gösterdiler ve günlük gürültülerini elli sent karşılığında yapmayı kabul ettiler. Aradan birkaç gün daha geçtikten sonra yaşlı adam bir gün çocukları yine durdurdu ve onlara bir durum açıklaması daha yapmak zorunda kaldığını bildirdi:

"Bakın, bizim emekli paralarını gününde ödemiyorlar." dedi. "Durumum biraz sıkışık. Üzülererek söylüyorum ama yapabileceğim başka bir şey yok. Bundan sonra size ancak yirmi beş sent verebileceğim. Tamam mı, anlaştık mı?"

Yaşlı adamın bu son önerisi, çocukların hiç de hoşuna gitmedi. "Olanaksız bayım." dedi içlerinden biri. "Günde yirmi beş sent için bu işi yapacağımızı sanıyorsanız yanılıyorsunuz. Kusura bakmayın ama biz işi bırakıyoruz."

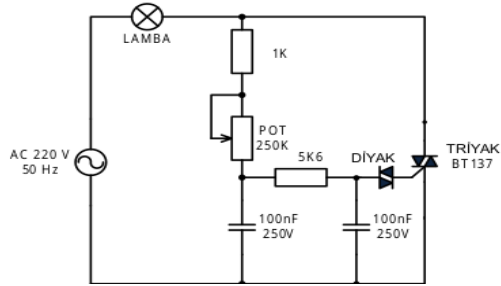
ÖĞRENME BİRİMİ	C. ELEKTRİK ELEKTRONİK ÖLÇME	DEĞERLENDİRME YAPRAĞI
DEĞERLENDİRME KONUSU	2. YARI İLETKEN ELEMANLARLA ÖLÇME VE KONTROL	

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Işık miktarına göre değeri değişen devre elemanı hangisidir?

- A) Pot B) Transistör C) LDR
D) PTC E) NTC

2. Şekilde verilen devreyi inceleyerek hangi sistemi kontrol ettiğini işaretleyiniz?

- A) Dimmer devresi
B) Motor hız kontrolü
C) Optokuplör devresi
D) Ldr kontrol devresi
E) Tam dalga doğrulma devresi

3. Isı miktarı arttıkça değeri düşen devre elemanı hangisidir?

- A) Pot B) Transistör C) LDR
D) PTC E) NTC

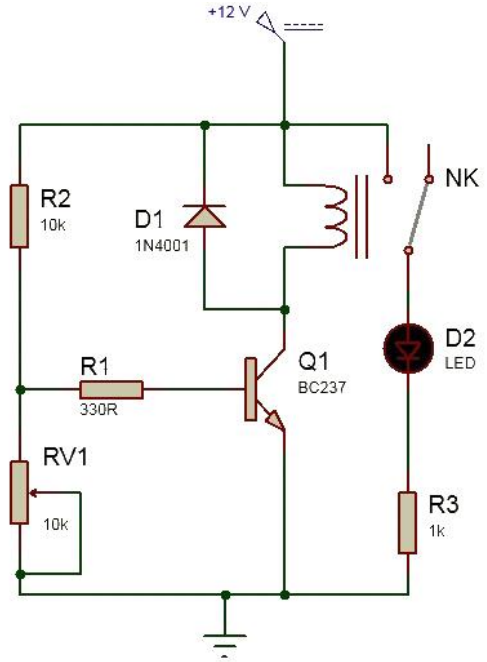
4. Mosfetin bacak uçları aşağıdakilerden hangisidir?

- A) B – E – C B) G – D – S C) A – K
D) A – K – G E) P – N

5. Mosfet sağlamlık kontrolü yapılırken multi-metre hangi kademeye alınır?

- A) Volt B) Farad C) Amper
D) Kısa devre E) Ohm

6. Aşağıda açık devre şeması verilen devrenin çalışma prensibini açıklayınız.

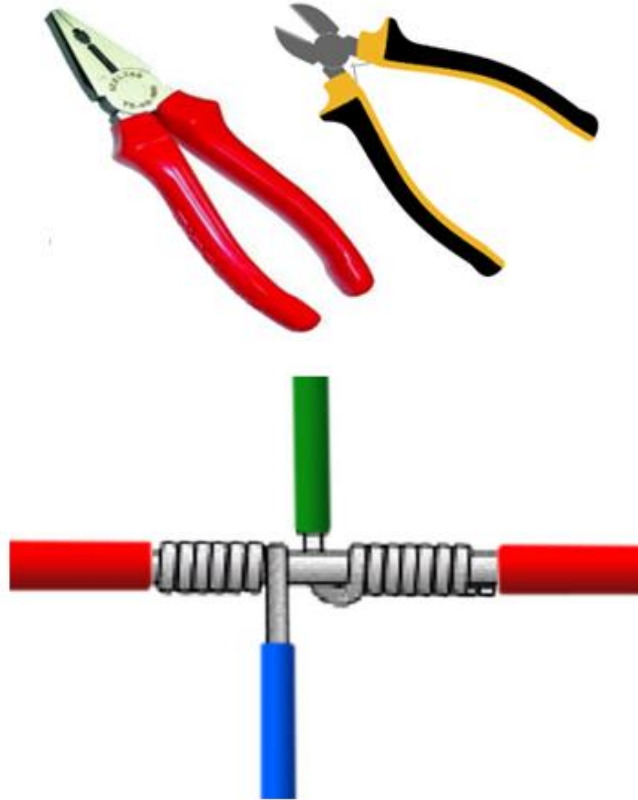

ATÖLYE 9

ÖĞRENME BİRİMİ 4

İLETKEN BAĞLANTILARI, LEHİMLEME VE PCB

Bu öğrenme biriminde; el aletleriyle temel iletken bağlantılarını ve lehimleme işlemlerini yapar.

ÖĞRENME BİRİMİ	D. İLETKEN BAĞLANTILARI LEHİMLEME VE PCB	BİLGİ YAPRAĞI
KONU	1. EL ALETLERİ	

AMAÇ

Elektrik-elektronikte kullanılan el aletlerinin özelliklerini açıklamak.

GİRİŞ

Temel elektrik-elektronik işlemlerini yapabilmeniz için öncelikle elektrik-elektronikte kullanılan belli başlı el aletlerinin özelliklerini bilmeniz gerekir.

1.1. ELEKTRİK-ELEKTRONİKTE KULLANILAN EL ALETLERİ

Teknolojinin sürekli gelişmesi ile malzeme şekillendirme ve montaj gibi işlemler, otomatik olarak makineler yardımıyla yapılmaktadır. Ancak teknoloji ne kadar gelişse de el ve güç aletlerine daima ihtiyaç duyulacak ve bu ekipmanlar hiçbir zaman yerini otomatik makinelere bırakmayacaktır. Bu nedenle el ve güç aletlerini tanımak, güvenli kullanım tekniklerini bilmek teknolojiyle uğraşan insanlar için her zaman kaçınılmaz bir gerçek olacaktır.

1.1.1. Pense

Penseler, birbirinin simetrisi iki parçanın sabit bir noktada birbirine monte edilmesi ile imal edilir. Birbirine simetrik olan bu iki parça sabitlendikleri noktada yaklaşık 30 dereceye kadar açılabilir. Bu el aleti birçok amaç için kullanılır ve çok işlevseldir. Metal uç kısmındaki paralel dişler yardımıyla kablo tutma, çekme ve bükme işlemleri; orta kısmındaki kesiciler yardımıyla kablo soyma ve kesme işlemleri gerçekleştirilebilir. Penselerin sap kısımları elektrik çarpmalarına karşı yalıtılmıştır.

Şekil 4.1.1: Pense

Pense kullanırken dikkat edilecek hususlar şunlardır:

- ✓ Pense, tutma ve kesme işlemleri için kullanılır. Cıvata ve vida sökmek için kullanılmamalıdır.
- ✓ Penselerle iş yapılırken metal olan uç kısmına parmaklar yaklaştırılmamalıdır.
- ✓ Uç kısmındaki dişler aşınmışsa ya da sap kısmının elektriksel yalıtkanlığı kalmamışsa yenisi ile değiştirilmelidir.

1.1.2. Yan Keski

Yan keskinin yapısı penselere benzer. Yine sabitleme noktasında birbirinin simetrisi olan iki parça, yaklaşık on beş dereceye kadar açılabilir. Penselerden farklı olarak yan keskinin uç kısmında dişler yoktur. Sadece karşılıklı iki adet keskin metal bıçak vardır. Bu sayede yan keskinin ile tel ve kablo kesme, kablo üzerindeki izoleyi soyma, yumuşak metal parçalarını kesme gibi işlemler yapılabilir.

Şekil 4.1.2: Yan keski

Yan keski kullanırken şunlara dikkat edilmelidir:

- ✓ Yan keski, tutma ve çekme işlemlerinde kullanılmamalıdır.
- ✓ Yan keski ile işlem yapılırken metal olan uç kısmına parmaklar yaklaştırılmamalıdır.
- ✓ Kesilecek tel ya da kablo boyutuna göre yan keski seçilmeli ve mini yan keskinin kalın kabloları kesmede kullanılmamalıdır.

1.1.3. Kargaburnu

Kargaburnular penseye benzer bir yapıya sahiptir. Penseden farklı olarak metal uç kısmı daha uzundur ve pense gibi küt değil sivridir. Şekli, kuşun gagasına benzediği için bu ismi almıştır. Kargaburnu ile pensenin ulaşamayacağı yerlere ulaşılabilir ve özellikle elektronik devre elemanları kolaylıkla tutulabilir. Ayrıca lehimleme işlemi sırasında elektronik malzeme kargaburnu ile tutularak havya ile malzemeye uygulanan sıcaklığın ele zarar vermesi de engellenmiş olur. Bunun yanında kargaburnuların metal uçlarının ortasındaki keskin kısımlarla kablo soyma işlemi de yapılabilir.

Şekil 4.1.3: Kargaburnu

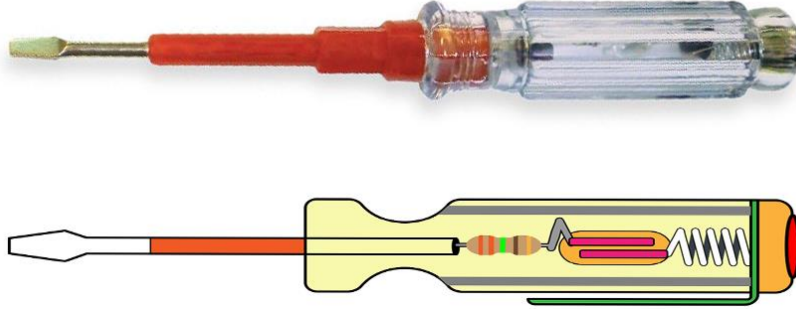
1.1.4. Kontrol Kalem

Kontrol kalemi, bir elektrik devresinde ya da sistemde gerilimin olup olmadığını anlamak için kullanılan bir test aletidir. İlk bakışta bir tornavidaya benzese de tornavidadan farklı olarak tutma kısmı saydamdır ve bu kısmın içinde neon lamba ve bir direnç vardır. Ayrıca metal kısmı da ucunda çok az bir açıklık kalacak şekilde yalıtılmıştır. Tutma kısmının üst tarafında metal bir parça yerleştirilmiştir.

Kontrol kaleminin çalışma prensibi çok basittir. Gerilim olup olmadığı anlaşılacak istenen noktaya kontrol kaleminin metal uç kısmı dokundurulduğunda, bir gerilim varsa tutma kısmında bulunan direnç

ve neon lamba üzerinden bir elektrik akımı akacaktır. Ancak birbirine seri bağlı direnç eksi (-) lamba çiftinden geçen elektrik akımı toprağa ulaşmak için bir yol bulamaz. Bu durumda kontrol kalemini kullanan kişinin tutma kısmında bulunan ve lambanın boşta kalan ucuna bağlı olan metal parçaya dokunması gerekir. Böylece elektrik akımı kullanıcı üzerinden toprağa ulaşacak ve neon lamba ışık verecektir.

Kullanıcı üzerinden geçen elektrik akımının kullanıcıya neden zarar vermediği sorusu akla gelebilir. Lambaya seri bağlı direnç elektrik akımının geçişini sınırlandıracağı için elektrik akımı, insan vücudu tarafından hissedilmeyecek seviyelerdedir.

Şekil 4.1.4: Kontrol kalemi

Kontrol kalemi kullanırken dikkat edilecek hususlar şunlardır:

- ✓ Kontrol kalemi vida sıkma aleti olmadığından özellikle güç gerektiren vida sıkma işlerinde kullanılmamalıdır.
- ✓ Kontrol kalemi kullanırken yalıtılmış kısımlar ve tutma kısmının üstünde bulunan iletken parça dışında kalan kısımlara dokunulmamalıdır.
- ✓ Kontrol kalemi test edilecek noktaya tam olarak değdirilmeli ve temas yüzey alanı azaltılmamalıdır.

1.1.5. Tornavida

Düz Tornavida: Düz vidaları duvar, tahta gibi yüzeylere monte etmek ya da daha önceden bu vidalar için açılmış oyuklara vidaları döndürerek sürmek ve oyuklardan çıkarmak için kullanılan bir el aletidir.

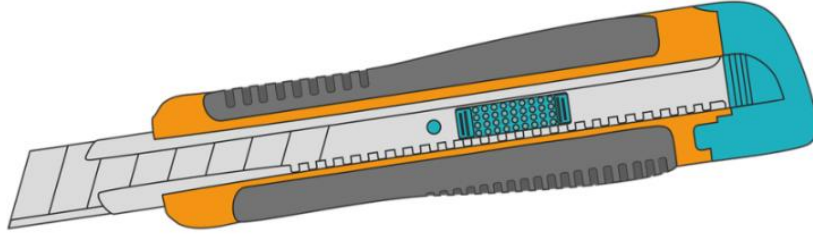
Yıldız Tornavida: Düz tornavida ile aynı işleve sahiptir. Yıldız uçlu tornavidanın metal uç kısmı yıldız vidaları (yassı kafasının merkezinde, çap boyunca birbirini 90 derecelik açılarla kesen iki yarık olan vidalar) döndürerek sürmek için kullanılır. Yıldız uçlu tornavidaların düz uçlu tornavidalara göre avantajı vardır. Düz uçlu tornavidalarda döndürme işlemi sırasında kuvvet vida kafasına iki noktadan uygulanırken yıldız uçlu tornavidalarda kuvvet, dört noktadan uygulanır. Dolayısıyla yıldız uçlu tornavidalar, uç kısmının yapısı aşınmadan daha uzun süre kullanılabilir.

Şekil 4.1.5: Yıldız ve düz tornavida

1.1.6. Maket Bıçağı

Maket bıçakları; çoğunlukla kâğıt, karton, duvar kâğıdı, muşamba, kumaş ve döşeme malzemelerini kesmek için kullanılan, plastik ya da alüminyumdan tutma kısmı olan ve keskin bıçağı bu tutma kısmının içine sürülerek gizlenebilen bir el aletidir.

Şekil 4.1.6: Maket bıçağı

1.1.7. Takım Çantası

Araçları düzenlemek, taşımak ve korumak için kullanılan bir kutudur. Ticaret veya hobi için kullanılabilir ve içerikleri kişinin zanaatına göre değişir.

Şekil 4.1.7: Takım çantası

ÖĞRENME BİRİMİ	D. İLETKEN BAĞLANTILARI LEHİMLEME VE PCB	DEĞERLENDİRME YAPRAĞI
DEĞERLENDİRME KONUSU	1. EL ALETLERİ	

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Penseler kaç derece açığa kadar açılabilir?

- A) 15 B) 30 C) 45 D) 60 E) 75

2. Aşağıdakilerden hangisi elektrik elektronikte kullanılan el aletlerinden değildir?

- A) Pense
B) Yan keski
C) Kargaburnu
D) Hılti
E) Kontrol kalemi

3. Bir elektrik devresinde ya da sistemde gerilimin olup olmadığını anlamak için kullanılan test aleti aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yıldız tornavida
B) Düz tornavida
C) Kontrol kalemi
D) Pense
E) Maket bıçağı

4. Aşağıdakilerden hangisi kontrol kalemini kullanırken dikkat edilecek özelliklerinden biri değildir?

- A) Vida sıkamak için kullanılabilir.
B) Yalıtılmış kısımlardan tutulmalı.
C) Test edilecek noktaya tam değdirilmeli.
D) Test edilirken temas yüzey alanı azaltılmamalı.
E) Ölçüm öncesi led kontrol edilmeli.

5. Düz tornavida ile döndürme işlemi sırasında kuvvet kaç noktadan uygulanır.

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

6. Yıldız tornavida ile döndürme işlemi sırasında kuvvet kaç noktadan uygulanır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

7. Kuşun gagasına benzeyen el aleti hangisidir?

- A) Pense
B) Yan keski
C) Kargaburnu
D) Hılti
E) Kontrol kalemi

8. Yan keski kaç derece açığa kadar açılabilir?

- A) 15 B) 30 C) 45 D) 60 E) 75

9. Aşağıdakilerden hangisi yan keski kullanırken dikkat edilecek özelliklerinden değildir?

- A) Tutma işlemi için kullanılmamalı.
B) Çekme işlemi için kullanılmamalı.
C) Kablo boyutuna göre seçilmeli.
D) İşlem yapılırken metal kısmına parmak yaklaştırılmamalı.
E) Yumuşak metal parçaların kesilmesi için kullanılamaz.

10. Aşağıdakilerden hangisi pense kullanırken dikkat edilecek özelliklerinden değildir?

- A) Tutma işlemi için kullanılır.
B) Kesme işlemi için kullanılamaz.
C) Vida sökmek için kullanılabilir.
D) Metal kısmına parmak yaklaştırılmamalı.
E) Sap kısmının elektriksel yalıtkanlığı kontrol edilmeli.

ÖĞRENME BİRİMİ	D. İLETKEN BAĞLANTILARI LEHİMLEME VE PCB	BİLGİ YAPRAĞI
KONU	2. TEMEL İLETKEN BAĞLANTILARI	

AMAÇ

Temel iletken bağlantılarını yapmak.

GİRİŞ

Temel iletken bağlantılarını yapabilmek için öncelikle iletkenlerde ekler ve kablolar hakkında bilgi edinmemiz gerekir.

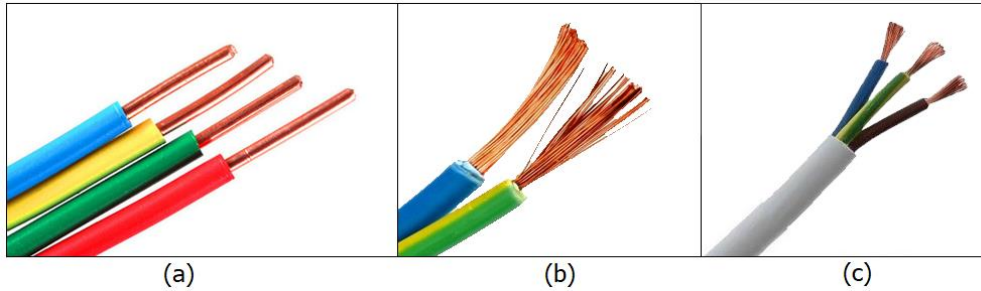
2.1. KABLOLAR

Kablo; elektrik enerjisini ileten, iki elektrik cihazını birbirine elektriksel olarak bağlayan, elektriksel olarak yalıtılmış, bir veya birden fazla damardan meydana gelen bir gereçtir.

2.1.1. Kabloların Yapısı

Kablo yapıları, özel kablolar dışında genel olarak başlıca iletken kısım ve yalıtkan kısım olarak iki kısımdan oluşur:

- ✓ **İletken Kısım:** Elektrik enerjisini iletmeye yarayan, bir veya birden fazla telden meydana gelen ve yalıtılmamış olan tel veya tel demetidir. İletkenler için kullanılan en yaygın maddeler bakır ve alüminyumdur.
- ✓ **Yalıtkan Kısım:** İletkeni elektriksel olarak yalıtan maddedir. Yalıtkanlar için kullanılan en yaygın maddeler termo plastik yalıtkanlar (PVC, PET), lastikler ve kâğıtlardır.

Şekil 4.2.1: Tek damarlı tek telli (a), Tek damarlı çok telli (b), Üç damarlı çok telli (c)

2.1.2. NYA ve NYF Kablolar

NYA kablolar, bakırdan çeşitli kesitlerde üretilen tek damarlı ve tek telli bir kablodur. Yalıtkan olarak termoplastik kullanılır. Kuru yerlerde, boru içinde olmak şartı ile sıva altında veya üstünde ve dağıtım panolarında kullanılırlar. Evlerdeki elektrik tesisatları bu kablolardan oluşmaktadır.

NYAF kablolar, ince ve çok telli bakır iletkenlerden oluşmaktadır. Tek damarlı bir kablodur. Yalıtkan olarak termoplastik kullanılır. Seyyar kablolar taşınabilir ve hareketli cihazların bağlantı ortamlarında sıklıkla kullanılır. Çeşitli kesitlerde üretilirler.

NYA ve NYAF kabloların iletken sıcaklığı en fazla 70 derece, dayanım gerilimi ise en fazla 1000 voltur.

2.2. İLETKENLERDE EKLER

Elektrik tesisatının döşenmesi sırasında iletken uzunluğunun yetmemesi halinde veya başka nedenlerle iletkenler birbirine eklenir. Elektrik İç Tesisler Yönetmeliği'nin 180. maddesine göre iletkenlerin boru içerisinde eklenmesi yasaktır. Bu sebeple ekler buat içerisinde yapılır. İnce kesitli iletkenler pense ya da kargaburnu ile sarılarak, kalın kesitli iletkenler ise klemensle eklenir. Ekleme işleminden sonra ek yerleri, temasın çok iyi olması için lehimlenir ve izole bantla yalıtılır.

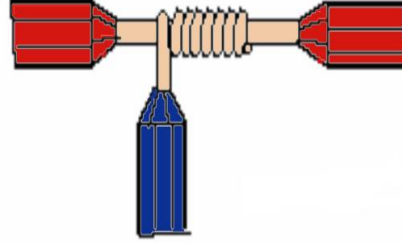
İletkenleri eklemede kullanılan yöntemler şunlardır:

2.2.1. Düz Ekler

Düz ek ince kesitli iletkenlerde el, pense veya kargaburnu kullanılarak yapılır. Düz ekler tekniğine uygun yapıldığında sağlam olur ve güvenle kullanılır. Ekin iyi olmaması durumunda akım geçişi zor olacağı için ek yerinde ısınma olur ve bu ısınmalar yangınlara sebep olabilir. Çok damarlı iletkenlerde yapılacak eklerde, ek yerinin karşı karşıya gelmemesine dikkat edilmelidir. Ek yerleri izole bant ile sarılarak yalıtılmalıdır.

Şekil 4.2.2: Düz ek bağlantısı

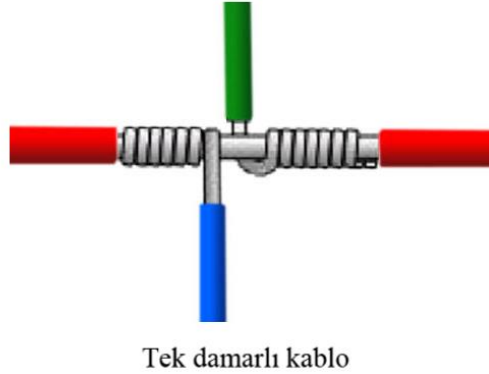
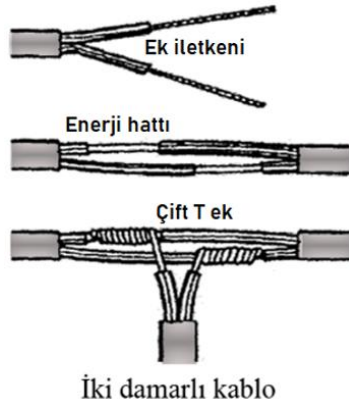
Şekil 4.2.3: T ek bağlantısı

2.2.2. T Ek Bağlantısı

T ek bağlantısı ile, düz giden bir hattan ek alma işleminde kullanılır. Bu eklemelerde çekme kuvveti az olmalıdır. T ek bağlantı işlemleri tek ve çok damarlı iletkenlerde, kordonlarda ve alçak gerilim hava hatlarında kullanılır. Bina içinde iç tesisatta T ek yapılmaz. Bu bağlantı yerine buatlarda klemens kullanılarak veya sarılarak yapılır.

2.2.3. Çift T Ek Bağlantısı

Düz giden hatlardan iki farklı yöne doğru ek almak için kullanılan bir yöntemdir. Ek alınan iletkenlerin soyulmuş kısımları, ek alınacak iletken üzerinde farklı ya da aynı yönlerde sarılabilir.

Şekil 4.2.4: Çift T ek bağlantısı

2.2.4. İletkenlerin Klemensle Eklenmesi

Şekil 4.2.5'te görüldüğü gibi iletkenler klemenslerle de eklenebilir. İletkenlerin uçları yeterli uzunlukta açıldıktan sonra klemensin sıkıştırma vidası altına yerleştirilir ve vida sıkılır. Klemensle ek yapılırken klemens gövdesi dışında çıplak iletken bırakılmaz, vidalar iyice sıkılır.

Şekil 4.2.5: Klemens kullanımı

2.2.5. İletkenlerin Ek Yerlerinin Yalıtılması

Elektrik tesisatlarında kullanılan kablolar buatlarda birbirine eklenir. Ek yerlerinin birbirine değmesi için izole bant kullanılarak yalıtım yapılır. Özellikle çok damarlı kablolarda yalıtım oldukça önemlidir.

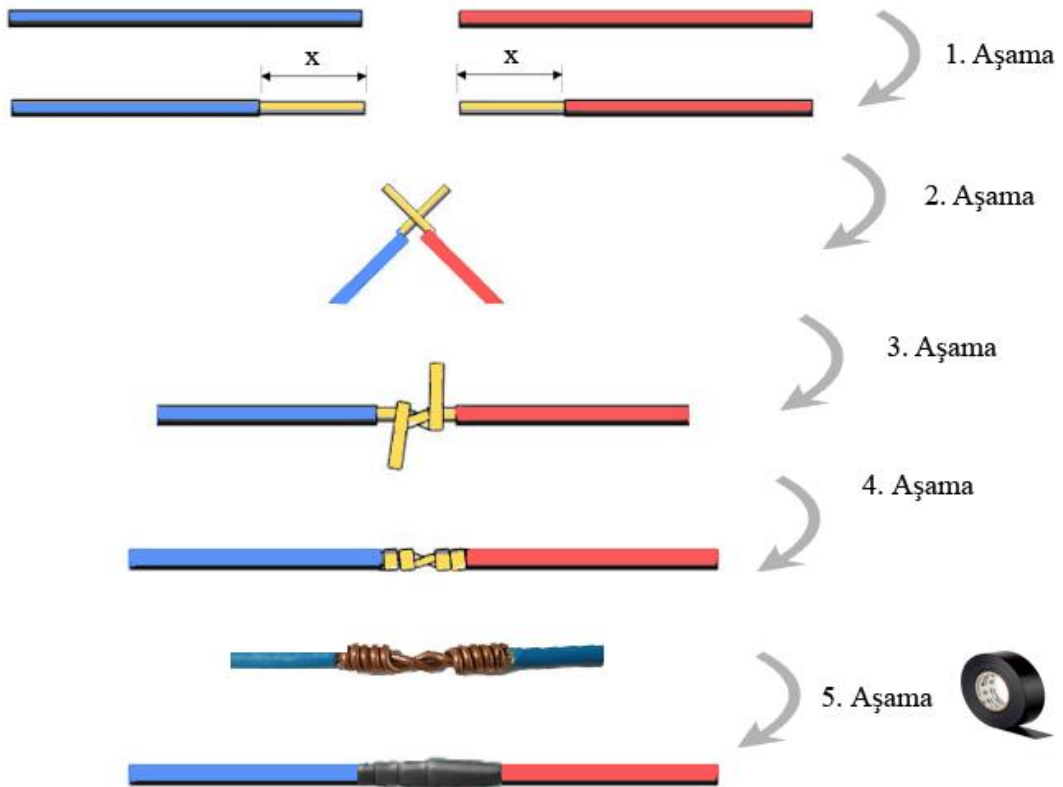
Şekil 4.2.6: İletkenlerin ek yerlerinin izole bant ile yalıtılması

ÖĞRENME BİRİMİ	D. İLETKEN BAĞLANTILARI LEHİMLEME VE PCB	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	1. İLETKENLERİN DÜZ EK BAĞLANTISI	

AMAÇ

El aletleri yardımıyla iletkenlerin düz ek bağlantısını yapmak.

1.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

1.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
1,5 mm ² kablo	NYA-Tek telli	0,5 metre
Pense	Elektrikçi tip	1
Yan keski	Elektrikçi tip	1
Kargaburnu	Elektrikçi tip	1
Maket bıçağı	-	1
İzole bant	Siyah	1

1.3. İşlem Basamakları

1. İş güvenliği ve kurallarına uyulur.
2. Eklenmek üzere seçilen iletkenlerin uç kısımları x ölçüsünde soyulur.
3. İletkenlerin açık kısımları üst üste gelecek şekilde çapraz tutulur.
4. İletkenlerin çapraz durumda iken $1/3$ oranında tutulmasına dikkat edilir.
5. İletkenlerin kesişme noktalarından biri diğerinin üzerine 90° lik bir açı ile bükülür.
6. Bükme işlemine, bir iletkenin tamamı diğer iletkenin üzerine sarılana kadar devam edilir.
7. Diğer iletken, birinci iletkenin üzerine bu kez ters yönde ve aynı şekilde sarılır.
8. Bükme işlemi yaparken üzerine iletken sarılan bölümün eğilme ve burulma yapmamasına ve sıkı sarılmasına dikkat edilir.
9. Uç kısımlarında fazlalık varsa sarılan iletkene zarar vermeden fazlalık kısım dikkatlice kesilir.
10. İşin düzgünlüğünden emin olunduktan sonra üzeri izole bant ile yalıtılarak teslim edilir.

1.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

1.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	x
Önerilen ölçü aralığı	30-40 mm
Ölçünüz	

1.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Ölçü (x) tamlığı			
El aletlerini kullanma becerisi			
Bağlantı sağlamlığı			
Yalıtım kalitesi			

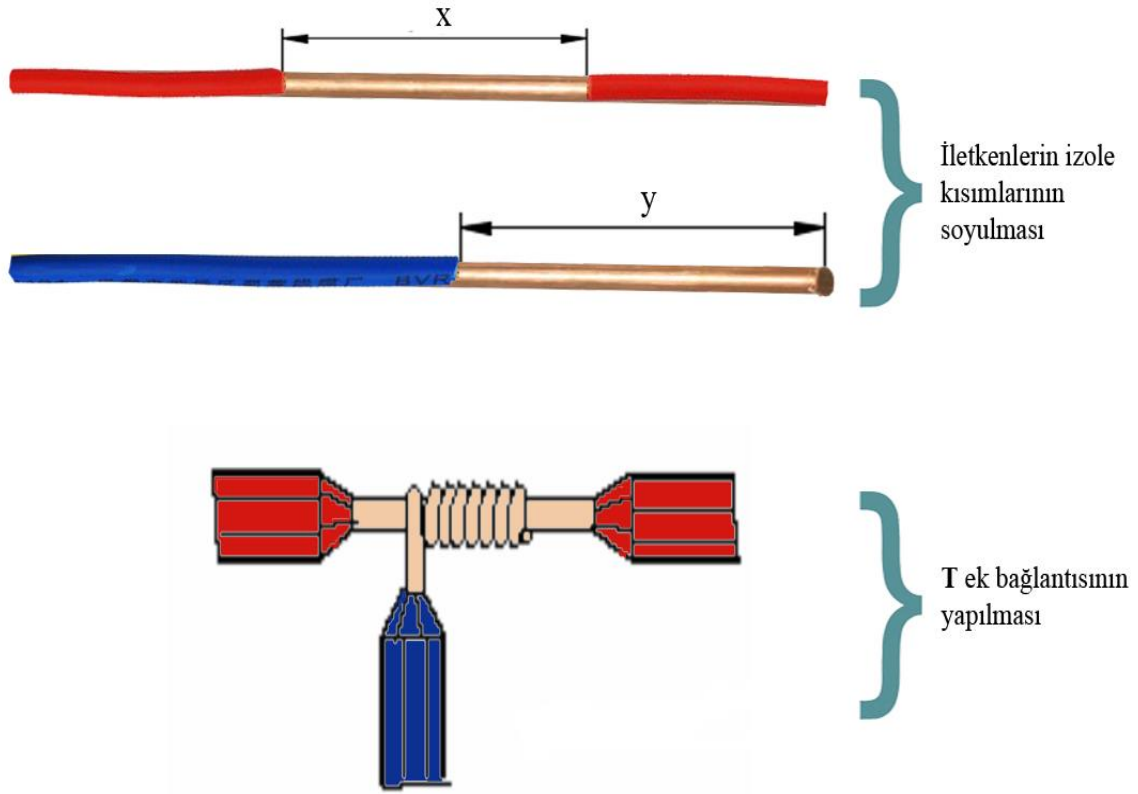
Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı	Tarih		Tarih		
Soyadı		Numarası	Saat		Saat		

ÖĞRENME BİRİMİ	D. İLETKEN BAĞLANTILARI LEHİMLEME VE PCB	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	2. İLETKENLERİN T EK BAĞLANTISI	

AMAÇ

El aletleri yardımıyla iletkenlerin T ek bağlantısını yapmak.

2.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**2.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özelliği	Miktarı
1,5 mm ² kablo	NYA-Tek telli	0,5 metre
Pense	Elektrikçi tip	1
Yankeski	Elektrikçi tip	1
Kargaburnu	Elektrikçi tip	1
Maket bıçağı	-	1
İzole bant	Siyah	1

2.3. İşlem Basamakları

1. Seçilen iki adet tek damarlı iletkenin biri, ek alınacak yerinden **x** ölçüsünde bir bölüm soyularak açılır.
2. İkinci iletkenin ucu **y** ölçüsünde soyularak açılır.
3. Birinci iletken, T ek alınacak iletkenin üzerine dik olarak ve izoleli kısmı iyice yaklaştırılarak (5 mm boşluk bırakılarak) tutulur.
4. İletken bükülerek sarılır, ekin sıkı olmasına dikkat edilir.
5. Sarma işlemi tamamlandıktan sonra, uç kısımlarında fazlalık varsa sarılan iletkene zarar vermeden fazlalık kısım dikkatlice kesilir.
6. İşin düzgünlüğünden emin olunduktan sonra üzeri izole bant ile yalıtılarak teslim edilir.

2.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

2.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	x	y
Önerilen ölçü aralığı	20-30 mm	80-100 mm
Ölçünüz		

2.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Ölçü (x) tamlığı			
Ölçü (y) tamlığı			
El aletlerini kullanma becerisi			
Bağlantı sağlamlığı			
Yalıtım kalitesi			

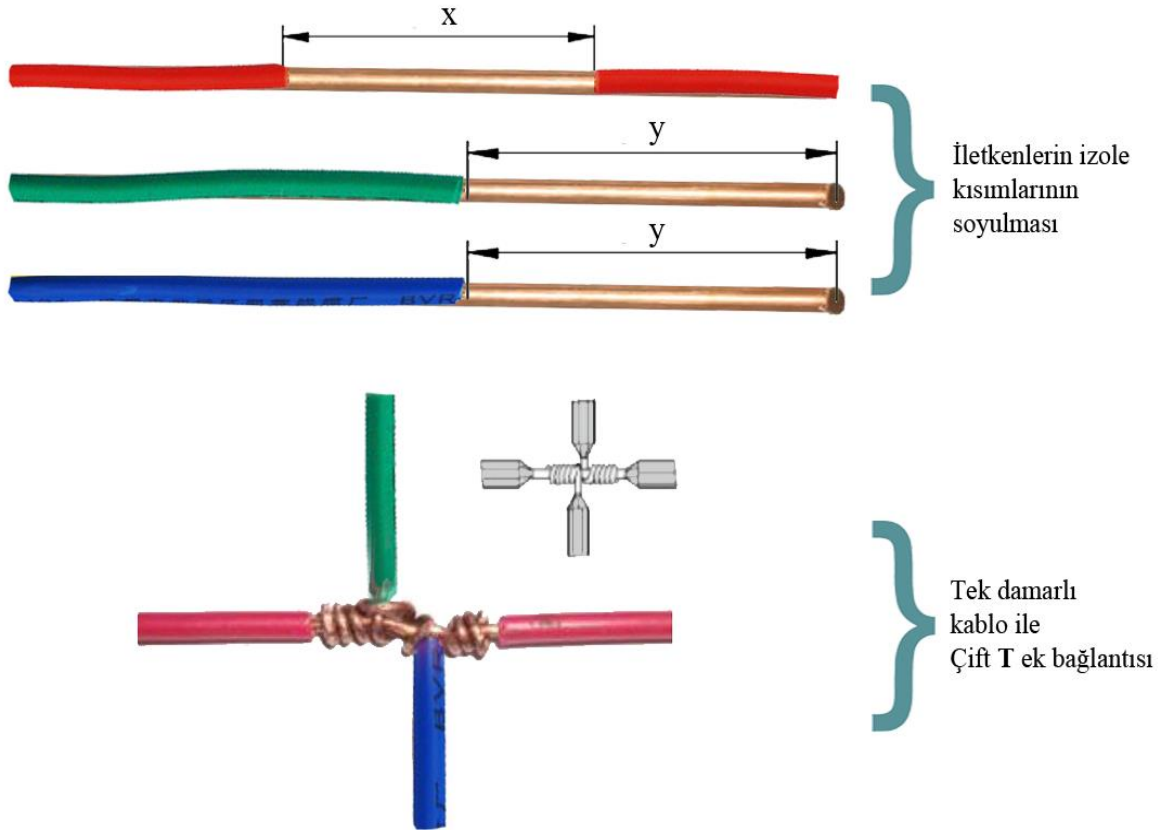
Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	D. İLETKEN BAĞLANTILARI LEHİMLEME VE PCB	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	3. İLETKENLERİN ÇİFT T EK BAĞLANTISI	

AMAÇ

El aletleri yardımıyla iletkenlerin çift T ek bağlantısını yapmak.

3.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**3.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özelliği	Miktarı
1,5 mm ² kablo	NYA-Tek telli	0,5 metre
Pense	Elektrikçi tip	1
Yan keski	Elektrikçi tip	1
Kargaburnu	Elektrikçi tip	1
Maket Bıçağı	-	1
İzole bant	Siyah	1

3.3. İşlem Basamakları

1. Ortasından ek alınacak iletkenin orta kısmı, uygun bir araç ile x ölçüsü kadar yalıtkanından ayrılır.
2. Diğer iletkenlerin ucu y ölçüsü kadar yalıtkanından ayrılır.
3. Ortası açılmış iletken ile ucu açılmış iletkenler birbirine dik olarak sırasıyla çaprazlandırılır. Yalıt-
kandan 5 mm uzaklıktan itibaren iletkenler sırayla diğer iletkenin orta kısmına doğru sarılır.
4. Sarma işleminden sonra uç kısımlarında fazlalık varsa sarılan iletken zarar vermeden fazlalık kısı-
m dikkatlice kesilir.
5. İşin düzgünlüğünden emin olunduktan sonra üzeri izole bant ile yalıtılarak teslim edilir.

3.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

3.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	x	y
Önerilen ölçü aralığı	20-30 mm	70-80 mm
Ölçünüz		

3.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Ölçü (x) tamlığı			
Ölçü (y) tamlığı			
El aletlerini kullanma becerisi			
Bağlantı sağlamlığı			
Yalıtım kalitesi			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	D. İLETKEN BAĞLANTILARI LEHİMLEME VE PCB	DEĞERLENDİRME YAPRAĞI
DEĞERLENDİRME KONUSU	2. TEMEL İLETKEN BAĞLANTILARI	

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. NYA ve NYAF kablolarının iletken sıcaklığı en fazla kaç derecedir?

- A) 15 B) 30 C) 45 D) 70 E) 90

2. Aşağıdaki kablo çeşitlerinden hangisi içinde bakır olan ve tek damarlı bir kablodur?

- A) NYA
B) NYAF
C) Güç kabloları
D) Fiber optik kablolar
E) Yüksek gerilim kabloları

3. Aşağıdakilerden hangisi elektrik enerjisini ileten, iki elektrik cihazını birbirine elektriksel olarak bağlayan, elektriksel olarak yalıtılmış, bir veya birden fazla damardan meydana gelen bir araçtır?

- A) Düz ek
B) Kablo
C) Kontrol kalemi
D) Pense
E) Maket bıçağı

4. Aşağıdakilerden hangisi kablo ekleme yöntemi değildir?

- A) Düz ek
B) T ek
C) Çift T ek
D) Klemens ile ekleme
E) Eklerin yalıtılması

5. Evlerimizdeki elektrik tesisatlarında kullanılan kablo aşağıdakilerden hangisidir?

- A) NYA
B) NYAF
C) Güç kabloları
D) Fiber optik kablolar
E) Yüksek gerilim kabloları

6. Düz ek için aşağıdakilerden hangisi yanlıştır.

- A) Pense veya kargaburnu kullanarak yapılabilir.
B) Ek yerleri karşı karşıya gelmelidir.
C) Ek yerleri yalıtılmamalıdır.
D) Ekler sıkı ve düzgün olmalıdır.
E) İnce kesitli iletkenler el ile sarılabilir.

7. Aşağıdakilerden hangisi düz giden hatlardan iki farklı yöne ek almak için kullanılan bir yöntemdir?

- A) Düz ek
B) T ek
C) Çift T ek
D) Klemens ile ekleme
E) Eklerin yalıtılması

8. NYA ve NYAF kablolarının, dayanım gerilimi en fazla kaç voltur?

- A) 300 B) 330 C) 500 D) 1.000 E) 1.500

9. Aşağıdakilerden hangisi ince ve çok telli bakır bir kablodur?

- A) NYA
B) NYAF
C) Güç kabloları
D) Fiber optik kablolar
E) Yüksek gerilim kabloları

10. İletken ekleme ile aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Boru içerisinde ekleme yapılır.
B) Buat içerisinde ekleme yapılır.
C) Kalın kesitli iletkenlerde klemens kullanılır.
D) Ek yapılan kısım yalıtılmalıdır.
E) İnce kesitli kablolar sarılarak eklenebilir.

ÖĞRENME BİRİMİ	D. İLETKEN BAĞLANTILARI LEHİMLEME VE PCB	BİLGİ YAPRAĞI
KONU	3. LEHİMLEME	

AMAÇ

Lehimleme işlemlerini yapmak.

GİRİŞ

Sevgili öğrenciler, bu konuda iletkenler üzerinde lehimleme işlemini yapmayı öğreneceksiniz.

3.1. LEHİMLEMEDE KULLANILAN ELEMANLAR

Havya

Lehim yapmamızı sağlayan aletlere havya denir. Farklı amaçlarda, güçlerde ve fiziki özelliklerde havyalar mevcuttur. Havyalar 200 - 500 derece arasında ısı yayabilecek şekilde üretilebilir. Havyaların güçleri ise 5 W - 300 W arasında değişebilmektedir.

Şekil 4.3.1: Kalem havya

Şekil 4.3.2: Farklı tipte havyalar

Havya Uçları

Havya uçları, havya kadar öneme sahiptir. Isıyı iyi iletmeli, lehim kolay biçimde uca kaplanabil-meli, kullanılması ve değiştirilmesi kolay olmalıdır. Yeni alınmış bir havyanın veya yeni değiştirilmiş ucun doğrudan kullanımı iyi sonuç vermez. Yeni takılan uçları önce temizleyip lehimle kaplamak ge-rekir.

Şekil 4.3.3: Farklı tipte havya uçları

Havya Altlığı

Kalem havyalar, yavaş ısındıkları için çalışma sırasında genellikle fişe takılı bırakılmakta ve sıcak kalmaktadır. Bu yüzden kalem havyanın ucu temas ettiği yerlere zarar verebilir. Elle dokunmak, vücudun herhangi bir yerine değdirmek yanıklara sebep olur. Ayrıca giysilere ve eşyalara da zarar verebilir. Bu nedenle havya rastgele bırakılmamalı ve havya altlığında tutulmalıdır.

Şekil 4.3.4: Havya altlığı

Lehim

Elektrik ve elektronik sektöründe kullanılan lehim teli idealde %63 kalay ve %37 kurşun metallerinin karışımından oluşturulmuştur. Lehim telinin içindeki kalay miktarı arttıkça kalite yükselmektedir çünkü erime sıcaklığı kalay çoğaldıkça azalmaktadır. Lehimin kalitesi kullanılacağı devrenin hassaslığına göre değişmektedir.

Şekil 4.3.5: Lehim

Elektrik-elektronik devrelerde bağlantıların birbirine tutturulmasında yumuşak lehimleme kullanılır. Yumuşak lehimde direnç değerinin çok düşük olması, elektrik akımının iletilmesini önemli ölçüde kolaylaştırmaktadır. Lehim telleri çeşitli kalınlıklarda üretilmektedir. Tüp veya makara olarak piyasada satılmaktadır.

Lehim Pompası ve Lehim Pastası

Lehim pompası, yapılacak yüzeyde bulunan eski lehimin temizlenmesi için kullanılır. Eski lehim ısıtılarak sıvı kıvama getirilir ve lehim pompası yardımı ile emilir.

İletkenleri birbirine tutturabilmek için lehim pastası kullanılmalıdır. Lehim pastası kusursuz bir lehimleme için önemlidir. Lehim yapılırken metal yüzeyin temizlenmesi ve ısınmadan dolayı tekrar oluşabilecek oksitlenmeleri önlemek için lehim pastası kullanılır.

Şekil 4.3.6: Lehim pompası ve pasta

3.2. LEHİMLEME İŞLEMİ

Lehim, normal sıcaklıkta katı halde olan ancak belirli bir sıcaklıktan sonra eriyen bir maddedir. Elektronik devrelerde elemanların birleştirilmesinde veya elemanların baskı devreye tutturulmasında havya ile ısıtılarak eritilir. Daha sonra ısının azalmasıyla kendiliğinden donar ve tekrar katılaşır. Sıvı durumundayken birleştirilecek eleman bacakları kaplanıp dondurulursa, eleman bacakları da sabit olarak birbirine ya da baskı devreye sabitlenmiş olur.

Başarılı Bir Lehimlemenin Özellikleri:

Lehimlemenin iyi ve başarılı olması için de aşağıdaki kurallara uyulmalıdır:

- ✓ Lehim yapılacak yer iyice temizlenmelidir.
- ✓ Kaliteli lehim kullanılmalıdır.
- ✓ Havyanın ucu temiz olmalı, az miktarda lehimle kaplanmalıdır.
- ✓ Havya uygun sıcaklıkta olmalıdır.

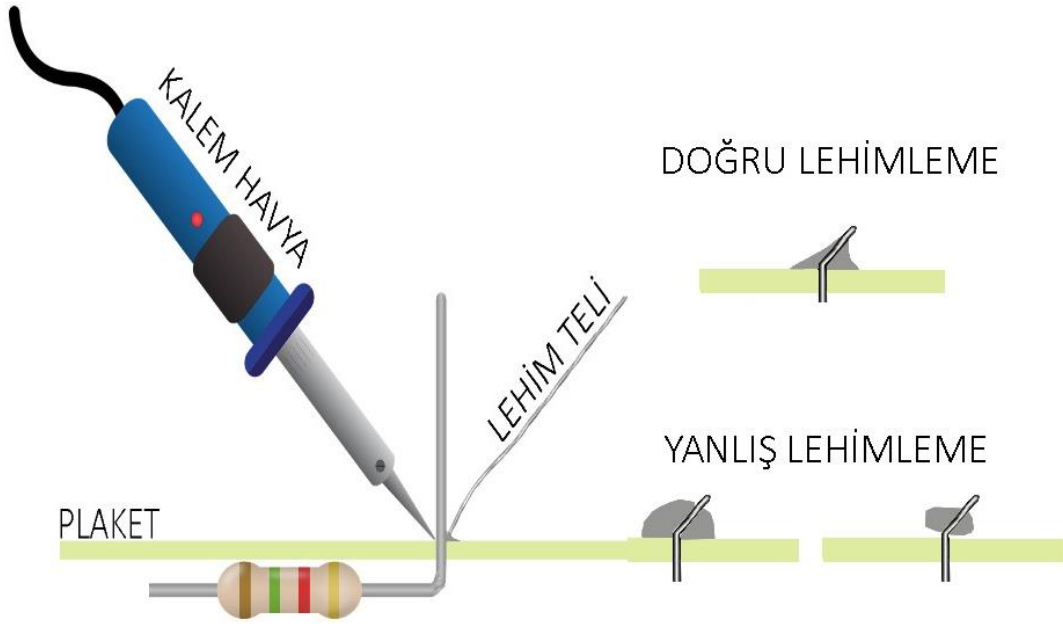
Eleman veya iletken uçları önceden az miktarda lehimlenmelidir. Buna ön lehimleme denir. Havyanın ucu ile lehim yapılan yeri ısıtmalı, ucun lehimle bir teması olmamalıdır. Lehim ısınan yere değdirilmeli ve erimesi beklenmelidir. Yeteri kadar lehim kullanılmalıdır. Lehim eridikten sonra tekrar donması için üç saniye kadar beklenir. Bu süre içinde lehimlenen elemanlar sarsılmamalıdır. Baskı devre üzerinde lehimleme yapılıyorsa aşırı ısınma sonucu baskı devre kalkabilir. Bu durumda lehimlenen yeri aşırı ısıtmak gerekir.

Kimi kullanıcılar lehim havyanın ucuna değdirerek havyanın ucuna bir miktar lehim almakta ve havya ucunu lehimin yapılacağı yere değdirmektedir. Bu durumda lehim çok ısındığı için özelliği kaybolabilir. Ayrıca lehimin yapılacağı alan tam ısınmayabilir.

Lehimlenecek bazı elemanlar lehimleme sırasında oluşan sıcaklıktan dolayı bozulabilir. Bu durum özellikle yarı iletkenler için geçerlidir. Lehimleme sırasında bu elemanların ısınmalarını önlemek için lehimlenen bacak kargaburnu ya da cımbız ile tutulmalıdır. Kargaburnu veya cımbız ısıyı yayarak elemanın aşırı ısınmasını önler.

Kaliteli bir lehimlemenin özellikleri şunlardır:

- Parlak bir görünüşü vardır, üzerinde ya da çevresinde pasta veya kir yoktur.
- Yüzeyi düz, pürüzsüz ve deliksizdir.
- Kubbemsi bir şekli vardır.
- Çok yaygın ya da çok sivri değildir.
- Lehimlenen malzeme bacaklarının lehimin içinde kalan bölümünün hatları fark edilir.

Şekil 4.3.7: Doğru lehimleme

Lehimleme yapılırken dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır:

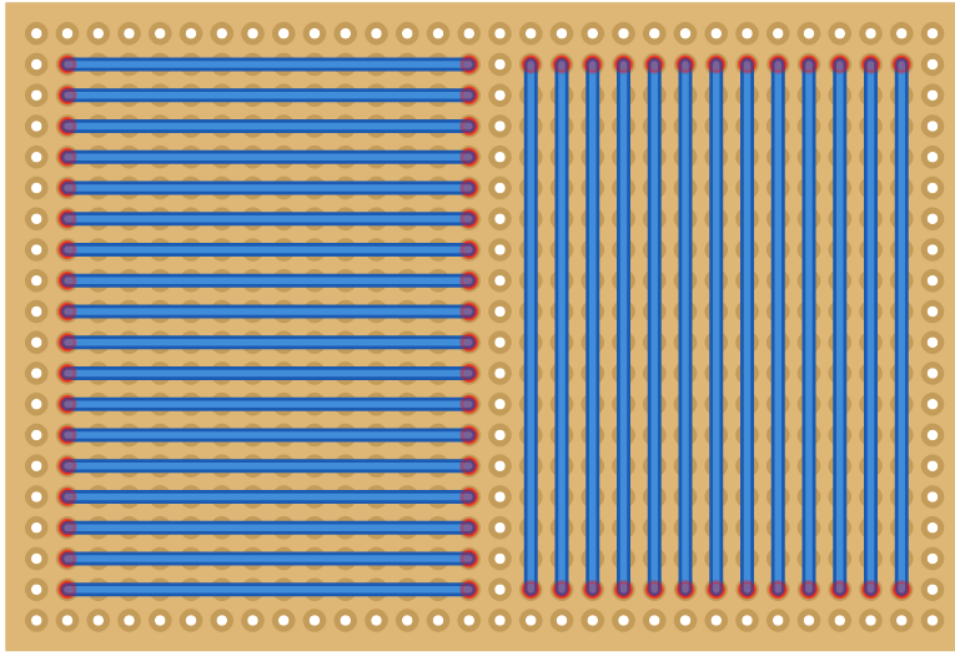
- ✓ Havya uzun süre kullanılmayacaksa havyanın fişi çekilmelidir.
- ✓ Çevrede gereksiz araç gereç bulunmamalıdır.
- ✓ Havya kullanılmadığı zamanlarda havya altlığında tutulmalıdır.
- ✓ Havya ucunun havya kordonuna temas etmesi kordonu eritip kısa devrelere veya çarpılmalara neden olabilir. Havya ucunun kordona teması önlenmelidir.
- ✓ Havyanın ucundaki lehimleri temizlemek için havya ucu herhangi bir yere vurulmamalı, havada silkelenmemelidir. Aksi halde sıcak olan lehimler sıçrayarak etrafa zarar verebilir.
- ✓ Lehim erirken çıkan duman teneffüs edilmemelidir.
- ✓ Lehimlenen devrede herhangi bir gerilim bulunmamalıdır.

ÖĞRENME BİRİMİ	D. İLETKEN BAĞLANTILARI LEHİMLEME VE PCB	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	1. DELİKLİ PLAKETE ZİL TELİ LEHİMLEME	

AMAÇ

Delikli plakete üzerine nokta lehimleme yapmak.

1.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

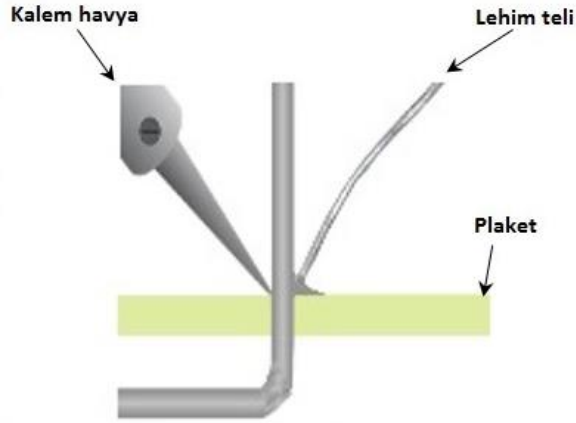

1.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
Bakır plakete	Delikli plakete	5 x 10 cm
Zil teli	-	2 m
Lehim / Pasta	-	1
Havya	40 W	1
Yan keski	-	1

1.3. İşlem Basamakları

1. Otuz adet zil teli eşit ölçülerde kesilir.
2. Kesilen iletkenlerin uçları yaklaşık 10 mm kadar soyulur.
3. Soyulan iletkenlerin uçlarına ön lehimleme yapılır.
4. Ön lehimleme yapılan iletken teller uygulama şemasında gösterildiği gibi yerleştirilir.
5. İletken tel iş güvenliği kurallarına uygun olarak şekilde gösterildiği gibi lehimlenir.

6. Aynı işlemler diğer iletken teller için tekrar edilir ve uygulama şeması elde edilir.

1.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

1.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	Ön lehimleme	Lehimleme
Lehim kalitesi		

1.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Pasta kullanımı			
Lehim yapma			
Ön lehimleme			
İş güvenliği kurallarına uyma			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

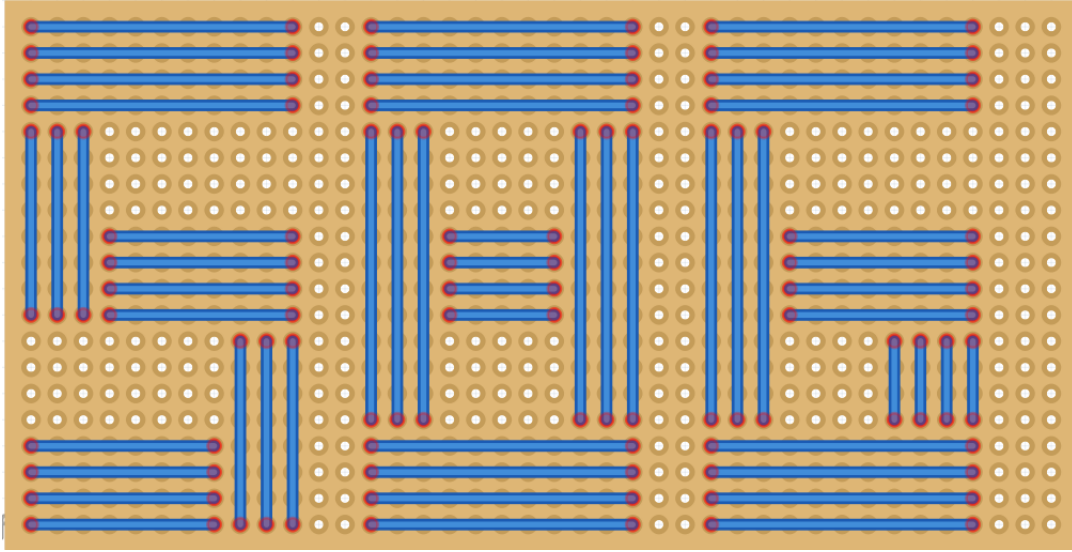
Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	D. İLETKEN BAĞLANTILARI LEHİMLEME VE PCB	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	2. DELİKLİ PLAKETE NUMARA YAZIMI	

AMAÇ

Delikli plakete üzerine nokta lehimleme yöntemi ile öğrenci numarasını yazmak.

2.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

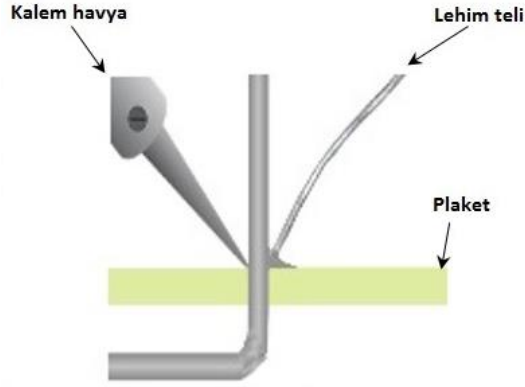

2.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
Bakır plaket	Delikli plaket	5 x 10 cm
Zil teli	-	2 m
Lehim / Pasta	-	1
Havya	40 W	1
Yan keski	-	1

2.3. İşlem Basamakları

1. Zil teli ile öğrenci numarası yazmak için yeterli sayıda zil teli kesilir.
2. Kesilen iletkenlerin uçları yaklaşık 10 mm kadar soyulur.
3. Soyulan iletkenlerin uçlarına ön lehimleme yapılır.
4. Ön lehimleme yapılan iletken teller uygulama şemasında gösterildiği gibi yerleştirilir.
5. İletken tel iş güvenliği kurallarına uygun olarak şekilde gösterildiği gibi lehimlenir.

6. Aynı işlemler diğer iletken teller için tekrar edilir ve delikli plaket üzerinde öğrenci numarası elde edilir.

2.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

2.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	Ön lehimleme	Lehimleme
Lehim kalitesi		

2.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Pasta kullanımı			
Lehim yapma			
Ön lehimleme			
İş güvenliği kurallarına uyma			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

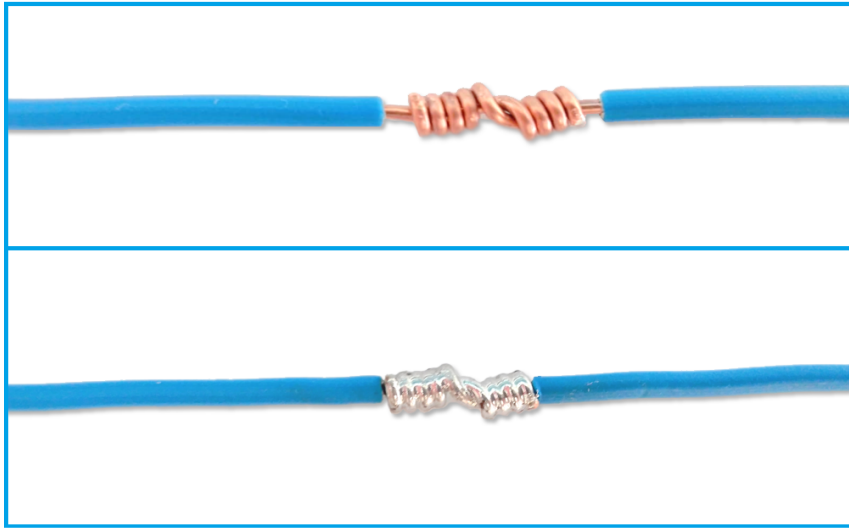
Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	D. İLETKEN BAĞLANTILARI LEHİMLEME VE PCB	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	3. İLETKENLERİN DÜZ EK BAĞLANTISINA LEHİMLEME YAPMA	

AMAÇ

Düz ek bağlantısı yapılan iletkenlere lehimleme yapmak.

3.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

3.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
1,5 mm ² kablo	NYA çok telli veya NYA tek telli	0,5 metre
Pense	Elektrikçi tip	1
Yan keski	Elektrikçi tip	1
Kargaburnu	Elektrikçi tip	1
Pasta ve lehim teli	-	1
Havya	40W	1

3.3. İşlem Basamakları

1. İş güvenliği ve kuralları tedbirleri alınarak, lehimleme için havya hazırlanır.
2. Düz ekin rahat yapılabilmesi için kablo uçlarının 3 mm'lik kısmına ön lehimleme yapılır.
3. İletkenler birbirlerine düz ek yöntemi ile sarılır.
4. Düz ek yapılan iletkenler havya ile lehim eritecek ısıya ulaşınca kadar ısıtılır.
5. Lehim havya ucu ile iletken tel arasına dokundurularak erimesi sağlanır.
6. Yeterli miktarda lehim sürüldükten sonra havya tutma yönünde hızlıca çekilerek lehimleme işlemi gerçekleştirilir.
7. Lehimleme işleminden sonra izolasyon işlemi uygulanır.

3.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

3.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	Ön lehimleme	Lehimleme
Lehim kalitesi		

3.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
El aletlerini kullanma becerisi			
Bağlantı sağlamlığı			
Lehim kalitesi			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

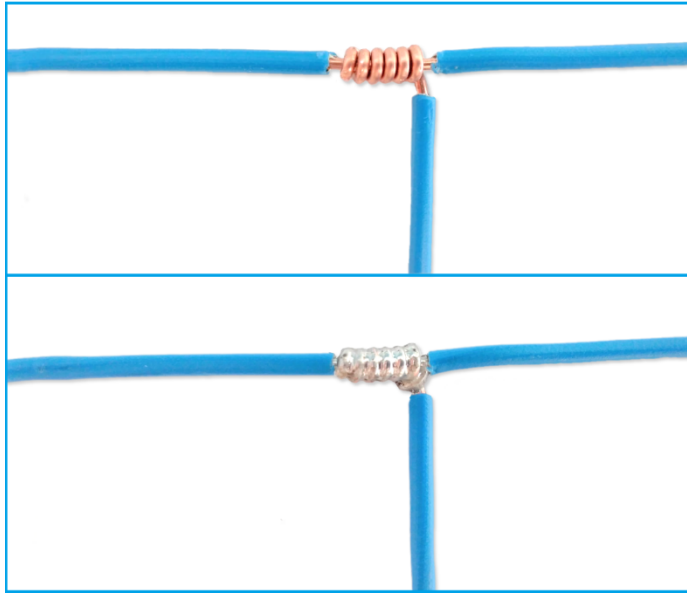
Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	D. İLETKEN BAĞLANTILARI LEHİMLEME VE PCB	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	4. İLETKENLERİN T EK BAĞLANTISINA LEHİMLEME YAPMA	

AMAÇ

T ek bağlantısı yapılan iletkenlere lehimleme yapmak.

4.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

4.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
1,5 mm ² kablo	NYA tek telli	0,5 metre
Pense	Elektrikçi tip	1
Yan keski	Elektrikçi tip	1
Kargaburnu	Elektrikçi tip	1
Pasta ve lehim teli	-	1
Havya	40W	1

4.3. İşlem Basamakları

1. İş güvenliği ve kuralları tedbirleri alınarak, lehimleme için havya hazırlanır.
2. T ekin rahat yapılması için kablo uçlarının 3 mm'lik kısmına ön lehimleme yapılır.
3. İletkenler birbirlerine T ek yöntemi ile sarılır.
4. T ek yapılan iletkenler havya ile lehim eritecek ısıya ulaşınca kadar ısıtılır.
5. Lehim havya ucu ile iletken tel arasına dokundurularak erimesi sağlanır.
6. Yeterli miktarda lehim sürüldükten sonra havya tutma yönünde hızlıca çekilerek lehimleme işlemi gerçekleştirilir.

4.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

4.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	Ön lehimleme	Lehimleme
Lehim kalitesi		

4.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
El aletlerini kullanma becerisi			
Bağlantı sağlamlığı			
Lehim kalitesi			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

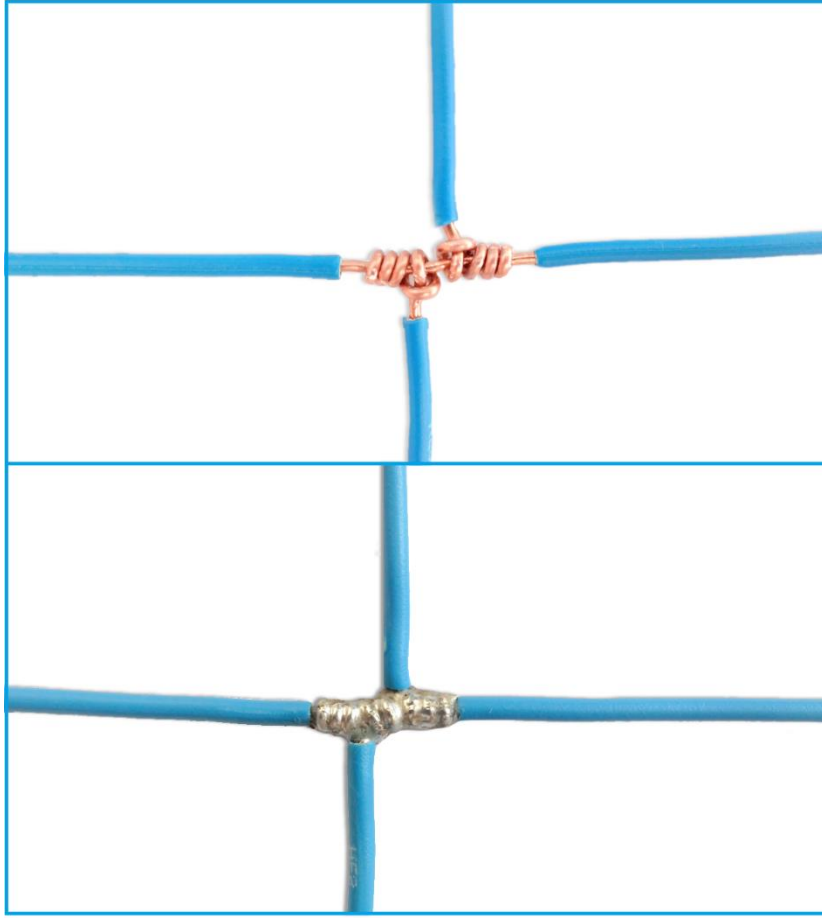
Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	D. İLETKEN BAĞLANTILARI LEHİMLEME VE PCB	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	5. İLETKENLERİN ÇİFT T EK BAĞLANTISINA LEHİMLEME YAPMA	

AMAÇ

Çift T ek bağlantısı yapılan iletkenlere lehimleme yapmak.

5.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

5.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
1,5 mm ² kablo	NYA tek telli	0,5 metre
Pense	Elektrikçi tip	1
Yan keski	Elektrikçi tip	1
Kargaburnu	Elektrikçi tip	1
Pasta ve lehim teli	-	1
Havya	40 W	1

5.3. İşlem Basamakları

1. İş güvenliği ve kuralları tedbirleri alınarak, lehimleme için havya hazırlanır.
2. Çift T ekin rahat yapılması için kablo uçlarının 3 mm'lik kısmına ön lehimleme yapılır.
3. İletkenler birbirlerine çift T ek yöntemi ile sarılır.
4. Çift T ek yapılan iletkenler havya ile lehim eritecek ısıya ulaşınca kadar ısıtılır.
5. Lehim havya ucu ile iletken tel arasına dokundurularak erimesi sağlanır.
6. Yeterli miktarda lehim sürüldükten sonra havya tutma yönünde hızlıca çekilerek lehimleme işlemi gerçekleştirilir.

5.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

5.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	Ön lehimleme	Lehimleme
Lehim kalitesi		

5.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
El aletlerini kullanma becerisi			
Bağlantı sağlamlığı			
Lehim kalitesi			

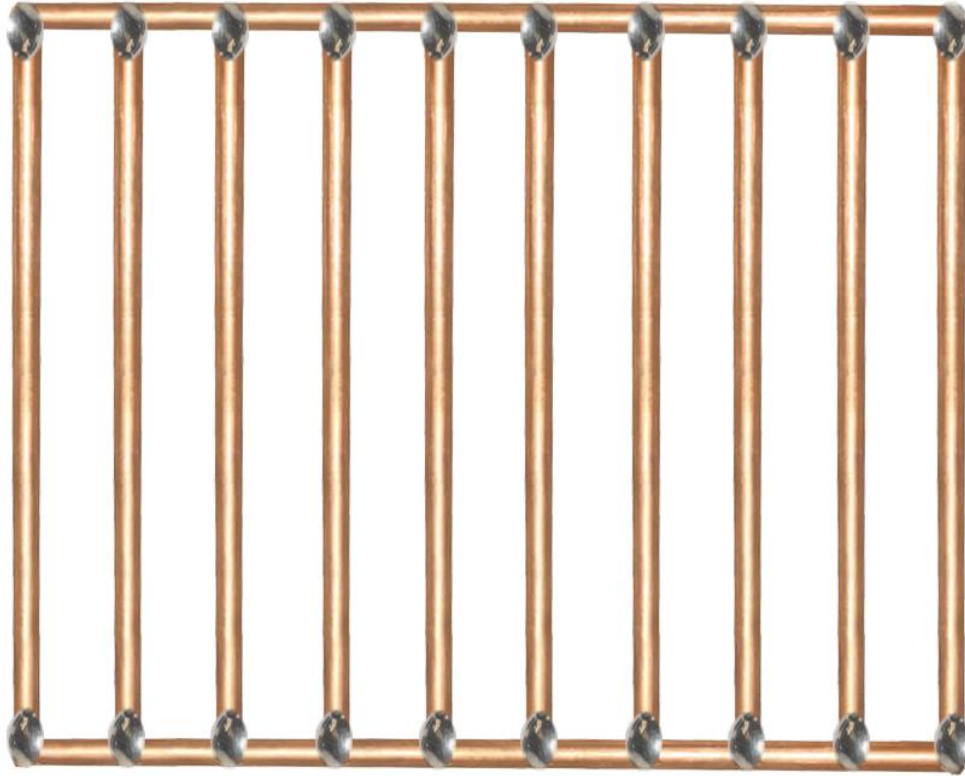
Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	D. İLETKEN BAĞLANTILARI LEHİMLEME VE PCB	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	6. TEL IZGARA LEHİMLEME	

AMAÇ

Lehimleme yöntemi ile tel ızgara yapmak.

6.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler**6.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık**

Adı	Özelliği	Miktarı
1,5 mm ² kablo	NYA tek telli	1,2 metre
Pense	Elektrikçi tip	1
Yan keski	Elektrikçi tip	1
Kargaburnu	Elektrikçi tip	1
Pasta ve lehim teli	-	1
Havya	40 W	1

6.3. İşlem Basamakları

1. Eşit boyutlarda on iki adet tek damarlı iletken, yan keski ile kesilerek çıkartılır.
2. İş güvenliği kurallarına uygun olarak lehimleme işlemine başlanılır.
3. Isınan havaya ile bütün iletkenlerin her iki ucuna ön lehimleme yapılır.
4. Önce dört iletken ile bir kare oluşturulur.
5. Son olarak geri kalan sekiz adet iletken tel eşit aralıkla yerleştirilip lehimlenir.

6.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

6.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	Ön lehimleme	Lehimleme
Lehim kalitesi		

6.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
El aletlerini kullanma becerisi			
Bağlantı sağlamlığı			
Tel ızgara lehimleme kalitesi			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

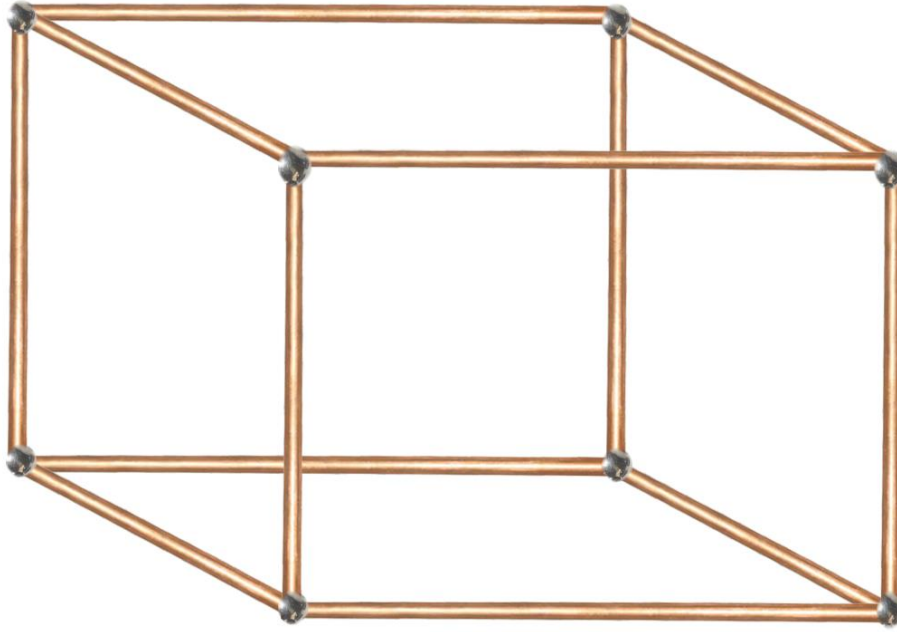
Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	D. İLETKEN BAĞLANTILARI LEHİMLEME VE PCB	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	7. TEL KAFES LEHİMLEME	

AMAÇ

İletken teller ile küp lehimleme yapmak.

7.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

7.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
1,5 mm ² kablo	NYA tek telli	1,2 metre
Pense	Elektrikçi tip	1
Yan keski	Elektrikçi tip	1
Kargaburnu	Elektrikçi tip	1
Pasta ve lehim teli	-	1
Havya	40 W	1

7.3. İşlem Basamakları

1. Eşit boyutlarda on iki adet tek damarlı iletken, yan keski ile kesilerek çıkartılır.
2. Isınan havya ile bütün iletkenlerin her iki ucuna ön lehimleme yapılır.
3. Önce dört iletken ile bir kare, daha sonra diğer dört iletkenden ikinci bir kare oluşturulur.
4. Kalan dört iletken ile karelerin karşılıklı köşelerini birleştirilip küp oluşturulur.

7.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

7.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	Ön lehimleme	Lehimleme
Lehim kalitesi		

7.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
El aletlerini kullanma becerisi			
Bağlantı sağlamlığı			
Küp lehimleme kalitesi			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	D. İLETKEN BAĞLANTILARI LEHİMLEME VE PCB	DEĞERLENDİRME YAPRAĞI
DEĞERLENDİRME KONUSU	3. LEHİMLEME	

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

- Aşağıdakilerden hangisi lehim yapılacak yüzeyde bulunan eski lehimin temizlenmesi için kullanılır?
 - Lehim pompası
 - Lehim
 - Havya
 - Havya altlığı
 - Havya ucu
- Aşağıdakilerden hangisi iletken uçları önceden az miktarda lehimleme işlemidir?
 - Lehimleme
 - Düz ek lehimleme
 - T ek lehimleme
 - Ön lehimleme
 - Çift T ek lehimleme
- Aşağıdakilerden hangisi lehimleme yapılırken dikkat edilmesi gereken özelliklerden değildir?
 - Çevrede gereksiz araç gereç bulunmamalı.
 - Çıkan duman teneffüs edilebilir.
 - Havya ucu etrafa vurulmamalı.
 - Havya altlığı kullanılmalı.
 - Havya ucu kordona temas etmemeli.
- Aşağıdakilerden hangisi kablo ekleme yöntemi değildir?
 - Düz ek
 - T ek
 - Çift T ek
 - Lehimleme
 - Eklerin yalıtılması
- Havyaların güçleri W ile W arasında değişir.
 - 5 - 100
 - 5 - 300
 - 40 - 500
 - 40 - 300
 - 100 - 300
- Havya uçları için yazılan aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?
 - Isıyı iyi iletmeli.
 - Değiştirilmesi kolay olmalı.
 - Yeni takılan uçların temizlenmesine gerek yoktur.
 - Lehim kolay biçimde uca sarılabilmeli.
 - Yapılacak işe göre seçilir.
- Havyalar minimum kaç derece ısı yayabilecek şekilde üretilir?
 - 200
 - 300
 - 500
 - 1.000
 - 1.500
- Lehim eridikten sonra tekrar donması için kaç saniye beklenir?
 - 5-6
 - 4-5
 - 2-3
 - 3-4
 - 1-2
- Aşağıdakilerin hangisi havyanın sıcaklığından dolayı hemen bozulabilen elemandır?
 - Yarı iletkenler
 - Kablolar
 - Bobin
 - Direnç
 - Kondansatör
- Aşağıdakilerden hangisi iyi bir lehimlemenin özelliklerinden biri değildir?
 - Parlak görünüşü vardır.
 - Pas veya kir içermez.
 - Kubbemsi yapıya sahiptir.
 - Yaygın ve sıvrıdır.
 - Üzerinde delik yoktur.

ÖĞRENME BİRİMİ	D. İLETKEN BAĞLANTILARI LEHİMLEME VE PCB	BİLGİ YAPRAĞI
KONU	4. PCB ÇİZİMİ VE MİNİ CNC İLE PCB	

AMAÇ

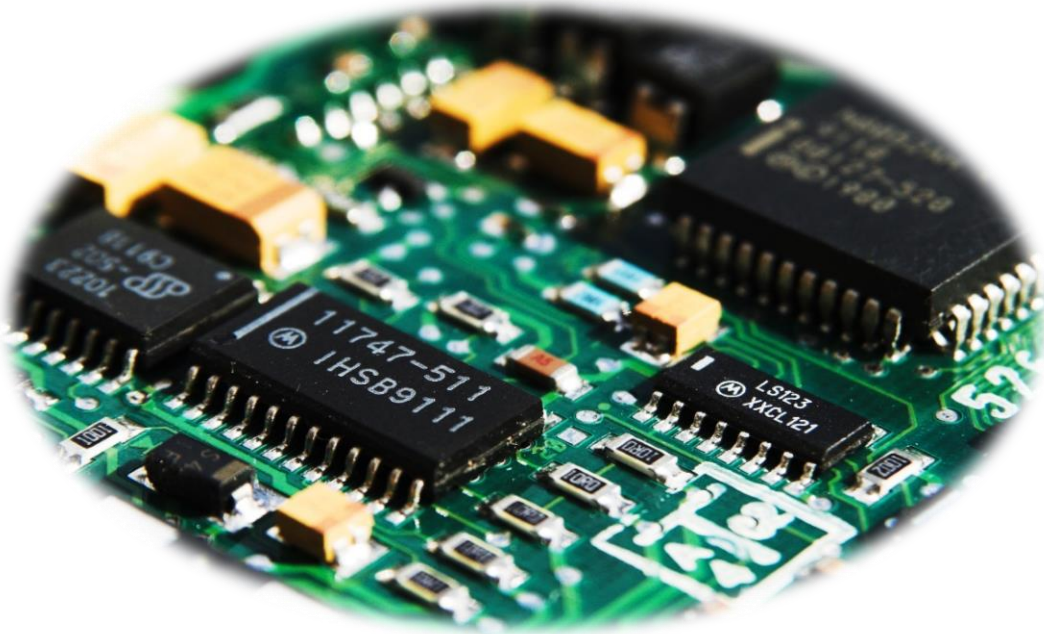
Baskı devre çıkartmak.

GİRİŞ

Elektronik kartlar üzerinde işlem yapabilmek için PCB çiziminin öğrenilmesi gerekir.

4.1. PCB (BASKI DEVRE) VE ÖNEMİ

PCB İngilizce “Printed Circuit Board” kelime grubunun baş harflerinden oluşan bir kısaltmadır. Türkçe’de “Baskı Devre Kartı” anlamına gelmektedir. PCB elektronik bileşenleri bir arada tutan ve elektriksel olarak birbirine bağlayan bir karttır.

Şekil 4.4.1: PCB işlemi yapılmış kart

Elektronik piyasasında baskı devre kartları **pertinaks** ismiyle de anılmaktadır. Her geçen gün daha kapsamlı bir biçimde tasarlanan elektronik devrelerin baskı devre plakettekinin üzerine dizilmesi birçok sektörde kolaylık ve pratiklik sunmaktadır.

Baskı devre kartlarının avantajlarını şöyle sıralayabiliriz:

- ✓ Elektronik cihazların fiziki boyutları ve yüzey alanları küçülmektedir.
- ✓ Elektronik devrelerin seri üretimlerini hızlandırır ve kolaylaştırır.
- ✓ Elektronik bileşenler arasında tel gibi iletkenler kullanılmadığı için yüksek frekanslı devrelerde elektriksel gürültü azalmaktadır.
- ✓ Elektronik devre elemanları sadeleştiği için yapım ve onarım kolaylaşmaktadır.

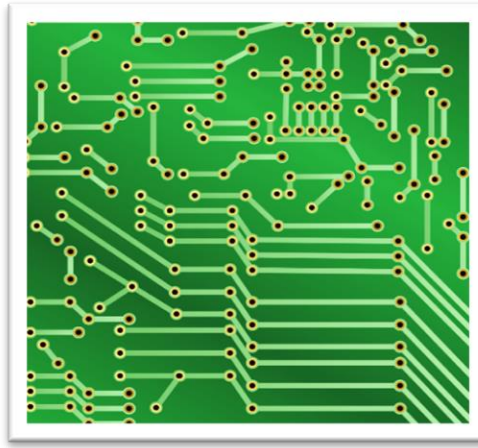
4.2. PCB KARTLARI VE ÇEŞİTLERİ

PCB kartları projelerinize göre çeşitlenmektedir. Tasarımlarınız doğrultusunda en karmaşık ve kalabalık PCB devreleri dahi çok küçük yüzeylere indirgenebilmektedir. Baskı devre kartları genel olarak ikiye ayrılır, bunlar:

- ✓ Tek taraflı kartlar
- ✓ Çift taraflı kartlar

Tek Taraflı Kartlar

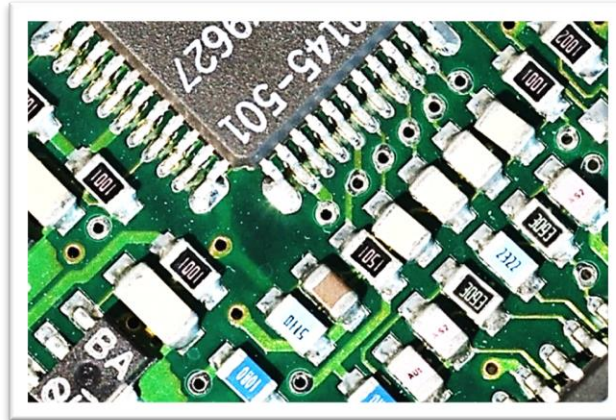
Bu kart tiplerinin bir yüzeyinde iletken deseni olduğu için tek taraflı olarak adlandırılır. Tek taraflı kartlarda sadece bir yüzey kullanıldığı için bakır yollar kesişemez ve birbirlerinin etrafından yönlendirilmesi gerekir. Bu sebepten dolayı bakır yollar açarak iletken desenini oluşturma konusunda sınırlı imkâna sahiptir ve bu kartlar basit devrelerde kullanılır.

Şekil 4.4.2: Tek taraflı PCB kart

Çift Taraflı Kartlar

Bu kart tiplerinin iki yüzeyinde iletken deseni olduğu için çift taraflı olarak adlandırılır. İki iletken desenine sahip oldukları için yüzeyler arası bir elektrik bağlantısı gerekir. Bu tip elektriksel köprüler **via** olarak adlandırılır. Via PCB üzerindeki metalle doldurulmuş veya kaplanmış her iki yüzeydeki iletken desenine temas eden bir deliktir. Çift taraflı PCB'ler tek taraflı PCB'lere nazaran iki kat büyük olduğu için ve tel baskılar birbirlerini keserek yol alabildiklerinden karmaşık devreler daha uygundur.

Şekil 4.4.3: Çift taraflı PCB kart

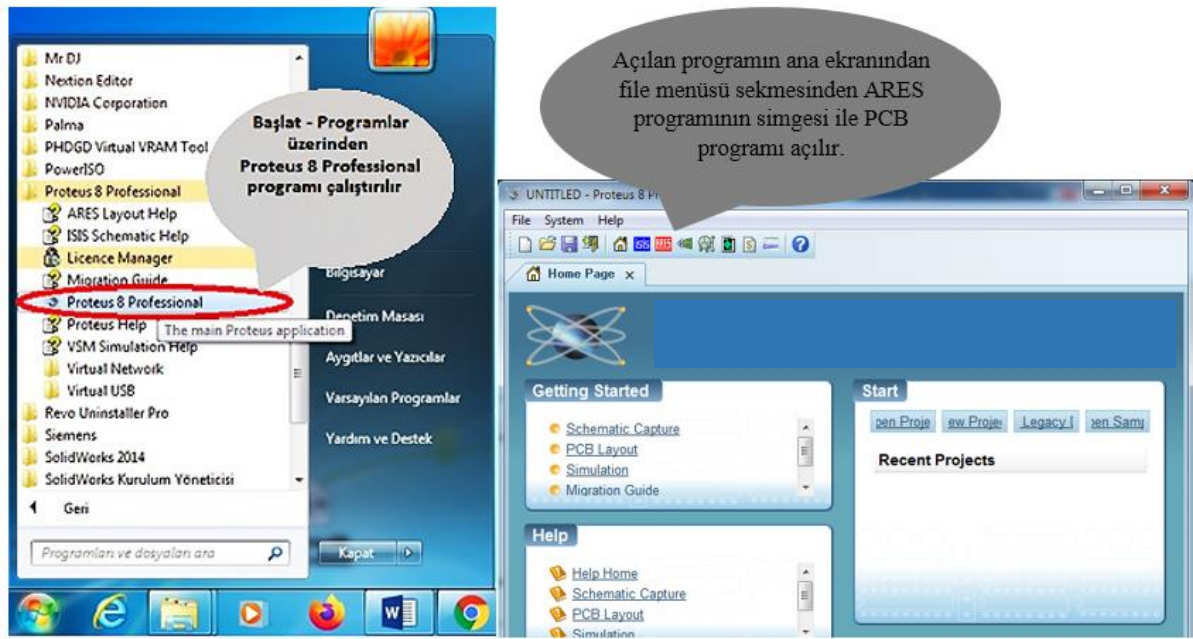
4.3. Baskı Devre Programları

Baskı devre oluşturmak için kullanılan çeşitli programlar vardır. Bunların içinde en yaygın olarak kullanılan program çeşitleri şunlardır:

- ✓ Proteus (Ares)
- ✓ Altium Desinger
- ✓ Protel
- ✓ OrCad
- ✓ Eagle

4.3.1. PROTEUS (ARES) PROGRAMININ ÇALIŞTIRILMASI

Ares (Advanced Routing and Editing Software) Proteus paketinin PCB tasarımı yapılan bir alt paketidir.

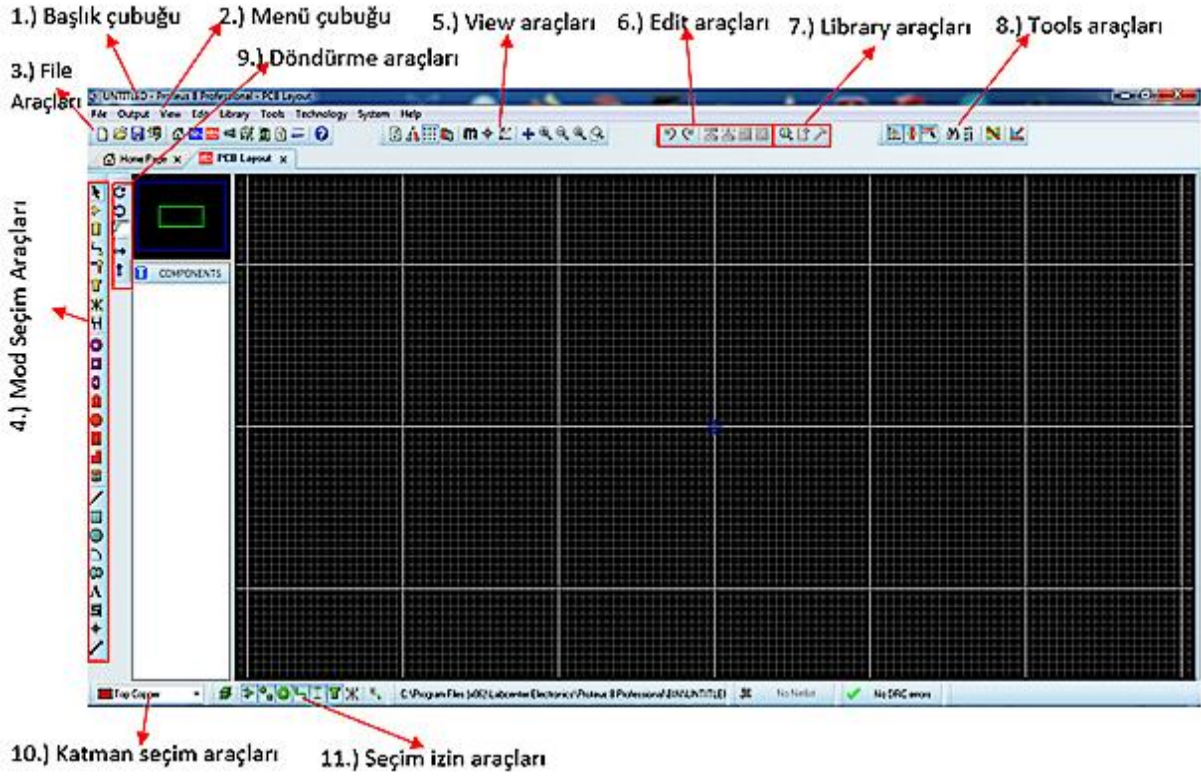

Şekil 4.4.4: ARES programının açılması

4.3.2. ARES Programının Arayüzü

Ares programının arayüzünde kullanılan bölümler belli gruplara ayrılmıştır, bunlar:

1. Başlık çubuğu
2. Menü çubuğu
3. File araçları
4. Mod seçim araçları
5. View araçları
6. Edit araçları
7. Library araçları
8. Tools araçları
9. Döndürme araçları
10. Katman seçim araçları
11. Seçim izin araçları

Şekil 4.4.5: ARES program menüleri

4.3.2.1. Başlık Çubuğu

Başlık çubuğunda; proje ismi, ekranı kapla, simge durumuna küçült ve yazılımı kapat gibi simgeler bulunur.

Şekil 4.4.6: Başlık çubuğu

4.3.2.2. Menü Çubuğu

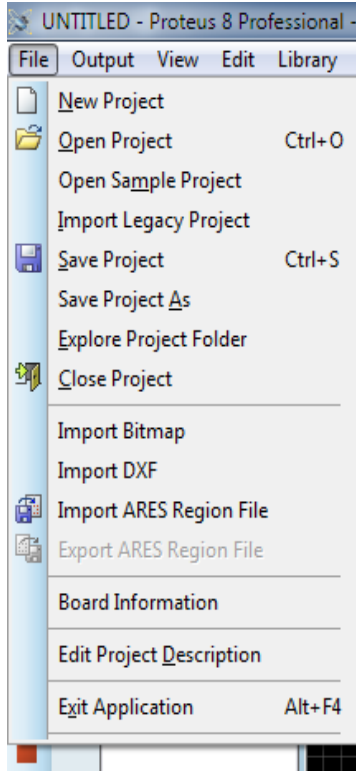
Ares programında başlık çubuğunun hemen altında "Menü çubuğu" yer almaktadır. Menü çubuğunda dokuz adet menü yer almaktadır. Bunlar: "File, Output, View, Edit, Library, Tools, Technology, System ve Help" menüleridir.

Şekil 4.4.7: Menü çubuğu

File Menüsü

File menüsü yeni proje açma, projeyi kaydetme, önceden oluşturulmuş projeyi açma ve programdan çıkma gibi işlemlerin bulunduğu bölümdür. File menüsü on beş adet özellik içerir, bunlar:

Şekil 4.4.8: File menüsü

New Project: Yeni proje dosyası oluşturur.

Open Project: Daha önce oluşturulan proje dosyasını çağırır.

Open Sample Project: Program içerisindeki örnek projeyi çağırır.

Import Legacy Project: Proteus yedi veya daha önceki sürümler projeye dosya dâhil etmemizi sağlar.

Save Project: Projeyi kaydetmemizi sağlar.

Save Project As: Projeyi farklı isimle kaydetmemizi sağlar.

Explore Project Folder: Proje dosyasının kaydedildiği klasörün içeriğini görüntüleyerek açar.

Import Bitmap: Projeye PNG, BMP, JPEG veya GIF formatında resim eklemek için kullanılır.

Import DXF: Projeye DXF formatında model eklemek için kullanılır.

Import ARES Region File: Daha önce kaydedilen devre bölümünü çağırılmamızı sağlar.

Export ARES Region File: Bir devre bölümünü kaydetmemiz sağlar.

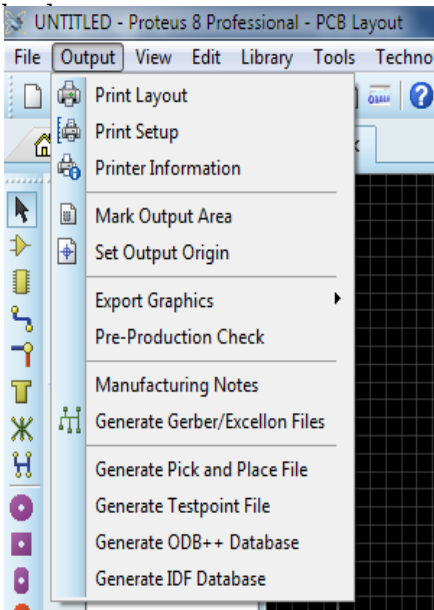
Board Information: Projede kullanılan yol, pad, geçiş deliği gibi elemanların sayısını ve özellikleri hakkında bilgi verir.

Edit Project Description: Projede unutulmaması gereken notlar varsa bu seçenek aracılığı ile not edilir.

Exit Application: Programdan çıkmamızı sağlar.

Output Menüsü

Bu menü elektronik baskı devre programında yapılan çizimlerinin çıktısını almak için kullanılır. Output menüsü on üç adet özellik içerir,

Şekil 4.4.8 Output menüsü

Print Layout: Yapılan çalışmanın yazdırılmasını sağlar.

Print Setup: Yazıcı ayarlarının yapıldığı bölümdür.

Print Information: Yazıcının özellikleri hakkında bilgi verir.

Mark Output Area: Tasarım alanındaki çalışmanın istenen bölümünün kâğıda aktarılması için kullanılır.

Set Output Origin: Orjin noktasını değiştirir.

Export Graphics: Grafiği bir dosya olarak kaydetmesini sağlar.

Pre – Production Check: Baskı devre çıktısı alınmadan önce çıkabilecek hataları test eder.

Manufacturing Notes: PCB şeması için yapılacak açıklamalar bu bölümde yapılır.

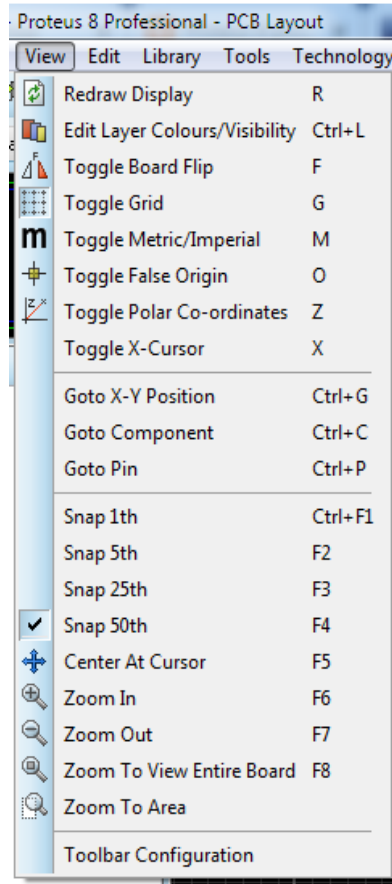
Generate Gerber / Excellon Files: CAD/CAM çıktısı için gerekli ayarların yapıldığı bölüm.

Generate Pick and Place File: Elemanın katman, pozisyon ve rotasyon bilgilerini listeleyen bir dosya oluşturur.

Generate Testpoint File: Padlerin plaketteki yerleşimleri bir liste olarak kaydeder.

View Menüsü:

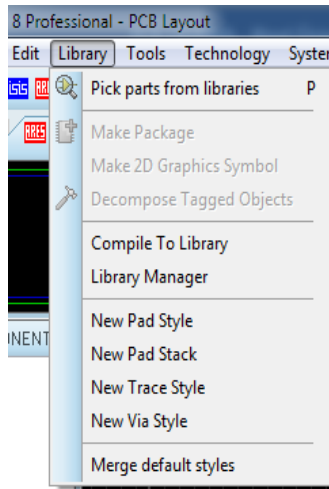
Bu menü elektronik baskı devre programının görüntü ayarlarını yapmak için kullanılır. View menüsü yirmi bir adet özellik içerir, bunlar:

Şekil 4.4.9: View menüsü

Library Menüsü:

Bu menü kütüphane ile ilgili işlemleri yapmayı sağlar. Library menüsü on bir adet özellik içerir, bunlar:

Şekil 4.4.10: Library menüsü

Redraw Display: Ekran görüntüsünü yeniler.

Edit Layer Colours / Visibility: Çalışma sayfasının renk, görünürlük gibi ayarları yapılır.

Toggle Board Flip: PCB çiziminin ters görüntüsü elde edilir.

Toggle Grid: Çizim alanındaki ızgaranın görünürlüğünü ayarlar.

Toggle Metric / Imperial: Metrik (m) ve imperial (inç) ölçü birimleri arasında geçiş yapar.

Toggle False Origin: Çizim alanı üzerindeki bir noktayı geçici bir süre için orjin yapar.

Toggle Polar Coordinates: İki nokta arası uzaklığı ve açıyı elde etmek için kullanılır.

Toggle X - Cursor: Fare göstergesini ayarlar.

Goto X - Y Positon: Fare göstergesini X-Y koordinatlarına götürür.

Goto Component: Bir elemanı ekrana ortalar.

Goto Pin: Bir elemanın pinine odaklandırır.

Snap 1 – 5 – 25 – 50th: Grid aralıklarını ayarlar.

Center At Cursor: Tıklandığında noktayı ekranda merkez yapar.

Zoom In: Görüntüyü yakınlaştırır.

Zoom Out: Görüntüyü uzaklaştırır.

Zoom To View Entire Board: Çizim ekranını kaplar.

Zoom To Area: Seçilen bölgeyi büyütür.

Toolbar Configuration: ARES ortamı araç çubuklarının ekranda gizlenip görünmesini sağlar.

Toolbar Configuration: ARES ortamı araç çubuklarının ekranda gizlenip görünmesini sağlar.

Pick parts from libraries: Kütüphane içerisinde bulunan mevcut elemanları çağırmak için kullanılır.

Make Package: Yeni bir eleman oluşturmak ve kütüphaneye eklemek için kullanılır.

Make 2D Graphics Symbol: İki boyutlu çizimi sembol haline getirmek için kullanılır.

Decompose: Var olan bir elemanı parçalarına ayırmak için kullanılır.

Compile To Library: Kütüphaneyi derlemek için kullanılır.

Library Manager: Kütüphane ile ilgili işlemler bu seçenek ile yapılır.

New Pad Style: Yeni bir pad stili oluşturmak için kullanılır.

New Pad Stack: Yeni bir pad yığını stili oluşturmak için kullanılır.

New Trace Style: Yeni bir yol stili oluşturmak için kullanılır.

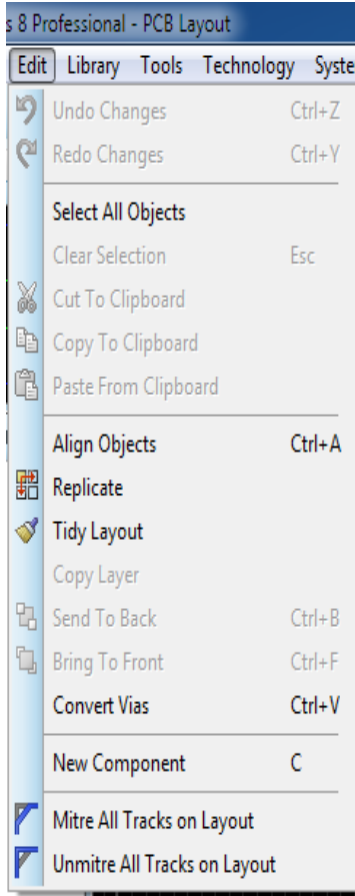
New Via Style: Yeni bir geçiş deliği stili oluşturmak için kullanılır.

Merge default styles: Çalışma alanına yeni yapılan stili ekler.

Edit Menüsü

Bu menü tasarım alanındaki çalışma ile ilgili kopyalama, kesme ve yapıştırma gibi işlemleri yapmayı sağlar.

Edit menüsü on yedi adet özellik içerir, bunlar:

Undo / Redo Changes: Yapılan işlemleri ileri ve geri alır.

Select All Objects: Tasarım alanındaki bütün elemanları seçer.

Clear Selection: Tasarım alanındaki içerisindeki seçili elemanların seçimini iptal eder.

Cut To Clipboard: Seçili elemanı veya bölgeyi bulunduğu yerden kesip alır.

Copy To Clipboard: Seçili elemanı veya bölgeyi kopyalar.

Paste From Clipboard: Kesilmiş, kopyalanmış elemanı veya bölgeyi istenilen yere yapıştırmayı sağlar.

Align Objects: Devre üzerinde bulunan elemanların sıralanmasını sağlar.

Replicate: Seçilen elemanın ya da birimin istenilen sayıda kopyasını oluşturur.

Tidy Layout: Devrede kullanılmayan ama eleman kutusunda olan elemanları kutudan siler.

Copy Layer: PCB katının kopyasını oluşturur.

Send To Back: Elemanı diğer elemanların arkasına gönderir.

Bring To Front: Elemanı diğer elemanların önüne getirir.

Convert vias: Geçiş deliğini pad'e çevirir.

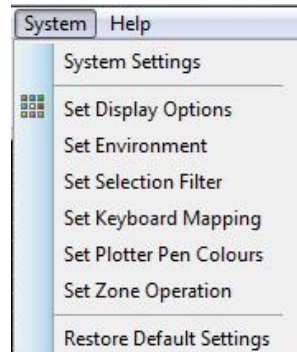
New Component: Varolan elemandan yeni bir isimle eleman oluşturulmasını sağlar.

Mitre / Unmitre All Tracks on Layout: Yolların dönüşlerini eğimli veya köşeli hale getirmek için kullanılır.

Şekil 4.4.11: Edit menüsü

System Menüsü

Bu menü ARES ortamının sistem ayarlarını düzenlemek için kullanılır.

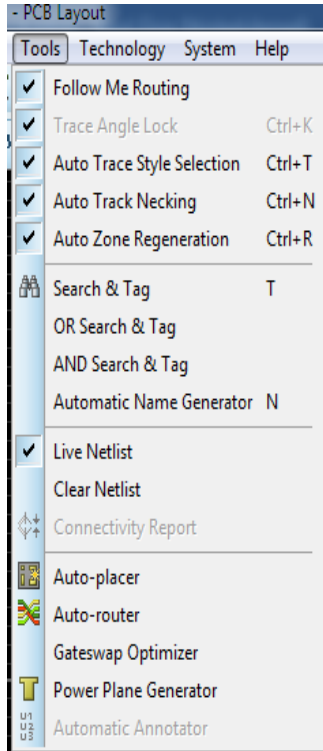

Şekil 4.4.12: System menüsü

Help Menüsü: Bu menü ARES ortamı ile ilgili yardım almak için kullanılır.

Tools Menüsü

Bu menü araçlar ile ilgili işlemleri yapmayı sağlar. Library menüsü on yedi adet özellik içerir, bunlar:

Follow Me Routing: Manuel yönlendirme özelliğini aktif hale getirir.

Trace Angle Lock: 90° ve 45° olan yol açılarını aktif hale getirir.

Auto Trace Style Selection: Yol stillerini otomatik ayarlar.

Auto Track Necking: Yol ve delikler arasını otomatik ayarlar.

Auto Zone Regeneration: Otomatik alan yenileme yapar.

Search & Tag (OR – AND - AUTO): Çizim alanında belirlenen özellikler göre arama yapmayı sağlar.

Live/Clear Netlist: Çizim alanında bulunan devrenin bağlantı listelerinin çıktı biçimini, bağlantı modunu, kapsamını, derinliğini ve üretilecek olan formatın belirlenmesini sağlar.

Connectivity Report: Çalışma alanındaki hatalı bağlantıları kontrol eder.

Auto placer: Pcb elemanlarını devre etrafına otomatik yerleştirir.

Auto router: Otomatik olarak bakır yolları yerleştirir.

Gateswap Optimizer: Bord sınırı içine elemanlar yerleştirildiğinde plaket sınırı içerisinde netlerin bağlantı işaretçileri görülür.

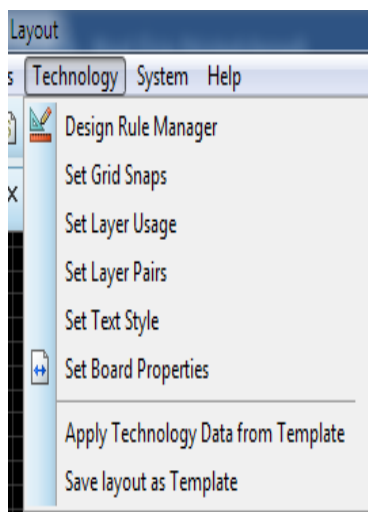
Power Plane Generator: Baskı devre plaketinde yol olmayan alanların bakır ile doldurulmasını sağlar.

Automatic Annotator: Bileşenleri geometrik olarak yerleşimini ve yerleşim sırasına göre numaralandırma yapar.

Şekil 4.4.13: Tools menüsü

Technology Menüsü

Bu menü projedeki bilgileri başka bir projeye aktarma ile ilgili işlemleri yapmayı sağlar. Technology menüsü sekiz adet özellik içerir, bunlar:

Desing Rule Manager: Tasarım kurallarına göre bord üzerinde düzenlemenin yapılmasını sağlar.

Set Grid Snaps: Grid ayarlarının yapıldığı pencereyi açar.

Set Layer Usage: Üst ve alt bakır yüzey dışındaki katmanların yol tasarım modunda ya da grafik modunda görünmesini veya görünmemesini sağlayan pencereyi ekrana getirir.

Set Layer Pairs: Çok katlı PCB tasarımları için katman çiftlerinin ayarlandığı pencereyi açar.

Set Text Style: Metin editörüne ilişkin yazı tipi, yazı tipi stili, yazı boyutu, yazı efekti ve rengi ayarlanır.

Set Board Properties: Çalışma alanının yüksekliğini ve genişliğini ayarlar.

Save Layout as Template: Sistem menüsünde yapılan ayarların kaydedilmesini sağlar.

Şekil 4.4.14: Technology menüsü

4.3.2.3. File Araçları

File araçları, file menüsünün belli başlı kısa yollarını içeren sekmedir. Menü çubuğunun hemen altında bulunur ve isteğe bağlı olarak yeri değiştirilebilir.

Şekil 4.4.15: File araçları

4.3.2.4. Mode Seçim Araçları

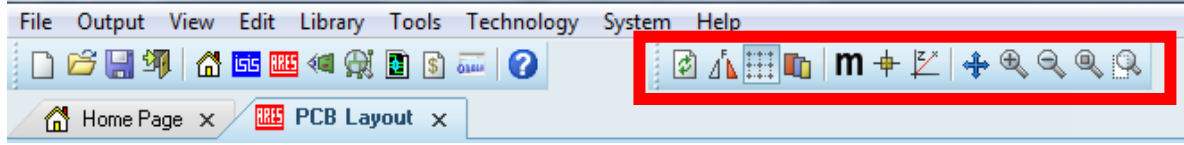
Mode seçim araçları, PCB çizimini kolaylaştıran kısa yolları içeren sekmedir.

- Component Mode:** Tasarım alanında kullanılan elemanların malzeme kutusunda listelenmesi için kullanılır.
- Selection Mode:** Eleman seçmek ve düzenlemek için kullanılır. Fare imleci seçim moduna alınır.
- Package Mode:** Elektronik elemanların ve PCB paketlerinin yer aldığı kutuyu açar.
- Track Mode:** Seçili bir katmanda bakır yollar çizmek için gereken yol seçim kutusunu açar.
- Via Mode:** Geçiş deliği seçim kutusunu açar.
- Zone Mode:** Bakır bölgesi eklemek için gereken seçim kutusunu açar.
- Ratsnet Mode:** PCB sınırı içindeki netlerin listesini gösteren net kutusunu açar.
- Connectivity Highlight Mode:** Netleri kontrol etmek için kullanılır.
- Round Through-hole Pad Mode:** Dairesel pad kutusunu açar.
- Square Through-hole Pad Mode:** Dış kısmı dörtgen şeklinde olan pad yapısının bulunduğu kutuyu açar.
- DIL Pad Mode:** Elips biçiminde pad eklemek için gereken kutuyu açar.
- Edge Connector Pad Mode:** Kenar bağlantı pad eklemek için gereken kutuyu açar.
- Circular SMT Pad Mode:** Dörtgensel SMT tipi padlerin eklenebileceği kutuyu açar.
- Rectangular SMT Pad Mode:** Dörtgensel SMT tipi padlerin eklenebileceği kutuyu açar.
- Polygonal SMT Pad Mode:** Poligon biçimli SMT padlerinin eklenebileceği kutuyu açar.
- Padstack Mode:** Eş merkezli pad yığını eklenen kutuyu açmak için bu mod seçilir.
- 2D Graphics Line Mode:** Çizgi çizmek için kullanılır.
- 2D Graphics Box Mode:** Dörtgen çizmek için kullanılır.
- 2D Graphics Circle Mode:** Daire çizmek için kullanılır.
- 2D Graphics Arc Mode:** Yay çizmek için kullanılır.
- 2D Graphics Closed Path Mode:** Çokgen çizmek için kullanılır.
- 2D Graphics Text Mode:** Yazı yazmak için kullanılır.
- 2D Graphics Symbol Mode:** Sembol çağırmak için gereken “Symbol” kutusunu açar.
- 2D Graphics Marker Mode:** Orjin işaretçisi eklemek için kullanılır.
- Dimension Mode:** Uzunluk ölçümü yapmak için kullanılan aracı çalıştırır.

4.3.2.5. View Araçları

View araçları, view menüsünün belli başlı kısa yollarını içeren sekmedir. Menü çubuğunun altında ve file araçların yanında bulunur, isteğe bağlı olarak yeri değiştirilebilir.

Şekil 4.4.16: View araçları

4.3.2.6. Edit Araçları

Edit araçları, edit menüsünün belli başlı kısa yollarını içeren sekmedir. Menü çubuğunun altında ve View alt menüsünde bulunur, isteğe bağlı olarak yeri değiştirilebilir.

Şekil 4.4.17: Edit araçları

4.3.2.7. Library Araçları

Library araçları, library menüsünün belli başlı kısa yollarını içeren sekmedir. Menü çubuğunun altında bulunur ve edit araçların yanında bitişik şekilde bulunur.

Şekil 4.4.18: Library araçları

4.3.2.8. Tools Araçları

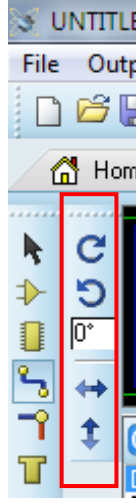
Tools araçları, tools menüsünün belli başlı kısa yollarını içeren sekmedir. Menü çubuğunun altında, edit ve library araçlarının yanında bulunur, isteğe bağlı bir şekilde yeri değiştirilebilir.

Şekil 4.4.19: Tools araçları

4.3.2.9. Döndürme Araçları

Döndürme araçları; PCB elemanlarında döndürme, aynalama gibi işlemlerin yapıldığı araçların kısayolunu içerir. Mode seçim araçların yanında bulunur, isteğe bağlı bir şekilde yeri değiştirilebilir.

Şekil 4.4.20: Döndürme araçları

4.3.2.10. Katman Seçim Araçları

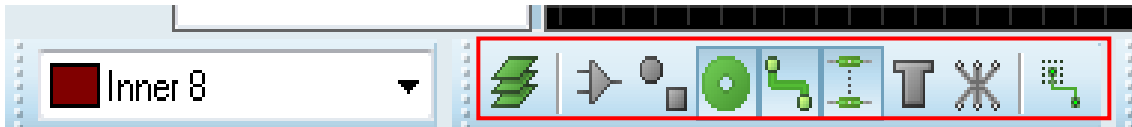
Katman seçim aracı, yol veya pad düzenleme gibi işlemlerde öncelikle üzerinde çalışılacak elemanın yer aldığı katmana geçilmelidir. Programın en altında bulunur, isteğe bağlı bir şekilde yeri değiştirilebilir.

Şekil 4.4.21: Katman seçim araçları

4.3.2.11. Seçim İzin Araçları

Seçim izin araçları, eşitli ares bileşenlerinin seçimine izin veren veya yasaklayan araçların kısayol- larını içerir. Katman seçim araçların yanında bulunur isteğe bağlı bir şekilde yeri değiştirilebilir.

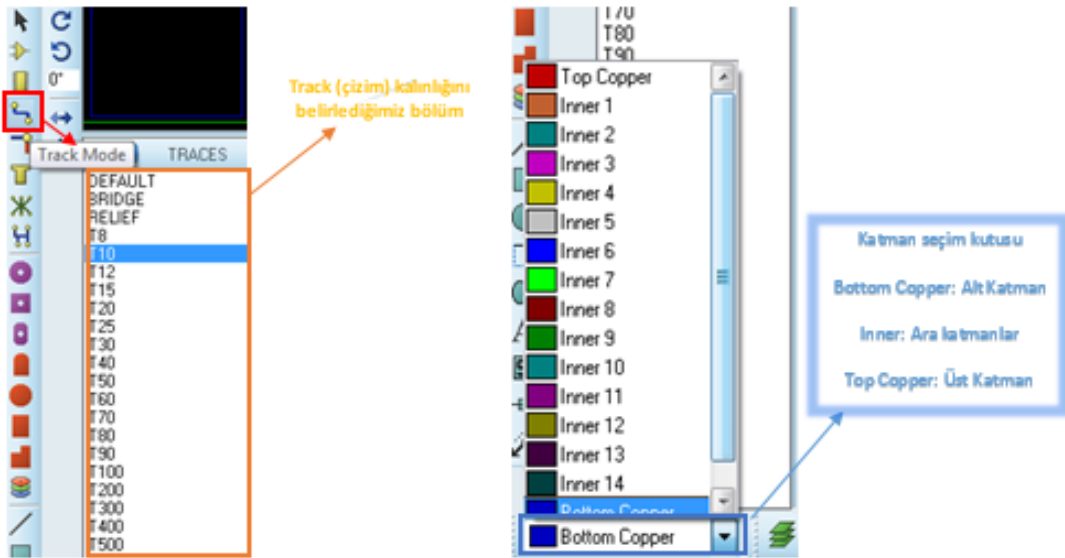
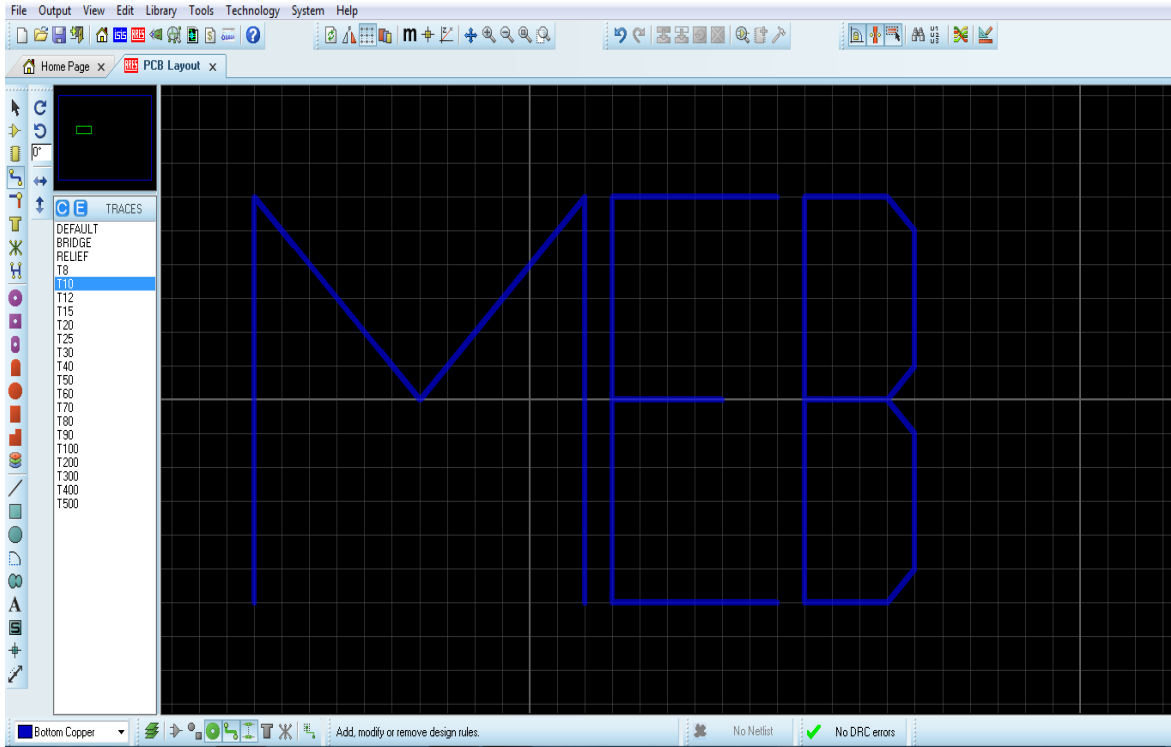
Şekil 4.4.22: Seçim izin araçları

ÖĞRENME BİRİMİ	D. İLETKEN BAĞLANTILARI LEHİMLEME VE PCB	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	1. TASARIM ALANINA TRACK (YOL) ÇİZİLMESİ	

AMAÇ

PCB programında track (yol) çizmek.

1.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

1.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özelliği	Miktarı
Ares programı	-	1

1.3. İşlem Basamakları

1. Mode seçim araçları menüsünden Track mode seçilir.
2. Kullanılacak track çizim kalınlığı (T8 – T10 – T20 gibi) belirlenir.
3. Katman seçim aracından () PCB tasarımı yapılacak katman belirlenir.
4. Seçimler yapıldıktan sonra çizim alanı üzerinde çizmeye başlanacak noktaya fare göstergesi getirilip sol tuşa basılır. Daha sonra fare göstergesi çizimin bitirileceği yere götürülüp önce sol tuşa sonra sağ tuşa basılarak track çizimi oluşturulur.

1.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler**1.4.1. Alınan Değerler / Sonuç**

Kriter	Çizim	Track kalınlığı	Katman seçimi
Track çizimi			

1.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Ares programını kullanabilme			
Track çizimi			
Katman seçimi			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

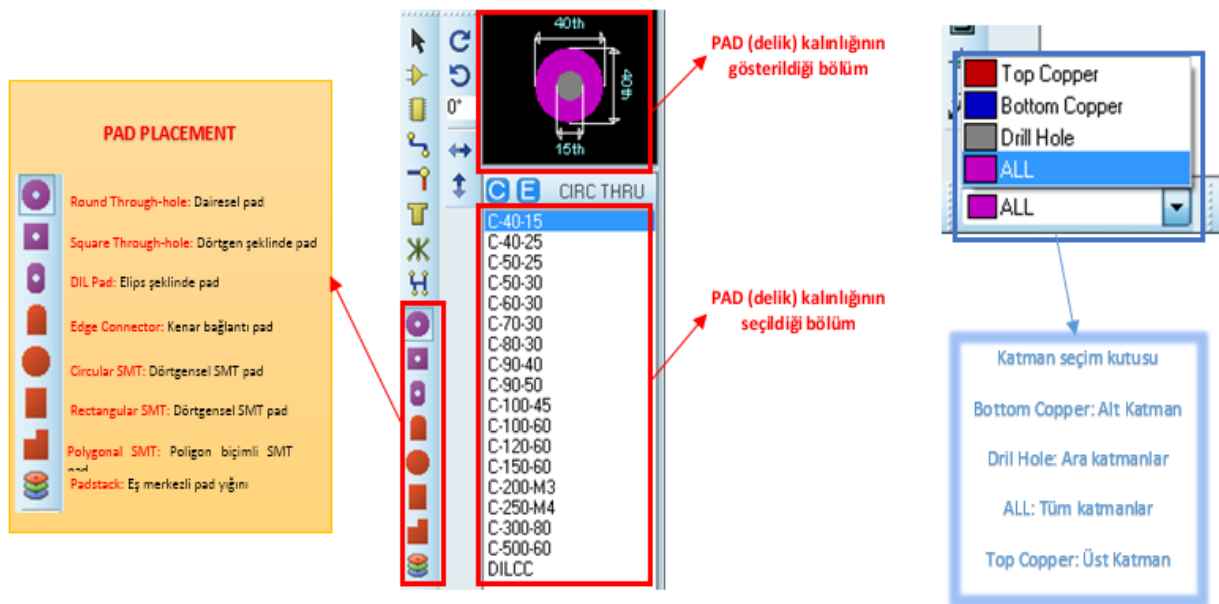
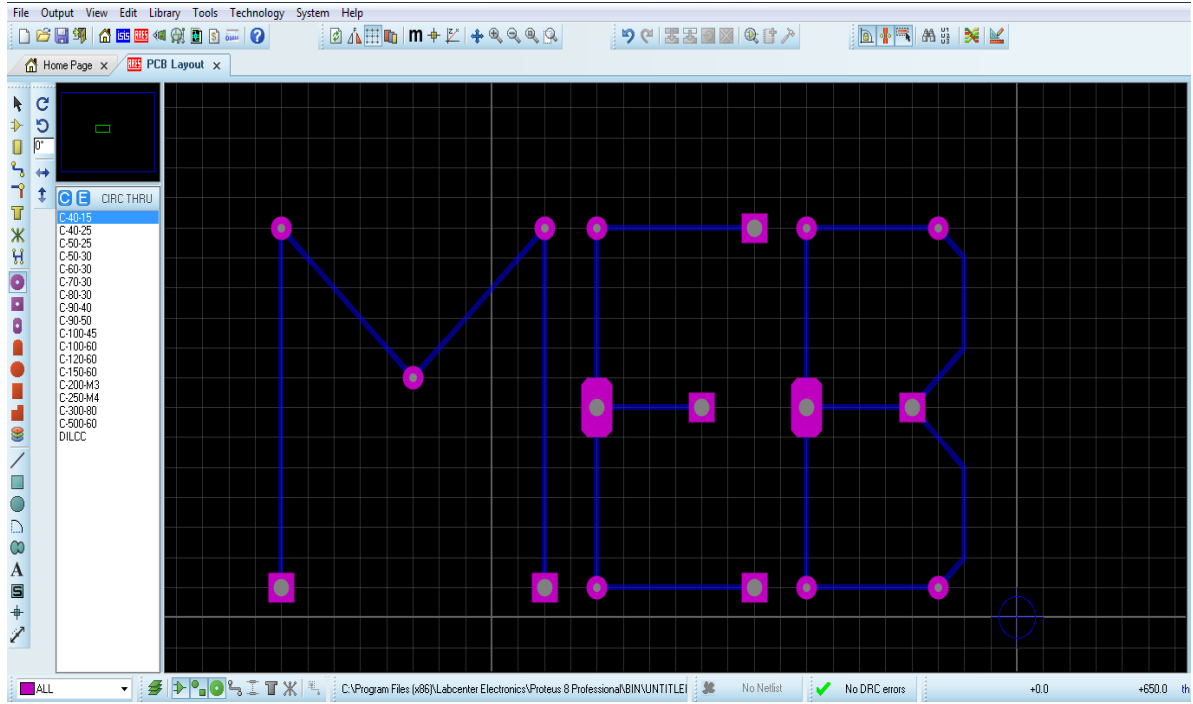
Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	D. İLETKEN BAĞLANTILARI LEHİMLEME VE PCB	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	2. TASARIM ALANINA PAD (DELİK) ÇİZİLMESİ	

AMAÇ

PCB programında pad (delik) çizmek.

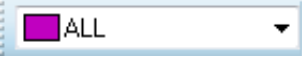
2.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

2.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

Adı	Özellği	Miktarı
Ares programı	-	1

2.3. İşlem Basamakları

1. Mode seçim araçları – PAD Placement menüsünden kullanılmak istenilen mode seçilir.
2. Kullanılacak pad özellikleri (C40-15 – C50-25 – C100-45 gibi) belirlenir.
3. Katman seçim aracından () PCB tasarımı yapılacak katman belirlenir.
4. Seçimler yapıldıktan sonra çizim alanı üzerine fare göstergesi getirilerek sol tuşa basılır ve basılan alanda pad oluşturulur.

2.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler**2.4.1. Alınan Değerler / Sonuç**

Kriter	Çizim	Pad kalınlığı	Katman seçimi
Pad çizimi			

2.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Ares programını kullanabilme			
Pad çizimi			
Katman seçimi			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

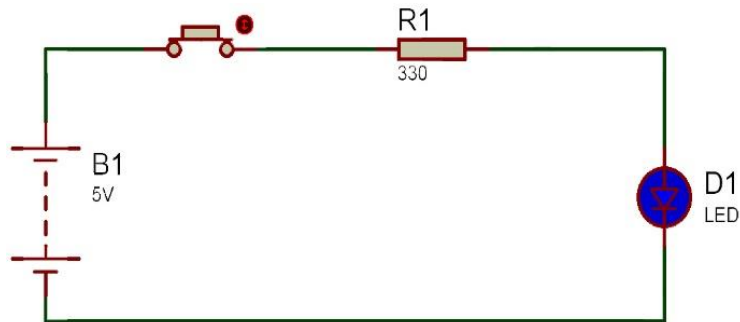
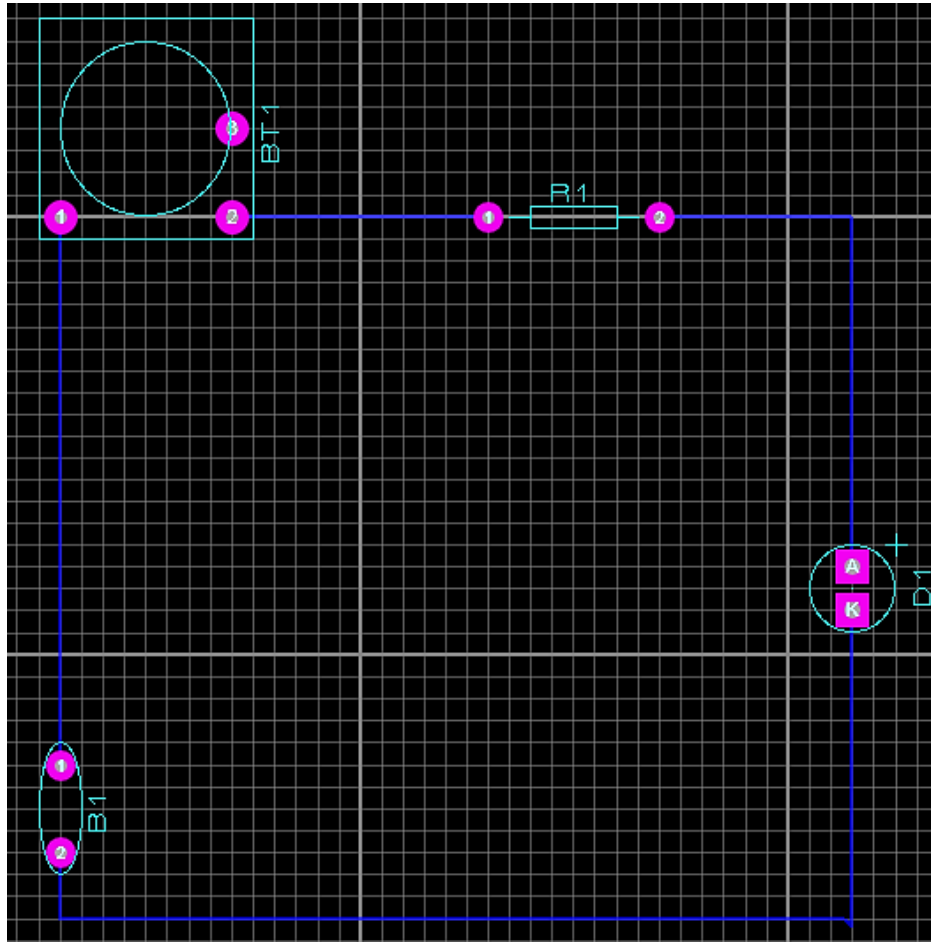
Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	D. İLETKEN BAĞLANTILARI LEHİMLEME VE PCB	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	3. BİR BUTON BİR LED UYGULAMASINA AİT BASKI DEVRE ÇİZİMİNİ YAPMAK	

AMAÇ

PCB programında pad (delik) çizmek.

3.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

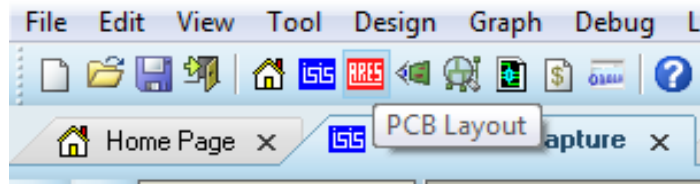

3.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

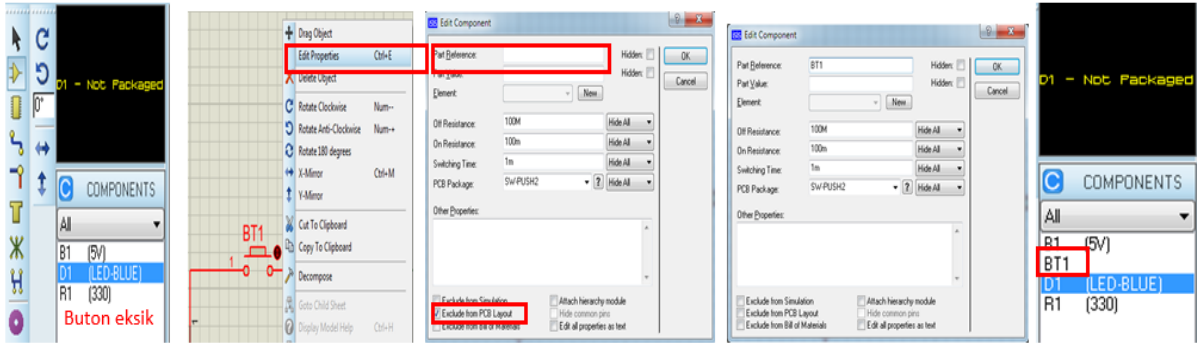
Adı	Özelliği	Miktarı
Ares programı	-	1
Buton	-	1
Direnç	330 Ω	1
Led	-	1

3.3. İşlem Basamakları

1. Kullanacak malzemeler belirlendikten sonra ISIS programını açılır ve devre kurulur.
2. Kurulan ISIS devresini ARES ortamına aktarmak için File araçları menüsünden – PCB Layout sekmesi kullanılır.

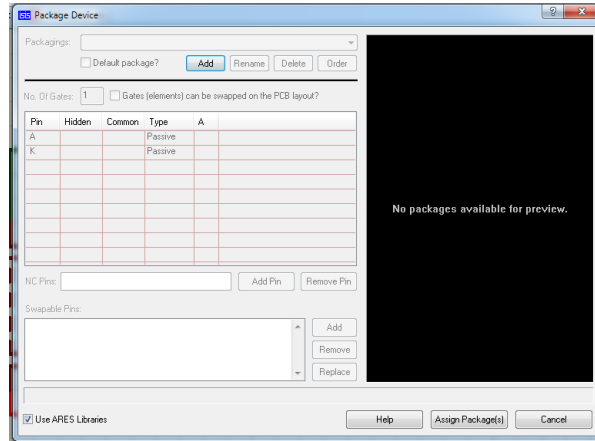

3. PCB Layout sekmesine basıldıktan sonra karşımıza ARES ekranı açılır ve burada devreyi tasarlanmadan önce dikkat edilmesi gereken detaylara bakılır.
4. Bütün devre elemanlarının ARES ortamına aktarılıp aktarılmadığı kontrol edilir.
5. Aktarılan devre elemanlarında eksik varsa ISIS programına geçiş yapıp eksik elemanın üzerine fare göstergesi getirilip sağ tuşa basılır. Gelen özellikler arasından Edit Properties sekmesine tıklanır. Açılan ekranda Part Reference bölümüne bir isim verilir ve Exclude from PCB Layout ☒ Exclude from PCB Layout sekmesindeki onayın kaldırılması gerekir.

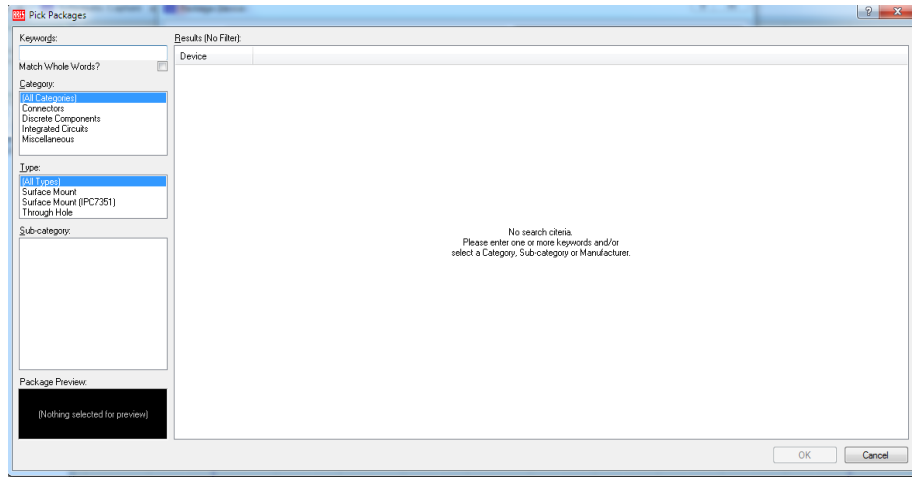

6. Bütün devre elemanlarının aktarımı tamamlandıktan sonra PCB tasarım ortamında Packaged dosyaları eksik olan elemanlar tespit edilip elemanlara Packaged dosyaları eklenir.
7. PCB’de ilk defa tasarım yapılıyorsa bu uygulama için Packaged dosyaları elemanlar Battery (B1), Led (D1) ve Button (BT1) eksiktir.
8. Packaged dosyalarını eklemek için, ISIS ortamında Packaged dosyaları eksik elemanların üzerine fare göstergesi getirilip sağ tuşa tıklanır ve Packaging Tool Packaging Tool özelliği açılır.

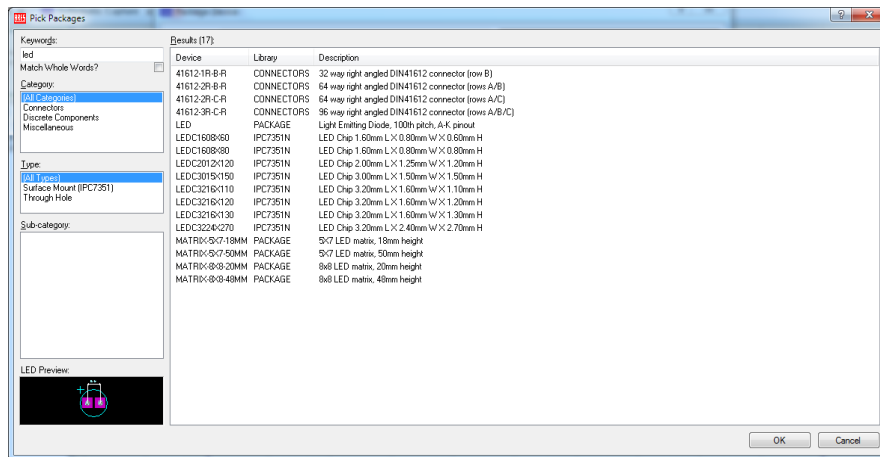
9. Led (D1) elemanı için Packaging Tool özelliğini açılır ve karşımıza Package Device ekranı açılır.

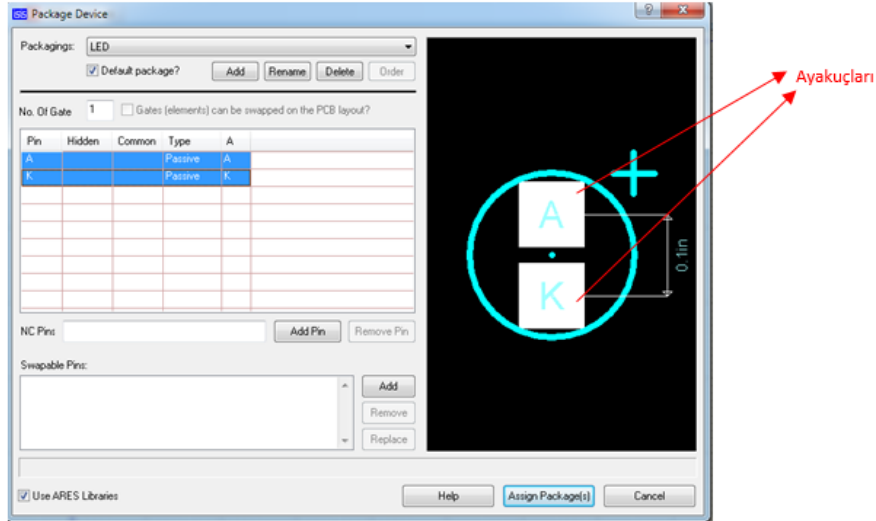
10. **Add** Butonuna tıklanır ve Pick Packages ekranı açılır.

11. Pick Packages ekranında Keywords bölümüne led yazılır ve uygun Package dosyası bulunup **OK** butonuna tıklanarak ekleme yapılır.

12. Package Device ekranından A ve K gerekli ayak uçlarını belirlenir.

13. Package ekleme işlemini Battery (B1) ve Button (BT1) için de tekrarlanır.
14. Button (BT1) için SW-PUSH2 ve Battery (B1) için ise CAP20 kullanılabilir.
15. Bütün elemanların Package dosyalarını tamamladıktan sonra ARES ortamına geçilip elemanların hepsi PCB tasarım ekranına eklenir.
16. PCB devre tasarım ekranına bütün dosyaları ekledikten sonra elemanların ayak uçları arasında Track (yol) çizimi yapılır ve PCB tasarım tamamlanır.

3.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

3.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	Tasarım	Pad ve track kalınlığı	Katman seçimi	Eksik elemanları eklemek
Devre kurma				

3.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Ares programını kullanabilme			
Eksik elemanları eklemek			
Tasarım yapmak			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

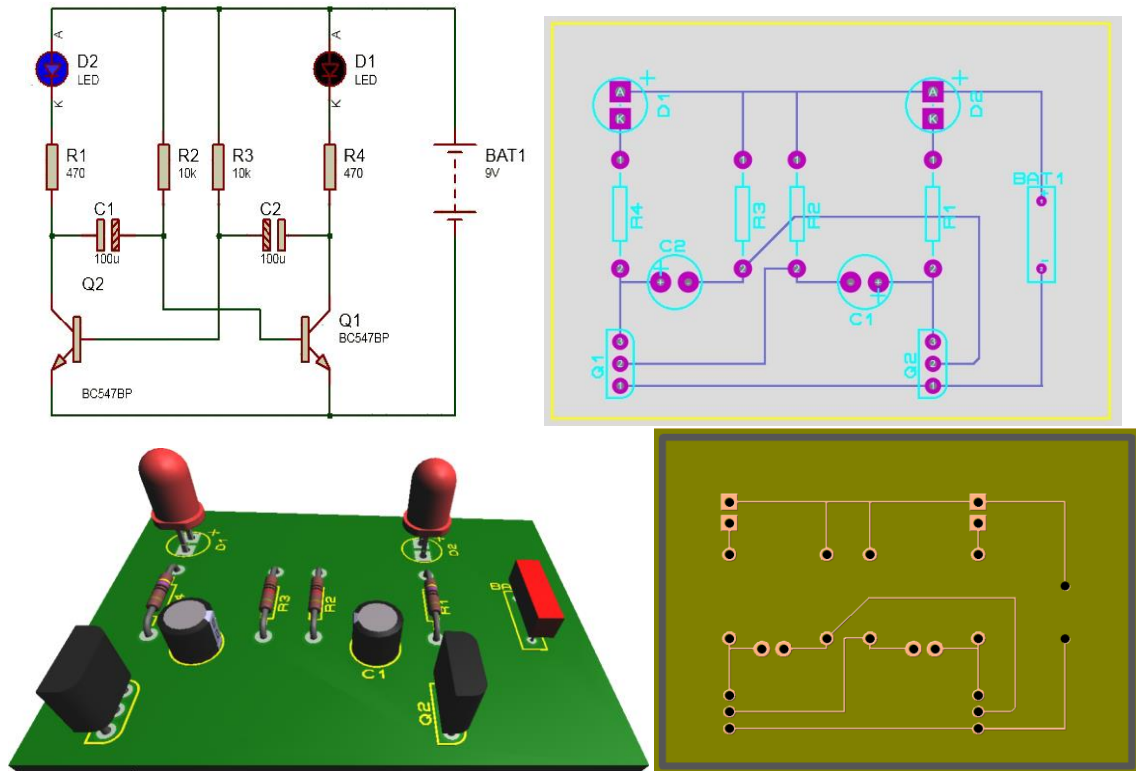
Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN				İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME	
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	
							İmza

ÖĞRENME BİRİMİ	D. İLETKEN BAĞLANTILARI LEHİMLEME VE PCB	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	4. FLIP FLOP DEVRESİNİN PCB'SİNİN MİNİ CNC'DE ÇIKARILMASI VE YAPIMI	

AMAÇ

PCB programında flip flop devresini yapmak ve mini CNC'de baskı devresini almak.

4.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

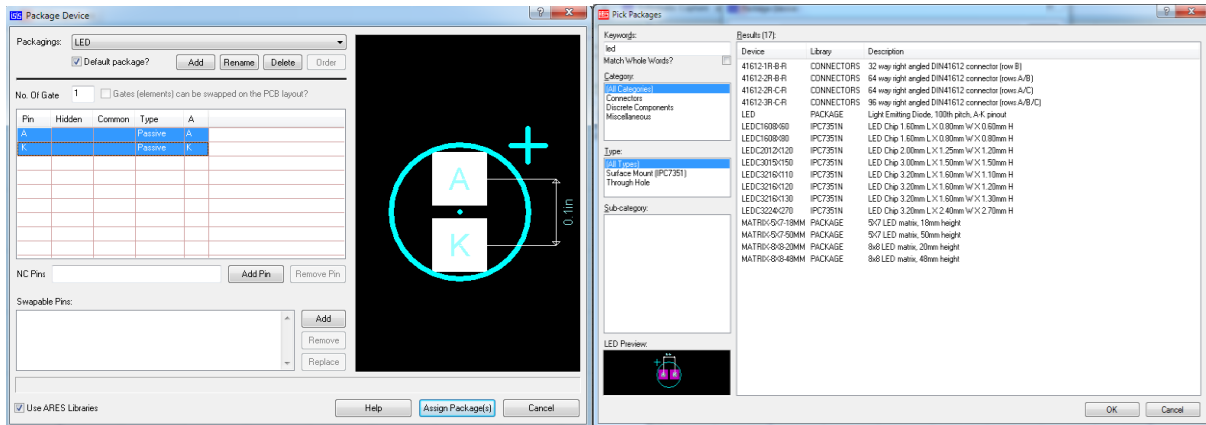

4.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

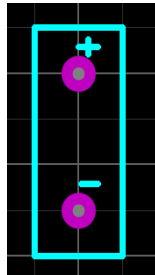
Adı	Özelliği	Miktarı
Ares programı	-	1
Baskı devre kartı	Bakır plaket	10*10 cm
Direnç	470 Ω	2
Direnç	10 k Ω	2
Led	-	2
Transistör	BD547	2
Kondansatör	100 uF	2
Mini CNC	3 eksen	-

4.3. İşlem Basamakları

1. Kullanılacak malzemeler belirlendikten sonra ISIS programı açılır ve devre kurulur.
2. Kurulan ISIS devresini ARES ortamına aktarmak için File araçları menüsünden – PCB Layout sekmesi kullanılır.
3. PCB Layout sekmesine basıldıktan sonra karşımıza ARES ekranı açılır ve burada devre tasarlanmadan önce dikkat edilmesi gereken detaylara bakılır.
4. Öncelikle dikkat edilmesi gereken, bütün devre elemanlarının ARES ortamına aktarılıp aktarılmadığı olmalıdır.
5. Aktarılan devre elemanlarında eksik varsa ISIS programına geçiş yapıp eksik elemanın üzerine fare göstergesi getirilip sağ tuşa basılır. Gelen özellikler arasında Edit Properties sekmesine tıklanır. Açılan ekranda Part Reference bölümüne bir isim verilir ve Exclude from PCB Layout ☒ Exclude from PCB Layout sekmesindeki onayın kaldırılması gerekir.
6. Bütün devre elemanlarının aktarımı tamamlandıktan sonra PCB tasarım ortamında Packaged dosyaları eksik olan elemanlar tespit edilip elemanlara Packaged dosyaları eklenmelidir.
7. PCB’de ilk defa tasarım yapılıyorsa bu uygulama için Packaged dosyaları elemanlar Battery (BAT1), Led (D1) eksiktir.
8. Packaged dosyalarını eklemek için İSİS ortamında Packaged dosyaları eksik elemanların üzerine fare göstergesi getirilip sağ tuşa tıklanır ve Packaging Tool Packaging Tool özelliği açılır.
9. Led için Packaging Tool ekranı kullanılarak Package kütüphanesinden hazır dosyalar bulunup eklenebilir.

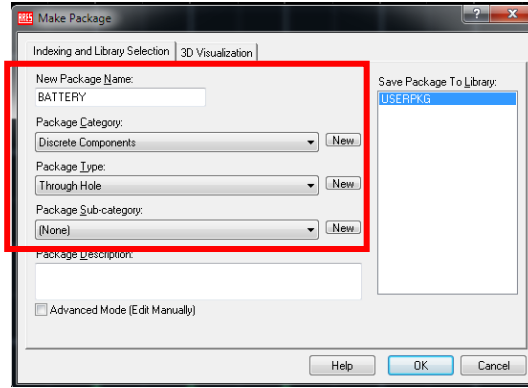

10. Battery elemanı için hazır bir Package dosyası bulunmaz, bunun için Ares ortamına geri dönülüp tasarım yapılması gerekir.

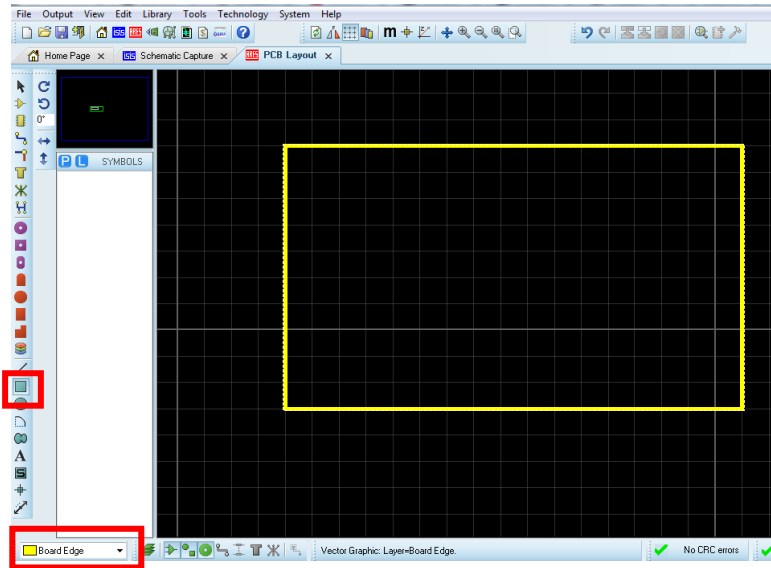

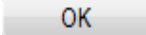
11. Yapılan Package tasarımını kütüphaneye ekleyebilmek için tasarım seçilerek farenin sağ tuşuna tıklanır ve Make Package Make Package özelliği seçilir.

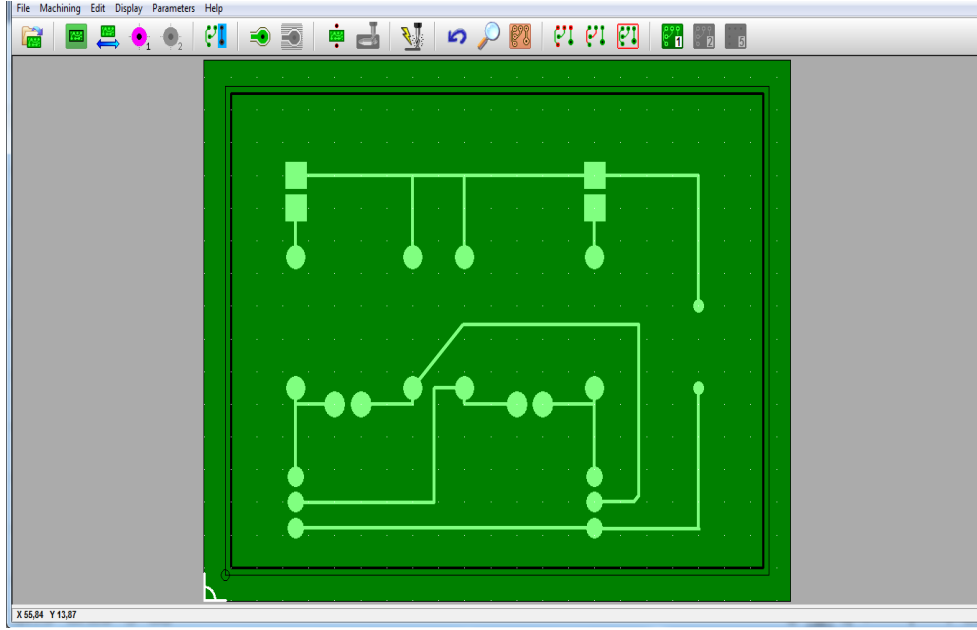
12. Açılan Make Package sayfasında oluşturulan Package için isim, kategori ve tipi belirlendikten sonra onaylanır.

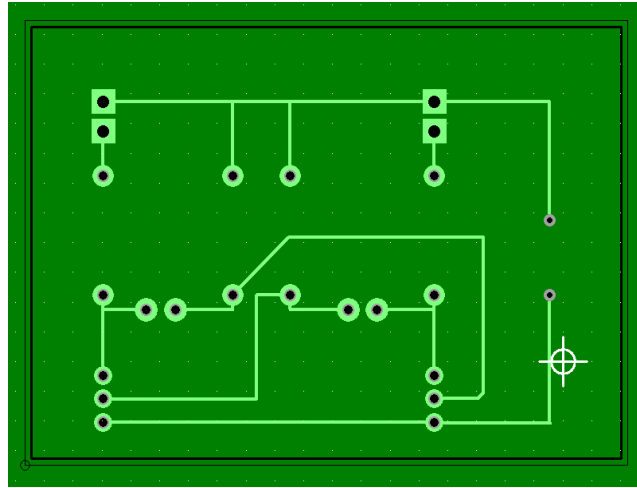
13. ISIS programına geçiş yapıp Battery elemanı için Packaging Tool ekranını kullanarak Package kütüphanesinde oluşturulan BATTERY isimli Package dosyası bulunup eklenebilir.
14. Bütün elemanların Package dosyaları tamamladıktan sonra ARES ortamına geçilip tasarım yapılacak alan belirlenir.
15. Tasarım alanını belirleyebilmek için Mode seçim araçları menüsünden 2D Graphics Box Mode seçilir ve katman seçim aracı Board Edge moduna getirilerek tasarım alanı belirlenir.

16. Belirlenen tasarım alanına bütün devre elemanları yerleştirilir.
17. PCB devre tasarım ekranına bütün dosyaları ekledikten sonra elemanların ayak uçları arasında Track (yol) çizimini yapılır ve PCB tasarımı tamamlanır.
18. PCB tasarımı tamamladığında devreyi CopperCAM programına aktarabilmemiz için gerber formatının oluşturulması gerekir. Bunun için Output menüsünden – Generate Gerber/Excellon Files özelliği kullanılır.
19. Bu özellik kullanılıp bağlantılar test edildikten sonra karşımıza CAD - CAM ekranı açılır. Bu ekranda kayıt yeri, ölçüm (mm – inç), çalışma yüzeyleri gibi ayarlar yapıldıktan sonra butonuna basılarak işlemler tamamlanır ve CopperCAM programına geçiş yapılır.
20. CopperCAM programını açtıktan sonra File menüsünden Open – New circuit seçeneği kullanılarak yeni proje açılabilir.
21. Açılan menüden gerber dosyalarının bulunduğu klasör açılıp çalışma yüzeyi olan Bottom Copper dosyası açılır ve ekrana delik noktalarının belli olmadığı bakır plaket görüntüsü çıkar.

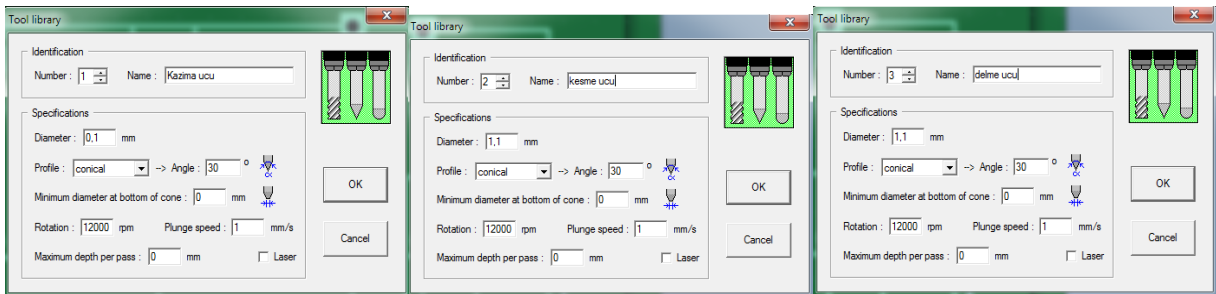

22. Delik noktalarını eklemek için File menüsünden Open – Drills özelliğinden Drill dosyası açılır ve ekleme yapılır.

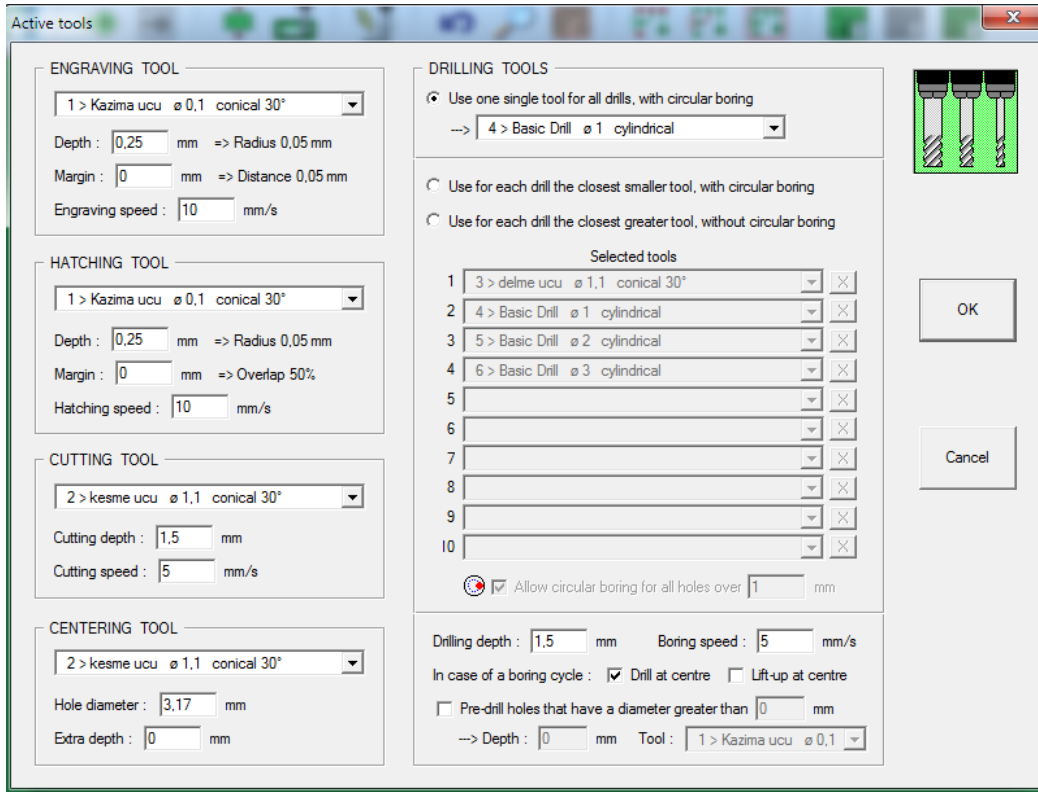

23. Devre elemanları için delikler açıldıktan sonra kullanılacak matkap uçları Parameters – Tool library bölümünden eklenir.

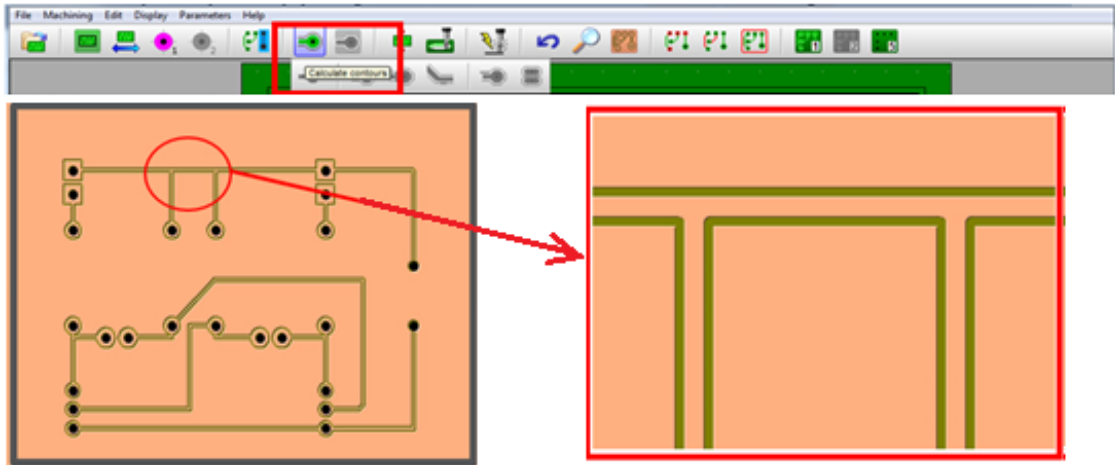
24. Temel olarak üç matkap ucu kullanılır bunlar: kazıma, kesme ve delme ucudur.

25. Matkap uçlarının kütüphanesi tanımladıktan sonra hangi görev için kullanıldığı belirlenir. Bunun için Parameters – Selected Tools özelliği kullanılır.

26. Matkap uçları belirlendikten sonra bakır yolların etrafında kazıma işlemi (Contour) oluşturulur. Bu işlem için araç çubuğu sekmesinden Calculate contours özelliği kullanılır.

27. Baskı devre yollarının etrafında contour oluşturduktan sonra bu formatta G-code oluşturabilir. Fakat bu durumun sakıncası elemanları devreye bağlarken lehim diğer bakır yollara bulaşabilir. Bu yüzden bakır yollar dışında kalan bütün bakır yüzeyin temizlenmesi gerekir. Bu işlem için araç çubuğu sekmesinden Calculate hatches (yüzey tarama) özelliği kullanılır.
28. Bütün işlemleri tamamladıktan sonra G-code elde edebiliriz. Bu işlem için araç çubuğu sekmesinden Mill özelliği kullanılır. Elde edilen G-code yardımıyla mini CNC'de bakır plaket işlenebilir.

4.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

4.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	Tasarım	Pad ve track kalınlığı	Katman seçimi	Eksik elemanları eklemek
Ares kullanımı				

Kriter	Bakır yolları kazıma	G code oluşturma	Kesici takım belirleme
CAM kullanımı			

4.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Ares programını kullanabilme			
Cam programını kullanabilme			
Eksik elemanları eklemek			
Tasarım yapmak			
G code oluşturmak			
Mini CNC’de işleme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

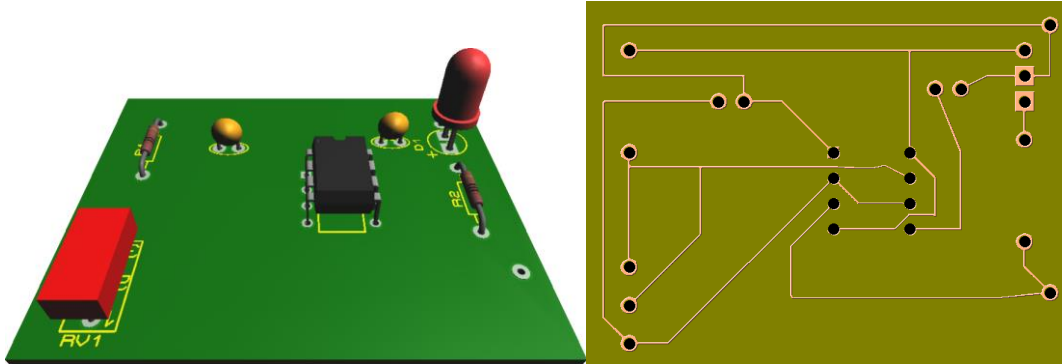
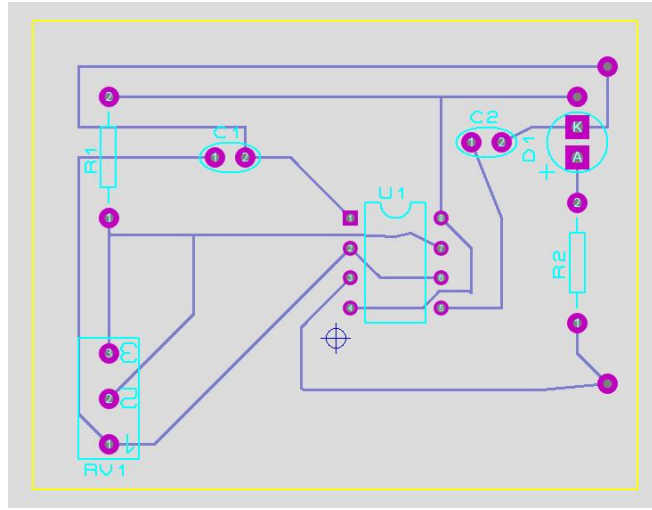
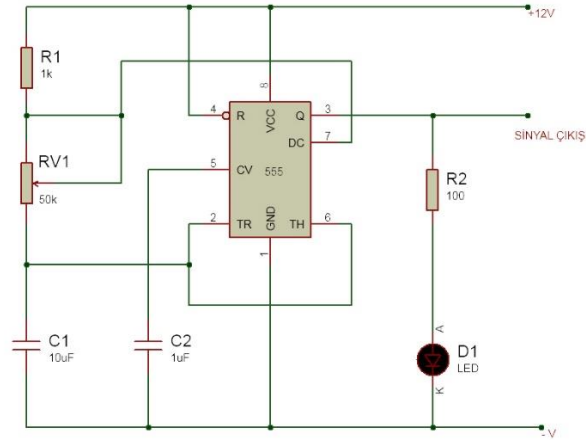
Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	D. İLETKEN BAĞLANTILARI LEHİMLEME VE PCB	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	5. 555 ENTEGRESİ İLE KARE DALGA ÜRETİCİ DEVRESİNİN PCB'IN MİNİ CNC'DE ÇIKARILMASI	

AMAÇ

PCB programında 555 entegresi ile kare dalga üretici devresi yapma ve mini CNC'de baskı devresi almak.

5.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

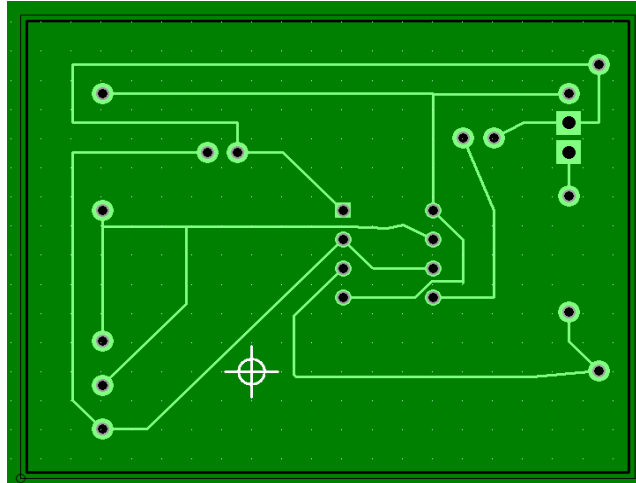

5.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

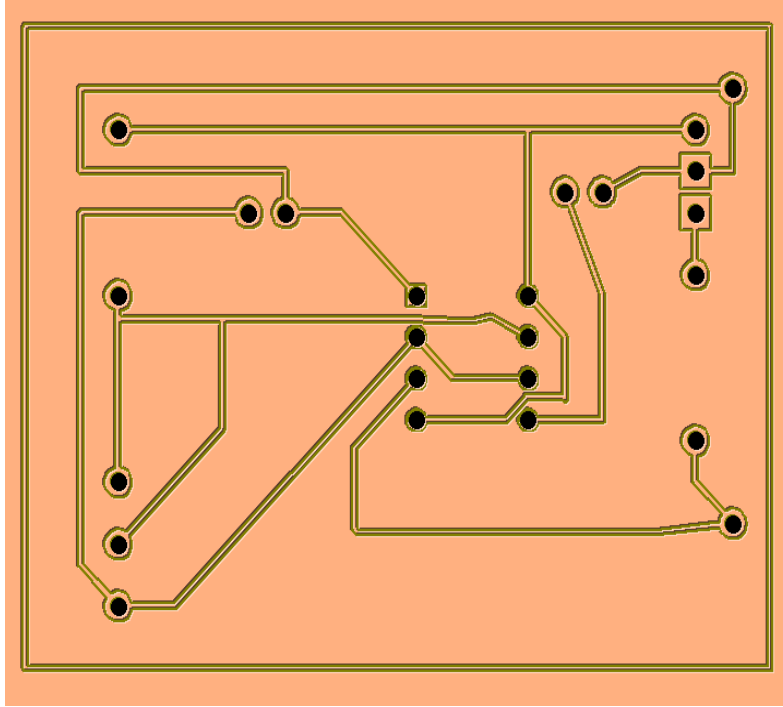
Adı	Özelliği	Miktarı
Ares programı	-	1
Baskı devre kartı	Bakır plaket	10*10 cm
Direnç	100 Ω	1
Direnç	1 k Ω	1
Potansiyometre	50 k Ω	1
Led	-	1
Entegre	555	1
Kondansatör	1 μ F	1
Kondansatör	10 μ F	1
Mini CNC	3 eksen	-

5.3. İşlem Basamakları

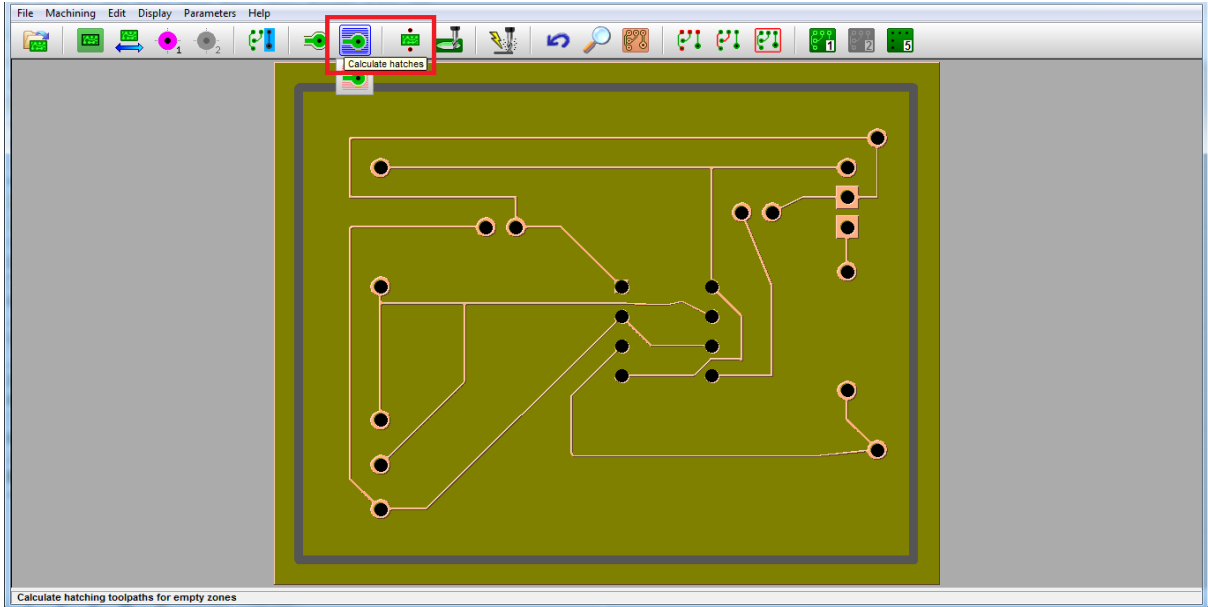
1. Kullanılacak malzemeler belirlendikten sonra ISIS programı açılır ve devre kurulur.
2. Kurulan ISIS devresini ARES ortamına aktarmak için File araçları menüsünden – PCB Layout sekmesi kullanılır.
3. PCB Layout sekmesine basıldıktan sonra karşımıza ARES ekranı açılır ve burada devreyi tasarlamadan önce dikkat etmemiz gereken detaylara bakılır.
4. Öncelikle bütün devre elemanlarının ARES ortamına aktarılıp aktarılmadığı kontrol edilmelidir.
5. Aktarılan devre elemanlarında eksik varsa ISIS programına geçiş yapılır, eksik elemanın üzerine fare göstergesi getirilip sağ tuşa basılır. Gelen özellikler arasında Edit Properties sekmesine tıklanır. Açılan ekranda Part Reference bölümüne bir isim verilir ve Exclude from PCB Layout ☒ Exclude from PCB Layout sekmesindeki onayın kaldırılması gerekir.
6. Bütün devre elemanlarının aktarımı tamamlandıktan sonra PCB tasarım ortamında Packaged dosyaları eksik olan elemanlar tespit edilip elemanlara Packaged dosyaları eklenir.
7. Bütün elemanların Package dosyaları tamamlandıktan sonra, ARES ortamına geçilip tasarım yapılacak alan belirlenir.
8. Belirlenen tasarım alanına bütün devre elemanları yerleştirilir.
9. PCB devre tasarım ekranına bütün dosyalar eklendikten sonra elemanların ayak uçları arasında Track (yol) çizimi yapılır ve PCB tasarımı tamamlanır.
10. PCB tasarımını tamamladığında devreyi Copper CAM programına aktarabilmek için gerber formatı oluşturulur.
11. Copper CAM programında gerekli olan gerber dosyaları açılır.

12. Kullanılacak matkap uçları Parameters – Tool library bölümünden eklenir.
13. Matkap uçlarının kütüphanesi tanımladıktan sonra, hangi görev için kullanıldığı belirlenir. Bunun için Parameters – Selected Tools özelliği kullanılır.
14. Matkap uçları belirlendikten sonra, bakır yolların etrafında kazıma işlemi (Contour) oluşturulur. Bu işlem için araç çubuğu sekmesinden **Calculate contours** özelliği kullanılır.

15. Bakır yollar dışında kalan bütün bakır yüzeyin temizlenmesi için araç çubuğu sekmesinden Calculate hatches (yüzey tarama) özelliği kullanılır.

16. Bütün işlemler tamamladıktan sonra G-code elde edilir. Bu işlem için araç çubuğu sekmesinden Mill özelliği kullanılır. Elde edilen G-code yardımıyla mini CNC'de bakır plaket işlenebilir.

5.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

5.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	Tasarım	Pad ve track kalınlığı	Katman seçimi	Eksik elemanları eklemek
Ares kullanımı				

Kriter	Bakır yolları kazıma	G code oluşturmak	Kesici takım belirleme
CAM kullanımı			

5.4.2. Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Ares programını kullanabilme			
Cam programını kullanabilme			
Eksik elemanları eklemek			
Tasarım yapmak			
G code oluşturmak			
Mini CNC’de işleme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere X işareti atınız.

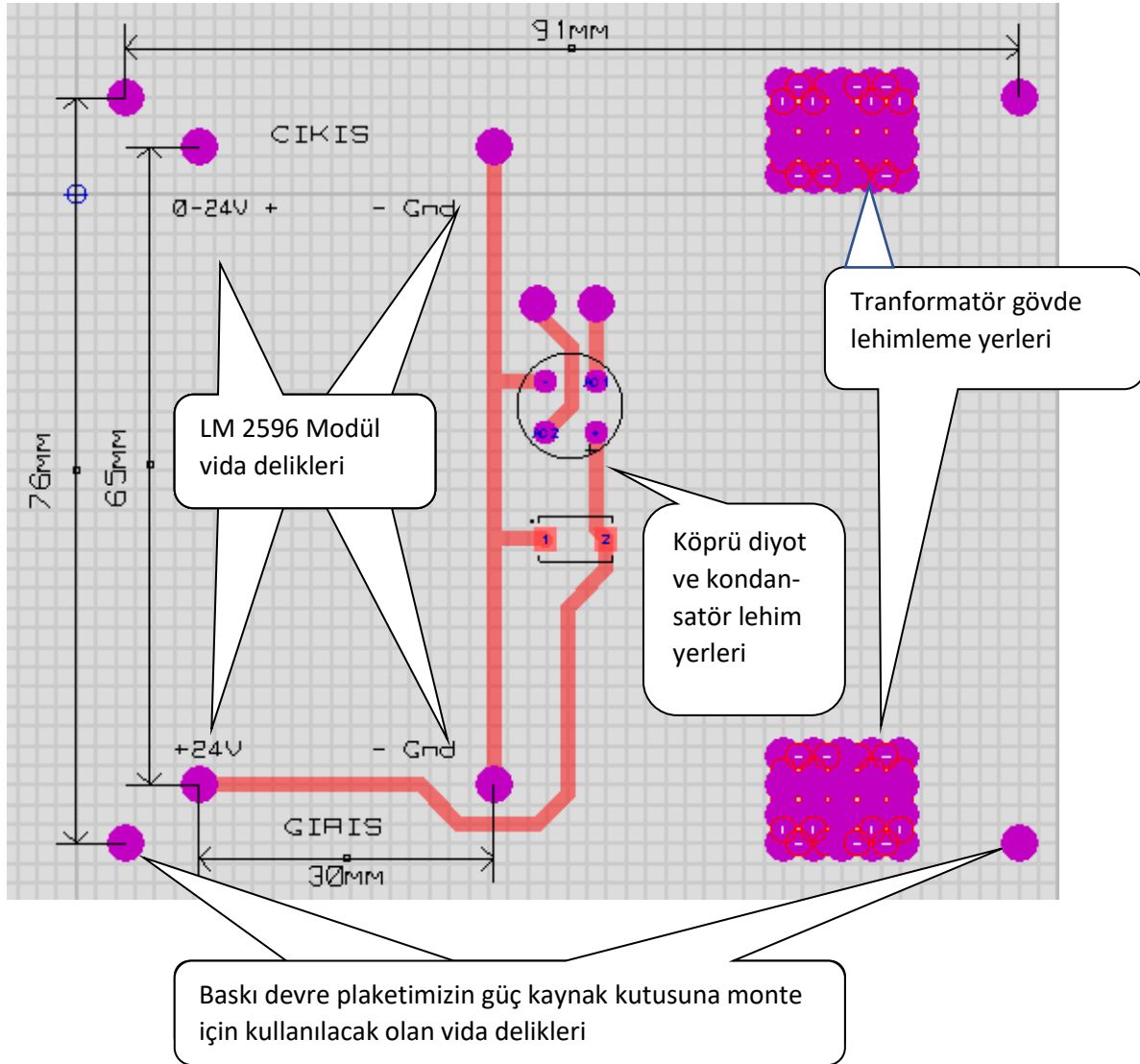
Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı		Tarih		Tarih	
Soyadı		Numarası		Saat		Saat	

ÖĞRENME BİRİMİ	D. İLETKEN BAĞLANTILARI LEHİMLEME VE PCB	UYGULAMA YAPRAĞI
UYGULAMA ADI	6. YENİ NESİL GERİLİM DÖNÜŞTÜRÜCÜ İLE GÜÇ KAYNAĞI PCB'IN MİNİ CNC'DE ÇIKARILMASI VE YAPIMI	

AMAÇ

PCB programında gerilim dönüştürücü yapma ve mini CNC'de baskı devresini almayı öğrenmek.

6.1. Uygulamaya Ait Şema, Bağlantı Şekli, Resimler

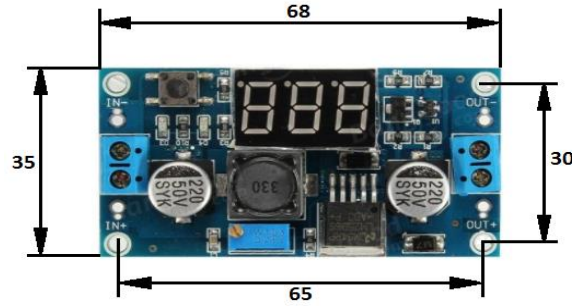

6.2. Kullanılacak Araç, Gereç, Makine, Avadanlık

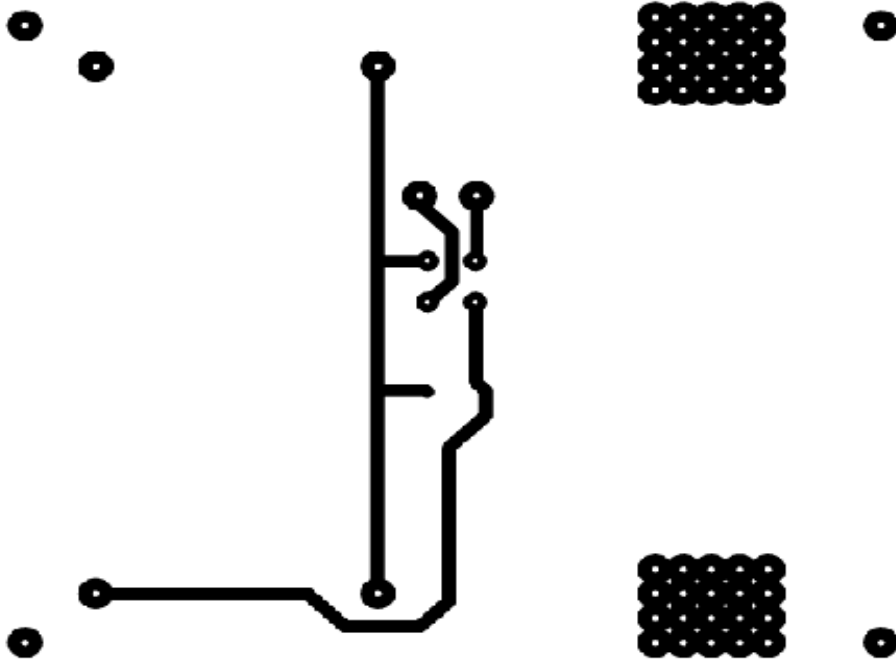
Adı	Özellği	Miktarı
Ares programı	-	1
Baskı devre kartı	Bakır plaket	10 X 9 cm
Gerilim regülatörü	LM2596	1
Diyot	Köprü diyot	1
Transformatör	-	1
Mini CNC	3 Eksen	1

6.3. İşlem Basamakları

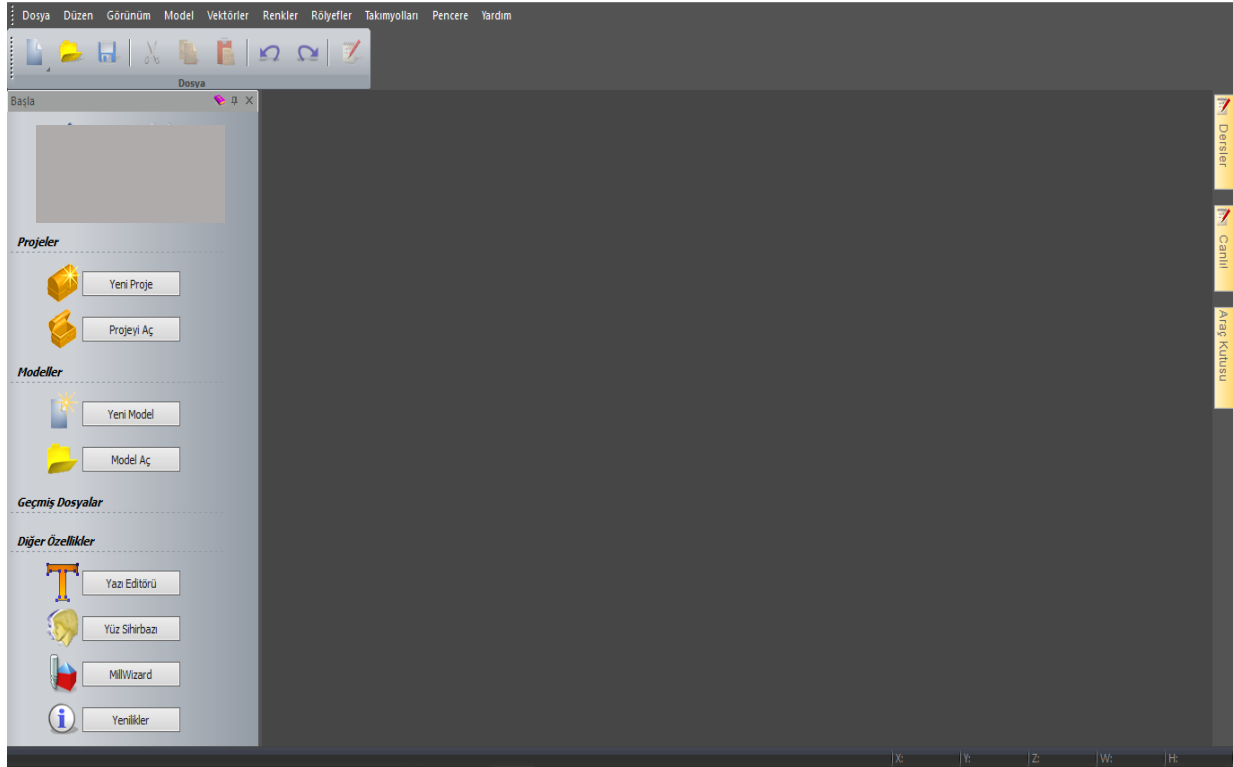
1. Gerekli iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri alınır.
2. 100 mm – 90 mm ölçülerinde bakır plaket temin edilir.

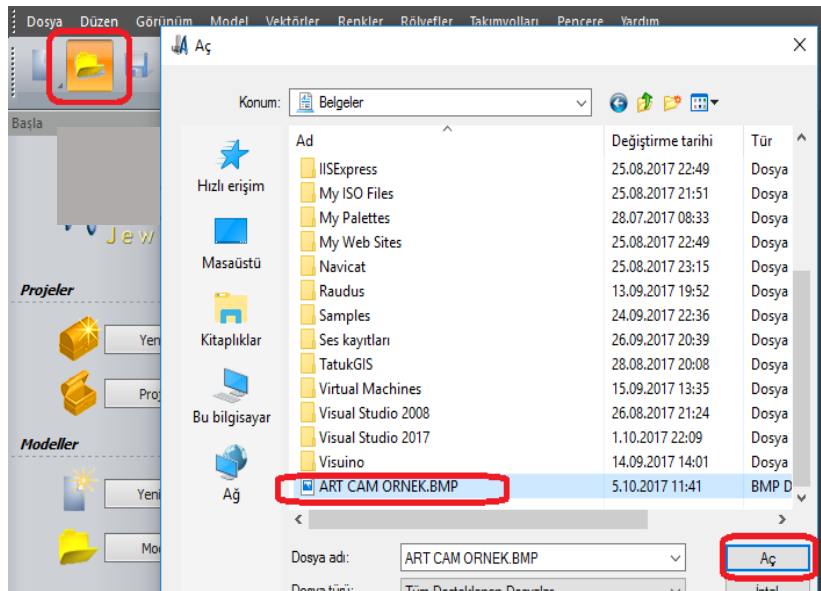
3. Ares programında PCB devre şeması çizilir.
4. Proteus çiziminin BMP resim çıktısı üretilerek ArtCAM programında G kodları üretilir.

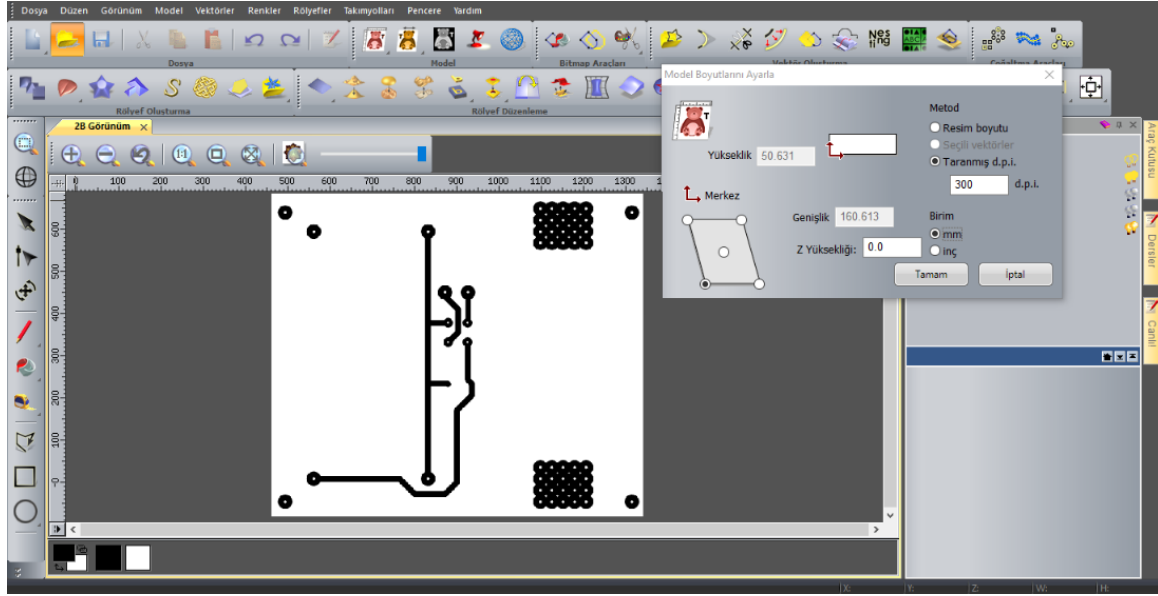

5. Öncelikle dikkat edilmesi gereken bütün devre elemanlarının Ares ortamına aktarılıp aktarılmadığı olmalıdır.
6. G kod üretmek için ArtCAM programı çalıştırılır.

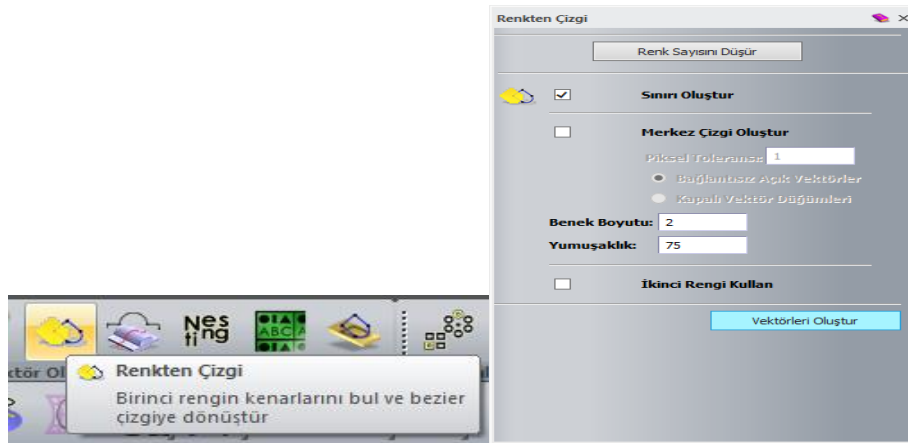

7. ArtCAM üzerinden G kod üretirken öncelikle resim olarak kaydedilen PCB tasarımı açılır.

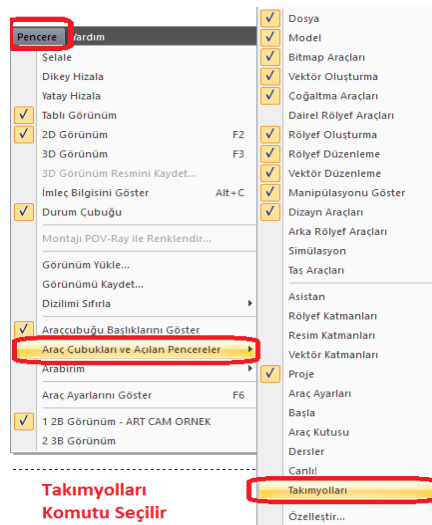

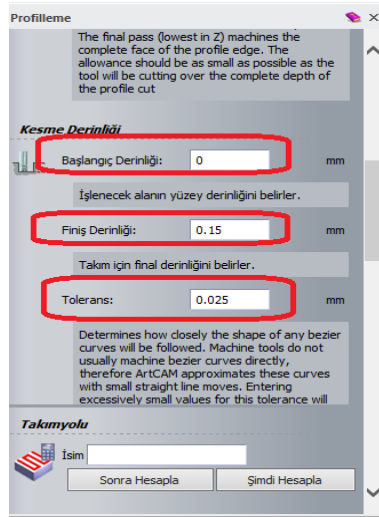
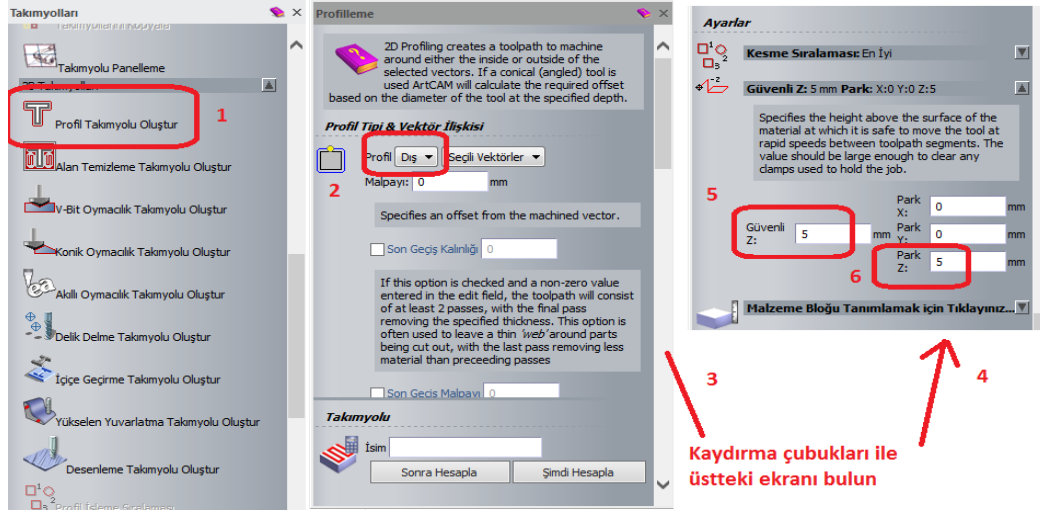
8. Vektörel resim elde etmek için menüden, renkten çizgi (Bitmap to Vector) komutu sonra vektörleri oluştur komutu verilir.

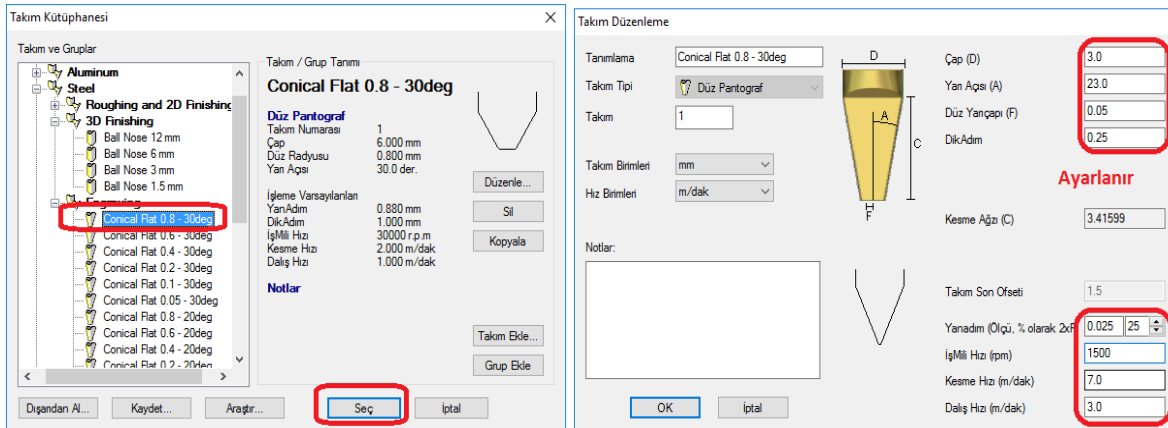
9. Takım yollarını ayarlamak ve düzenlemek için Pencere menüsünden – Araç Çubukları ve Açılan Pencere – Takımyolları seçeneği açılır.

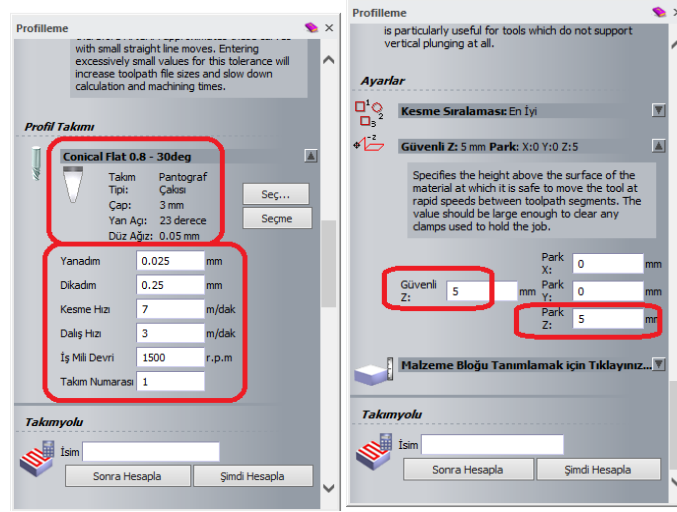
10. Takımyolları araç kutusundan plaketa kesme aracının güvenliği, yüksekliği ve konum gibi bilgiler ayarlanır.

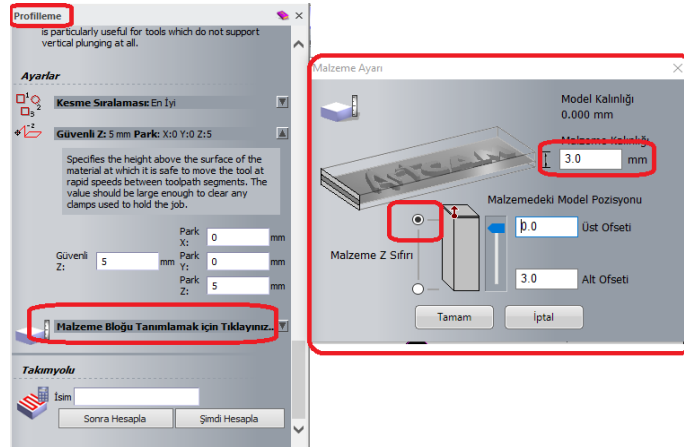
11. PCB baskı devre için bakır plaketa kesme ayarları takım kütüphanesinde gerçekleştirilir. Uygun bir kesme aracı (çakı) seçilip gerekli ayarlar yapılır.

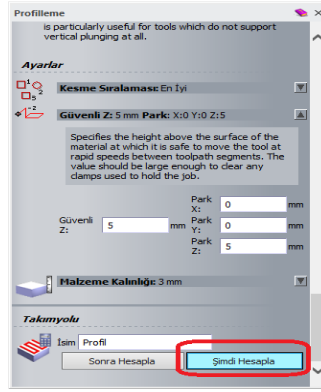
12. Takım düzenleme işlemi tamamlandınca özet bilgi açılır. Burada çakının çalışma hızı, bir seferdeki gireceği derinlik gibi bilgiler yer almaktadır. Ayarlar penceresinden güvenli kısmında ise kesme aracı (çakı) boşa düştüğünde ne kadar mesafe yukarı kalkacaksa o mesafe ayarlanır.

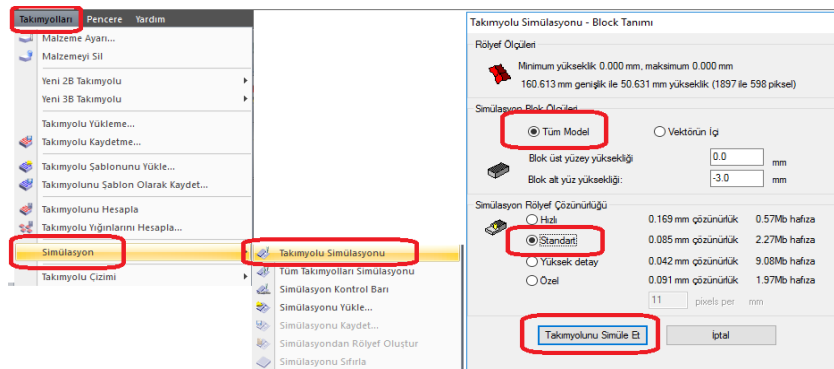
13. Profilleme penceresinden “Malzeme Bloğu Tanımlamak” komutu ile, bakır plaket kartının **kalınlık** değerinin ve yüzey taşlmasının **alttan** mı yoksa **üstten** mi olacağına karar verilir.

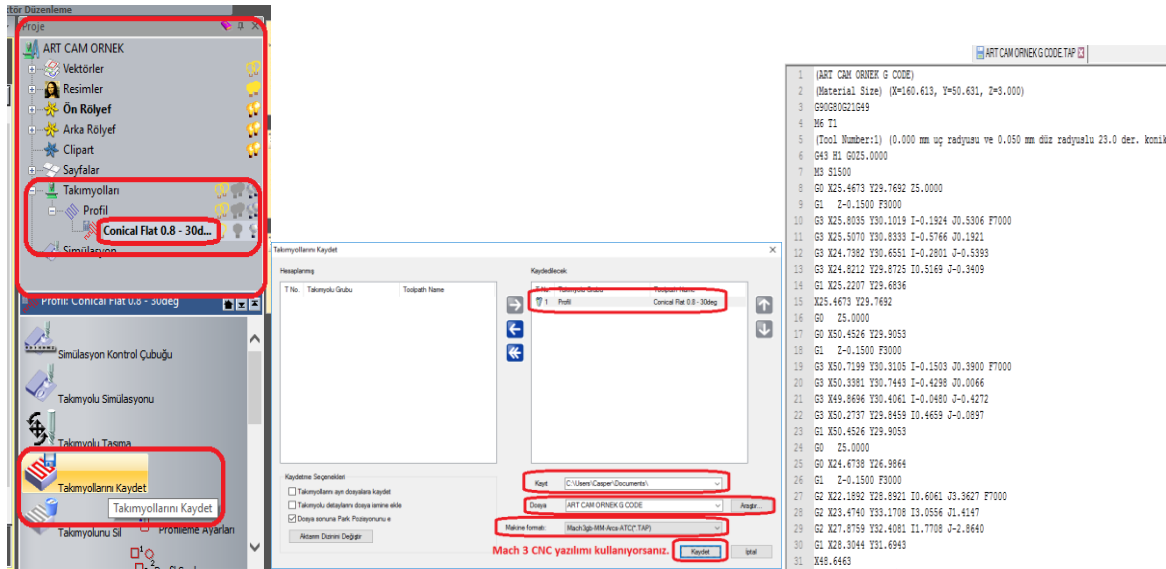
14. Tamam butonu ile profilleme işlemine bir özellik daha eklenmiş olur. CAM projesini kaydedip gerçek projeye uygun bir ARTCAM adı verilerek proje kaydedilir.
15. “Şimdi Hesapla” butonuna basıldığında herhangi bir hata işlemi ile karşılaşılmadı ise yapılan tüm profilleme ayarları doğru demektir. Eğer herhangi bir hata ile karşılaşılmış ise ve hata yeri biliniyorsa hata düzeltilmeye çalışılır. Yine de problem çözülüyor ise tüm proje kapatılıp, modül bilgileri takip edilerek işlemler yeniden yapılır.

16. Bu aşamadan sonra bir simülasyon yapılır. Bunun için ana menüden “Takımyolları” oradan “Simülasyon” ve “Takımyolu Simülasyonu” komutları ile simülasyon işlemleri başlatılır.

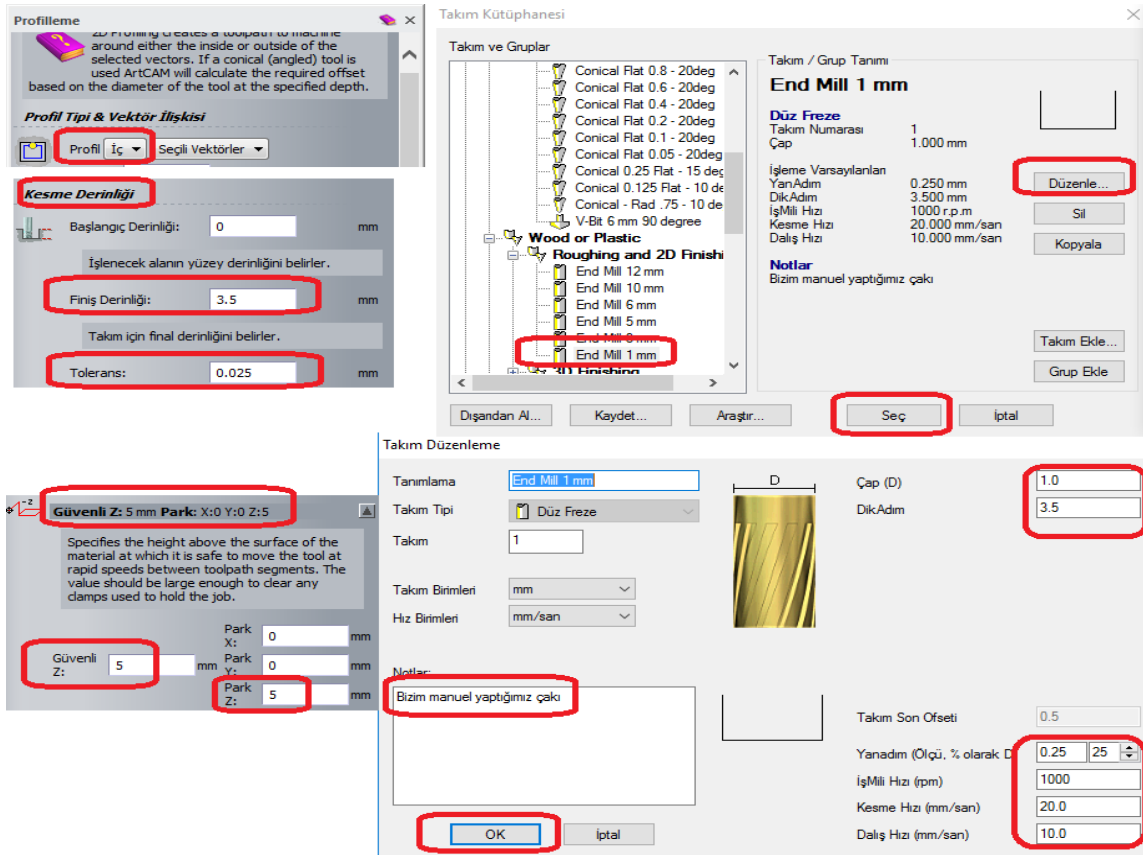

17. Artık G kodlarını üretme aşamasına gelindi. Bunun için profillemeyi takım yollarını kaydet komutu verilir ve G kodlar elde edilir.

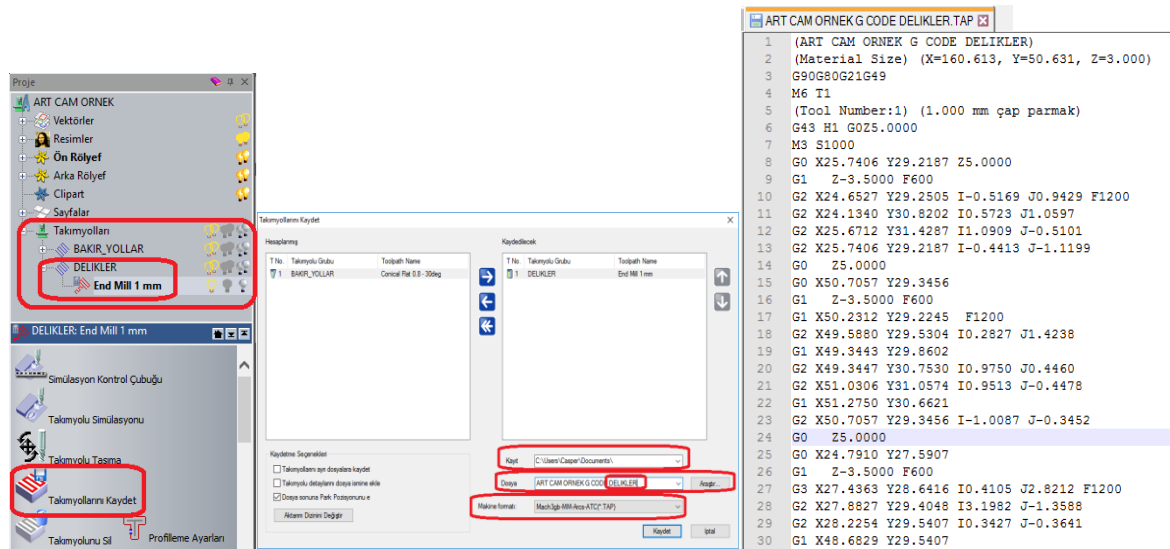

18. Bu aşamadan sonra PCB baskı devre bakır plakette kullanılan malzemelerin delik yerleri ayarlanır. 2D görünüm penceresinden sadece delikler (VIA) seçilir. Sadece delikleri seçmek için fare sol tuşu ile sadece iç deliklerin seçimi yapılır.

19. İkinci bir profillemeye oluşturulup gerekli ayarlamalar yapılır.

20. Ayarlar kaydedildikten sonra “Şimdi Hesapla” butonu ile hata olup olmadığı ayrıca test edilir.
21. Takımyollarını kaydet menüsünden delikler için “G kod”lar üretilir.

22. Ürettiğimiz G kodlar ile mini CNC’de baskı devresi üretilebilir.

6.4. Uygulamaya İlişkin Değerlendirmeler

6.4.1. Alınan Değerler / Sonuç

Kriter	Tasarım	BMP oluş- turma
Ares kullanımı		

Kriter	Bakır yolları kazıma	Delik delme işlemi	Kesici takım be- lirleme	G CODE oluş- turma
ARTCAM kullanımı				

6.4.2 Kendinizi Değerlendirin

Kriter	★	★ ★	★ ★ ★
Ares programını kullanabilme			
ARTCAM programını kullanabilme			
Tasarım yapabilme			
G kod oluşturabilme			
Mini CNC’de işleyebilme			

Not: Yaptığınız işi yukarıdaki kriterlere göre değerlendirip uygun yere **X** işareti atınız.

Puanlama	Beceri	Bilgi	Düzen	Zaman	Toplam	DERS ÖĞRETMENİ	
Puan Dağılımı	50	30	10	10	100	Adı	
Aldığı Puan						Soyadı	
ÖĞRENCİNİN			İŞE BAŞLAMA		İŞİ BİTİRME		İmza
Adı		Sınıfı	Tarih		Tarih		
Soyadı		Numarası	Saat		Saat		

DÜNYAYI DÜZELTMEK İÇİN

Adam, bir haftanın yorgunluğundan sonra, pazar sabahı kalktığında eline gazetesini keyifle aldı ve bütün gün miskinlik yapıp evde oturacağını hayal ediyordu. Tam bunları düşünürken oğlu koşarak geldi ve parka ne zaman gideceklerini sordu. Baba, oğluna söz vermişti; bu hafta sonu parka götürecekti onu ama dışarıya hiç çıkmak istemediğinden bir bahane uydurması gerekiyordu. Sonra gazetenin promosyon olarak dağıttığı dünya haritası gözüne ilişti. Önce dünya haritasını küçük parçalara ayırdı ve oğluna uzattı:

- Eğer bu haritayı düzeltebilirsen seni parka götüreceğim, dedi. Sonra düşündü:
- Oh be, kurtuldum! En iyi coğrafya profesörünü bile getirsen bu haritayı akşama kadar düzeltemez.

Aradan on dakika geçtikten sonra oğlu babasının yanına koşarak geldi:

- Babacığım, haritayı düzelttim. Artık parka gidebiliriz, dedi.

Adam önce inanmadı ve görmek istedi. Gördüğünde de hayretler içindeydi ve oğluna bunu nasıl yaptığını sordu.

Çocuk şu ibretlik açıklamayı yaptı:

-Bana verdiğin haritanın arkasında bir insan resmi vardı. İnsanı düzelttiğim zaman dünya kendiliğinden düzelmişti!

DENİZ YILDIZININ ÖYKÜSÜ

Bir adam okyanus sahilinde yürüyüş yaparken denize telaşla bir şeyler atan birine rastlar. Biraz daha yaklaşınca bu kişinin, sahile vurmuş deniz yıldızlarını denize attığını fark eder ve "Niçin bu deniz yıldızlarını denize atıyorsun?" diye sorar. Topladıklarını hızla denize atmaya devam eden kişi, "Yaşamaları için..." yanıtını verince, adam şaşkınlıkla:

"İyi ama burada binlerce deniz yıldızı var. Hepsini atmanıza imkân yok. Sizin bunları denize atmanız neyi değiştirecek ki?" der.

Yerden bir deniz yıldızı daha alıp denize atan kişi,

"Bak onun için çok şey değişti." karşılığını verir.

(Doğruluk, 07.07.2020)

ÖĞRENME BİRİMİ	D. İLETKEN BAĞLANTILARI LEHİMLEME VE PCB	DEĞERLENDİRME YAPRAĞI
DEĞERLENDİRME KONUSU	4. PCB ÇİZİMİ VE MİNİ CNC İLE PCB	

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi baskı devre programı değildir?

- A) Ares
- B) OrCad
- C) Eagle
- D) Catia
- E) Altium Desinger

2. Aşağıdakilerden hangisi programın ismini, simgesini, küçültülmesini, gizlenmesini ve kapatılmasını sağlayan gerekli sekmeleri içeren bölümdür?

- A) Araç çubuğu
- B) Başlık çubuğu
- C) Menü çubuğu
- D) File menüsü
- E) View araçları

3. Ares programında oluşturulan projeyi kaydetmek için hangi kısayol kullanılır?

- A) CTRL+S
- B) CTRL+O
- C) CTRL+P
- D) ALT+S
- E) ALT+X

4. Aşağıdakilerden hangisi yeni proje açma, projeyi kaydetme, önceden oluşturulmuş projeyi açma ve programdan çıkma gibi işlemlerin bulunduğu bölümdür?

- A) Araç çubuğu
- B) Başlık çubuğu
- C) Menü çubuğu
- D) File menüsü
- E) View araçları

5. Delik çizmek için kullanılan özellik nedir?

- A) Zone
- B) Track
- C) Pad
- D) Package
- E) Graphics

6. Aşağıdakilerden hangisi baskı devre kartlarının avantajlarından değildir?

- A) Fiziki boyutları küçültür.
- B) Seri üretimi hızlandırır.
- C) Elektriksel gürültüyü artırır.
- D) Yapım süresini kısaltır.
- E) Onarım kolaydır.

7. Elektriksel köprüler _____ olarak adlandırılır?

- A) Via
- B) Pad
- C) Track
- D) Zone
- E) Line

8. Yol çizmek için kullanılan özellik hangisidir?

- A) Zone
- B) Track
- C) Pad
- D) Package
- E) Graphics

9. Ares programında oluşturulan projeyi açmak için hangi kısayol kullanılır?

- A) CTRL+S
- B) CTRL+O
- C) CTRL+P
- D) ALT+S
- E) ALT+X

10. Aşağıdakilerden hangisi CAD/CAM çıktısı için gerekli ayarların yapıldığı bölümdür?

- A) Print Layout
- B) Manufacturing Notes
- C) Generate Gerber / Excellon Files
- D) Generate Testpoint File
- E) Mark Output Area

A. TEMEL TALAŞLI İMALAT CEVAP ANAHTARI**1. TEKNİK RESİM ÇİZİMLERİ**

1	E
2	C
3	A
4	D
5	B
6	C
7	A
8	D
9	B
10	C

2. TEMEL TESVİYECİLİK

1	D
2	B
3	D
4	A
5	C
6	B
7	E
8	E
9	A

3. TEMEL TORNALAMA

1	B
2	D
3	E
4	A
5	A
6	C
7	C
8	E
9	39.50 mm

4. TEMEL FREZELEME

1	A
2	E
3	B
4	C
5	D
6	B
7	A
8	C

B. ELEKTRİK-ELEKTRONİK ÇİZİM PROGRAMI CEVAP ANAHTARI**1. KURULUM VE DOSYALAMA**

1	E
2	C
3	C
4	B
5	D
6	A
7	B
8	E

2. DEVRE KURMA

1	D
2	B
3	C
4	C
5	D
6	C
7	B
8	A

3. DEVRE ÜZERİNDE ÖLÇME

1	E
2	D
3	B
4	A
5	D
6	E
7	C
8	D

C. ELEKTRİK-ELEKTRONİK ÖLÇME CEVAP ANAHTARI**1. DA AA ÖLÇME VE KONTROL**

1	C
2	D
3	C
4	C
5	A
6	E
7	A
8	C
9	B
10	B

2. YARI İLETKEN ELEMANLARDA ÖLÇME VE KONTROL

1	C
2	A
3	E
4	B
5	E

DEVRENİN AÇIKLAMASI**Transistör ile röleyi kontrol etme**

Devrede 10K 'lık potansiyometre ile transistörün beyzinden geçecek akımı kontrol edebilmekte. Potansiyometrenin direnci ne kadar az ise akım kolay yolu seçerek potansiyometre üzerinden geçecektir. Direnç artırdıkça potansiyometre üzerinden geçen akım azalır beyzden geçen akım artar ve transistörü doyuma ulaştırır. Kollektörden emitere doğru akım geçişi başlar. Bu akım rölenin bobin uçlarından da geçeceğinden rölenin kontaktları konum değiştirir. Normalde açık olan kontak kapanır ve LED yanmaya başlar

D. İLETKEN BAĞLANTILARI, LEHİMLEME VE PCB, CEVAP ANAHTARI**1. EL ALETLERİ**

1	B
2	D
3	C
4	A
5	B
6	D
7	C
8	A
9	E
10	B

2. İLETKENLERDE EKLER

1	D
2	A
3	B
4	E
5	B
6	C
7	C
8	D
9	B
10	A

3. LEHİMLEME

1	A
2	D
3	B
4	E
5	B
6	C
7	A
8	C
9	A
10	D

4. PCB ÇİZİMİ VE MİNİ CNC

1	D
2	B
3	A
4	D
5	C
6	C
7	A
8	B
9	B
10	C

KAYNAKÇA

- Millî Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü “Ders Bilgi Formu” Endüstriyel Otomasyon Teknolojileri Alanı Atölye 9.Sınıf, Ankara, 2020.
- Azim ve yolumuzdaki engeller. Erişim adresi https://www.turkedebiyati.org/rehberlik/ibretlik_oykuler_kissadan_hisse.html (07.07.2020).
- Yardımlaşma. Erişim adresi https://www.turkedebiyati.org/rehberlik/ibretlik_oykuler_kissadan_hisse.html (07.07.2020).
- Öğretmenlik zanaatı. Erişim adresi https://www.turkedebiyati.org/rehberlik/egitici_oykuler.html (07.07.2020)
- Doğruluk. Erişim adresi https://www.turkedebiyati.org/rehberlik/kissadan_hisse.html (07.07.2020).
- PINAR S., Ege Üniversitesi Ege Meslek Yüksekokulu Doğru Akım Devreleri. Erişim adresi <http://tec.ege.edu.tr/dersler/DA%20Devre%20Analizi%20ders.pdf> (07.07.2020)

GÖRSEL KAYNAKÇA

Sayfa No.	Kaynak	Açıklama
1	Görsel tasarım uzmanı üretmiştir.	Düzenlenmiştir.
15, 16, 17, 19, 22, 23, 25 - 32 34, 36, 38, 40, 42, 44, 46, 48, 49, 50, 51 - 62 , 64 - 77, 79, 81, 82, 83, 85, 86, 88, 90, 91, 92, 95, 96, 98, 99, 100, 101, 104, 107, 109, 110, 111, 113 - 117, 119, 121, 123, 124, 125, 126, 128, 130, 132, 133, 136, 137, 138, 141, 143, 144, 146, 148, 150, 153, 199, 200, 201, 204, 206, 208, 210, 212, 214, 216, 218, 220, 223, 225, 227, 229, 231, 233, 235, 237, 239, 241, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 251, 252, 253, 254, 256, 258, 261, 262, 263, 264, 265, 267, 269, 271, 273, 275, 277, 279	Görsel tasarım uzmanı ve yazarlar tarafından çizim programları ile üretilmiş ve/veya düzenlenmiştir.	Düzenlenmiştir
311 -ile 318 arası	Art CAM PCB çizim programından ekran alıntısı.	Yazar tarafından düzenlenmiştir.
304 ile 309 arası	Copper CAM PCB çizim programından ekran alıntısı.	Yazar tarafından düzenlenmiştir.
154 - 157, 160, 162 - 167, 169, 172, 173, 175, 178, 179, 181,182, 184, 185, 186, 188, 189, 190, 193, 282 – 302, 307	Proteus isimli şematik ve PCB çizim programından ekran alıntısı.	Yazar tarafından düzenlenmiştir.